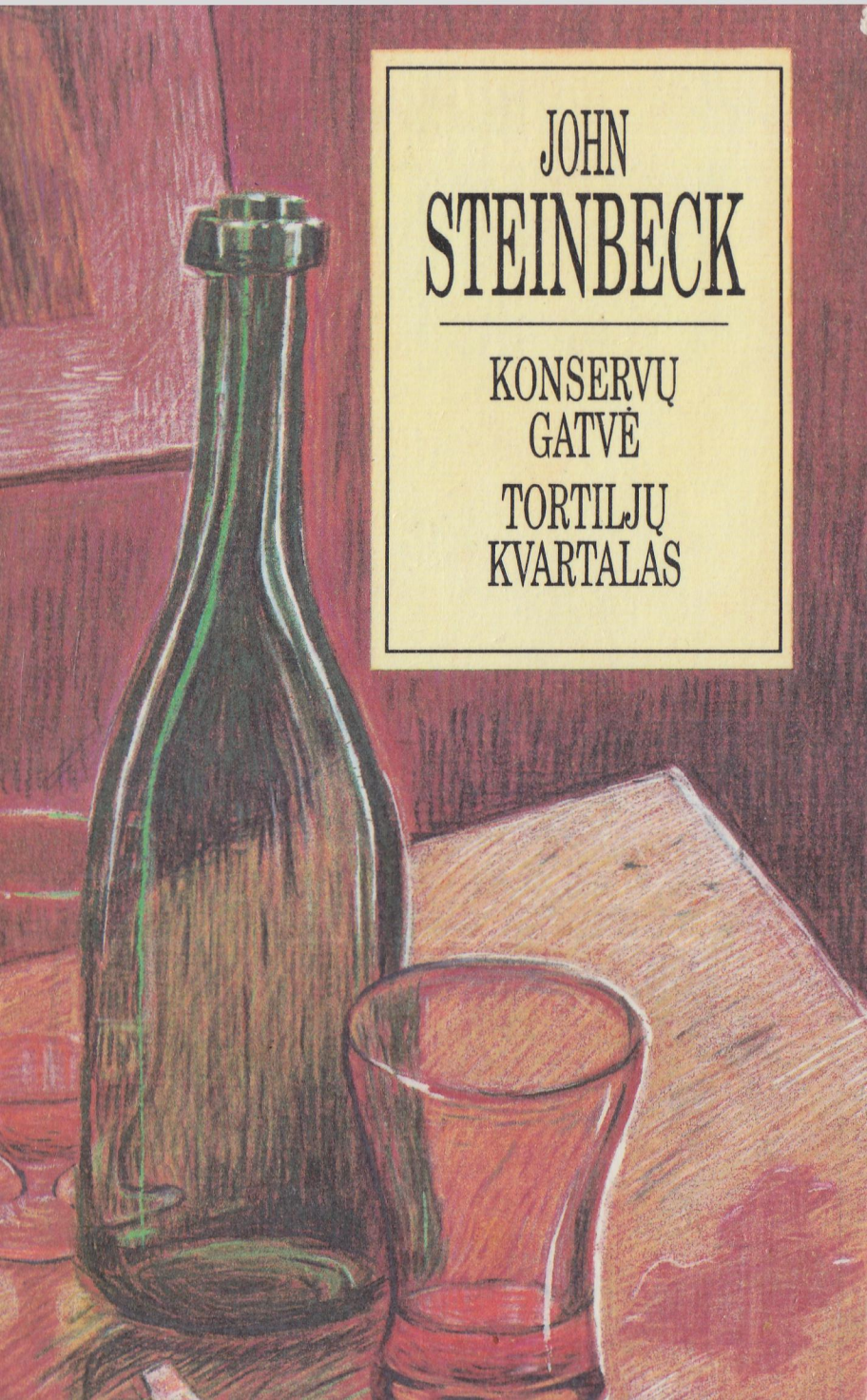

JOHN STEINBECK

KONSERVŲ GATVĖ

TORTILJŲ KVARTALAS

JOHN

STEINBECK

KONSERVŲ GATVĖ

TORTILJŲ KVARTALAS

Romanai

Vilnius
1995

UDK 820(73)-3
St-141

John Steinbeck
TORTILLA FLAT, Penguin Books, 1986
CANNERY ROW, Viking, 1986

Iš anglų kalbos vertė
KĘSTUTIS ŠIDIŠKIS

ISBN 5-515-00361-4

© Vertimas į lietuvių kalbą, Kęstutis Šidiškis, 1995
© Vertimas į lietuvių kalbą, Virginijus Čepliejus, 1995

TORTILJŲ KVARTALAS

Iš anglų kalbos vertė
KĘSTUTIS ŠIDIŠKIS

PRATARMĖ

Ši istorija – apie Denį, apie Denio draugus ir apie Denio namą. Tai pasakojimas apie tai, kaip Denis, jo draugai ir namas tapo viena esybe. Kuomet Tortiljų kvartale kalbama apie Denio namą, turimos galvoje ne kažkada baltintos, o dabar nusilupinėjusios medinės sienos, kurių beveik nematyti po išsikerojusiais ir seniai nekarpytais kastiliškų rožių krūmais. Taip, jeigu kalbama apie Denio namą, mintyse iškyla visuma, kurios dalis buvo žmonės, spinduliuojantys džiaugsmą ir linksmumą, labdarybę ir, galop, mistišką liūdesį. Mat Denio namas buvo panašus į Apskritąjį stalą, o Denio draugai – į riterius. Todėl šis pasakojimas – apie tai, kaip atsirado bendrija, kaip ji suvešėjo ir virto išmintinga ir nepaprasta sąjunga. Ši istorija – apie Denio draugų nuotykius, apie jų gerus darbus, mintis ir žygius. O pabaigoje išgirsite apie talismano pametimą ir bendrijos galą.

Monterėjuje, senoviniame Kalifornijos pakrantės mieste, šios legendos gerai žinomos, dažnai pasakojamos ir kartais pagražinamos. Šis ciklas buvo užrašytas tuo tikslu, kad ateities mokslininkai, išgirdę atskiras jo dalis, negalėtų tvirtinti, kaip tvirtinama apie Artūrą, Rolandą ir Robin Hudą: „Nebuvo nei Denio, nei jo draugų, nei sąjungos, nei namo. Denis – tai gamtos dievas, jo draugai – pirmykščiai vėjo, dangaus, saulės s i m b o l i a i“. Š i o p a s a k o j i m o t i k s l a s – n e l e i s t i, k a d g a i ž i u s m o k s l i n i n k ų veidus nutviekstų pašaipios šypsenos.

Monterėjus drykso ant kalno šlaito, tarp mėlynos lagūnos ir aukšto tamsaus pušyno virš miesto. Žemutinėje miesto dalyje gyvena amerikiečiai, italai, žvejai ir konservų fabrikų darbininkai. Užtat ant kalvos, kur miestas braunasi į mišką, kur gatvės nėra mačiusios asfalto, o jų sankryžos – žibintų, įsikūrę seniausieji Monterėjaus gyventojai, panašiai kaip senovės britai įsitvirtinę Velse. Tai paisanai. Jie gyvena medinėse trobelėse su žole užžėlusiais kiemais, ir aplink jų būstus aukštyn stiebiasi užsilikusios miško pušys. Paisanai neužsikrėtę komercine bacila, nesupančioti sudėtingos amerikie-

tiško biznio sistemos, kuri, nematydama nieko, kas gali būti pavogta, išnaudota ar įkeista, nelabai į juos ir kėsinosi.

Kas gi tas paisanas? Tai ispanų, indėnų, meksikiečių ir indoeuropiečių kraujo maišalas. Jo protėviai Kalifornijoje gyveno gal šimtą ar du šimtus metų. Jis ir angliškai, ir ispaniškai kalba su paisanišku akcentu. Paklaustas, kokiai rasei priklauso, paisanas pasipiktinęs atkirs esąs grynakraujis ispanas ir pasiraitojęs rankovę parodys, kad vidinė rankos pusė beveik balta. Savo veidą, panašų į ilgokai rūkytą jūros putų pypkę, jis laiko įdegusiu saulėje. Jis – paisanas ir gyvena ant kalvos, virš Monterėjaus, rajone, kuris vadinamas Tortiljų – paplotėlių kvartalu, nors anaiptol nėra plokščias.

Denis buvo paisanas, jis užaugo Tortiljų kvartale ir buvo visų mylimas, tačiau labai neišsiskyrė iš kitų triukšmadarių Tortiljų kvartalo berniūkščių. Beveik su kiekvienu kvartalo gyventoju jį siejo kraujo ryšiai arba romantiška draugystė. Jo senelis buvo svarbus žmogus, dviejų namų Tortiljų kvartale savininkas, didžiai gerbiamas už savo turtą. Jeigu Denis paauglystėje nakvodavo miške, dirbdavo rančos darbininku, jėga plėšdamas iš besispyriojančio pasaulio sau vyną ir maistą, tai anaiptol nereiškia, kad jis neturėjo įtakingų giminaičių. Denis buvo nedidukas, tamsaus gymio ir užsispyręs. Kai jam suėjo dvidešimt penkeri, jo kojų išlinkimas visiškai atitiko arklio šonų formą.

Taigi kai Denis jau turėjo dvidešimt penkerius metus, buvo paskelbtas karas su Vokietija. Denis ir jo bičiulis Pilonas (beje, Pilonas reiškia magaryčias) turėjo du galonus vyno tuo metu, kai išgirdo tą naujieną. Didysis Džo Portugalas išvydo tarp pušų blyksint butelius ir prisidėjo prie Denio ir Pilono.

Kuo mažiau buvo vyno buteliuose, tuo stipryn ėjo trijulės patriotiniai jausmai. O kai vyno neliko, iš draugiškumo ir kad stipriau laikytųsi ant kojų, jie susikibę rankomis nuėjo gatve žemyn į Monterėjų. Prie kareivių verbavimo punkto jie ėmė garsiai šlovinti Ameriką ir grasinti parodysią Vokietijai, iš kur kojos dygsta. Jie grūmojo Vokietijai tol, kol pažadino seržantą, kuris apsivilko uniformą ir išėjo laukan jų nuraminti. Jam teko užrašyti vyrus į armiją.

Seržantas išrikiavo juos priešais stalą. Jie sėkmingai išlaikė visus egzaminus, išskyrus blaivumo, ir seržantas ėmė klausinėti Piloną:

– Kokiose dalyse nori tarnauti?

– Man tas pats,– atsainiai tarė Pilonas.

– Manau, kad tokių vyrukų reikia pėstijai.

Šitaip Pilonas pakliuvo į pėstininkus. Paskui seržantas pasisuko į Didįjį Džo, ir Portugalas beregint ėmė blaivėti.

– O tu kur nori?

– Noriu namo,– liūdnai atsakė Didysis Džo.

Seržantas ir jį užrašė į pėstininkus. Pagaliau jis kreipėsi į Denį, kuris jau senokai miegojo stačias.

– O tu kur nori?

– A?

– Klausiu, kokiose dalyse nori tarnauti?

– Ką reiškia „kokiose dalyse"?

– Ką moki daryti?

– Aš? Viską moku.

– O ką anksčiau veikei?

– Aš? Buvau mulų varovas.

– Šit kaip? Kokio didumo bandą gali išlaikyti krūvoj?

Denis laisvai, kaip tikras profesionalas, palinko į priekį.

– Tai kiek tų mulų turite?

– Maždaug trisdešimt tūkstančių,– pasakė seržantas.

– Galite rikiuoti,– mostelėjo ranka Denis.

Taip Denis pakliuvo į Teksasą, kur tramdė laukinius mulus tol, kol baigėsi karas, o Džo, kaip vėliau paaiškėjo, pakliuvo į kalėjimą.

I
APIE TAI, KAIP DENIS, GRĮŽĘS IŠ KARO, SUŽINOJO, KAD PAVELDĖJO TURTĄ, IR PRISIEKĖ UŽTARTI VARGŠUS

Kai Denis grįžo iš karo, jis sužinojo, kad paveldėjo nekilnojamojo turto. *Vjecho,* kitaip sakant, jo senelis, mirė palikęs Deniui du namukus Tortiljų kvartale.

Išgirdęs tokią naujieną, Denis pajuto, kaip jį staiga ima slėgti atsakomybės našta. Prieš eidamas apžiūrėti savo turto, jis nusipirko galoną vyno ir beveik visą išgėrė vienas. Tada atsakomybės našta

nukrito nuo jo pečių ir pabudo patys blogiausi būdo bruožai. Jis ėmė rėkauti, sulaužė porą kėdžių Alvarado gatvės biliardinėje, sukėlė dvejas trumpas, bet žavingas peštynes. Niekas per daug nekreipė į jį dėmesio. Galiausiai linkstančios kojos nuvedė jį į prieplauką, kur nuo ankstaus ryto, ruošdamiesi jūron, rinkosi žvejai italai, apsiavę guminiais ilgaauliais.

Rasinė neapykanta užtemdė Denio protą. Jis ėmė grasinti žvejams. Ėmė juos vadinti „sicilietiškais benkartais", „išgamomis iš kalėjimo salos" ir „pačiais šuniškiausiais šunimis". Jis šaukė *Chinga du madre, Piojo*[1]. Rodė jiems grimasas ir nešvankius gestus žemiau juosmens. Bet žvejai tik šaipėsi, rinkosi irklus ir kalbėjo:

— Sveikas, Deni. Kada sugrįžai? Užsuk šįvakar. Turim jauno vyno.

Denis baisiausiai pasipiktino. Jis ėmė šaukti:

— *Pon un condo a la cobeza!*[2]

Jie atsakė jam:

— Lik sveikas, Deni. Iki vakaro.

Ir sulipę į valteles nusiyrė prie savo barkasų, užkūrė motorus ir nupukšėjo jūron.

Denis įsižeidė. Jis patraukė atgal į Alvarado gatvę, pakeliui daužydamas langus, ir ties antrąja sankryža buvo areštuotas policininko. Milžiniška Denio pagarba įstatymui vertė jį eiti ramiai. Jeigu nebūtų ką tik grįžęs iš karo po pergalės prieš Vokietiją, būtų šešiems mėnesiams sėdęs į belangę. Bet dabar teisėjas jam priteisė tik trisdešimt parų.

Taigi ištisą mėnesį Deniui teko sėdėti ant gulto Monterėjaus miesto kalėjime. Kartais jo kameron nakčiai įgrūsdavo kokį girtuoklį; bet Monterėjaus nusikaltėlių pasaulis snaudė, ir Denis didžiąją laiko dalį leido vienas. Iš pradžių jam nedavė ramybės blakės, bet vėliau, kai jos priprato prie Denio mėsos, o jis prie jų įkandimų, jie ėmė sugyventi draugiškai.

Jis ėmė žaisti juokingus žaidimus. Pagavęs blakę, pritrėškė ją prie sienos ir, nubrėžęs pieštuku apskritimą, užrašė: „Meras Klu". Paskui pasigavo daugiau blakių ir pavadino jas miesto tarybos narių vardais. Netrukus visa siena mirgėjo nuo sutraiškytų blakių, pavadintų kurio nors vietinio veikėjo pavarde. Tuomet jis pripiešė joms ausis ir uodegas,

[1] Nešvankus ispaniškas keiksmas. *(Čia ir toliau vert. pastaba.)*

[2] Nešvankus ispaniškas keiksmas.

dideles nosis ir ūsus. Titas Ralfas, prižiūrėtojas, pasibaisėjo, bet neapskundė Denio, nes šis į savo kolekciją neįtraukė nei jį nuteisusio teisėjo, nei kurio nors iš policininkų. Denis be galo gerbė įstatymus.

Kartą vakare, kai kalėjimas buvo tuščias, Titas Ralfas atėjo į Denio kamerą su dviem buteliais vyno. Po valandos jis išėjo parnešti dar, o kartu su juo išėjo ir Denis. Kalėjime anaiptol ne linksma. Jiedu nusipirko vyno Torelio užeigoje ir sėdėjo ten, kol Torelis išgrūdo abu pro duris. Tada Denis nuėjo miškan ir užmigo tarp pušų, o Titas nusvirduliavo atgal į kalėjimą ir pranešė, kad Denis pabėgo.

Kai maždaug apie vidudienį Denį pažadino kaitri saulė, jis nusprendė slapstytis nuo persekiotojų visą dieną. Jis nubėgo ir pasislėpė krūmuose. Paskui žvalgėsi iš ten pro jaunus krūmokšnius, kaip medžiojama lapė. O vakare, įvykdęs visas žaidimo sąlygas, išlindo iš miško ir nuėjo savais keliais.

Denis puikiai žinojo, ką daro. Jis pasuko tiesiai prie restorano kiemo durų.

— Gal turite sužiedėjusios duonos mano šuniui? — paklausė jis virėją. Ir kol tasai lengvatikis ją vyniojo, Denis nudžiovė du gabalus kumpio, keturis kiaušinius, avienos muštinį ir musių daužiklį.

— Užmokėsiu kitąsyk.

— Imk veltui. Vis tiek būčiau išmetęs.

Deniui atlėgo širdis. Jeigu jau šitaip, tai jis, galima sakyti, nieko nevogė. Jis nuėjo pas Torelį, iškeitė keturis kiaušinius, avienos muštinį ir musių daužiklį į stiklinę grapos ir patraukė miškan gamintis vakarienės.

Vakaras buvo tamsus ir drėgnas. Rūkas tarsi lipni skraistė užklojo juodąsias pušis, saugojančias Monterėjaus sausumos sienas. Denis įtraukė galvą į pečius ir nuskubėjo pasislėpti miške. Priešakyje jis išvydo dar vieną skubančią figūrą ir, kai atstumas sumažėjo, pažino šokčiojančią savo bičiulio Pilono eiseną. Denis buvo dosnus žmogus, tačiau prisiminė, kad pardavė visą maistą, išskyrus dvi riekes kumpio ir krepšį sužiedėjusios duonos.

„Praeisiu pro šalį, — nusprendė jis. — Jis eina kaip žmogus, prisikirtęs keptos kalakutienos ir kitokių skanėstų".

Staiga Denis pastebėjo, kad Pilonas atsargiai spaudžia skverną prie krūtinės.

— Ei, Pilonai, *amigo*[3]! — šūktelėjo Denis.

[3] Drauguži *(isp.)*.

Pilonas paspartino žingsnį. Denis pasileido ristele.

– Pilonai, drauguži! Kurgi taip skubi?

Pilonas susitaikė su likimu ir sustojo. Denis priėjo pavargęs, bet jo balsas buvo žvalus.

– Ieškojau tavęs, mano angele, nes, sūpranti, turiu du gabalus paties Dievo kiaulės ir krepšį saldžiausios baltos duonos. Pasivaišink su manim, Pilonai.

Pilonas gūžtelėjo pečiais.

– Kaip nori, – tarė įtūžęs.

Jie abu nuėjo į mišką. Pilonas nieko negalėjo suprasti. Staiga jis sustojo kaip įbestas ir atsisuko į draugą.

– Deni, – liūdnai paklausė jis, – iš kur tu sužinojai, kad turiu po skvernu butelį brendžio?

– Brendžio? – šūktelėjo Denis. – Tu turi brendžio? Turbūt neši jį savo senai sergančiai motinai? – naiviai dėstė jis. – O gal jį nori palaikyti mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui, kai jis apsireikš antrukart? Kas aš toks, bičiuli, kad galėčiau nuspėti tavo brendžio likimą? Nesu netgi tikras, kad tu jo turi. Be to, manęs nekankina troškulys. Aš prie jo neprisiliesiu. Aš kviečiu tave pasivaišinti štai šiuo didžiuliu gabalu kumpio, na o brendis – jis tavo.

– Deni, aš mielai pasidalinsiu su tavimi brendžiu. Per pusę. Mano pareiga žiūrėti, kad neišgertum jo viso.

Denis pakeitė temą.

– Štai šioje laukymėje aš iškepsiu kiaulieną, o tu pakepink gardėsius iš krepšio. Pastatyk brendį štai čia, Pilonai, tada mes abu matysim ir jį, ir vienas kitą.

Jiedu sukūrė laužą, išsikepė kumpį ir pasiskrudino sužiedėjusią duoną. Brendis butelyje sparčiai seko. Pavalgę abu prisislinko arčiau laužo ir mažais gurkšneliais, kaip pavargusios bitės, skanavo gėrimą. Ant jų nusileido rūkas ir sudrėkino švarkus. Medžiuose liūdnai dūsavo vėjas.

Netrukus Denis ir Pilonas pajuto baisią vienatvę. Denis prisiminė prarastus draugus.

– Kur Artūras Moralesas? – paklausė Denis, iškeldamas rankas delnais į viršų. – Žuvo Prancūzijoje, – atsakė pats sau, nusukdamas delnus žemyn ir beviltiškai nuleisdamas rankas. – Žuvo už Tėvynę. Žuvo svetimoj šalelėj. Svetimi žmonės vaikšto pro jo kapą ir net nežino, kad ten guli Artūras Moralesas. – Jis iškėlė rankas delnais aukštyn. – Kur gerasis Pablas?

– Kalėjime,– tarė Pilonas.– Jis nugvelbė žąsį ir pasislėpė krūmuose, o ta žąsis jam įžnybo. Pablas sukliko ir įkliuvo. Dabar tupės cypėje šešis mėnesius.

Atsiduseęs Denis ėmė kalbėti apie kitką, nes suprato, kad neteko vienintelio draugo, kurio garbei būtų galėjęs išdrožti iškilmingą kalbą. Tačiau vienatvė vis labiau kaupėsi krūtinėje ir prašėsi išleidžiama laisvėn.

– Štai mes čia...– pradėjo jis.

– ...sielvartaujam,– pridūrė Pilonas.

– Ne, tai ne eilėraštis,– tarė Denis.– Štai mes čia sėdime, benamiai. Negailėjome gyvybės dėl Tėvynės, o dabar neturime stogo virš galvos.

– Niekada neturėjome,– padėjo jam Pilonas.

– Tu man primeni žmogų,– pasakė Denis,– kuris turėjo dvejus linksmybės namus...– Staiga jo žandikaulis atvipo.– Pilonai! Pilonai, mano mielas storuli! Aš visai pamiršau! Aš esu paveldėtojas! Turiu du namus!

– Linksmybės namus?– paklausė Pilonas.– Tu esi girtas ir meluoji.

– Ne, Pilonai. Sakau tiesą. Senelis numirė. Aš jo paveldėtojas. Aš jo mylimiausias anūkas.

– Tu esi jo vienintelis anūkas,– pataisė realistas Pilonas.– Kur tie namai?

– Tu žinai mano senelio namus Tortiljų kvartale, Pilonai?

– Čia, Monterėjuje?

– Taip, čia, Tortiljų kvartale.

– Ar tie namai geri?

Denis iš to susijaudinimo nuvirto aukštielninkas.

– Nežinau. Buvau pamiršęs, kad jie dabar mano.

Pilonas sėdėjo tylus ir susimąstęs. Jo veidą gaubė liūdesys. Jis sviedė saują spyglių į laužą ir žiūrėjo, kaip tarp jų rangosi ir vėl gęsta liepsna. Ilgai ir mąsliai jis žiūrėjo į Denį, paskui garsiai atsiduso.

– Viskas baigta,– tarė jis liūdnai.– Baigėsi geri laikai. Tavo draugai gedės, bet kas iš to?

Denis pastatė butelį, ir Pilonas paėmęs jį suspaudė tarp kelių.

– Kas baigta?– paklausė Denis.– Ką čia paistai?

– Taip jau ne sykį yra buvę,– toliau kalbėjo Pilonas.– Kol esi vargšas, galvoji: va, turėsiu pinigų ir pasidalinsiu su bičiuliais. Bet vos tik pinigai sušlama kišenėje, labdarybę pamiršti. Taip bus ir tau,

bičiuli. Tu iškilai virš savo draugų. Dabar tu savininkas. Pamirši savo draugus, kurie dalinosi su tavim viskuo, net brendžiu.

Denis susimąstė.

– Ne! – sušuko jis. – Tik jau ne aš! Aš niekuomet neužmiršiu tavęs, Pilonai.

– Tu tik dabar taip manai, – šaltai tarė Pilonas. – Bet kai galėsi nakvoti dviejuose namuose, tuomet pats pamatysi. Pilonas liks vargšas paisanas, o tu sėdėsi prie vieno stalo su meru.

Denis svyrinėdamas atsistojo ant kojų ir atsirėmė į medį.

– Pilonai, prisiekiu: kas mano – tas ir tavo. Kol aš turiu namą – tu irgi turi namą. Duokš išgerti.

– Nepatikėsiu, kol nepamatysiu savo akimis, – liūdnai tarė Pilonas. – Tai būtų didelis stebuklas. Žmonės sukartų tūkstančius mylių, kad jį pamatytų. Be to, butelis tuščias.

II
APIE TAI, KAIP PILONAS, SUSIVILIOJĘS SOLIDŽIA PADĖTIMI, IŠĖJO IŠ SVETINGŲ DENIO NAMŲ

Notaras, palikęs juodu prie antrojo namo vartelių, įsiropštė į savo „Fordą" ir nublerbė žemyn į Monterėjų.

Denis su Pilonu stovėjo priešais nedažytų mietų tvorą ir susižavėję žiūrėjo į nuosavybę – namuką su apsilupinėjusiomis sienomis, be užuolaidų, tuščiais ir tamsiais langais. Tačiau prie slenksčio kerojo didelis kastiliškų rožių krūmas, o žolėje žydėjo pelargonijos.

– Šis namas geresnis, – pasakė Pilonas. – Didesnis už aną.

Denis rankoje laikė naujintėlaitį visraktį. Pirštų galais užlipęs ant išklibusio slenksčio, jis atrakino laukujas duris. Gerasis kambarys buvo likęs toks pat, kaip seneliui gyvam esant. Raudonomis rožėmis papuoštas 1906 metų kalendorius, šilkinė vėliava ant sienos su Bobu Evansu, žvelgiančiu pro karo laivo denio įrangą, ant sienos prikalta puokštė popierinių raudonų rožių, pynė apdulkėjusių raudonųjų pipirų ir česnako galvučių, krosnis, išsiklaipiusios supamosios kėdės.

Pro duris galvą įkišo Pilonas.

— Trys kambariai,— tarė jis, negalėdamas atgauti kvapo,— lova ir krosnis. Mes būsime čia laimingi, Deni.

Denis baimingai peržengė slenkstį. Senelį jis prisiminė anaiptol ne iš pačios gerosios pusės. Pilonas prasmuko pro jo šoną.

— Kriauklė su čiaupu,— šūktelėjo jis iš virtuvės ir atsuko čiaupą.

— Nėra vandens, Deni, reikia pranešti vandentiekio kompanijai, kad įjungtų.

Jie stovėjo ir šypsojosi vienas kitam. Pilonas pastebėjo, kad Denio veidą apniaukė rūpestis dėl nuosavybės. Daugiau tas veidas niekuomet nebus giedras. Daugiau Denis nedaužys langų, nes turi savo langus, kuriuos kas nors gali iškulti. Pilonas sakė teisybę — Denis iškilo virš savo draugų. Tačiau paskutinis, kupinas skausmo riksmas ištrūko iš Denio krūtinės, prieš jam paliekant visiems laikams senąjį, paprastą gyvenimą.

— Pilonai,— tarė jis nusiminęs,— norėčiau, kad tai būtų tavo namas, o aš ateičiau pas tave gyventi.

Kol Denis buvo nuėjęs į Monterėjų prašyti, kad įjungtų vandenį, Pilonas nusliūkino į piktžolėmis užžėlusį kiemą už namo. Čia augo vaismedžiai, nuo senumo pajuodę, styrančiomis šakomis, be priežiūros išdžiūvę ir suakmenėję. Žolių tankumyne buvo keli aptvarai vištoms, voliojosi krūva surūdijusių statinės lankų, krūsnis pelenų, permirkęs čiužinys. Pilonas metė žvilgsnį per tvorą į ponios Morales paukštidę ir, šiek tiek pamąstęs, padarė kelias skyles vištoms. „Joms patiks sukti lizdus tankioje žolėje“,— švelniai galvojo jis. Dar pamanė, kad būtų gerai paspęsti spąstus, jei kartais gaidžiai sumanytų lįsti paskui vištas ir trukdytų joms dėti kiaušinius. „Mes būsime laimingi“,— dar kartą pagalvojo jis.

Denis iš Monterėjaus grįžo pasipiktinęs.

— Kompanija reikalauja įnašo.

— Įnašo?

— Taip, jie nori trijų dolerių įnašo, tuomet įjungs vandenį.

— Trys doleriai,— supyko Pilonas,— trys galonai vyno. O jį išgėrę, pasiskolinsime kibirą vandens iš kaimynės, ponios Morales.

— Bet mes neturime trijų dolerių vynui.

— Žinau,— pasakė Pilonas,— bet gal pavyktų pasiskolinti šiek tiek vyno iš ponios Morales.

Praslinko popietė.

– Rytoj čia įsikursim,– pareiškė Denis.– Rytoj valysimės ir švarinsimės. O tu, Pilonai, nupjausi žolę ir išpilsi šiukšles į griovį.

– Žolę?– pasibaisėjo Pilonas.– Tai jau ne!

Ir jis išdėstė savo teoriją apie ponios Morales vištas. Denis nedvejodamas sutiko.

– Bičiuli,– tarė jis,– džiaugiuosi, kad pas mane apsigyvenai. Dabar aš einu malkų, o tu prasimanyk ko nors pietums.

Pilonas prisiminė savo brendį, pamanė, kad tai neteisinga. „Aš virstu jo skolininku,– toptelėjo jam,– prarasiu laisvę. Greit per šitą kraupų namą tapsiu vergu". Bet maisto ieškoti jis vis dėlto išėjo.

Praėjęs porą gatvelių, prie pat pušyno pakraščio jis pamatė plimutrokų veislės pusaugį gaidį, kuris kapstėsi kelio vidury. Gaidžiukas jau giedojo kaip didelis, bet kojos ir krūtinė buvo dar neapsiplunksnavusios. Pilonas nebuvo spėjęs nusikratyti malonių minčių apie ponios Morales vištas ir gal todėl pajuto didelę simpatiją šitam gaidžiukui. Jis neskubėdamas patraukė prie juoduojančio pušyno, o gaidžiukas nubėgo pirma.

„Vargšas plikas paukšti,– mąstė Pilonas,– kaip tu turi kentėti auštant, kai iškrinta rasa ir oras atvėsta. Gerasis Dievulis ne visada prisimena mažus gyvūnėlius". Ir jis pamanė: „Štai tu žaidi gatvėj, gaidžiuk. O vieną gražią dieną tave būtinai pervažiuos mašina. Gerai, jeigu negyvai. Bet gali tik nulaužti sparną arba koją. Tada visą likusį gyvenimą turėsi vargti. Gyvenimas tau pernelyg sunkus, paukšteli!"

Jis žengė lėtai ir atsargiai. Kartais gaidys bandydavo prasmukti atgal, bet kelią jam visuomet pastodavo Pilonas. Pagaliau gaidys nėrė tarp pušų, o sykiu ir Pilonas.

Pripažinkime Pilono gailestingumą – iš tankumyno nepasigirdo agonijos klyksmo. Gaidys, kuriam Pilonas pranašavo vargingą gyvenimą, numirė tyliai, bent jau ramiai. Čia reikia pagirti didelį Pilono įgudimą.

Po dešimties minučių jis išlindo iš miško ir nužingsniavo prie Denio namo. Gaidžiukas, nupeštas ir išdarinėtas, buvo kišenėje. Pilonas gyvenime vadovavosi viena taisykle: niekada, jokiomis aplinkybėmis nesinešti namo plunksnų, galvos ir kojų, nes be jų paukščio neįmanoma atpažinti.

Vakare jie užkūrė krosnį pušų skujomis. Kamine murkė liepsna. Denis ir Pilonas, sotūs ir laimingi, šiltai sėdėjo kėdėse ir palengva suposi. Per pietus jie sudegino žvakigalį, ir dabar tamsą sklaidė vien ugnies atšvaitai. Palaimos viršūnę pajuto tuomet, kai į stogą ėmė

barbenti lietus. Stogas tik kur ne kur leido vandenį, ir dabar lašnojo tik tose vietose, kur ir šiaip niekam neateitų į galvą atsisėsti.

– Gera šitaip,– tarė Pilonas.– Pameni, kaip miegodavome po atviru dangumi? O čia tikras gyvenimas.

– Taip,– pritarė Denis,– bet man keista. Niekada neturėjau namo, o dabar turiu du. Juk negaliu miegoti iškart dviejuose namuose.

– Tatai ir man neduoda ramybės. Kodėl tu nenori išnuomoti kito namo?– pasiūlė Pilonas, kuris negalėjo pakęsti švaistymo.

Denis treptelėjo kojom į grindis.

– Pilonai,– sušuko jis,– kaip man tai nešovė į galvą?– Draugo mintis jam vis labiau ėmė patikti.– Bet kas jį išsinuomos?

– Aš,– pasakė Pilonas,– nuomos mokėsiu dešimt dolerių kas mėnesį.

– Penkiolika,– užprotestavo Denis.– Tai geras namas. Jis vertas penkiolikos.

Pilonas murmėdamas nusileido. Bet jis būtų sutikęs ir daugiau mokėti, nes jautė, koks garbingas tampa žmogus, gyvenantis savo namuose, o jis baisiai troško tos garbės.

– Vadinasi, sutarta,– baigė derybas Denis.– Tu nuomosi mano namą, o aš būsiu geras savininkas, Pilonai. Aš tau neįkyrėsiu.

Dar niekad gyvenime, išskyrus vienerius metus, praleistus armijoje, Pilonas neturėjo penkiolikos dolerių. Bet, manė jis, iki mokėjimo dienos dar visas mėnuo, bala žino, kas per mėnesį gali nutikti.

Jie patenkinti sūpavosi prie ugnies. Paskui Denis išėjo kieman ir grįžo su keliais obuoliais.

– Vis tiek būtų supuvę,– teisinosi jis.

Pilonas, nenorėdamas atsilikti, atsistojo ir uždegė žvakę, paskui atnešė iš miegamojo dubenį su ąsočiu, dvi raudono stiklo vazas ir puokštę stručio plunksnų.

– Negerai, kai aplink tiek daug dūžtančių daiktų,– tarė jis.– Kai jie sudūžta, žmogus nusimena. Geriau, kad jų visai nebūtų.– Jis nukabino popierines rožes nuo sienos.– Dovana senjorai Toreli,– paaiškino ir išėjo pro duris.

Netrukus Pilonas sugrįžo kiaurai permirkęs, bet triumfuodamas, nes rankoje nešėsi galono talpos raudonojo vyno butelį.

Paskui abu smarkiai ginčijosi, bet jiems jau nerūpėjo, kieno viršus, jie atsigulė miegoti ant grindų. Ugnis užgeso, o krosnis aušdama pokšėjo. Žvakigalis apvirto ir po kelių konvulsingų melsvos liepsnos pasispardymų užgeso savo paties lajuje. Namuose buvo tyku ir ramu.

III
APIE TAI, KAIP PILONĄ PAKIRTO NUOSAVYBĖS NUODAI IR KAIP BLOGIS LAIKINAI ĮSIGALĖJO ŠIRDYJE

Rytą Pilonas persikraustė gyventi į kitą namą. Jis buvo lygiai toks pat kaip Denio, tik mažesnis. Prie slenksčio kerojo rausva kastiliška rožė, kiemas buvo užžėlęs žolėmis, sode augo vaisių nevedantys vaismedžiai, raudonos pelargonijos, o kaimynystėje buvo ponios Soto vištidė.

Denis, galėdamas išnuomoti namą, tapo dideliu žmogum, ir Pilonas palypėjo visuomenės laipteliais, nes galėjo jį išsinuomoti.

Sunku pasakyti, ar Denis tikėjosi sulaukti nuompinigių ir ar Pilonas apskritai ketino juos mokėti. Jei taip, tai abu gavo nusivilti. Denis niekuomet neprašė pinigų, o Pilonas jų niekuomet nesiūlė.

Abu bičiuliai dažnai leido laiką kartu. Kai Pilonas prasimanydavo butelį vyno ar gabalą mėsos, Denis būtinai užsukdavo į svečius. O jeigu Deniui per gudrumą ar nusišypsojus laimei tekdavo tokia dovana, Pilonas praleisdavo su juo audringą vakarą. Vargšas Pilonas būtų sumokėjęs pinigus, jei būtų jų turėjęs, bet taip niekad nebuvo, bent jau tiek ilgai, kad per tą laiką spėtų surasti Denį. Pilonas buvo doras žmogus. Kartais jis su nerimu galvodavo apie Denio gerą širdį ir apie savo skurdą.

Vieną dieną jis gavo dolerį – tokiu nepaprastu būdu, kad bijodamas išeiti iš proto pasistengė tuojau pat užmiršti tą istoriją. Priešais San Karloso viešbutį žmogus įspraudė jam į delną dolerį ir tarė: „Nubėk atnešk keturis butelius limonado. Viešbutyje pasibaigė". – „Tai kone stebuklas, – pamanė Pilonas, – tokius dalykus reikia imti už gryną pinigą, nesiaiškinti jų ir nieko neklausinėti". Jis paėmė dolerį, ketindamas nunešti jį Deniui, bet pakeliui nupirko galoną vyno, o su juo prisiviliojo į svečius dvi mergužėles.

Denis eidamas pro šalį išgirdo lalesį ir su džiaugsmu užsuko į svečius. Pilonas puolė jam į glėbį ir padėjo prieš jį viską, ką turėjo. Vėliau, kai Denis ėmė pretenduoti į vieną merginą ir pusę vyno, tarp jų kilo išties gražios tąsynės. Denis neteko danties, o Pilonas liko sudraskytais marškiniais. Merginos spiegdamos nulindo į kampą ir vis spardė tą, kuris atsidurdavo ant grindų. Denis atsistojo ir tvojo vienai jų į pilvą. Ši kvarksėdama kaip varlė išėjo pro duris, o jai pridurmui, pasičiupusi du virtuvinius puodus, ir jos draugė.

Kurį laiką Denis su Pilonu sielvartavo dėl moterų klastos.

– Tu nežinai, kokios moterys,– pamokomu tonu tarė Denis.

– Žinau,– pasakė Pilonas.

– Nežinai.

– Žinau.

– Melagis!

Tuomet jie darsyk susistumdė, bet jau ne taip gražiai.

Pilonas daugiau nesijaudino dėl nesumokėtos nuomos. Argi jis nepavaišino savo šeimininko?

Praėjo keli mėnesiai. Pilonas vėl ėmė nerimauti dėl nuompinigių. Ilgainiui tas nerimas tapo nepakenčiamas. Pagaliau netekęs vilties jis dvi dienas valė Činui Ki žuvis ir uždirbo du dolerius. Vakare pasirišo po kaklu skepetą, užsimaukšlino itin godojamą savo tėvo skrybėlę ir patraukė gatve į kalną, ketindamas dviem doleriais sumažinti savo skolą.

Bet pakeliui nusipirko du galonus vyno. „Taip bus geriau,– manė jis,– nes jei skolą grąžinčiau grynais, pasielgčiau nelabai draugiškai. O čia dovana. Pasakysiu jam, kad du galonai kainavo penkis dolerius". Tai buvo kvaila, ir Pilonas tai žinojo, bet negalėjo atsispirti pagundai. Visame Monterėjuje niekas geriau už Denį neišmanė vyno kainų.

Pilonas ėjo laimingas. Jis apsisprendė. Nosies tiesumu žingsniavo Denio namo link. Jo kojos judėjo tolygiai ir teisinga kryptimi. Po pažastimi jis nešėsi du popierinius maišelius, o juose – po galoną vyno.

Žioravo saulėlydis, buvo tas mielas paros metas, kai baigiasi pokaičio valanda, o vakaro malonumai ir pašnekesiai dar laukia. Dangaus skliaute juodavo pušys ir visą žemę gaubė sutema; bet dangus buvo vaiskus kaip liūdnas prisiminimas. Žuvėdros tingiai skrido namo, jūros uolų pusėn, pabaigusios dienos triūsus Monterėjaus konservų fabrikuose.

Pilonui patiko, kas gražu ir mistiška. Jis pažiūrėjo į dangų, ir jo siela, atsiplėšusi nuo kūno, pakilo į vakaro žarą. Tasai Pilonas, kuris nebuvo tobulas, kuris sukčiavo ir pešėsi, kuris gėrė ir keikėsi,– tykiai bidzeno tolyn, o ilgesingas ir švytintis Pilonas pakilo ten, kur jūros žuvėdros maudėsi vakaro prieblandoje. Šis Pilonas buvo nuostabus, jo mintys – be krislo savanaudiškumo ir gašlybių, ir sužinoti tas mintis – pernelyg didelė palaima. „Šis vakaras – mūsų Viešpats,– galvojo jis,– tie paukščiai skrenda per Viešpaties kaktą. Mielieji paukščiai, brangiosios žuvėdros, kaip aš jus visas myliu. Jūsų sklendžiantys sparnai glosto mano širdį, kaip rūpestingo šeimininko ranka glosto savo sočiai priėdusio miegančio šuns pilvą. Mielieji paukš-

čiai,– mąstė jis,– skriskite pas mūsų Nekaltąją Mergelę, nešdami mano atvirą širdį". Paskui jis ištarė gražiausius žodžius, kuriuos žinojo: *Ave Maria, gratia plena...*[4]

Pilono kojos sustojo. Tiesą pasakius, blogasis Pilonas akimirką liovėsi egzistavęs. (Išgirsk tai, angele, rašantis mūsų nuodėmes!) Nebuvo, nėra ir nebus tyresnės sielos už Pilono sielą tą akimirką. Piktasis Galveso buldogas priėjo prie vienišų, tamsoje stovinčių Pilono kojų. Galveso buldogas apuostė jas ir nucampino šalin net neįkandęs.

Apsivaliusiai ir išgelbėtai sielai gresia dvigubai didesnis pavojus, nes į tokią sielą ima kėsintis visas pasaulis. „Net ir šiaudai po mano keliais šaukia,– sako šv. Augustinas,– mėgindami sutrukdyti mano maldą".

Pilono siela neatsilaikė net prieš savo prisiminimus, nes, žiūrėdamas į paukščius, atsiminė, kad ponia Partano kartais kepa tamalę su kirų įdaru, ir tas prisiminimas jam sukėlė alkį, o tas alkis nutrenkė jo sielą iš padangių žemėn. Pilonas kulniavo tolyn, vėl virtęs gėrio ir blogio šiupiniu. Piktasis Galveso buldogas, šiepdamas nasrus ir urgzdamas, jau gailėjosi praleidęs tokią gerą progą.

Pilonas stipriau prispaudė alkūnes, kad būtų patogiau nešti butelius.

Seniai patikrinta ir daugsyk užrašyta, kad siela, sugebanti atlikti geriausią darbą, gali atlikti ir patį blogiausią.

Ar rasime didesnį bedievį už atsimetusį nuo tikėjimo kunigą? Ar rasime gašlesnę moterį už tą, kuri dar neseniai buvo skaisti mergelė? Nors gal taip tik atrodo.

Pilonas, ką tik nusileidęs iš dangaus, buvo, patsai to nežinodamas, labai jautrus kiekvienam negero vėjo gūsiui, kiekvienai blogai pagundai, kurių knibždėjo naktis. Tiesa, jo kojos dar judėjo į Denio namo pusę, bet jau be noro ir ryžto. Jos laukė menkiausios dingsties pasukti atgalios. Pilono galvoje jau sukosi mintys apie tai, kaip šauniai jis galėtų nusigerti nuo dviejų galonų vyno, o svarbiausia – kaip ilgai būtų girtas.

Dabar jau buvo beveik visai tamsu. Beveik nematyti purvino kelio ir šalikelės griovių. Nedarau jokios moralinės išvados iš to, kad Pilono dvejonėms tarsi plunksnelėms sklandant ore tarp dosnumo ir savanaudiškumo, tą pačią akimirką griovyje šalia kelio atsirado Pablas Sančesas, besiilgįs cigaretės ir stiklo vyno.

O, kaip baisiai turėtų milijonų žmonių maldos kautis ir grumtis viena su kita pakeliui į Viešpaties sostą!

[4] Sveika, Marija, malonės pilnoji *(lot.)*.

Pablas pirmasis išgirdo tylius žingsnius ir pamatė dūluojančią figūrą, o paskui atpažino Piloną.

– Ei, *amigo!* – džiugiai šūktelėjo jis. – Ką taip sunkiai tempi?

Pilonas sustojo kaip įbestas ir pasisuko į griovį.

– Maniau, kad tu kalėjime, – tarė jis priekaištingai. – Girdėjau istoriją apie žąsį.

– Aš ir buvau kalėjime, Pilonai, – linksmai atsiliepė Pablas, – bet mane ten nelabai draugiškai sutiko. Teisėjas pasakė, kad nuosprendis man neišėjo į gera, o policininkai piktinosi, kad valgau už tris. Todėl, – išdidžiai baigė jis, – mane paleido už garbės žodį.

Pilonas buvo išgelbėtas nuo savarankiškumo. Jis nenunešė vyno iki Denio namų, bet tučtuojau pakvietė Pablą svečiuosna į savo namą. Kai du taurūs takai atsišakoja nuo didžiojo gyvenimo vieškelio, kas žino, kuriuo geriau pasukti?

Pilonas su Pablu linksmai įžengė kambarin. Pilonas uždegė žvakę ir vietoje taurių pastatė du stiklainius nuo uogienės.

– Būk sveikas! – tarė Pablas.

– Į sveikatą, – tarė Pilonas.

– Į sveikatą, – po kurio laiko vėl tarė Pablas.

– Būk sveikas! – tarė Pilonas.

Valandėlę juodu pailsėjo.

– *Su servidor*[5], – pasakė Pilonas.

– Gerai nuslydo, – atsakė Pablas.

Du galonai – daug vyno netgi dviem paisanams. Dvasine prasme tuos butelius galima sugraduoti taip: šiek tiek žemiau pirmojo butelio kakliuko – rimtas, orus pokalbis. Dar dviem coliais žemiau – prisiminimai, nuskaidrinti liūdesio. Dar trys coliai – atmintyje iškyla seni sėkmingi meilės romanai. Dar colis – mintys apie nenusisekusias meiles. Pirmojo butelio dugne visa apimantis ir neapibrėžtas liūdesys. Antrojo butelio kakliukas – juoda, žiauri neviltis. Dar per du pirštus žemiau – dainos apie mirtį ir ilgesį. Dar per nykštį – šiaip kokia nors daina, kokia tik atsimenama. Šioje vietoje skalė baigiasi, nes tai kryžkelė ir tolesnis kelias nežinomas. Nuo šiol gali atsitikti bet kas.

Tačiau grįžkime prie pirmosios padalos, kai vyksta rimtas ir gilus pašnekesys, nes kaip tik toje stadijoje Pilonas padarė labai vykusį ėjimą.

– Pablai, – paklausė jis, – ar tau dar neįgriso miegoti grioviuose lyjant lietui, be pastogės, be draugų, vienam?

[5] Tavo tarnas *(isp.)*.

– Ne,– atsakė Pablas.

Pilonas meilikaujamai sušvelnino balsą.

– Taip ir aš maniau, bičiuli, kai buvau purvinas benamis šuo. Ir man buvo gerai, kol nepatyriau, ką reiškia turėti namuką ir stogą virš galvos, ir sodą. Ak, Pablai, štai kur tikrasis gyvenimas.

– Ką gi, neblogai,– sutiko Pablas.

Pilonas puolė į ataką.

– Klausyk, Pablai, ar nenorėtum nuomoti dalies mano namo? Netektų daugiau miegoti ant žemės. Nebegulėtum ant suplakto smėlio po prieplauka su krabais, bandančiais įlįsti į batus. Ar tau patiktų gyventi su manim?

– Žinoma,– atsakė Pablas.

– Paklausyk, tau reikės mokėti tik penkiolika dolerių per mėnesį! Ir galėsi šeimininkauti visame name, išskyrus mano lovą, ir visame sode. Pagalvok, Pablai! O jeigu kas nors rašys tau laišką, tai turės kur siųsti.

– Žinoma,– tarė Pablas.– Puiku.

Pilonas su palengvėjimu atsiduso. Jis net pats neįsivaizdavo, kaip sunkiai jį slėgė skola Deniui. Tai, kad jis puikiai žinojo, jog Pablas jam niekada nesumokės, netemdė džiaugsmo. Jei Denis kada nors paprašys pinigų, galės jam atsakyti: „Sumokėsiu, kai sumokės Pablas".

Jiedu priėjo prie kitos padalos, ir Pilonas prisiminė, kaip jis buvo laimingas vaikystėje.

– Jokių rūpesčių, Pablai. Jokių nuodėmių. Buvau labai laimingas.

– Nuo tų laikų nė karto nebuvome laimingi,– liūdnai sutiko Pablas.

IV
APIE TAI, KAIP GERASIS ŽMOGUS CHESUS MARIJA KORKORANAS PRIEŠ SAVO VALIĄ TAPO BLOGIO ĮRANKIU

Pilono ir Pablo gyvenimas tekėjo ramiai. Rytais, kai saulė pakildavo virš pušų, kai apačioje suraibuliuodavo mėlyna lagūna, jiedu neskubėdami ir mąsliai keldavosi iš lovų...

Saulėtas rytmetys — tykaus džiaugsmo metas. Tada dedešvos žvilga rasa ir ant kiekvieno lapo kybo nepaprasto grožio ir galbūt neįkainojamas deimantas. Nėra ko skubėti ir blaškytis. Mintys, auksinės mintys rytais ateina lėtai ir iš gilumos.

Pablas ir Pilonas mėlynais džinsais ir mėlynais marškiniais drauge nuėjo į griovį už namo, paskui sugrįžo, atsisėdo ant prieangio, klausėsi žuvų pardavėjų ragelių Monterėjaus gatvėse ir mieguistais balsais aptarinėjo Tortiljų kvartalo naujienas, nes per vieną pasaulio apsisukimą aplink savo ašį Tortiljų kvartale atsitinka aibė svarbių įvykių.

Ant slenksčio juos gaubė ramybė. Tik jų kojos, nutūpus musei, vis trūktelėdavo ant šiltų prieangio lentų.

— Jeigu visi rasos lašai būtų deimantai,— tarė Pablas,— mes būtume turtingi. Galėtumėm būti girti visą gyvenimą.

Tačiau Pilonas, slegiamas sunkaus realybės prakeiksmo, pridūrė:

— Visi tada turėtų per daug deimantų. Jie nieko nekainuotų, o vynas visuomet kainuoja pinigą. Va, jeigu imtų vieną dieną vynu lyti ir mes pakištume rėčką...

— Bet tegul lyja geru vynu,— įsiterpė Pablas,— o ne kiaulių myžalu, kurio parnešei paskutinį kartą.

— Gavau veltui,— teisinosi Pilonas.— Kažkas jį paslėpė žolėje prie šokių paviljono. Argi rasi gero vyno?

Jiedu sėdėjo ir rankomis apatiškai baidė muses.

— Vakar Kornelija Ruis kirto peiliu juodukui meksikiečiui,— tarė Pilonas.

— Buvo muštynės?— mažumėlę susidomėjęs pakėlė akis Pablas.

— O ne, juodukas nežinojo, kad Kornelija vakar susirado naują draugužį, ir bandė įsibrauti į namus. Kornelija jam ir movė peiliu.

— Jis turėjo žinoti, kad taip baigsis,— pasakė Pablas pamokslautojo balsu.

— Jis buvo mieste, kai Kornelija susirado naują draugužį. Juodukas bandė įlipti pro langą, nes Kornelija užrakino duris.

— Tas juodukas visuomet buvo kvailys,— pasakė Pablas.— Ar jį papjovė?

— Na ne. Tik šiek tiek supjaustė rankas. Kornelija nebuvo įniršus. Tiesiog nenorėjo jo įsileisti.

— Kornelija nelabai pastovi moteris. Bet ji vis dar užperka mišias savo tėvui, dešimt metų po jo mirties.

— Mišios jam pravers,— pastebėjo Pilonas.— Jis buvo blogas

žmogus ir nė sykio nesėdėjo kalėjime, nė karto nėjo išpažinties. Kai senis Ruisas buvo prie mirties, kunigas atėjo duoti išrišimo, ir Ruisas atliko išpažintį. Kornelija pasakojo, kad kunigas išėjo iš jo kambario baltesnis už drobę. Bet vėliau jis sakėsi nepatikėjęs nė puse to, ką jam išpažino Ruisas.

Pablas klastingu katės judesiu užmušė ant kelio nutūpusią musę.

– Ruisas visuomet buvo melagis,– pasakė Pilonas.– Jo sielai reikės dar ne vienų mišių. Bet kaip tu manai, ar mišios ką padeda, jei pinigai joms ištraukiami iš girtuoklių kišenių, kol jie miega pas Kornelią?

– Mišios yra mišios,– atsakė Pilonas.– Žmogui, kuris tau parduoda vyną, vis tiek, iš kur tu paėmei du dolerius. Ir Dievui nerūpi, kas ir kaip užperka mišias. Jis tiesiog jas mėgsta, kaip tu mėgsti vyną. Tėvas Merfis buvo įjunkęs meškerioti, ir mėnesių mėnesius Švenčiausiasis Sakramentas trenkė skumbre, bet nuo to jo šventumas nesumažėjo. Tegul kunigai aiškinasi tuos dalykus. Mums nėr ko jaudintis. Man rūpi, kur galėtume gauti kelis kiaušinius. Norėčiau dabar suvalgyti kiaušinį.

Pablas, gindamasis nuo spiginančios saulės, užsimaukšlino ant akių skrybėlę.

– Čarlis Mileris man pasakojo, kad Denis dabar gyvena su Roza Martin, portugale.

Pilonas sunerimęs išsitiesė.

– Gal ji sumanys ištekėti už Denio? Tos portugalės visuomet nori ištekėti ir mėgsta pinigus. Gal po vedybų Denis ims reikalauti iš mūsų nuompinigių. Roza norės naujų suknelių. Visos moterys jų nori. Pažįstu jas.

Pablui irgi sugedo nuotaika.

– O gal nueitume pasišnekėt su Deniu?– pasiūlė jis.

– Gal Denis turi kiaušinių,– tarė Pilonas.– Tos Morales vištos – geros dedeklės.

Jie apsiavė ir nuėjo prie Denio namų. Pilonas pasilenkė, pakėlė alaus butelio kamštį ir nusikeikęs nusviedė šalin.

– Kažkoks negeras žmogus numetė jį norėdamas apgauti.

– Vakar vakare ir aš jį užtikau,– tarė Pablas. Jis žvilgtelėjo už tvoros, kur noko kukurūzai, ir pamatė, kad jie jau prinokę.

Denį jie rado sėdintį ant slenksčio už rožių krūmo ir vaikantį nuo kojų muses.

– Sveiki, *amigos,*– pasisveikino jis abejingai.

Jie atsisėdo šalia, nusiėmė skrybėles ir nusiavė batus. Denis išsitraukė kapšelį tabako, popieriaus ir padavė juos Pilonui. Pilonas šiek tiek nustebo, bet nieko nepasakė.

– Kornelija Ruis kirto peiliu juodukui meksikiečiui, – tarė jis.

– Girdėjau, – burbtelėjo Denis.

– Tos moterys... jos visai pagedo, – kandžiai tarė Pablas.

– Su jomis gulėti pavojinga, – pridūrė Pilonas. – Girdėjau apie vieną mergiotę čia, Tortiljų kvartale, kuri galėtų įtaisyti vyriškiui nelauktą dovanėlę.

Pablas piktai pliaukštelėjo liežuviu ir ištiesė prieš save rankas.

– Kas žmogui lieka daryti? Kuo gali pasitikėti?

Jie stebėjo Denį, bet šio veide nebuvo nė šešėlio nerimo.

– Tos mergiotės vardas Roza, – pasakė Pilonas. – Nenoriu sakyti jos pavardės.

– A, tai tu kalbi apie Rozą Martin, – abejingai tarė Denis. – Ko norėt iš portugalės?

Pablas ir Pilonas su palengvėjimu atsiduso.

– Kaip gyvuoja ponios Morales vištos? – lyg tarp kitko paklausė Pilonas.

Denis liūdnai palingavo galvą.

– Jų jau nėra gyvų. Ponia Morales uždarė į stiklainius pupas, ir tie stiklainiai susprogo. Tada ji sulesino pupas vištoms, ir tos išdvėsė, visos lig vienos.

– Kur jos dabar? – paklausė Pablas.

Denis mostelėjo ranka.

– Kažkas patarė Morales, kad ji nevalgytų vištų, nes apsirgs, bet mes jas švariai išdarinėjom ir pardavėm mėsininkui.

– Kas nors numirė? – paklausė Pablas.

– Ne, matyt, jos buvo valgomos.

– Ko gero, nusipirkot šiek tiek vyno už tuos pinigus? – pasidomėjo Pilonas.

– Ponia Morales nupirko, o aš buvau pas ją vakar vakare. Puiki moteriškaitė tam tikrais atžvilgiais ir ne tokia jau sena, – ciniškai šypsodamasis atsakė Denis.

Pablas su Pilonu vėl sunerimo.

– Mano pusbrolis Vilis sakė, kad jai jau penkiasdešimt, – susijaudino Pilonas.

Denis iškėlė aukštyn rankas.

– Argi svarbu, kiek jai metų, – pareiškė jis filosofiškai. – Ji labai

gyva moteriškaitė. Turi savo namą ir du šimtus dolerių banke.– Denis suirzo.– Norėčiau nunešti jai dovaną.

Pilonas su Pablu įsispitrijo į savo kojas, visomis išgalėmis bandydami atitolinti tai, kas neišvengiamai artinosi. Bet viskas buvo veltui.

– Jei turėčiau bent kiek pinigų,– kalbėjo toliau Denis,– nupirkčiau jai didelę dėžę saldainių.– Jis klausiamai žvilgtelėjo į savo nuomininkus, bet tiedu tylėjo.– Man tereikia dolerio ar dviejų.

– Činas Ki ruošiasi džiovinti sepijas,– tarė Pilonas.– Gal padirbėtum kokį pusdienį pas jį?

– Dviejų namų savininkui nedera darinėti sepijų,– kandžiai prieštaravo Denis.– Bet va, jei kas nors sumokėtų dalį nuompinigių...

– Visą laiką tie nuompinigiai!– piktai šūktelėjo Pilonas, pašokęs ant kojų.– Tu mus išmesi į gatvę, į pakelės griovį, o pats miegosi minkštoje lovoje. Eime, Pablai,– tarė Pilonas,– mes surasim pinigų šitam šykštuoliui, šitam žydui.

Ir jie abu išdidžiai nuėjo.

– Iš kur gausim pinigų?– paklausė Pablas.

– Nežinau,– atsakė Pilonas.– Gal jis daugiau neprašys.

Tačiau tasai nežmoniškas reikalavimas smarkiai sutrikdė jųjų siclos ramybę.

– Sutikę gatvėje, pavadinsim jį senu žydu,– pasiūlė Pilonas.– Šitiek metų draugavom. Alkaną mes jį pavalgydindavom, sušalusį aprengdavom.

– Kada tai buvo?– susidomėjo Pablas.

– Na, būtume pavalgydinę ir aprengę, jeigu jam būtų reikėję ir jei būtume turėję iš ko. Štai kokie mes jam buvom draugai. O dabar jis sudaužė mūsų draugystę į šipulius dėl dėžės saldainių tai storai senei.

– Saldainiai kenkia organizmui,– tarė Pablas.

Pilonas jautėsi pavargęs nuo tokio didelio jaudinimosi. Jis atsisėdo ant pakelės griovio krašto, parėmė galvą rankomis ir niekaip negalėjo nusiraminti. Prisėdo ir Pablas, bet tik pailsėti, nes jo draugystė su Deniu nebuvo tokia sena ir graži kaip Pilono.

Griovio dugnas buvo apaugęs žole ir krūmokšniais. Pilonas, nudelbęs akis iš liūdesio ir nevilties, pastebėjo kyšančią iš žolių žmogaus ranką. O šalia gulėjo puspilnis galono talpos vyno butelis. Pilonas pastvėrė Pablo ranką.

– Gal jis negyvas?– išpūtė akis Pablas.

Pilonas jau buvo spėjęs atgauti kvapą, ir jo mintys įgavo aiškumo.

– Jei negyvas, vynas jam nepadės. Be to, negi laidosim su tuo buteliu?

Pablo ranka praskyrė krūmų šakas, ir bičiuliai išvydo purviną Chesaus Marijos Korkorano veidą, apžėlusį ruda barzda.

– Sveikutis, Pilonai! Sveikas, Pablai! – tarė jis drumstu balsu. – Ar išgersite?

Pilonas griūte užgriuvo ant jo nuo griovio krašto.

– *Amigo,* Chesau Marija! Tu sergi?

Chesus Marija ramiai nusišypsojo.

– Tiktai girtas, – švelniai sumurmėjo jis ir pakilo. – Na, bičiuliai, išgerkim. Gerkit kiek lenda. Turiu dar labai daug.

Pilonas pastatė butelį ant alkūnės. Nugėrė keturis gurkšnius, ir butelyje vyno sumažėjo visa pinta. Pablas paėmė iš jo butelį ir ėmė žaisti su juo kaip katė su plunksnele. Jis pablizgino kakliuką į rankovę. Pauostė vyną. Tris ar keturis kartus, atsargiai save erzindamas. Paskui tarė:

– *Madre de Dios, gue vino!*[6]

Jis kilstelėjo butelį, ir raudonas vynas linksmai nugurgėjo gerkle.

Pablui dar nespėjus atgauti kvapo, Pilono ranka jau vėl buvo ištiesta. Jis pažvelgė į Chesų Mariją švelniai ir susižavėjęs.

– Gal tu miške radai lobį? – paklausė jis. – O gal koks nusipelnęs žmogus paminėjo tave savo testamente, mano mielas bičiuli?

Chesus Marija buvo humaniškas ir visad geros širdies. Jis atsikrenkštė ir nusispjovė.

– Duok man gurkštelėti, – tarė. – Gerklė perdžiūvo. Papasakosiu, kaip viskas buvo.

Jis gėrė svajingai, kaip žmogus, turintis dar daug vyno, galintis neskubėti ir net leisti sau prabangą šiek tiek nupilti pro šalį be jokio sąžinės graužimo.

– Prieš dvi naktis nakvojau paplūdimyje, – ėmė jis pasakoti. – Paplūdimyje prie Sisaido. Naktį bangos priplakė prie kranto valtį. Mažą valtelę, ir joje buvo irklai. Nusiyriau ja į Monterėjų. Ta valtis buvo verta mažiausiai dvidešimt dolerių, bet gavau tik septynis.

– Ar liko pinigų? – paklausė Pilonas susijaudinęs.

– Aš juk pasakoju, kaip viskas buvo, – tarė Chesus Marija išdidokai. – Nusipirkau du galonus vyno ir nuėjau miškan, o paskui atsidūriau pas Arabelą Gros. Buvau nupirkęs jai Monterėjuje šilkines kelnaites. Jai patiko – minkštos, rožinės spalvos. Tada nupirkau Arabelai pintą viskio, o paskui ji sutiko kelis kareivius ir nuėjo su jais.

– Pasiglemžė gero žmogaus pinigus! – pasibaisėjo Pilonas.

[6] Dievo Motina, koks vynas! *(Isp.)*

— Ne,— svajingai dėstė Chesus Marija.— Jai vis tiek reikėjo išeiti. O paskui aš čia atėjau ir užsnūdau.

— Vadinasi, pinigų jau neturi?

— Nežinau. Reikia pažiūrėti.— Jis pagraibė ranka kišenėje ir ištraukė tris suglamžytus vieno dolerio banknotus ir dešimties centų monetą.— Šįvakar nupirksiu Arabelai Gros tą drabužėlį, kuris dėvimas šiek tiek aukščiau.

— Tas mažas šilkines kepuraites?

— Taip,— atsakė Chesus Marija,— bet ne tokios jos jau mažos, kaip tau atrodo.— Jis atsikosėjo.

Piloną bemat apėmė užuojauta.

— Tai vis nuo nakties oro,— pasakė jis,— negerai miegoti po atviru dangum. Na, Pablai, veskim jį ir išgydykim nuo peršalimo. Plaučių liga jau gerokai pažengusi, bet mes jį išgydysim.

— Ką čia paistai,— nusistebėjo Chesus Marija,— aš gerai jaučiuosi.

— Tai tau taip atrodo,— pasakė Pilonas.— Taip manė ir Rudolfas Kelingas, o prieš mėnesį pats buvai jo laidotuvėse. Taip manė ir Andželina Vaskes. Ji mirė praeitą savaitę.

Chesus Marija persigando.

— Kaip manai, kas man?

— Tai vis nakties vėsa,— išminčiaus balsu tarė Pilonas.— Tavo plaučiai neatlaikys.

Pablas susuko butelį į varnalėšos lapą taip kruopščiai, kad kiekvienam praeiviui išsyk kiltų noras sužinoti, ką gi tas lapas slepia.

Pilonas ėjo greta Chesaus Marijos, kartkartėmis paremdamas jį ranka, primindamas, jog jis ligonis.

Jie nusivedė jį į savo namus, paguldė į lovą ir, nors diena buvo šilta, užklojo sena antklode. Pablas jausmingai kalbėjo apie nelaiminguosius, kurie kentėjo ir raitėsi nuo skausmų sirgdami džiova. Paskui Pilono šneka ėmė lietis it medus. Jis susižavėjęs pasakojo apie džiaugsmą, kurį teikia gyvenimas namuke. Kai naktis pasitraukia, kai išsenka vynas ir kalbos, kai baisūs rūko gumulai lauke prilimpa prie žemės it milžiniškų dėlių vaiduokliai, tokiu metu niekas nesiveržia nakvoti kenksmingoje griovio drėgmėje. Ne, miegoti reikia minkštame, šiltame patale, kaip miega kūdikiai.

Tuo metu Chesus Marija užmigo. Pilonas ir Pablas turėjo jį žadinti ir siūlyti vyno. Paskui Pilonas ėmė kalbėti apie ryto metą, kai guli šiltoje gūžtoje tol, kol patekėjusi saulė ima šildyti. Nereikia drebėti paryčiais, daužyti rankomis šonų.

Galop Pilonas ir Pablas įsikabino į Chesų Mariją kaip erdelterjerai, tylomis čiumpantys grobį. Jie išnuomojo namą Chesui už penkiolika dolerių per mėnesį. Jis apsidžiaugęs sutiko. Jie sukirto rankomis. Butelis nusimetė varnalėšos lapą. Pilonas gėrė užvertęs galvą, žinodamas, kad sunkiausias uždavinys – dar prieš akis. Jis pabandė užsiminti apie reikalą tyliai, lyg tarp kitko, kai Chesus Marija siurbė iš butelio savo dalį.

– O dabar tau teks sumokėti tik tris dolerius avanso.

Chesus Marija nuleido butelį ir su siaubu akyse pažvelgė į Piloną.

– Ne! – suriko jis. – Aš pažadėjau Arabelai Gros tą drabužėlį. Sumokėsiu, kai ateis metas.

Pilonas suprato padaręs klaidą.

– Kai tu gulėjai paplūdimyje prie Sisaido, Dievas atplukdė tau valtelę. Manai, jis taip pasielgė, kad galėtum nupirkti kepuraites tai konservinei kekšei? Ne! Dievas tau ją atsiuntė, kad nenumirtum nakvodamas lauke. Manai, Dievui rūpi Arabelos krūtys? Be to, mudu imsime tik dviejų dolerių įnašą, o už dolerį galėsi nupirkti papinyčią ir karvės tešmeniui.

Bet Chesus Marija vis dar spyriojosi.

– Klausyk, – neatlyžo Pilonas, – jei nesumokėsim Deniui dviejų dolerių, atsidursim gatvėje, ir tu būsi kaltas. Miegosime grioviuose, ir ta nuodėmė slėgs tavo sąžinę.

Chesus Marija neatlaikė tokio įnirtingo spaudimo. Jis pasidavė ir atkišo du suglamžytus banknotus Pilonui.

Įtampa kambaryje nuslūgo, vėl įsivyravo taika ir nuoširdi draugystė. Pilonas atsipalaidavo. Pablas nusinešė antklodę ant savo lovos, ir pokalbis vėl užsimezgė.

– Reikia nunešti pinigus Deniui.

Numalšinę didįjį troškulį, jie neskubėdami siurbčiojo vyną iš stiklainių.

– Kam Deniui prireikė tų dviejų dolerių? – paklausė Chesus Marija.

Pilonas išdavė paslaptį. Jo rankos ėmė blaškytis ore tarsi dvi kandys; kad neišskristų pro duris, jas laikė tik riešai ir alkūnės.

– Denis, mūsų bičiulis, susiuostė su ponia Morales. Nemanyk, kad Denis kvailas. Ji, sako, turi du šimtus dolerių banke, ir jis nori nupirkti jai didelę dėžę saldainių.

– Saldainiai kenkia sveikatai, – pastebėjo Pablas. – Nuo jų skauda dantis.

– Tai Denio reikalas, – nusprendė Chesus Marija. – Jeigu jis nori, kad poniai Morales skaudėtų dantis, tai jo asmeninis reikalas. Kas mums darbo ponios Morales dantys?

Pilono veidą užslinko šešėlis.

– Bet juk,– garsiai įsiterpė jis,– bičiulis Denis, nunešęs saldainius Morales, ir pats kelis suvalgys. Todėl mūsų draugui užgels dantį.

– Negerai bus, jei Denio draugai, kuriais jis pasitiki, sukels jam dantų skausmą,– graudžiai palingavo galvą Pablas.

– Tai ką mums daryti?– paklausė Chesus Marija, nors ir jis, ir kiti puikiai žinojo, ką darysią. Kiekvienas mandagiai laukė, kad kuris nors kitas pasakytų. Tyla užsitęsė. Pilonas su Pablu juto: ne jie turi prasižioti, nes tam tikra prasme buvo suinteresuoti asmenys. Chesus Marija tylėjo, nes buvo mandagus svečias, tačiau jo draugų tylėjimas aiškiai rodė, ko iš jo norima, ir jis ryžtingai žengė tą žingsnį.

– Galonas vyno – puiki dovana damai,– galop mąsliai tarė jis.

Pilonas ir Pablas buvo pritrenkti jo nuovokos.

– Pasakysim Deniui, kad jo dantims sveikiau vynas.

– Gal Deniui mūsų įspėjimas būtų nė motais. Duodami jam pinigus, negalėtume būti tikri, ką jis su jais padarys. Juk jis vis tiek gali nupirkti saldainių, ir tuomet visas mūsų rūpestis ir vargas nueitų šuniui ant uodegos.

Jie padarė iš Chesaus Marijos suflerį ir išeities ieškotoją.

– Gal pavojus būtų mažesnis, jeigu mes patys nupirktume vyno ir atiduotume jį Deniui?– pasiūlė jis.

– Tikrai,– šūktelėjo Pilonas,– gerai sugalvota!

Išgirdęs komplimentą, Chesus Marija kukliai nusišypsojo. Jis puikiai žinojo, kad ši mintis skraidė ore ir – anksčiau ar vėliau – būtų buvusi pasakyta.

Pablas supilstė likusį vyną į stiklainius, ir jie išgėrė pavargę nuo iškalbos.

– Aš jau praalkau,– pasiskundė Pablas.

Pilonas atsikėlė, nuėjo prie durų ir pažvelgė į saulę.

– Jau po pusiaudienio,– pasakė jis.– Aš su Pablu eisiu pas Torelį, o tu, Chesau Marija, keliauk į Monterėjų kokio nors maisto. Gal ponia Bruno prieplaukoje duos tau žuvį. Gal pavyks kur nors rasti duonos.

– Geriau eisiu su jumis,– tarė Chesus Marija, kuriam kilo įtarimas, kad draugai gali žengti kitą – tokį pat logišką ir neišvengiamą žingsnį.

– Ne, Chesau Marija,– tvirtai paprieštaravo tiedu.– Dabar antra valanda ar apie tiek. Po valandos bus trys. Tuomet susitiksim čia ir užkąsim. Ir gal išmesim po stiklą vyno.

Chesus Marija baisiai nenorom patraukė į Monterėjų, o Pablas su Pilonu nukulniavo žemyn nuo kalvos pas Torelį.

V
APIE TAI, KAIP ŠVENTAS PRANCIŠKUS PAKEITĖ ĮVYKIŲ EIGĄ IR ŠVELNIAI NUBAUDĖ PILONĄ, PABLĄ IR CHESŲ MARIJĄ

Popietė atėjo nepastebimai kaip senatvė pas laimingą žmogų. Saulės šviesa nugelto. Lagūna pasidarė mėlynesnė, ir ja nuraibuliavo bangų raukšlelės, sukeltos nuo kranto pučiančio vėjo. Vieniši meškeriotojai, tikėję, kad žuvys kimba potvynio metu, nuėjo nuo uolų, užleidę savo vietas kitiems, įsitikinusiems, kad žuvys kimba per atoslūgį.

Trečią valandą vėjas apsisuko ir švelniai padvelkė nuo jūros pusės, prisotindamas orą malonaus dumblių kvapo. Tinklų taisytojai Monterėjaus dykvietėse atidėjo į šalį savo adatas ir susisuko po suktinę. Storos moterys nuobodžiomis ir išmintingomis kaip kiaulių akimis riedėjo persikreipusiais nuo tokio svorio automobiliais gerti arbatos ir džino su soda į „Del Montes" viešbutį. Alvarado gatvėje Hugas Mačadas, siuvėjas, pakabino ant dirbtuvėlės durų užrašą „Grįšiu po penkių minučių" ir visai dienai nuėjo namo. Iš lėto geidulingai lingavo pušys. Vištos šimtuose vištidžių romiais balsais skundėsi savo sunkia dalia.

Pilonas su Pablu sėdėjo po kastiliškos rožės krūmu Torelio kieme ir ramiai gurkšnojo vyną, negalvodami apie laiką, kaip negalvojama apie plaukų augimą.

— Gerai padarėme, kad nenunešėme tų dviejų galonų Deniui, — tarė Pilonas. — Jis iš tų žmonių, kurie paprastai nejaučia saiko.

Pablas sutiko.

— Iš pažiūros jis sveikas žmogus, — tarė jis, — bet kasdien išgirstam, kad būtent tokie žmonės ir miršta. Štai kad ir Rudolfas Kelingas. Arba Andželina Vaskes.

Pilono realizmas palengva paėmė viršų.

— Rudolfas nukrito į akmens skaldyklą už Pasifik Grouvo, — švelniai paprieštaravo jis. — Andželina užvalgė sugedusių konservų. Bet, — toliau kalbėjo jis, — suprantu, ką turi galvoje. Daug kas miršta nuo piktnaudžiavimo vynu.

Visas Monterėjus palengva instinktyviai ėmė ruoštis nakčiai. Rupertas Hoganas, prekiautojas stipriais gėrimais, įpylė į džiną

vandens ir atidėjo pardavimui po vidurnakčio. Į vakarui skirtą džiną įbėrė žiupsnį pipirų. „El Paseo“ šokių paviljone Kulkelė Rozendeil atidarė dėžutę sūdytų traškučių ir išdėliojo juos kaip girliandą ant didžiulio vaisių padėklo. „Palaso“ vaistinėje buvo suvynioti tentai. Būrelis vyrų, visą dieną prastovėjusių priešais paštą, kur jie sveikinosi su pažįstamais, patraukė stotin paspoksoti į San Francisko ekspresą. Išpampę kirai pakilo nuo konservų fabrikų ir tingiai nusklendė jūros uolų link. Pulkai pelikanų sunkiai plasnojo pavandeniui į nakvynės vietą. Italai savo seineriuose suko ant velenų tinklus. Nedidukė Alma Alvares, kuriai sukako jau devyniasdešimt metų, nunešė kasdieninę pelargonijų puokštę Švenčiausiajai Mergelei į San Karloso bažnyčios priebažnytį. Netoliese, Pasifik Grouvo metodistų kaimelyje, Moterų krikščioniškosios blaivybės sąjungos narės susirinko išgerti arbatos ir paplepėti. Jos klausėsi, kaip maža moteriškaitė karštai ir vaizdžiai pasakoja apie nedorybes ir ištvirkavimą, klestinčius Monterėjuje. Jos galva, komisijai vertėjo apsilankyti landynėse ir pažiūrėti į baisybes, kurios ten dedasi. Jos jau tiek daug apie tai kalbėjusios, bet reikia naujų faktų.

Saulė slinko vakarop ir dažėsi oranžine spalva. Torelio kiemelyje po rožių krūmu Pablas su Pilonu subaigė pirmąjį butelį vyno. Tarpdury pasirodė Torelis, perėjo kiemą nepastebėjęs nesenų savo klientų. Šie palaukė, kol jis pradingo už posūkio kelyje į Monterėjų; tuomet Pablas su Pilonu užėjo į namą ir sumaniai išprovokavo ponią Toreli pavaišinti juos vakariene. Pliaukštelėjo per minkštą vietą, pavadino „antele“ ir šiaip jau laisvai elgėsi su jos asmeniu, o paskui išėjo palikę ją apsvaigusią ir mažumėlę sutaršytais plaukais.

Monterėjuje jau vakaras, užsidegė miesto ugnys. Malonia šviesa nušvito langai. Virš Monterėjaus teatro, sužibęs neonu, ėmė bėgti užrašas: „Pragaro vaikai... Pragaro vaikai“. Nedidelis, tačiau fantastiškas būrelis meškeriotojų, tikinčių, jog žuvys kimba vakare, sutūpė ant atvėsusių uolų. Gatvėmis nuplaukė lengvas rūkas, jis apsivijo kaminus, o ore pasklido skanus degančių pušinių malkų kvapas.

Pablas su Pilonu grįžo prie savo rožių krūmo, susėdo ant žemės, bet jau ne tokie patenkinti kaip pirma.

— Vėsoka čia,— tarė Pilonas ir gurkštelėjo, kad sušiltų.

— Reikėtų eiti namo, ten bent šilta,— kalbėjo Pablas.

— Neturiu malkų krosniai.

— Na,— tarė Pablas,— jeigu palauktum manęs su vynu, po pusvalandžio susitiktume prie kampo.

Pilonas kantriai laukė, nes žinojo: yra dalykų, kuriuose net draugai negali padėti. Lūkuriuodamas Pilonas budriai sekė gatvės galą, kur buvo nuėjęs Torelis, nes Torelis buvo ūmus žmogus, kuriam visi aiškinimai, kad ir kokie pamatuoti, kad ir kaip gražiai išdėstyti, buvo šėgžmas. Be to, Pilonas žinojo, kad Torelis turėjo giliai įsišaknijusį perdėtą itališkos santuokinės ištikimybės supratimą. Bet jis veltui laukė. Putojantis iš įsiūčio Torelis nepasirodė. Netrukus atėjo Pablas, ir Pilonas susižavėjęs ir apsidžiaugęs žiūrėjo, kaip jis neša glėbį pušinių malkų iš Torelio rietuvės.

Pablas nepasakojo apie savo nuotykį, kol jiedu nepasiekė namų. Čia jis kaip aidas pakartojo Denio žodžius:

— Nieko sau „antelė".

Pilonas tamsoje linktelėjo galvą ir ėmė ramiai filosofuoti:

— Retai taip nutinka, kad viename turguje gautum ir vyno, ir maisto, ir meilės, ir malkų. Nepamirškime Torelio, bičiuli Pablai. Su šiuo žmogum verta bendrauti. Reikėtų jam ką nors padovanoti.

Pilonas tol triūsė prie krosnies, kol ugnis ėmė linksmai ūžti. Abu draugai prisitraukė arčiau kėdes ir atkišo stiklainius su vynu, kad šis pašiltų. Tą vakarą degė šventa ugnis, nes Pablas turėjo nupirkęs žvakę šventam Pranciškui. Iki šiol jam kažkas kliudė atlikti tą šventą priedermę. Ir štai plona vaško žvakikė jau gražiai degė įstatyta į kriauklę, o nuo jos liepsnos ant sienos šokinėjo Pablo ir Pilono šešėliai.

— Įdomu, kur nuėjo Chesus Marija? — pasidomėjo Pilonas.

— Jau seniai žadėjo grįžti, — tarė Pablas. — Jis man atrodo nelabai patikimas.

— Gal jam kas nors atsitiko, Pablai? Chesus Marija su savo ruda barzda ir gera širdim visuomet įsipainioja į kokį nuotykį su moterimis...

— Jis turi žiogo smegenis, — pasakė Pablas. — Dainuoja, šoka. Jokios rimties.

Laukti jiems teko neilgai. Vos tik jie ėmėsi antrojo butelio, pro duris įšlitiniavo Chesus Marija. Jis stovėjo įsirėmęs rankomis į durų staktą, kad išsilaikytų ant kojų. Marškiniai buvo sudraskyti, veidas kruvinas. Viena akis klaikiai juodavo virpančioje žvakės šviesoje.

Pablas su Pilonu puolė prie jo.

— O varge! Sužeistas! Nukrito nuo uolos! Jį pervažiavo traukinys!

Jie kalbėjo kuo nuoširdžiausiai, bet Chesus Marija jų žodžiuose įžvelgė baisią pašaipą. Jis žybtelėjo jų pusėn viena akim, dar sugebančia tai padaryti.

— Jūsų motinos buvo karvės be tešmenų, — tarė jis.

Bičiuliai atšlijo pasibaisėję tokia vulgarybe.

– Mūsų draugas kliedi.

– Jam perskėlė makaulę.

– Įpilk jam vyno, Pablai.

Chesus Marija sėdėjo prie ugnies ir glostė stiklainį, o draugai kantriai laukė pasakojimo apie jo nelaimę. Bet Chesus Marija, atrodo, nebuvo linkęs dalintis įspūdžiais apie savo nedalią. Nors Pilonas kelis kartus atsikrenkštė ir Pablas žiūrėjo į jį supratingomis ir kupinomis užuojautos akimis, Chesus Marija sėdėjo niūrus ir spoksojo į ugnį, kol galop jo nedraugiškas elgesys sukėlė tokią pat Pilono reakciją. Vėliau jis ir pats negalėjo suprasti, kodėl taip pasielgė.

– Vėl tie kareiviai? – paklausė jis.

– Taip, – suniurzgė Chesus Marija. – Šįsyk jie atėjo per anksti.

– Jų turėjo būti kokia dvidešimt, kad tave šitaip išgražintų, – tarė Pablas pataikaudamas. – Visi žino – tu kauniesi kaip liūtas.

Chesus Marija išties pralinksmėjo.

– Jie buvo keturiese. Padėjo ir Arabela Gros. Ji trenkė man akmeniu galvon.

Pilonas nuoširdžiai pasipiktino.

– Nenoriu priminti, – tarė jis, – kad draugai tau patarė nesusidėti su ta konservine suskretėle. – Jis pats abejojo, ar buvo davęs tokį patarimą, bet pamąstęs nusprendė, kad buvo.

– Tos pigios baltosios mergšės velnių priėdusios, bičiuli, – įsiterpė Pablas. – Ar atidavei jai tą daikčiuką?

Chesus Marija įkišo ranką kišenėn ir ištraukė suglamžytą viskozinį rožinės spalvos liemenuką.

– Nespėjau, – pasakė jis. – Kaip tik ruošiausi padovanoti. Be to, mes dar nebuvome pasiekę miško.

Pilonas pauostė orą ir papurtė galvą, tačiau su liūdnu atlaidumu.

– Tu gėrei viskio.

Chesus Marija linktelėjo galvą.

– Kieno buvo tas viskis?

– Tų karcivių. Turėjo pasislėpę po vamzdžiu. Arabela žinojo, kad jis ten, ir pasakė man. Kareiviai pamatė mane ir ją su buteliu.

Įvykio kontūrai pamažu ėmė ryškėti. Pilonui patiko šitokia pasakojimo maniera. Išklotį viską vienu ypu – vadinasi, sugadinti pasakojimą. Gerai pasakojama istorija turi būti dėstoma užuominomis, o kitką klausytojas turi prisidurti iš savo patirties. Jis paėmė nuo Chesaus Marijos kelių rožinį liemenuką, perbraukė per jį pirštais, ir

jo akys tapo mąslios. Bet po akimirkos jose sužibo linksmos ugnelės.

— Žinau! — šūktelėjo. — Atiduosime tą daikčiuką Deniui, tegu padovanoja Morales.

Tai minčiai pritarė visi, išskyrus Chesų Mariją, — jis pasijuto atsidūręs beviltiškoje mažumoje. Pablas, jautriai suprasdamas pralaimėjusiojo būseną, pripylė Chesaus Marijos stiklainį.

Po kurio laiko trijulė vėl ėmė šypsotis. Pilonas papasakojo labai juokingą istoriją, nutikusią jo tėvui. Kompanijai grįžo gera nuotaika. Jie ėmė dainuoti. Chesus Marija sušoko tryptinį, parodydamas, kad nėra labai sužalotas. Vynas butelyje sparčiai seko, bet jam dar nesibaigus draugus apėmė snaudulys. Pilonas su Pablu nusvirduliavo prie savo lovų, o Chesus Marija patogiai įsitaisė ant grindų prie krosnies.

Ugnis užgeso. Po namus pasklido gilaus miego garsai. Kambaryje judėjo tik vienas daiktas, — pašventintos žvakės smaili kaip ieties antgalis liepsna nejtikėtinu greičiu leidosi žemyn.

Vėliau ši nedidelė žvakikė privertė Piloną, Pablą ir Chesų Mariją apmąstyti kai kuriuos etinius klausimus. Paprastas plonytis vaško strypelis su siūlu viduje. Toks daiktas, sakysite jūs, pavaldus tam tikriems fizikos dėsniams ir daugiau niekam. Jo elgseną nulemia atitinkami šilumos ir degimo dėsniai. Jūs uždegate dagtį, vaškas ima tirpti ir pakyla dagtim aukštyn; žvakė dega tam tikrą valandų skaičių, paskiau užgęsta, ir viskas būna baigta. Žvakė greitai pamirštama, lyg jos niekuomet nebūtų buvę.

Bet ar pamiršote, kad žvakė buvo pašventinta? Kad sąžinės graužaties ar religinės ekstazės akimirką Pablas pažadėjo ją šventam Pranciškui? Štai kodėl ta žvakė nepakluso vien fizikos dėsniams.

Žvakė savo liepsnos smaigaliu nusitaikė į dangų. Ji vis trumpėjo ir trumpėjo. Vėjo gūsis iš lauko įsisuko vidun pro sienos plyšius. Žvakė kryptelėjo ant šono. Šilkinis kalendorius su gražuole, žiūrinčia tiesiai iš rožės „Amerikos gražuolė“ žiedo vidurio, susiūbavo ir atsiknojo nuo sienos. Jo kraštas pasiekė žvakės liepsną. Ugnis nulaižė šilką ir liuoktelėjo aukštyn siena lubų link. Atšokęs apmušalo kampas užsidegė ir nukrito tiesiai ant laikraščių ryšulio.

Dangaus šventieji ir kankiniai žiūrėjo žemyn ryžtingais ir negailestingais veidais. Tai buvo pašventinta žvakė. Jos vietoje šventas Pranciškus šiąnakt turės didesnę žvakę. Jeigu būtų galima išmatuoti įmigį, galima būtų drąsiai tvirtinti, kad Pablas, kurio nusikalstamas poelgis tapo gaisro priežastimi, buvo giliau pasinėręs į užmarštį už savo draugus. Tačiau, neturint matuoklio, tegalima teigti, kad jis miegojo kiečiau.

Liepsnos liežuviai apėmė sienas, susirado plyšių lubose ir išsiveržė į naktį. Visame name siautėjo ugnis. Chesus Marija neramiai apsivertė ant kito šono ir neatsibusdamas ėmė vilktis nuo savęs švarką. Tą akimirką jam ant veido nukrito deganti skiedra. Jis rėkdamas pašoko ant kojų ir apstulbęs įsistebėlijo į šėlstančią ugnį.

— Pilonai! Pilonai! — sukliko jis, paskui nubėgo į gretimą kambarį, išvertė draugus iš lovų ir išstūmė laukan. Pilonas tebelaikė rankoje rožinį liemenuką.

Jie stovėjo prie degančio namo ir žiūrėjo vidun pro duris uždengusią ugnies užuolaidą. Tenai matė ant stalo stovintį butelį su gerais dviem coliais vyno.

Pilonas pajuto, kad Chesaus Marijos krūtinėje kyla laukinio heroizmo banga.

— Nedaryk to! — sušuko jis. — Jis turi žūt ugnyje kaip bausmė mums už tai, kad jo neišgėrėme.

Jie išgirdo sirenų kauksmą, riaumojimą ugniagesių sunkvežimių, kurie sunkiai ropštėsi į kalną. Didelės raudonos ugniagesių mašinos privažiavo artyn, ir jų žibintų šviesos ėmė klaidžioti pušų kamienais. Pilonas skubiai pasisuko į Chesų Mariją.

— Bėk ir pasakyk Deniui, kad dega jo namas. Skubėk, Chesau Marija.

— Kodėl ne tu?

— Paklausyk, — aiškino Pilonas. — Denis nežino, kad esi vienas iš nuomininkų. Jis gali pyktelėti ant mudviejų su Pablu.

Supratęs logiką, Chesus Marija bėgte pasileido pas Denį. Namas skendėjo tamsoje.

— Deni! — ėmė šaukti Chesus Marija. — Deni, tavo namas dega!

Jokio atsako.

— Deni! — dar kartą pabandė jis.

Gretimame ponios Morales name prasivėrė langas. Denio balsas buvo suirzęs.

— Kokio velnio tau reikia?

— Tavo namas dega, tas, kur gyvena Pablas ir Pilonas.

Minutėlę Denis tylėjo, paskui paklausė:

— Ar ugniagesiai atvažiavo?

— Taip! — suriko Chesus Marija.

Tuo metu pašvaistė jau buvo apėmusi visą dangų.

— Ką gi, — tarė Denis. — Jeigu ugniagesiai negali nieko padaryti, tai ko Pilonas su Pablu tikisi iš manęs?

Chesus Marija išgirdo, kaip trinktelėjo langinės, ir ristele pasileido atgal. Netinkamu laiku jis sutrikdė Denį, bet, kita vertus, ar gali žmogus viską numatyti? Jeigu Denis nebūtų sužinojęs apie gaisrą, paskui gal pyktų. Šiaip ar taip, Chesus Marija džiaugėsi jam pranešęs. Dabar atsakomybė gula ant Morales pečių.

Namukas buvo nedidelis, sienos kaip reikiant perdžiūvusios. Ko gero, nuo tų laikų, kai degė Čaina Taunas, žmonės čia dar neregėjo tokio žaibiško ir nuodugnaus gaisro. Vyrai iš ugniagesių dalies žvilgtelėjo į liepsnojančias sienas ir ėmė laistyti vandeniu krūmus, medžius, gretimus namus. Nereikėjo nė valandos, kad iš namo nieko neliktų. Ir tik tuomet vanduo atsigręžė į krūvą pelenų, gesindamas žarijas ir nuodėgulius.

Pilonas, Pablas ir Chesus Marija stirksojo surėmę pečius ir stebėjo reginį. Pusė Monterėjaus gyventojų ir visas Tortiljų kvartalas, išskyrus Denį ir ponią Morales, stovėjo aplink ir džiugiai stebėjo gaisrą. Pagaliau, kai viskas buvo baigta, kai iš pajuodusios krūvos kilo vien tik dūmų debesis, Pilonas tylėdamas pasisuko eiti.

— Kur tu? — šūktelėjo pavymui Pablas.

— Einu, — atsakė Pilonas, — miškan išsimiegoti. Ir jums patariu taip daryti. Deniui bus geriau, jei kurį laiką mūsų nematys.

— Tai bus mums pamoka, — pasakė Pilonas. — Niekuomet nereikia palikti nakčiai vyno namie.

— Kitą kartą, — beviltiškai tarė Pablas, — paliksi jį lauke, ir kas nors nukniauks.

VI
APIE TAI, KAIP NUODĖMINGI VYRAI PER ATGAILĄ ATGAVO SIELOS RAMYBĘ IR KAIP DENIO DRAUGAI PRISIEKĖ AMŽINAI DRAUGAUTI

Kai saulė pakilo virš pušų viršūnių ir nakties rasa ėmė džiūti ant pelargonijų lapų, Denis išėjo pro duris, atsisėdo ir, šildydamasis saulutėje, ėmė mąstyti apie kai kuriuos įvykius. Jis nusispyrė batus, pakrutino kojų

pirštus, kaitindamas juos saulėje ant šiltų prieangio lentų. Jis atsikėlė anksti rytą ir nuėjo pažiūrėti į kvadrato formos pelenų krūvą, iš kurios kyšojo susiraitę vandentiekio vamzdžiai ir kur dar vakar buvo jo namas. Kaip ir dera, jis jau buvo išliejęs pyktį ant savo plevėsų draugų, valandėlę liūdnai pamąstęs apie žemiškųjų gėrybių laikinumą, šitaip išaukštindamas dvasines vertybes. Jis jau suvokė, jog prarado namą nuomojančio žmogaus statusą, jau buvo pergyvenęs visą tą raizginį neišvengiamų jausmų ir pagaliau liko tik su vienu tikru jausmu širdyje – palengvėjimu dėl to, kad pusė naštos nukrito nuo jo pečių.

„Jeigu namas būtų išlikęs, godžiai reikalaučiau nuompinigių iš savo draugų,– mąstė jis.– Mano draugai atšalo, nes buvo man skolingi. Dabar mes vėl galime būti laisvi ir laimingi".

Bet Denis žinojo turįs subarti draugus, kad jo nepalaikytų skystablauzdžiu. Todėl, sėdėdamas ant slenksčio, baidydamas muses greičiau perspėjančiais nei piktais judesiais, jis galvojo, ką turėtų pasakyti savo bičiuliams prieš vėlei įsileisdamas juos į savo prielankumo koralį. Reikia parodyti jiems, kad jis ne toks žmogus, kurį galima apgaudinėti. Bet ir pats troško greitesnės viso to dalyko baigties, norėjo vėlei tapti Deniu, visų mylimu Deniu, ieškomu draugų, kai jis turi galoną vyno ar gabalą mėsos. Juk dabar į jį žiūrima kaip į turtuolį ir aibė malonumų ėjo pro šalį.

Pilonas, Pablas ir Chesus Marija pūtė į akį miške ant pušų spyglių. Po tokio baisaus nakties sukrėtimo jie buvo nuvargę. Bet galop zenitą pasiekusi saulė tvokstelėjo karščiu į jų veidus, jais ėmė ropoti skruzdėlės, o du kėkštai nutūpė netoliese ir ėmė koneveikti juos visokiais žodžiais.

Tačiau iš miego juos prižadino iškylautojai, surengę pikniką anapus krūmyno; susėdę jie nudengė didelę pintinę, kurios kvapai atsklido iki Pilono, Pablo ir Chesaus Marijos šnervių. Jie pabudo, atsisėdo ir staiga suvokė visą savo padėties baisumą.

– Kaip kilo gaisras?– graudžiai paklausė Pilonas, bet nickas to nežinojo.

– Galbūt,– tarė Chesus Marija,– kuriam laikui persikelkim gyventi kitur, į Votsonvilį ar Salinasą, tai gražūs miestukai.

Pilonas ištraukė iš kišenės liemenėlę ir pirštais perbraukė per jos švelnų paviršių. Paskui pakėlė prieš akis ir pažiūrėjo per ją į saulę.

– Tai nepadės išvengti lemties,– nusprendė jis.– Manau, bus geriau nueiti pas Denį ir prisipažinti nusikaltus, kaip vaikai prisipažįsta tėvui. Ir tuomet jis negalės mums pasakyti nicko, ko paskui nesigailėtų. Be to, argi neturime dovanos poniai Morales?

Draugai pritariamai linktelėjo galvas. Pilono žvilgsnis nuklydo

pro krūmokšnius iki iškylautojų ir ypač pilnos valgių pintinės, iš kurios sklido aštrus įdarytų kiaušinių kvapas. Kaip koks triušis, Pilonas suraukė nosį. Paskui pagarbiai nusišypsojo:

— Aš einu, bičiuliai. Susitiksime po kurio laiko akmenų skaldykloje. Jeigu galite, pintinės geriau neimkite.

Jie liūdnais žvilgsniais palydėjo Piloną, kuris šmėkščiodamas tarp medžių nuėjo per mišką stačiu kampu nuo pintinės ir valgytojų. Pablas su Chesum Marija nė nemirktelėjo, po kelių minučių išgirdę lojant šunį, kažką klaikiai ir šaižiai kvatojant, laukinės katės urzgimą, pagalbos šauksmą, net pikniko dalyviai apstulbo ir sukluso. Du vyrai ir dvi moterys, palikę pintinę, nubėgo tų garsų pusėn.

Pablas ir Chesus Marija pasielgė, kaip patarė Pilonas. Jie paliko pintinę, tačiau nuo tos dienos jų skrybėlėse ir ant marškinių liko dėmės nuo įdarytų kiaušinių.

Maždaug trečią valandą popiet trys nusikaltėliai lėtai artinosi prie Denio namų. Jie nešė glėbiuose susitaikymui skirtas dovanas: apelsinų ir obuolių, stiklainių su alyvomis ir konservuotomis daržovėmis, sumuštinių su kumpiu, butelių su sodos vandeniu, popierinį maišelį su bulvių salotomis ir laikraščio *Saturday Evening Post* numerį.

Pamatęs draugus, Denis atsistojo ir pabandė prisiminti žodžius, kuriais ketino juos pasitikti. Visi trys išsirikiavo pričšais jį ir nulcido galvas.

— Šunų šunys,— pavadino juos Denis,— padoraus žmogaus antrojo namo vagys, sepijų išperos.

Jis išvadino jų motinas karvėmis, o tėvus — senais avinais.

Pilonas atidarė krepšį ir parodė sumuštinius su kumpiu. O Denis pasakė, kad prarado pasitikėjimą draugais, kad jo pasitikėjimą pakando šalna ir jų draugystė sutrypta. Paskui jo atmintis ėmė šlubuoti, nes Pilonas ištraukė iš užančio du įdarytus kiaušinius. Tačiau Denis spėjo pasiekti jų prosenelių kartą ir suabejoti jos moteriškosios pusės dora, o vyriškosios vyriškumu.

Pilonas ištraukė rožinį liemenuką iš kišenės ir pamataravo juo ore, pakabinęs ant piršto.

Denis viską pamiršo. Jis atsisėdo ant slenksčio, greta atsisėdo draugai, ir buvo išvynioti atsinešti ryšuliai. Jie kimšo pilvus, kol pasidarė bloga. Ir tik po geros valandos, kai atsidrėbę ant slenksčio ilsėjosi galvodami vien apie virškinimą, Denis paklausė tarsi apie kokį žilos senovės dalyką:

— Kaip kilo gaisras?

— Nežinome,— paaiškino Pilonas.— Nuėjome miegoti, ir tuomet viskas prasidėjo. Gal tai priešų darbas.

– O gal,– pamaldžiai pasakė Pablas,– Dievas bus prikišęs pirštą.

– Juk,– pridūrė Chesus Marija,– Viešpaties Dievo keliai nežinomi.

Kai Pilonas padavė liemenėlę, aiškindamas, kad tai dovana poniai Morales, Denis santūriai tylėjo. Jis žiūrėjo į liemenėlę šiek tiek skeptiškai. Jautė: jo draugai nori įsiteikti poniai Morales.

– Tai ne ta moteris, kuriai verta nešti dovanų,– galop pasakė jis.– Mes pernelyg dažnai prisirišame prie moterų šilkinėmis kojinėmis, kurias joms dovanojame.

Jis negalėjo paaiškinti draugams, kad jo ir ponios Morales santykiai atšalo, kai jis liko tik vieno namo savininkas; negalėjo, iš pagarbos poniai Morales, sakyti, kad tuo atšalimu džiaugiasi.

– Pasidėsiu tą daikčiuką, kada nors gali praversti.

Kai atėjo vakaras ir aplink sutemo, jie suėjo vidun ir pušų skujomis pakūrė geležinę krosnelę. Įrodymui, jog atleido, Denis ištraukė kvortą grapos ir pasidalijo jos ugnimi su draugais.

Pamaži gyvenimas ėmė tekėti nauja vaga.

– Baisiai gaila, kad visos ponios Morales vištos išgaišo,– krimtosi Pilonas.

Tačiau paaiškėjo, kad ta nelaimė ne be prošvaisčių.

– Pirmadienį ji ketina pirkti du tuzinus viščiukų,– paaiškino Denis.

Pilonas patenkintas nusišypsojo.

– Ponios Soto vištos niekam vertos. Liepiau jai lesinti jas austrių kriauklėmis, bet jai nė motais.

Jie išgėrė kvortą grapos, kurios pakako, kad įsivyrautų švelni draugystė.

– Kaip gera turėti draugų,– tarė Denis.– Koks vienišumas apninka, kai neturi su kuo pasėdėti ir pasidalinti grapa.

– Arba sumuštiniais,– paskubomis įsiterpė Pilonas.

Pablą tebegraužė sąžinė, nes jis įtarė, kokiu būdu dangiškoji politika prikišo nagus prie gaisro.

– Nedaug pasaulyje rasi tokių draugų kaip tu, Deni,– pasakė jis,– retam žmogui tenka tokia laimė.

Bet Denis, nelaukdamas, kol jų santykius galutinai užlies šiltos draugystės bangos, perspėjo:

– Noriu, kad laikytumėtės atokiau nuo mano lovos. Ji bus vien mano.

Visi suvokė, nors nė vienas apie tai neužsiminė nė žodeliu, kad gyvens Denio name.

Pilonas palaimingai atsiduso. Praėjo rūpestis dėl nuomos, dėl pinigų. Jis dabar ne nuomininkas, o svečias. Mintyse jis džiaugėsi, kad antrasis namas sudegė.

– Mes tokie laimingi čia, Deni, – pasakė jis. – Vakarais sėdėsime prie ugnies, ir mus lankys draugai. O kartais dėl draugystės išgersime stiklą kitą vyno.

Tuomet Chesui Marijai, pagautam dėkingumo ekstazės, išsprūdo neapgalvotas pažadas. Kalta buvo grapa, vakaras prie ugnies ir įdaryti kiaušiniai. Jis jautėsi gavęs didžią dovaną, tad pats ūmai panūdo ką nors padovanoti.

– Tegul nuo šiol mūsų priedermė ir pareiga bus rūpintis, kad Denio namuose visada būtų maisto, – paskelbė jis. – Te niekad mūsų bičiulis nevaikščios alkanas.

Pilonas ir Pablas neramiai susižvelgė, bet žodžiai buvo ištarti, ir niekas negalėjo jų atsiimti nenubaustas. Net Chesus Marija, juos leptelėjęs, pajuto, kad persistengė. Jis tegalėjo tikėtis, kad Denis juos greitai pamirš.

„Mat, – galvojo sau Pilonas, – jeigu pažado reikės laikytis, tai bus blogiau už nuompinigius. Tai bus vergija".

– Mes prisiekiame, Deni! – garsiai pasakė jis.

Su ašaromis akyse jie sėdėjo susispietę aplink krosnelę, ir jų meilė vienas kitam liejosi per kraštus.

Pablas atgalia ranka nusišluostė akis ir kaip aidas pakartojo Pilono žodžius:

– Mes čia būsim laimingi.

VII
APIE TAI, KAIP DENIO DRAUGAI ĖMĖ DARYTI GERA IR KAIP JIE PAGELBĖJO NELAIMINGAM PIRATUI

Šimtai žmonių kasdien matydavo Piratą: vieni jo gailėjosi, kiti šaipėsi, bet niekas jo gerai nepažinojo ir niekas nesikišo į jo gyvenimą. Tai buvo didelis kresnas žmogus su milžiniška juoda ir tankia barzda. Jis dėvėjo džinsus ir mėlynus marškinius ir neturėjo skrybėlės. Eidamas miestan apsiaudavo batus. Kai sutikdavo suaugusį žmogų, Pirato akyse šmėkštelėdavo baimė, tarsi žvėries, kuris bėgtų, jeigu išdrįstų atsukti nugarą. Iš to jo žvilgsnio paisanai sprendė, kad Pirato protas

nespėjo užaugti kartu su kūnu. Piratu jį praminė dėl barzdos. Žmonės matydavo, kaip jis kasdien ridena gatvėmis karučius, prikrautus pušinių malkų, kol jas parduoda. Ir visuomet glaudžiu būriu jį lydėdavo penki jo šunys.

Enrikė savo išvaizda priminė skaliką, nors uodega buvo gauruota. Pacharitas buvo rudas ir gauruotas, ir tai viskas, ką apie jį galima pasakyti. Rudolfas buvo šuo, apie kurį praeiviai sakydavo: „Tai amerikietiškas šuo". Pūkis buvo mopsas, o senjoras Alekas Tompsonas panėšėjo į erdelį. Jie pagarbiai išsirikiavę žingsniuodavo paskui Piratą, stengdamiesi, kiek leido jų jėgos, padaryti jį laimingesnį. Kai jis prisėsdavo atsipūsti prie savo karučių, šunys lipdavo jam ant kelių, norėdami, kad jis jiems pakasytų paausius.

Vieni matydavo Piratą anksti rytą Alvarado gatvėje, kiti matydavo jį kertant malkas; žmonės žinojo, kad jis parduoda prakuras, bet niekas, išskyrus Piloną, nežinojo visko, ką veikia Piratas. Pilonas pažinojo visus ir žinojo apie kiekvieną viską.

Piratas gyveno Tortilių kvartale, apleisto namo apleistoje vištidėje. Jis buvo pernelyg kuklaus būdo, kad išdrįstų keltis į namą. Šunys gyveno aplink jį ir ant jo, ir Piratui tatai buvo prie širdies, nes šunys šildė jį savo kūnais vėsiomis naktimis. Kai imdavo stingti kojos, tereikėjo pakišti jas po senjoru Aleku Tompsonu. Vištidė buvo tokia žema, kad Piratui tekdavo vidun ropštis keturpėsčiomis.

Kiekvieną ankstų rytą, dar gerokai prieš saulės patekėjimą, jis repečkodavo iš savo vištidės, o paskui jį, šiaušdami gaurus ir uosdami orą, – jo šunys. Paskui visa kompanija traukdavo žemyn į Monterėjų ir sukdavo skersgatvin, kuriame buvo keturių ar penkių restoranų kiemo durys. Piratas eidavo pro kiekvienas tų durų į virtuves, šiltas ir kvepiančias valgiais. Virėjai niurnėdami kraudavo jam maisto atliekas. Jie ir patys nežinojo, kodėl taip daro. Visur apsilankęs ir apsikrovęs ryšuliais, jis vėl pakildavo aukštyn į kalną iki Manrou gatvės ir įsitaisydavo dykvietėje, o šunys susispiesdavo aplink. Tuomet jis išvyniodavo maistą ir šerdavo šunis. Sau iš kiekvieno ryšulio paimdavo kampą duonos ar kąsnį mėsos, bet niekuomet nepasilikdavo skaniausio kąsnelio. Šunys, laukdami maisto, tupėdavo aplink, nervingai laižydamiesi ir kilnodami letenas. Jie niekuomet nesipjaudavo dėl ėdesio, ir tai buvo nuostabu. Pirato šunys niekuomet nesiriedavo, tačiau puldavo visokį gyvį Monterėjaus gatvėse, kuris vaikščioja keturiomis kojomis. Gražu būdavo pažiūrėti, kaip penkių šunų ruja nelyg triušius vaiko foksterjerus ir špicus.

Baigiantis pusryčiams būdavo jau visai prašvitę. Piratas, sėdėdamas ant žemės, matydavo, kaip auštant dienai žydrėja dangus. Jis matė, kaip toli apačioje išplaukia į jūrą škunos, prisikrovusios denius rąstų. Girdėdavo melodingai džingsint Čaina Pointo bakeno varpą. Šunys tupėdavo greta ir graužd avo kaulus. Atrodydavo, kad Piratas įsiklauso į dieną nieko aplink nematydamas, nes jo akys nejudėdavo, bet jose šviesdavo susikaupimas. Jis ištiesdavo savo didžiules rankas į šunis ir ramindamas glostydavo jų šiurkščius gaurus. Maždaug po pusvalandžio Piratas pakildavo ir eidavo į sklypo kampą, numesdavo nuo karučių maišus ir iškasdavo iš žemės kirvį, kurį kasvakar vėl užkasdavo. Paskui ridendavo karučius įkalnėn į mišką ir ieškodavo nudžiūvusio sakingo medžio. Į vidudienį jis jau turėdavo pririnkęs prakurų ir su savo šunimis klajodavo miesto gatvėmis, kol parduodavo visą prekę už dvidešimt penkis centus.

Tai matydavo visi, bet ką jis darydavo su kvorteriu[7] — niekas nežinojo. Jis niekuomet jo neišleisdavo. Naktimis, saugomas savo šunų, eidavo miškan ir slėpdavo kvorterį ten, kur jau gulėjo šimtai kitų. Kažkur jis turėjo krūvą pinigų.

Pilonas, įžvalgusis žmogus, pro kurį neprasprūsdavo nė viena bičiulių gyvenimo smulkmena ir kuris tiesiog gardžiuodavosi sužvejojęs kokią nors labai slepiamą savo draugo paslaptį, Pirato lobį aptiko loginio protavimo būdu. Pilonas mąstė šitaip: „Kiekvieną dieną Piratas uždirba ketvirtį dolerio. Tai dvi monetos po dešimt centų ir penkių centų variokas. Jis nuneša juos į krautuvę ir iškeičia į kvorterį. Tų pinigų jis niekur neišleidžia. Vadinasi, kažkur juos paslepia".

Pilonas pabandė apskaičiuoti lobį. Piratas taip gyvena jau daug metų. Šešias dienas per savaitę jis kerta prakuras, o sekmadieniais eina bažnyčion. Rengiasi palaikiais drabužiais, kuriais jį šelpia žmonės. Maisto prisirenka pro užpakalines restoranų duris. Pilonas kurį laiką bandė galvoje apdoroti milžiniškus skaičius, bet paskui pasidavė. „Piratas mažų mažiausiai turi šimtą dolerių",— nusprendė jis. Mintis apie tuos pinigus Pilonui jau kadai nedavė ramybės. Tačiau tik po kvailo avigalviško pažado maitinti Denį Pirato turtai tapo tokie reikalingi Pilonui. Prieš kibdamas į darbą, Pilonas ėmėsi kuo kruopščiausiai ir nuodugniausiai ruošti savo sąžinę. Jam buvo gaila Pirato. „Vargšas kvaišelis,— galvojo jis.— Dievas nedavė jam visų smegenų.

[7] JAV — 25 centų moneta.

Vargšas Piratas nesugeba savęs prižiūrėti, nes gyvena ant mėšlo toje vištidėje. Minta tik šunims tinkančiomis atliekomis. Drabužiai suskydę ir suplyšę, nes, būdamas šiek tiek trenktas, jis slepia savo pinigus".

Šitaip pasikaustęs gailestingumu, Pilonas nusprendė veikti. „Argi tai ne dorybė, – manė jis, – padaryti jam tai, ko jis pats nesugeba – nupirkti šiltų drabužių, pamaitinti žmonišku maistu. Bet, – prisiminė jis, – aš tam neturiu pinigų, nors man širdį drasko noras jam pagelbėti. Kaipgi man atlikti tą gailestingumo aktą?"

Dabar jis ėjo teisingu keliu. Kaip katė, ištisą valandą tykojusi žvirblio, Pilonas susiruošė lemiamam šuoliui. „Aha! – šūktelėjo jis mintyse. – Štai kaip yra: Piratas turi pinigų, bet neturi proto jais pasinaudoti. Aš turiu proto! Todėl pasiūlysiu jį. Veltui pasidalinsiu savo protu. Tai bus mano labdara tam minkštagalviui".

Tai buvo viena puikiausių kada nors sukurtų Pilono loginių struktūrų. Jam kilo būdingas kiekvienam menininkui noras atskleisti savo sugebėjimą kitiems. „Pasipasakosiu Pablui", – šovė jam į galvą. Tačiau jis tuoj pat suabejojo, ar išdrįs tai padaryti. Ar Pablas tikrai sąžiningas? Ar nekils jam noras pasiglemžti dalies pinigų savo reikalams? Pilonas nutarė tylėti, bent jau tuo tarpu.

Nuostabus būna atradimas, kai sužinai, jog juodžiausia siela gali būti tyra kaip sniegas. Ir apima liūdesys patyrus, kad angelų širdys apsikrėtusios raupsais. Garbė ir šlovė Pilonui, atradusiam būdą, kaip apnuoginti ir parodyti pasauliui gėrį, glūdintį kiekviename blogyje. Tačiau jis taip pat matė, ko nepasakysi apie bet kurį angelą, gėryje tūnant blogį. Su liūdesiu turime pranešti, kad Pilonas niekuomet nebūtų tapęs šventuoju, nes jam stigo kvailumo, savimanos ir godumo dovanoms. Jam užteko daryti gera, ir vienintelis atlygis jam buvo brolybės įsigalėjimas tarp žmonių.

Tą pat vakarą jis nukeliavo į vištidę, kurioje gyveno Piratas su šunimis. Denis, Pablas ir Chesus Marija, tuo metu sėdėję prie krosnies, matė, kaip jis eina gatve, tačiau nieko neklausė, nes, manė jie, gal jo širdin padvelkė meilės garai, o gal jis žino, kur prasimanyti šiek tiek vyno. Šiaip ar anaip, tol, kol jis nesiteikia papasakoti, tai ne jų reikalas.

Jau buvo gerokai sutemę, bet Pilonas turėjo kišenėje žvakigalį, nes kalbantis jam labai reikėjo matyti Pirato veidą. Dar jis krepšyje nešėsi didelį meduolį, kurį gavo kepykloje iš Suzės Fransisko už receptą, kaip prisivilioti Čarlį Gusmaną. Čarlis dirbo pasiuntiniu telegrafe ir važinėjo motociklu, ir Suzė jau turėjo vyrišką kepurę,

kurią manė užsidėti apsuktą, jeigu Čarlis kada nors pakviestų ją pasivažinėti. Pilonas buvo tikras, kad Piratui meduolis gali patikti.

Naktis buvo tamsi, nors į akį durk. Pilonas žingsniavo keliuku palei dykvietes ir užžėlusius, apleistus sodus. Galveso piktas šuo šiepdamas nasrus išlindo iš kiemo, ir Pilonas ėmė žerti jam komplimentus. „Gražuoli", – kalbėjo jis šuniui nutaisęs saldų balsą, „puikusis šunie", nors abu pasakymai buvo akivaizdus melas. Bet buldogui jie padarė įspūdį, ir jis grįžo kieman.

Pagaliau Pilonas pasiekė dykvietę, kurioje gyveno Piratas. Dabar jam reikėjo elgtis apdairiai, nes Pirato šunys, pajutę ką nors turint piktų kėslų, gindavosi kaip velniai. Kai Pilonas įžengė kieman, iš vištidės pasigirdo duslus perspėjantis urzgimas.

– Pirate! – pašaukė jis. – Tai tavo geras draugas Pilonas! Atėjau su tavim pasikalbėti.

Tyla. Šunys liovėsi urzgę.

– Pirate, tai tik Pilonas!

– Eik šalin, – atsakė jam duslus ir šiurkštus balsas. – Aš miegu. Ir šunys miega. Dar naktis, eik miegoti, Pilonai.

– Kišenėje aš turiu žvakigalį! – šūktelėjo Pilonas. – Tavo tamsusis namas nušvis kaip dieną. Ir dar turiu didelį meduolį.

Vištidėje kilo bruzdesys.

– Tuomet ateik, – tarė Piratas. – Pasakysiu šunims, kad viskas gerai.

Brisdamas žole Pilonas girdėjo, kaip Piratas švelniai šnekina šunis, aiškindamas jiems, kad tai tik Pilonas, kuris nepadarys nieko bloga. Pilonas pasilenkė prie tamsių durų, brūkštelėjo degtuką ir uždegė žvakę.

Piratas sėdėjo ant nešvarių grindų, o aplink jį tupėjo šunys. Enrikė suurkštė, ir vėl teko įtikinėti.

– Jis ne toks protingas kaip kiti, – draugiškai tarė Piratas. Jo akys blizgėjo kaip nudžiugusio vaiko, o kai šypsojosi, balti dantys blykčiojo žvakės šviesoje.

Pilonas atkišo krepšį.

– Ten yra puikus meduolis.

Piratas paėmė krepšį, žvilgtelėjo vidun, paskui patenkintas šyptelėjo ir ištraukė meduolį. Šunys šiepdamiesi atsuko galvas Pirato pusėn, ėmė kilnoti letenas, laižytis. Piratas sulaužė meduolį į septynias dalis.

– Tau, Enrike... Tau, Pūki, tau, senjore Alekai Tompsonai...

Kiekvienas šuo gavo dalį, prarijo ir ėmė laukti dar. Piratas sukramtė savo kąsnį ir parodė šunims tuščias rankas.

– Daugiau nėra, matote,– paaiškino jiems.

Ir šunys tą pat akimirką sugulė prie jo. Pilonas atsisėdo ir pasistatė prie kojų žvakigalį. Piratas pakėlė į jį sumišusias, klausiančias akis. Pilonas sėdėjo tylėdamas, laukė, kol Pirato galvoje praūš klausimų viesulas. Pagaliau prabilo:

– Tu keli nerimą savo draugams.

Pirato akys išsprogo.

– Aš? Draugams? Kokiems draugams?

Pilonas murkė saldžiu balsu:

– Tu turi daug draugų, kurie apie tave galvoja. Jie nelanko tavęs, nes esi išdidus. Jie mano užgausią tavo orumą pamatę, kaip tu gyveni vištidėje apsikarstęs skarmalais, valgydamas atliekas su savo šunimis. Bet tavo draugai nerimauja ir nuogąstauja, kad šitoks gyvenimas gali pakenkti tavo sveikatai.

Piratas, netekęs amo iš nustebimo, klausėsi, ir jo protas bandė susigaudyti žodžiuose, kurių jo ausys dar niekad nebuvo girdėjusios. Jam ir į galvą neatėjo abejoti tuo, ką sako Pilonas.

– Ir aš turiu draugų?– paklausė negalėdamas atsitokėti.– Aš nežinojau, Pilonai, nebūčiau davęs dingsties nerimauti, jei būčiau žinojęs...– Ir jis susijaudinęs nurijo seiles.– Supranti, Pilonai, šunims čia patinka. Aš nė manyt nemaniau, kad pridarau savo draugams rūpesčių.

Pirato akys prisipildė ašarų.

– Ir vis dėlto,– tarė Pilonas,– tavo gyvenimo būdas jaudina draugus.

Piratas nuleido galvą ant krūtinės ir pabandė mąstyti, bet kaip visuomet, kai jis mėgindavo susidoroti su iškilusiu galvosūkiu, jo protas apsitraukė migla ir liko bejėgis. Jis pažvelgė į šunis, laukdamas pagalbos iš jų, bet šie jau vėl buvo užmigę, nes tas reikalas jų nelietė.

Tuomet jis atsuko nuoširdžiausias akis į Piloną.

– Pasakyk, Pilonai, ką man daryti. Aš viso to nežinojau.

Viskas buvo paprasta. Pilonas net susigėdo, kad viskas šitaip paprasta. Jis dvejojo, buvo beatsisakąs sumanymo, tačiau žinojo, kad paskiau nirš ant savęs.

– Tavo draugai neturtingi,– prabilo jis,– jie norėtų tau padėti, bet neturi pinigų. Jeigu tu turi pasislėpęs pinigų, trauk juos dienos šviesos. Nusipirk sau drabužių. Valgyk ne tai, ką išmeta žmonės. Ištrauk pinigus iš slėptuvės, Piratai.

Kalbėdamas Pilonas įdėmiai sekė Pirato veidą. Jis matė, kaip šis įtariai nuleido akis ir paniuro. Po akimirkos Pilonas suprato du dalykus: pirma, Piratas turi paslėptų pinigų; antra, juos išpešti bus nelengva. Pastarasis dalykas jį nudžiugino. Piratas pavirto taktiniu uždaviniu, kurį gliaudyti Pilonui buvo vienas smagumas.

Piratas vėl pakėlė akis, bet dabar jose žibėjo klastingos ugnelės ir apsimestinis naivumas.

— Aš neturiu jokių pinigų,— tarė Piratas.

— Bet, bičiuli, aš matau, kad tu kasdien gauni kvorterį už malkas, ir nė sykio nepastebėjau, kad ką nors pirktum.

Šįkart protas Pirato neapvylė.

— Atiduodu jį vargšei senutei,— pasakė jis.— Neturiu jokių pinigų...

Ir tais žodžiais tarsi užtrenkė duris tolesniam pokalbiui.

„Vadinasi, kažką reikia sugalvoti,— mąstė Pilonas.— Vadinasi, teks paleisti į darbą visą savo sumanumą". Jis atsistojo ir pakėlė žvakę.

— Aš tik norėjau pranešti, kad nerimauja tavo draugai,— papriekaištavo jis.— Jeigu pats nenori sau padėti, ir aš nieko negaliu.

Pirato žvilgsnis vėl sušvelnėjo.

— Pasakyk jiems, kad aš sveikas,— paprašė jis.— Pasakyk, tegu mane lanko. Aš daugiau nebūsiu toks išdidus. Mielai juos bet kada priimsiu. Pasakysi, Pilonai?

— Pasakysiu,— šiurkščiai atkirto Pilonas.— Bet tavo draugai nenudžiugs pamatę, kad nenori nė piršto pajudinti, jog jie nusiramintų.

Pilonas užpūtė žvakę ir išėjo į tamsą. Jis suprato, kad Piratas niekada gyvenime neprasitars, kur paslėptas jo lobis. Kur jis yra, galima suuosti gudrumu, paimti — tik jėga aprūpinti Piratą būtiniausiais daiktais. Tai vienintelis kelias.

Tad Pilonas nusprendė neišleisti Pirato iš akių. Sėlindavo iš paskos į mišką, kai šis eidavo kirsti malkų. Tykojo naktimis pasislėpęs netoli vištidės. Ilgai ir atkakliai jį kalbino, bet viskas buvo veltui. Prie lobio nepriartėjo nė per žingsnį. Arba jis buvo užkastas vištidėje, arba paslėptas miško gilumoje ir lankomas tik naktimis.

Nuo tokio ilgo ir bevaisio sargavimo Pilono kantrybė trūko. Pilonas jautė turįs gauti paramą ir patarimą. O kur jų gauti, jei ne iš draugų: iš Denio, Pablo ir Chesaus Marijos. Kas gi kitas turėtų tiek gudrumo ir sumanumo? Kas dar labdaros priepuoly galėtų šitaip pamiršti save?

Pilonas atskleidė bičiuliams savo sumanymą, pirma paruošęs juos kaip ir save: Pirato skurdas, jo bejėgiškumas ir pagaliau — išeitis. Kai

jis priėjo išeities aiškinimą, jo draugus jau buvo apėmusi filantropijos ekstazė. Jų veidai tvoskė gerumu. Pablas manė, kad lobis gali būti kur kas didesnis nei šimtas dolerių.

Kai džiūgavimą pakeitė dalykiška nuotaika, jie ėmė tartis.

– Reikia jį sekti, – pasiūlė Pablas.

– Tai kad aš jau sekiau, – prieštaravo Pilonas. – Gal jis išsliaužia naktį, ir tuomet lengva pamesti jį iš akių, nes arti prieiti negali per šunis, kurie jį saugoja kaip demonai. Tai nėra taip lengva.

– Ar tu jį visaip įtikinėjai? – paklausė Denis.

– Taip. Viską išbandžiau.

Pagaliau išeitį surado Chesus Marija, tasai humaniškiausias iš žmonių.

– Sunku, kol jis gyvena toje vištidėje, – tarė jis. – Bet įsivaizduokite jį gyvenantį su mumis. Arba jis pats prasitars neatsilaikęs prieš mūsų širdis, arba lengviau sužinosime, kur jis naktimis trankosi.

Bičiuliai ėmė sukti galvas dėl naujojo pasiūlymo.

– Kartais maistas, kurį jam duoda restoranuose, būna beveik nelieslas, – mąsliai tarė Pablas. – Sykį mačiau jį išeinant su kotletu, kuris buvo tik truputėlį nukąstas.

– Visai galimas daiktas, kad tų pinigų yra du šimtai dolerių, – tarė Pilonas.

– Bet šunys! Juk jis atsitemps su savim ir šunis! – paprieštaravo Denis.

– Tai geri šunys, – aiškino Pilonas. – Jie klauso jo kaip Dievo. Gali užbrėžti kampe ratą ir pasakyti jam: „Laikyk ten šunis". Jis palieps, ir jie ten tupės.

– Vieną rytą mačiau Piratą, ir jis turėjo pusę torto, kurio tik kraštelis buvo aplietas kava, – pasakė Pilonas.

Problema buvo išspręsta akimoju. Namas tapo komitetu, o komitetas aplankė Piratą.

Kai jie visi sulindo vištidėn, joje tapo ankšta. Piratas buvo laimingas, bet bandė tai slėpti ir kalbėjo abejingai.

– Na ir orelis šiomis dienomis, – prabilo jis lyg nieko. – Nepatikėsite, ant Rudolfo kaklo radau erkę sulig balandžio kiaušiniu. – Kaip ir dera šeimininkui, jis ėmė peikti savo būstą. – Jis per mažas. Argi čia tinkama vieta priimti draugams? Bet čia šilta ir jauku, ypač šunims.

Tuomet prabilo Pilonas. Jis papasakojo Piratui, kad draugai dėl jo tiesiog iš proto eina, bet jei jis sutiktų persikelti pas juos, jie vėl galėtų ramia sąžine miegoti.

Piratui tai buvo didelis smūgis. Jis pažiūrėjo į savo rankas. Paskui, ieškodamas nusiraminimo, pažvelgė į šunis, bet šie net nepakėlė galvų. Galop jis atgalia ranka nubraukė laimę nuo savo akių ir nusišluostė delną į barzdą.

— O šunys? — tyliai paklausė. — Ar imsite ir šunis? Ar jūs ir šunims draugai?

Pilonas linktelėjo.

— Taip, ir šunims. Jiems mes užleisime vieną savo kampą.

Piratas buvo labai išdidus žmogus. Jis ėmė nuogąstauti nesugebėsiąs išlaikyti deramo orumo.

— Dabar eikite, — maldaujamu balsu išlemeno, — eikite dabar namo. Rytoj aš ateisiu.

Draugai suprato jo savijautą. Išrėplinę pro duris, paliko jį vieną.

— Jis buvo laimingas su mumis, — tarė Chesus Marija.

— Koks jis vienišas! Vargšelis! — pridūrė Denis. — Kad būčiau žinojęs, seniai būčiau parsivedęs, net ir be lobio.

Iš džiaugsmo jie trynė rankas.

Netrukus draugai apsiprato su naujakuriais. Denis melsva kreida užbrėžė kampe puslankį, už kurio turėjo gyventi šunys. Tame kampe su šunimis miegojo ir Piratas.

Namuose tapo ankšta — penki vyrai ir penki šunys, tačiau Denis su draugais iš pat pradžių žinojo, kad pasikviesti Piratą juos įkvėpė išvargęs ir rūpesčių nukankintas angelas, kuris sergėjo jų likimus ir gynė nuo blogio.

Kiekvieną rytą, kol draugai dar būdavo kietai įmigę, Piratas pakildavo iš savo kampo ir, lydimas šunų, apeidavo restoranus ir prieplaukas. Jis buvo iš tų žmonių, kurių visi gailisi. Jo ryšuliai vis sunkėjo. Paisanai priimdavo jo dovanas ir čia pat jas sudorodavo: žuvis, pyrago gabalus, neprariektus kepalus sužiedėjusios duonos, mėsą, kurios pelėsiams nuplauti tereikia žiupsnelio sodos. Jiems prasidėjo tikras gyvenimas.

Tai, kad jie priima jo dovanas, jaudino Piratą iki sielos gelmių. Kai jis žiūrėjo, kaip jie kerta jo atneštą maistą, jo akys švietė šventa pagarba.

Vakarais, kai susėdę prie ugnies jie tingiais sočių dievų balsais imdavo vardinti Tortiljų kvartalo naujienas, Pirato akys lakstydavo nuo vieno draugo lūpų prie kito, ir jis pašnibždomis kartodavo jų pasakytus žodžius. Šunys pavydžiai spausdavosi arčiau jo.

Tai draugai, galvodavo jis naktimis kambario tamsoje, apsuptas šunų. Tie žmonės jį taip myli, kad negalėjo žiūrėti, kaip jis gyvena

vienui vienas. Tą mintį Piratas nuolat kartodavo, nes tai buvo stulbinantis, neįtikėtinas dalykas. Jo karutis dabar stovėdavo Denio kieme, jis kasdien traukdavo malkų ir jas pardavinėdavo. Piratas taip bijojo praleisti bent žodelį iš vakarinio draugų pašnekesio, nors valandėlę nebūti šalia ir šitaip prarasti dalelytę brangios draugystės, kad jis jau kelios dienos nebuvo nuėjęs prie savo lobio papildyti jo naujomis monetomis.

Bičiuliai elgėsi su juo šiltai ir draugiškai, bet kiekvieną akimirką jį stebėjo kieno nors budri akis. Kai jis nukakdavo su karučiu į mišką, vienas bičiulių eidavo kartu ir sėdėdavo ant rąsto, kol Piratas ruošdavo prakuras. Kai jis eidavo į griovį atlikti paskutinio darbo prieš naktį, Denis arba Pilonas, arba Chesus Marija eidavo kartu. Ir naktimis jam nepasisekdavo vogčiomis išsliūkinti iš namų: iš paskos visuomet sliuogdavo šešėlis.

Kokią savaitę draugai tik stebėjo Piratą. Bet pagaliau toksai neveiklumas juos nukamavo. Griebti jautį už ragų būtų buvęs bergždžias dalykas, jie tatai puikiai suvokė. Ir štai vieną vakarą užsimezgė pokalbis, ar verta slėpti sutaupytus pinigus. Pradėjo Pilonas:

— Turėjau dėdę, baisų šykštuolį, kuris slėpė auksą miške. Sykį nuėjo patikrinti lobio ir jo neberado. Kažkas aptiko ir pavogė. Jis buvo jau senas žmogus, todėl netekęs viso savo turto ėmė ir pasikorė.

Pilonas patenkintas pastebėjo, kaip Pirato veidu šmėstelėjo išgąstis.

Tai pamatė ir Denis. Jis tarė:

— Vjechas, mano senelis, kuriam priklausė namas, taip pat turėjo užkasęs pinigų. Nežinia, kiek jų ten buvo, bet senelį visi laikė turtingu žmogum, todėl ten turėjo būti gal trys ar keturi šimtai dolerių. Senelis iškasė gilią duobę, paslėpė joje pinigus, paskui užkasė ir apibarstė spygliais, kad niekas neįtartų, jog čia judinta žemė. Bet kai paskui grįžo prie slėptuvės, duobė buvo atkasta, o pinigai dingę.

Pirato lūpos kartojo jo žodžius. Jo pirštai naršė senjoro Aleko Tompsono kaklo gaurus. Bičiuliai susižvalgė ir laikinai pakreipė pokalbį kita vaga. Jie ėmėsi Kornelijos Ruis meilės nuotykių.

Naktį Piratas patylomis išslinko iš namų, paskui jį iškiūtino šunys, o paskui juos visus — Pilonas. Piratas pasileido miškan, drūtomis kojomis liuoksėdamas per išvartas ir krūmokšnius. Pilonas kurnėjo iš paskos. Bet jiems sukorus geras dvi mylias, Pilonas užduso ir susidraskė į dagius. Staiga jis pajuto, kad miškas aplink nuščiuvo. Jis palaukė, pabandė apgraibomis paėjėti į vieną, į kitą pusę, bet Piratas buvo dingęs kaip vandenin.

Po dviejų valandų Pilonas nusikamavęs parsliūkino namo. Čia jis

rado Piratą kietai miegantį tarp savo šunų. Išvydę Piloną, šunys kilstelėjo galvas, ir Pilonui pasirodė, kad jie nusišaipė.

Kitą rytą griovyje įvyko susirinkimas.

– Jo neįmanoma pasekti,– prancūzė visiems Pilonas.– Jis tartum skradžiai žemę prasmego. Jis mato tamsoje ir pažįsta kiekvieną medį miške. Reikia ieškoti kito kelio.

– Vieno žmogaus per maža,– nusprendė Pablas.– Jeigu visi jį sektume, gal vienam ir pavyktų.

– Vakare vėl pasakosim apie prarastus pinigus,– tarė Chesus Marija,– tik dar baisiau. Viena pažįstama moteriškė žadėjo šiek tiek vyno. Gal išgėrusiam Piratui nepavyks taip greit pranykti.

Taip jie ir susitarė.

Chesaus Marijos moteriškė davė visą galoną vyno. Kas galėjo prilygti Pirato džiaugsmui tą vakarą, kai jis sėdėjo su stiklu vyno, įbruktu jam į ranką, su draugais gurkšnodamas ir klausydamasis jų pasakojimų? Tokios laimės jis nebuvo turėjęs gyvenime. Jis troško priglausti visus prie krūtinės ir pasakyti, kad juos myli. Bet ne, negalima, dar pamanys, kad girtas. Jis troško atlikti kokį nors didelį dalyką, kad įrodytų savo meilę.

– Anąvakar kalbėjomės apie slepiamus pinigus,– pradėjo Pilonas.– Šiandien prisiminiau pusbrolį, protingą vaikiną. Jeigu apskritai įmanoma paslėpti pinigus taip, kad niekas nerastų, tai jis mokėjo. Taigi sykį jis ėmė ir paslėpė savo pinigus. Gal buvote jį sutikę – toks nelaimingas skurdžius, kur slampinėja po prieplaukas kaulydamas žuvų galvų sriubai išsivirti. Tai mano pusbrolis. Kažkas išvogė jo slėptuvę.

Pirato veidu vėl nuslinko nerimas. Viena istorija vijo kitą, ir visose kažkokia pikta jėga sugriaudavo planus, kurie slėpė pinigus.

– Geriausia laikyti pinigus prie savęs, išleisti šiek tiek, jei kada prireikia, ir sušelpti draugus,– užbaigė Denis.

Jie nenuleido akių nuo Pirato veido, ir pačios baisiausios istorijos vidury staiga pamatė, kaip jis nusigiedrijo ir nusišypsojo. Dabar jis siurbčiojo vyną, o veide švietė džiaugsmas.

Bičiuliai neteko vilties. Visi planai sugriuvo. Jie baisiai graužėsi. Štai kaip baigėsi visas jų gerumas ir labdarybė. Piratui kažin kokiu būdu pasisekė išsisukti nuo gero darbo savo paties labui. Jie baigė gerti vyną ir apniukę išsiskirstė miegoti.

Nedaug kas galėjo nutikti naktį be Pilono žinios. Jo ausys ėjo sargybą, kai visas kūnas miegojo. Jis girdėjo, kaip Piratas su šunimis paslapčia išėjo iš namų. Jis šoko žadinti draugų, ir po akimirkos visi

keturi jau ėjo įkandin Pirato į mišką. Kai jie pasiekė pušyną, ten buvo tamsu kaip maiše. Keturi draugai atsitrenkdavo į medžius, įsipainiodavo krūmų šakose, bet dar ilgai girdėjo priekyje Piratą. Jie nusekė paskui jį iki tos vietos, kur ir Pilonas praeitą naktį, o paskui aplink staiga stojo tyla — tik miškas tyliai šnabždėjo su lengvu vėjeliu. Jie šukuote iššukavo mišką ir atvašynus, bet Piratas vėl buvo dingęs.

Pagaliau sužvarbę ir nukabinę nosis jie susirinko į vieną vietą ir vilkdami kojas patraukė į Monterėjų. Rytas užklupo juos dar nespėjusius nusigauti iki namų. Lagūną jau buvo nutviekę saulės spinduliai, o iš Monterėjaus kaminų kilo dūmai. Piratas išėjo ant slenksčio jų pasveikinti, ir jo veidas buvo laimingas. Susiraukę bičiuliai prasmuko pro jį ir sugriuvo į kambarį. Ant stalo gulėjo didelis brezentinis maišas. Paskui juos kambarin įėjo Piratas.

— Aš melavau tau, Pilonai,— pasakė jis.— Sakiau, kad neturiu pinigų, nes bijojau. Tąsyk nežinojau, kad turiu draugų. Jūs pasakojote, kad paslėptus pinigus dažnai pavagia, ir aš vėl išsigandau. Tik vakare sugalvojau, ką daryti. Bus geriau, jeigu saugos draugai. Galite manimi netikėti, bet paskutines dvi naktis kažkas sekė paskui mane į mišką, norėdamas pavogti pinigus.

Protingasis Pilonas bandė išsisukti nuo to baisaus likimo smūgio.

— Kol dar neatidavei pinigų mums saugoti, gal norėtum šiek tiek pasilikti sau?— maloniu balsu paklausė jis.

— Ne, negaliu,— papurtė galvą Piratas.— Daviau įžadą. Esu surinkęs jau beveik tūkstantį kvorterių. Kai bus tūkstantis, pirksiu auksinę žvakidę šventam Pranciškui Asyžiečiui. Kadaise turėjau šunį, ir jis apsirgo. Pažadėjau auksinę žvakidę už tūkstančio dienų uždarbį, jeigu jis pasveiktų.— Piratas išskėtė dideliausias rankas.— Ir šuo pasveiko.

— Vienas šitų šunų?— paklausė Pilonas.

— Ne, aną netrukus suvažinėjo sunkvežimis.

Štai ir viskas, nebuvo kaip nuo šių pinigų išsisukti. Denis su Pablu pakėlė sunkų maišą su sidabriniais kvorteriais, kaip žemę pardavę nunešė jį į kitą kambarį ir pakišo po Denio pagalve. Praslinks kiek laiko, ir žinojimas, kad pinigai guli po pagalve, pradės teikti tam tikrą džiaugsmą, bet kol kas pralaimėjimo kartėlis buvo baisus. Ir niekas nieko negalėjo pakeisti. Laimė šyptelėjo tolumoje ir pranyko.

Piratas stovėjo priešais juos su ašaromis akyse, nes buvo įrodęs meilę draugams.

— Tik pamanykit,— kalbėjo jis,— visus tuos metus gulėjau vištidėje nematydamas šviesios dienos. Bet dabar, ak, dabar aš labai laimingas.

VIII
APIE TAI, KAIP DENIO DRAUGAI ŠV. ANDRIEJAUS IŠVAKARĖSE IEŠKOJO PASLAPTINGO LOBIO, PILONAS JĮ APTIKO IR KAIP VĖLIAU MEDVILNINĖS KELNĖS DUSYK KEITĖ SAVININKĄ

Jeigu Portugalas būtų buvęs didvyris, jam būtų buvę striuka kariuomenėje. Bet jis buvo Didysis Džo Portugalas, išėjęs gerą mokyklą Monterėjaus kalėjime, ir tatai jį ne tik išgelbėjo nuo neįkūnyto patriotizmo kančių, bet ir sutvirtino jo tikėjimą tuo, kad lygiai kaip kiekviena žmogaus gyvenimo diena dalijasi į dvi dalis – miego ir budėjimo, taip ir žmogaus gyvenimas skyla į metus, praleistus kalėjime ir laisvėje. Civiliniame gyvenime žmogus baudžiamas už tai, ką jis padaro, tačiau armijos statutas tam reikalui turi kitą principą – ten baudžiama už tai, ko žmogus nepadaro. Džo Portugalas niekaip negalėjo šito suprasti. Jis nevalė savo šautuvo, nesiskuto, sykį ar du paleistas miestan negrįžo. Prie šitų trūkumų prisidėjo Didžiojo Džo palinkimas karštai ginčytis su vyresnybe, kai jį išsikviesdavo įkrėsti proto.

Pusę savo laiko jis paprastai praleisdavo kalėjime, iš dviejų tarnybos armijoje metų aštuoniolika mėnesių praleido kalėjime. Ir labai bodėjosi armijos kalėjimo tvarka. Monterėjaus kalėjime jis buvo įpratęs prie jaukumo ir malonios draugijos. Armijoje jis girdėdavo viena: dirbk. Monterėjuje jam pateikdavo tik vieną kaltinimą: girtas pažeidei viešąją tvarką. Kaltinimai, kuriuos jis girdėjo armijoj, jį taip išmušė iš vėžių, kad, matyt, ilgam paveikė jo smegenis.

Kai karas pasibaigė ir kareivius paleido namo, Didžiajam Džo dar buvo likę šeši mėnesiai kalėti. Kaltinimas buvo toks: „Pasirodymas neblaiviame stovyje dalinio teritorijoje. Smūgio sudavimas seržantui žibalo kanistru. Bandymas neigti savo asmens tapatumą (Džo buvo visai išdulkėję iš galvos, kas jis toks, todėl viską neigė). Dviejų galonų virtų pupų vagystė ir pasišalinimas be leidimo ant majoro arklio".

Jeigu paliaubos dar nebūtų buvusios pasirašytos, Didįjį Džo greičiausiai būtų sušaudę. Jis grįžo namo į Monterėjų, kai karo veteranai jau seniai buvo suvalgę saldžius pergalės vaisius.

Kai Didysis Džo nušoko nuo traukinio paminos, buvo apsivilkęs kareivišką milinę su palaidine ir mėlynas medvilnines kelnes.

Miestas buvo, galima sakyti, nepasikeitęs, jei neminėsim „sausojo įstatymo“, bet „sausasis įstatymas“ nepakeitė Torelio užeigos. Džo pardavė milinę už galoną vyno ir patraukė ieškoti draugų.

Tikrų draugų jis tą vakarą nesutiko, bet Monterėjuje nestigo piktų ir klastingų harpijų ir sąvadautojų, kas akimirką pasirengusių nutraukti žmogų į nuodėmių bedugnę. Džo, nepasižymėjęs itin dideliu dorybingumu, nesibaidė bedugnės. Jam joje patiko.

Netrukus vynas pasibaigė, neliko ir pinigų, ir tuomet harpijos pabandė išstumti Džo iš bedugnės, bet jis nenorėjo išeiti. Jis čia puikiai jautėsi.

Kuomet jį pabandė išgrūsti jėga, Didysis Džo, apimtas teisėto pasipiktinimo, sulaužė visus baldus, išvijo pusnuoges mergas į naktį, o paskui, sakytum apsigalvojęs, padegė namą. Didįjį Džo pavojinga gundyti, jis baisus silpnadvasis.

Galiausiai jį suėmė policininkas. Portugalas su palengvėjimu atsiduso. Jis vėl namie.

Po trumpo teismo, be prisiekusiųjų nuteisusio jį trisdešimčiai parų, Džo karališkai įsitaisė ant oda aptraukto gulto ir kietai pramiegojo dešimtąją bausmės dalį.

Portugalui patiko Monterėjaus kalėjimas. Čia galėjai tikėtis šaunios draugijos. Tik užtruk kiek ilgėliau — būtinai susitiksi su visais savo draugais ir spėsi juos išlydėti. Dienos bėgo kaip vanduo. Jis mažumėlę nusiminė, kai reikėjo išeiti, tačiau raminosi tuo, kad gali nesunkiai sugrįžti.

Jis miclai būtų vėl nugrimzdęs į bedugnę, bet neturėjo nei pinigų, nei vyno. Slampinėjo gatvėmis ieškodamas draugų — Pilono, Denio ir Pablo, bet niekur negalėjo rasti. Policijos seržantas pasakė jau senokai netempęs jų nuovadon.

— Tikriausiai numirė,— nusprendė Portugalas. Jis liūdnai nužingsniavo pas Torelį, bet Torelis nemėgo žmonių, kurie neturi nei pinigų, nei kokio daikto įkeisti, todėl Didžiajam Džo jis buvo menka paguoda, bet iš Torelio vis dėlto sužinojo, kad Denis paveldėjo Tortiljų kvartale namą ir kad visi draugai gyvena kartu.

Didįjį Džo užplūdo šiltos draugystės jausmas ir karštas noras pasimatyti su bičiuliais. Vakare jis nužingsniavo į Tortiljų kvartalą ieškoti Denio ir Pilono. Jau buvo prietema, kai jis eidamas gatve susitiko kažin kur skubantį labai susirūpinusį Piloną.

— Sveikas, Pilonai. Einu tavęs lankyti.

— Sveikas, Džo Portugale,— gan šiurkščiai burbtelėjo Pilonas.— Kur buvai dingęs?

– Armijoje,– atsakė Džo.

Pilono mintys skrajojo toli.

– Turiu eiti.

– Ir aš su tavim,– tarė Džo.

Pilonas sustojo ir nužvelgė jį.

– Ar pamiršai, kokia šiandien naktis?

– Ką? Kokia naktis?

– Švento Andriejaus išvakarės.

Tuomet Portugalas prisiminė:

tai naktis, kai visi paisanai, kurie tuo metu nesėdi kalėjime, iki ryto bastosi po mišką. Tą naktį visi užkasti lobiai ima švytėti paslaptinga melsva šviesa. Miške buvo paslėpta daugybė lobių. Per du šimtus metų Monterėjus regėjo daug užkariautojų, ir kiekvieną kartą brangenybės buvo slepiamos po žeme.

Naktis pasitaikė giedra. Pilonas, kaip jam kartais nutikdavo, buvo išlindęs iš savo tvirto dieninio kiauto. Šiąnakt jis buvo idealistas, dosnus dovanų dalintojas. Šią naktį jo laukė kilni misija.

– Gali eiti su manim, Didysis Džo Portugale, bet jei surasime lobį, aš nuspręsiu, ką su juo daryti. Jeigu nesutinki, eik vienas ir ieškok lobio pats.

Didysis Džo nemokėjo pats tvarkyti savo energijos.

– Eisiu su tavim, Pilonai,– tarė jis.– Man nerūpi lobis.

Kai jie pasiekė mišką, užėjo naktis. Jų kojos žengė pušų spyglių kilimu, ir Pilonas suprato, kad tai tobula naktis. Aukštai dangų uždengė rūkas, pro kurį skverbėsi mėnesiena, ir gaubė mišką vaiduokliška šviesa. Formos prarado realų aiškumą. Medžių kamienai dabar buvo ne juodi mediniai stulpai, o neryškaus pavidalo slėpiningi šešėliai. Išskydusios krūmokšnių dėmės lingavo keistoje šviesoje. Vaiduokliai galėjo drąsiai vaikštinėti nesibaimindami, kad jais netikės žmonės, nes tai buvo burtų naktis, ir to nesuprasti galėjo tik didžiausias mulkis.

Kartkartėmis Pilonas su Didžiuoju Džo sutikdavo kitus ieškotojus, kurie zujo aplink, šmirinėjo tarp pušų. Jie ėjo nuleidę galvas, tylėdami ir nesisveikindami. Kas galėjo pasakyti, ar visi jie gyvieji? Džo ir Pilonas žinojo, tarp jų buvo ir protėvių, kadaise užkasusių lobius, vėlių, kurios šv. Andriejaus išvakarėse grįžta į žemę patikrinti, ar niekas nepasikėsino į jų turtus. Pilonas ant kaklo turėjo savo šventojo medalioną, ištrauktą ant drabužių viršaus, todėl dvasių nebijojo. Didysis Džo ėjo sukryžiavęs du pirštus. Nors juos ir ėmė baimė, jie žinojo, kad turi kuo apsiginti nuo paslaptingų šios nakties jėgų.

Pakilo vėjas, ir blyškų mėnesio veidą aptraukė rūkas, panašus į drumstą pilką akvarelę. Besitraukianti migla išjudino mišką, ir kiekvienas medis vogčiomis plaukė tolyn, o krūmai judėjo kaip didelės juodos katės. Medžių viršūnės vėjyje dusliai kuždėjo pranašaudamos ir nuspėdamos mirtį. Pilonas žinojo, kad negerai klausytis, apie ką šnekasi medžiai. Ateities žinojimas niekada nesibaigia geruoju, be to, tas medžių kuždėjimas nebuvo šventas. Pilonas liovėsi klausęs medžių kalbos. Jis ėmė vingiuoti po mišką, o Didysis Džo sekė greta it didžiulis ausis pastatęs šuo. Kažkokie žmonės praeidavo pro šalį ir nutoldavo nepasisveikinę, tyliai praslinkdavo mirusieji ir dingdavo sutemose.

Pointe ėmė virkauti švyturio sirena, gailiai apraudodama visus laivus, sudužusius į negailestingą rifą, ir tuos, kurie dar žus.

Piloną nupurtė drebulys, nors naktis buvo šilta. Jis pašnibždomis sukalbėjo „Sveika, Marija".

Jie sutiko pilką žmogystą, kuri slinko nuleista galva ir su jais nepasisveikino.

Praėjo visa valanda, o Pilonas su Didžiuoju Džo tebenardė po mišką kaip mirusieji, užplūstantys jį nakčia.

Staiga Pilonas sustojo. Jis sugraibė Didžiojo Džo ranką.

– Matai? – sušnabždėjo jis.

– Kur?

– Tiesiai priešais.

– Taip... rodos, matau.

Pilonui pasirodė, kad jis pamatė melsvai švytintį stulpą, kylantį iš žemės už dešimties jardų.

– Didysis Džo, – pašnabždom tarė jis. – Suieškok du trijų keturių pėdų pagalius. Aš turiu žiūrėti, nes pamesiu iš akių.

Jis stovėjo kaip pointeris prie savo grobio, kol Didysis Džo nubrazdėjo ieškoti pagalių. Girdėjo, kaip Džo braukė nuo jų šakeles. Pilonas spoksojo į nežemiškos šviesos stulpą. Jis buvo toks perregimas, jog rodėsi, kartais visai pranykdavo. Kelis kartus Pilonas net suabejojo, ar apskritai jį mato. Jis nenuleido akių ir kai Didysis Džo įbruko jam į rankas pagalius. Pilonas sukryžiavo juos stačiu kampu ir lėtai ėmė artintis laikydamas priešais tą improvizuotą kryžių. Kai prisiartino, šviesa, galima sakyti, visai išblėso, bet Pilonas gerai įsidėmėjo įdubimą spygliuose, iš kurio ji kilo.

Pilonas paguldė kryžių ant įdubimo ir tarė:

– Viskas, kas čia guli, priklauso man, kaip radėjui. Šalin, visos piktos dvasios, šalin, dvasios tų, kas užkasė šį lobį. *In Nomine Patris*

et Filius et Spiritu Sancti[8]. – Jis giliai atsiduso ir atsisėdo ant žemės. – Mes radome jį, bičiuli Didysis Džo, – sušuko jis. – Daug metų ieškojau ir pagaliau radau.

– Kaskim, – pasiūlė Didysis Džo.

Bet Pilonas nekantriai papurtė galvą.

– Kol visos dvasios laisvėje? Kol net būti čia pavojinga? Tu kvailys, Didysis Džo! Mes sėdėsime čia ligi ryto, paskui pažymėsime vietą, o kasti sugrįšime kitą naktį. Daugiau niekas nematys šviesos, mes uždengėm ją kryžiumi. O ryt mums negrės joks pavojus.

Dabar naktis jiems, sėdintiems ant pušų spyglių, rodėsi dar baisesnė, tačiau kryžius spinduliavo į juos šventą šilumą ir saugojo tarsi nedidelis jų susikurtas lauželis. Tačiau jis šildė tik veidus. Nugaros buvo paliktos šalčio ir klajojančių miške piktų dvasių valiai.

Pilonas pakilo ir apibrėžė aplink tą vietą didelį ratą, pats likdamas vidury.

– Teneperžengia šio rato nė viena piktoji dvasia, vardan Švenčiausiojo Jėzaus... – pragydo jis. Paskui vėl atsisėdo.

Ir jis, ir Didysis Džo pasijuto ramiau. Jie girdėjo duslius, nuvargusius klajojančių vaiduoklių žingsnius, matė liepsneles, kuriomis švytėjo perregimi pavidalai, tačiau jų ratas buvo neperžengiamas. Joks blogis iš šio pasaulio ir ano pasaulio negalėjo peržengti rato.

– Ką veiksi su tais pinigais? – paklausė Didysis Džo.

Pilonas niekinamai jį nužvelgė.

– Tu niekad nėjai ieškoti lobio, Didysis Portugale, nes nežinai, kaip tai daroma. Negaliu šito lobio pasilikti sau. Jei turėčiau tokių minčių, lobis imtų raustis gilyn kaip austrė į smėlį, ir aš jo niekada nerasčiau. Ne, ne taip reikia. Aš atiduosiu šį lobį Deniui.

Ir iš Pilono ėmė liete lietis idealizmas. Jis papasakojo Didžiajam Džo, koks Denis geras savo draugams.

– O mes jam niekuo neatsidėkojam, – priekaištavo jis sau. – Nemokam už butą. Kartais pasigeriam ir sulaužom baldus. Kai susipykstam su Deniu, mušamės su juo ir plūstam visokiais žodžiais. O, Didysis Džo, kokie mes netikę! Todėl mes, Pablas, Chesus Marija, Piratas ir aš, pasitarėme ir nusprendėme – šiandien visi ieškosim lobio. Ir jį atiduosim Deniui. Jis toks geras, Didysis Džo, o mes tokie blogi. Bet jei nunešim jam didelį maišą su lobiu, jis liks patenkintas. Radau tą lobį todėl, kad širdyje buvau nesavanaudis.

[8] Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios *(lot.)*.

– Nė trupučio nepasiliksi? – paklausė Didysis Džo nepatikliai. – Net galonui vyno?

Šiąnakt Pilono viduje nebuvo likę nė kvapo Blogojo Pilono.

– Ne! Nė trupučio! Nė surūdijusio skatiko! Viskas teks Deniui, iki paskutinės monetos.

Džo nusiminė.

– Tiek vargau ir negausiu nė stiklinės vyno, – ėmė skųstis.

– Kai Denis gaus pinigus, – ramino jį Pilonas, – gali būti, kad jis nupirks šiek tiek vyno. Žinoma, aš neketinu Deniui to siūlyti, nes lobis jo. Bet, man rodos, jis galėtų nupirkti šiek tiek vyno. O jeigu tu gerai su juo sutinki, galėsi gauti stiklinę.

Didysis Džo nusiramino, nes seniai pažinojo Denį. Jam net atrodė, kad Denis gali nupirkti daug vyno.

Virš jų galvų sruveno naktis. Nusileido mėnuo, palikdamas mišką juodžiausioje tamsoje. Švyturio sirena vis dar tebeaimanavo. Ligi pat ryto Pilonas išlaikė sielos skaistumą. Jis net pabandė, tarsi aršus naujakrikštas, pasakyti Didžiajam Džo pamokslą.

– Verta būti dosniam ir geram, – kalbėjo Pilonas. – O geri darbai ne tik padeda statyti džiaugsmo rūmus danguje, bet ir susilaukia greito atpildo žemėje. Pajunti, kaip tavyje išsilieja auksinė šiluma, tarsi po karštos enčilados[9]. Šventoji Dvasia susupa tave į švelnų lyg iš kupranugario vilnos apsiaustą. Aš ne visuomet gerai elgiausi, Didysis Džo Portugale. Atvirai sakau.

Didysis Džo pats tai gerai žinojo.

– Buvau blogas, – jausmingai dėstė Pilonas. Jis pats ėmė sau labai patikti. – Melavau ir vogiau. Ištvirkavau. Buvau neištikimas ir be reikalo minėjau Dievo vardą.

– Aš irgi, – nudžiugo Džo.

– O kas iš to išėjo, Didysis Džo Portugale? Jaučiausi blogai. Žinojau, kad pateksiu į pragarą. Bet dabar suprantu, kad didžiausiam nusidėjėliui gali būti atleista. Nors dar nebuvau išpažinties, jaučiu, kad pasikeitimai manyje Dievui patinka ir mane palietė Jo malonė. Jeigu tu, Didysis Džo, galėtum pakeisti savo gyvenimą, jeigu galėtum negerti, nesimušti, jei mestum Doros Viljams mergiotes, pasijustum taip kaip aš.

Bet Didysis Džo jau miegojo. Sėdėdamas vienoje vietoje, jis visuomet užmigdavo.

[9] Aštrus meksikietiškas valgis.

Dangiškoji palaima ėmė trauktis nuo Pilono, nes jis jau nebegalėjo apie ją pasakoti Didžiajam Džo. Pilonas sėdėjo ir žiūrėjo į lobio vietą, kol dangus ėmė pilkėti ir anapus rūko išaušo rytas. Jis matė, kaip pušys vėl atgauna savo pavidalus. Nurimo vėjas, ir maži melsvi triušiukai, išlindę iš krūmų, ėmė straksėti ant spyglių. Pilono akių vokai buvo tarsi švino pripilti, bet jis buvo laimingas.

Išaušus dienai, jis koja pakrutino Didįjį Džo Portugalą.

– Metas eiti pas Denį. Jau diena.

Pilonas numetė šalin kryžių, nes jo daugiau nebereikėjo, ir ištrynė ratą.

– Dabar,– tarė jis,– reikia sunaikinti visas žymes, įsidėmėkim vietą pagal pušis ir akmenis.

– Kodėl dabar nekasame?– pasiteiravo Didysis Džo.

– Kad visas Tortiljų kvartalas sulėktų mums į pagalbą?– sarkastiškai atkirto Pilonas.

Jis įdėmiai apsižvalgė sakydamas:

– Dešinėje trys medžiai auga kartu, kairėje – du. Ten krūmai, o čia akmuo.

Paskui jie nuėjo stengdamiesi atsiminti kelią.

Prie Denio namų jie rado išvargusius draugus.

– Ką nors radote?– paklausė šie.

– Nieko,– paskubom šūktelėjo Pilonas, kol Džo nespėjo prisipažinti.

– O Pablui pasirodė, kad matė šviesą, bet prisiartinus ji išnyko. Be to, Piratas sutiko senės vaiduoklį, ji ėjo su jo šunimi.

– Senutė pasakė, kad mano šuo dabar laimingas,– visas švytėdamas tarė Piratas.

– Va Didysis Džo Portugalas. Grįžo iš kariuomenės,– paskelbė naujieną Pilonas.

– Sveikas, Džo.

– Gražu čia pas jus,– tarė Portugalas, patogiai įsitaisydamas ant kėdės.

– Tik neliįsk prie mano lovos,– perspėjo Denis, supratęs, kad nuo šiol Džo Portugalas čia gyvens. Viena ant kitos užkelta koja, patogi poza bylojo, kad Džo Portugalas jaučiasi sugrįžęs namo.

Piratas išėjo į kiemą, pasiėmė karutį ir patraukė miškan kirsti prakurų; penki likę vyrai sugulė pasišildyti pro rūką prasiskverbiančiuose saulės spinduliuose ir netrukus visi užmigo.

Pabudo jie tik vidurdienį. Atsisėdo, pasirąžė ir įsmeigė apatiškus

žvilgsnius į apačioje plytinčią lagūną, kur rudas tankeris lėtai ropojo į atvirą jūrą. Krepšius Piratas buvo palikęs ant suolo. Bičiuliai juos atrišo ir išėmė surinktą maistą.

Didysis Džo patraukė prie sukrypusių vartų.

— Vakare pasimatysim! — šūktelėjo jis Pilonui.

Pilonas įtariu žvilgsniu jį lydėjo tol, kol įsitikino, kad Džo eina ne miškan, o į Monterėjų. Keturi draugai susėdo ir svajingai ėmė laukti vakaro.

Džo Portugalas grįžo jau pradėjus temti. Jiedu su Pilonu paėjėjo atokiau į kiemą, kad draugai nieko negirdėtų.

— Pasiskolinkim įrankius iš ponios Morales, — tarė Pilonas. — Kastuvas su kapliu stovi atremti į vištidę.

Sulaukę, kol gerokai sutems, jiedu susirengė į mišką.

— Einam aplankyti Džo Portugalo mergaičių, — paaiškino Pilonas.

Jie nušliaužė į Morales daržą ir pasiskolino įrankius. Paskui Didysis Džo ištraukė galoną vyno.

— Tu pardavei lobį! — įsiutęs ėmė rėkti Pilonas. — Apgavike! Šunie paskutinis!

Didysis Džo šaltakraujiškai jį atvėsino.

— Aš neprasitariau, kur paslėptas lobis, — oriai tarė jis. — Pasakiau šitaip: radome lobį, bet jis Denio. Kai Denis jį turės, pasiskolinsiu dolerį ir sumokėsiu už vyną.

Pilonas apstulbo.

— Ir gavai vyno?!

— Na... — sulemeno Didysis Džo, — teko šį tą palikti įrodymui, kad atnešiu dolerį...

Pilonas it žaibas puolė prie jo ir čiupo už gerklės:

— Ką tu palikai?!

— Tik vieną nedidelę antklodę, Pilonai, — suvaitojo Džo Portugalas. — Tik vieną.

Pilonas ėmė jį purtyti, bet Didysis Džo buvo labai sunkus, tad Pilonas daugiau kratėsi pats.

— Kokią antklodę? — šaukė jis. — Sakyk, kieno antklodę pavogei?

— Vieną Denio antklodę, — ašarojo Didysis Džo. — Tik pačią mažiausią. Nesmauk manęs, Pilonai. Kita buvo didesnė. Denis atgaus ją, kai iškasime lobį.

Pilonas apsuko jį ir smagiai, iš visos širdies spyrė į sėdimąją.

– Kiaulė,– prašvokštė jis.– Purvina vagilė karvė. Tu grąžinsi antklodę, arba aš tau sumalsiu šonkaulius.

Didysis Džo pabandė jį nuraminti.

– Maniau, kad stengiamės Denio labui,– švebeldžiavo jis.– Maniau, Denis tik džiaugsis... Juk galės nusipirkti šimtą antklodžių.

– Nutilk!– šaukė Pilonas.– Tu parneši tą pačią antklodę, arba aš tave pritrėkšiu akmeniu!

Jis pakėlė butelį ir atsakančiai gurkštelėjo, kad nuramintų įdūkusius nervus. Paskui įstūmė kamštį atgal, nedavęs Didžiajam Džo nė lašo.

– Už tą vagystę turėsi vienas kasti duobę. Imk įrankius ir eik paskui mane.

Didysis Džo suinkštė kaip šunytis ir pakluso. Jis neatlaikė Pilono įniršio.

Jie ilgai ieškojo vietos, kur užkastas lobis. Jau buvo vėlu, kai Pilonas ranka parodė tris išsirikiavusias pušis.

– Čia,– tarė jis.

Apsigrabalioję rado įdubimą žemėje. Šiek tiek gelbėjo ir mėnesiena, nes šiąnakt nebuvo rūko.

Kadangi Pilonui pačiam kasti nereikėjo, jis akimoju sukūrė naują lobių kasimo teoriją.

– Kartais pinigai būna maišuose,– tarė jis,– o maišai supūna. Jei kasi tiesiai iš viršaus, dalį gali išbarstyti.– Jis dosnia ranka nubrėžė ratą aplink įdubimą.– Dabar iškask gilų griovį aplink, o paskui imsimės vidurio.

– O tu ar nekasi?– paklausė Didysis Džo.

– Ar tai aš antklodžių vagis?!– vėl pasiuto Pilonas.– Ar tai aš jas vagiu nuo mane priglaudusio draugo lovos?!

– Ne, vienas nekasiu,– užprotestavo Didysis Džo.

Pilonas pastvėrė pušinį pagalį, dar vakar buvusį kryžiaus dalimi, ir ėmė grėsmingai artintis prie Didžiojo Džo.

– Vagie!– švokštė jis.– Purvinas kiaule, išdavike! Imk kastuvą!

Didžiojo Džo narsa išgaravo, ir jis pasilenkė kastuvo. Gal ir būtų ėmęs ginčytis, jeigu jo sąžinė būtų buvusi švari, o dabar labai bijojo Pilono, apsiginklavusio teisingumu ir pušine lazda.

Didžiajam Džo buvo atkari pati kasimo idėja. Judančio kastuvo trajektorija jo visai nežavėjo. Darbas, atliekamas kabinant žemę vienoje vietoje ir perkeliant ją į kitą, platesnio akiračio žmogui buvo kvailas ir betikslis. Kad ir visą gyvenimą kastum – galėjai ničnieko

nepešti. Maždaug taip mąstė Didysis Džo. Jam nepatiko kasti. Jis nuėjo į armiją kariauti, bet jam visą laiką liepdavo kasti.

Tačiau akylasis Pilonas nesitraukė nuo jo su lazda, ir netrukus griovys ėmė juosti užkasto lobio vietą. Nepadėjo nė nusiskundimai pašlijusia sveikata, alkiu ir nusilpimu. Nepermaldaujamas Pilonas nuolat primindavo Didžiajam Džo jo nusikaltimą — antklodės vagystę. Nors Džo skundėsi, inkštė, kaišiojo jam po nosim pūslėtus delnus, Pilonas nepasidavė ir vertė kasti toliau. Atėjo vidurnaktis, ir griovys pasiekė trijų pėdų gylį. Monterėjuje užgiedojo gaidžiai. Mėnuo nutūpė už medžių. Pagaliau Pilonas liepė kibti į lobį. Žemės dabar lakstė į šalis lėtai. Didysis Džo nusikamavo. Jau visai prieš išaušiant kastuvas atsitrenkė į kažkokį kietą daiktą.

— Oi! — suriko Džo. — Štai jis, Pilonai!

Radinys buvo didelis, kubo formos. Jis ėmė karštligiškai rumžti, nors tamsoje nieko dorai negalėjo įžiūrėti.

— Atsargiau! — perspėjo Pilonas. — Neišdraskyk!

Rytas išaušo jiems dar nespėjus iškelti lobio. Pilonas užčiuopė metalą ir pasilenkė stengdamasis ką nors įžiūrėti prieblandoje. Tai buvo didokas gelžbetonio luitas. Ant jo viršaus buvo pritvirtinta metalinė plokštelė. Pilonas perskaitė žodžius:

JUNGTINIŲ VALSTIJŲ GEODEZINĖ TARNYBA
1915
AUKŠTIS 600 PĖDŲ

Pilono rankos nusviro, jis sugniuždytas klestelėjo duobėn.

— Nėra lobio? — graudžiai paklausė Didysis Džo.

Pilonas tylėjo. Portugalas apžiūrėjo cementinį luitą ir suraukė kaktą kažką įtemptai galvodamas, paskui pasisuko į sielvartaujantį Piloną:

— Gal galėtume parduoti šią gero metalo plokštelę?

Pilonas pakėlė į jį kupinas nusiminimo akis.

— Džonis Patranka sykį rado tokį pat, — atsakė jis ramiai daugiau neturinčio ko prarasti žmogaus balsu. — Džonis Patranka paėmė tokią plokštelę ir pabandė ją parduoti. Metai kalėjimo duodama už tokį radinį, — atsiduso Pilonas. — Metai kalėjimo ir dviejų tūkstančių dolerių bauda.

Sielvarto prislėgtas Pilonas troško kuo skubiau pasišalinti iš tos tragiškos vietos. Jis pakilo, susirado lapą suvynioti vyno buteliui ir patraukė žemyn nuo kalvos.

Didysis Džo susirūpinęs nutipeno jam iš paskos.

— Kur dabar eisim? — paklausė jis.

– Nežinau, – atsakė Pilonas.

Kai jiedu pasiekė pajūrį, buvo jau visai prašvitę. Bet Pilonas ir čia nesustojo. Jis kėblino suplūktu smėliu palei vandenį, kol Monterėjus liko toli už nugaros ir jo liūdesį regėti galėjo tik Sisaido smėlio kopos ir raibuliuojančios bangos. Pagaliau jie atsisėdo ant drėgno smėlio pasišildyti saulutėje. Didysis Džo prisėdo šalimais, jausdamas dalelę kaltės dėl Pilono tylaus skausmo.

Pilonas išvyniojo iš lapo butelį, atsikimšo ir ilgai gėrė, o paskui, supratęs, kad liūdesys yra visuotinės užuojautos motina, padavė nenaudėliui Džo jo butelį.

– Kaip stengėmės! – šūktelėjo Pilonas. – Kaip ėjome paskui savo svajonę! Jau mačiau, kaip nešame Deniui maišus su auksu. Jau mačiau jo veidą. Jo nustebimą. Jis ilgai būtų nenorėjęs patikėti. – Pilonas atėmė butelį iš Didžiojo Džo ir vėl ėmė godžiai gerti. – Viskas prapuolė, ištirpo naktyje.

Saulė dabar jau smagiai kaitino paplūdimį. Kad ir koks buvo Pilono nusivylimas, jis pajuto užeinant išdavikišką nusiraminimą, klastingą akstiną ieškoti, kokį gerą galima būtų išpešti iš to blogio.

Didysis Džo ramiai gurkšnojo – patraukė daugiau, nei buvo skirta jo daliai. Pasipiktinęs Pilonas išlupo iš jo rankų butelį ir vėl ėmė maukti.

– Bet, – filosofavo jis, – jeigu būtume suradę auksą, Deniui nuo to vargu ar būtų geriau. Jis visą gyvenimą skurdo. Netikėtai pralobęs galėjo kuoktelėti.

Didysis Džo iškilmingai linktelėjo galvą. Vyno butelyje sparčiai mažėjo.

– Laimė geriau už pinigus, – postringavo Pilonas. – Jeigu pamėginsime padaryti Denį laimingą, bus geriau, negu duoti jam pinigų.

Didysis Džo vėl linktelėjo galvą ir nusiavė batus.

– Teisingai kalbi. Padarysime jį laimingą.

Pilonas niūriai žvilgtelėjo į jį.

– Tu esi tikras kiaulė, nevertas gyventi tarp žmonių. Tave, pavogusį Denio antklodę, reikia laikyti tvarte ir šerti bulvių lupenomis.

Karštoje saulėkaitoje juodu apėmė snūdas. Pajūry šnarėjo bangelės, Pilonas nusiavė kojas.

– Kas liko – dėl Miko, – tarė jis, baigdamas gerti paskutinius, pusiau padalintus lašus.

Paplūdimys susiūbavo, didingai kildamas ir leisdamasis kaip jūros bangavimas.

– Tu neblogas žmogus, – tarė Pilonas.

Bet Didysis Džo jau miegojo. Pilonas nusivilko švarką ir užsidengė juo veidą. Po kelių akimirkų saldžiai užmigo ir jis.

Saulė ritosi dangum. Potvynis užliejo smėlį ir vėl atsitraukė. Būrys sėjikų atstraksėjo apžiūrėti miegančių žmonių. Juos apuostė pro šalį ėjęs benamis šuo. Dvi ponios, rinkusios jūros kriaukles, pamatė tysančius kūnus ir nukiceno tolyn, kad staiga, jiems pabudus, nebūtų užpultos su nusikalstamais ketinimais. Tiesiog gėda, kalbėjo jos, kad policija sėdi sudėjusi rankas ir nedaro tvarkos.

– Jie girti, – tarė viena ponia.

– Girti galvijai, – pridūrė antroji, atsisukusi į miegančius ant smėlio vyrus.

Kai pagaliau saulė pasislėpė už pušų virš Monterėjaus, Pilonas pabudo. Jo burna buvo sausa kaip skambalas. Skaudėjo galvą ir maudė šonus nuo kieto smėlio. Didysis Džo tebeknarkė.

– Džo! – šūktelėjo Pilonas, bet Portugalas negirdėjo. Pilonas parėmė ranka galvą ir įsistebeilijo į jūrą.

„Mano perdžiūvusiai gerklei neprošal būtų gurkšnelis vyno“, – pamanė jis. Paskui užsivertė butelį, tačiau nė vienas lašas nesudrėkino jo sukepusio liežuvio. Tuomet išvertė kišenes tikėdamasis, kad bemiegant įvyko stebuklas. Stebuklas nebuvo įvykęs. Rado sulūžusį lenktinį peilį, už kurį jam gal jau dvidešimt sykių buvo atsisakyta duoti stiklinę vyno, į kamštį įbestą kabliuką meškeriojimui, purviną virvagalį, šuns dantį ir kelis raktus, kurie tiko nežinia kurioms durims. Visoje toje šlamšto krūvoje nebuvo nė vieno daikto, kurį Torelis norėtų turėti – net proto užtemimo akimirką.

Nusiminęs Pilonas pasižiūrėjo į Didįjį Džo.

„Vargšas vaikinas, – pagalvojo, – kai Džo Portugalas pabus, jis bus kaip ir aš ištroškęs. Jam patiktų, jeigu turėčiau vyno“. Jis kelis sykius šiurkščiai stumtelėjo Didįjį Džo, bet kai tas kažką suniurnėjęs vėl užknarkė, išnaršė jo kišenes. Rado žalvarinę kelnių sagą, metalinį diską su užrašu „Skanūs užkandžiai „Olando“ restorane“, keturis ar penkis degtukus be galvučių ir gurulį kramtomojo tabako.

Pilonas atsitūpė. Vadinasi, nieko neišeis. Jis turi džiūti čia ant jūros kranto, kai jo gerklė gailiai meldžia vyno.

Pilonas pamatė Portugalo kelnes ir perbraukė per jas pirštais. „Puikus audinys, – pamanė jis. – Kodėl šis purvinas portugalas turi nešioti tokias geras kelnes, kai visi jo draugai išsiverčia su džinsais?“ Paskui jis prisiminė, kad kelnės visai neatitiko Didžiojo Džo ūgio,

kad jos veržė per juosmenį net su dviem atsegtom sagom ir kad kiškų galams iki pusbačių trūko kelių colių. „Tinkamo ūgio žmogus apsidžiaugtų tokiomis kelnėmis“. Pilonas prisiminė Didžiojo Džo nusikaltimą Deniui ir virto keršto angelu. „Kaip tas išstypėlis juočkis Portugalas išdrįso šitaip įžeisti Denį. Prikulsiu jį, kai pabus!“ Bet subtilesnis Pilonas jo viduje manė kitaip. „Jo nusikaltimas – vagystė. Argi nebūtų jam gera pamoka, jeigu pats pajustų, kaip jaučiasi apvogtas žmogus? Kokia nauda iš bausmės, iš kurios nepasimokoma?“ Pilonas triumfavo. Kas galės jį supeikti, jeigu jis vienu kartu atkeršys už Denį, atves į protą Didįjį Džo, pamokys jį ir dar prasimanys šiek tiek vyno?

Jis šiurkščiai pastūmė Portugalą, bet šis tik mostelėjo ranka lyg musę baidydamas. Pilonas vikriai numovė jam kelnes, susivyniojo ir pranyko virš kopų.

Torelio nebuvo namuose, bet Pilonui duris atidarė ponia Toreli. Kurį laiką Pilonas laikėsi paslaptingai. Paskui išvyniojo kelnes.

Ji ryžtingai papurtė galvą.

– Bet pažvelkit,– neatlyžo Pilonas,– jūs matot tik dėmes ir purvą. Pažvelkit, koks audinys iš vidinės pusės! Pagalvokit, senjora! Tereikia išskalbti ir išlyginti! Ateis Torelis. Jis tylės, bus be nuotaikos. Ir tuomet parodysit jam šias puikias kelnes! Jis nušvis, vėl bus laimingas! Pasisodins jus ant kelių. Kaip jis jums šypsosis, senjora! Argi tokia laimė nėra verta galono vyno?

– Visa sėdynė persišviečia,– pasakė ponia Toreli.

Pilonas iškėlė kelnes prieš šviesą.

– Koks čia persišvietimas! Tiesiog audinys suminkštėjęs, susigulėjęs. Kelnės puikiausiai išsilaikiusios.

– Ne,– tvirtai tarė ji.

– Jūs žiauri savo vyrui, senjora. Atimat iš jo laimę. Nenustebčiau pamatęs, kaip jis eina pas kitas moteris, ne tokias beširdes. Gal už kvortą?

Pagaliau jos pasipriešinimas buvo palaužtas, ir jis gavo kvortą vyno. Pilonas čia pat ją išmaukė.

– Jūs numušate laimės kainą,– perspėjo jis.– Turėjau gauti mažų mažiausiai galoną.

Ponia Toreli buvo tvirta kaip uola. Pilonas daugiau negavo nė lašo. Niūriai susimąstęs jis sėdėjo virtuvėje. „Žydė, štai kas ji. Ji dykai gavo iš manęs Didžiojo Džo kelnes“.

Pilonas liūdnai prisiminė savo draugą, likusį paplūdimyje. Ką jam

daryti? Jeigu pasirodys mieste, jį areštuos. Ir kuo gi šita harpija nusipelnė kelnių? Ji gavo Pilono draugo kelnes už juokingai menką kainą, kvortą niekam tikusio vyno. Pilonas pajuto, kad jį pradeda imti pyktis.

— Aš einu, — pasakė jis poniai Toreli.

Kelnės jau kabojo kamaraitėje prie virtuvės.

— Sudie, — atsakė Toreli per petį ir nuėjo į savo nedidelį podėlį ruošti pietų.

Drožđamas lauk Pilonas praėjo pro kamaraitę ir pasiėmė ne tik kelnes, bet ir Denio antklodę.

Jis vėl sugrįžo į paplūdimį, į tą vietą, kur buvo palikęs Didįjį Džo. Iš toli jis pamatė ant smėlio sukurtą nedidelį laužą, o prisiartinęs pamatė, kad tai mergaitės iš skautų sąjungos kepasi dešreles. Jis pavargęs priėjo artyn.

Iš pradžių nepastebėjo Didžiojo Džo, bet paskui pamatė jį — iki pusės užsikasusį smėlyje, netekusį amo iš šalčio ir nuoskaudos. Pilonas ryžtingai priėjo ir parodė kelnes.

— Imk jas, Didysis Džo, ir džiaukis.

Džo dantys barškėjo.

— Kas pavogė mano kelnes, Pilonai? Guliu čia jau kelios valandos ir per tas mergiotes negaliu nueiti.

Pilonas mąsliai stovėjo tarp Didžiojo Džo ir aplink laužą lakstančių mergaičių. Portugalas nusibraukė nuo kojų drėgną smėlį ir įlindo į kelnes. Petys į petį jiedu nuėjo tamsiu paplūdimiu į Monterėjų, kurio šviesos kabojo ant kalvos lyg kelios eilės karolių. Smėlio kopos buvo prigludusios prie tamsaus paplūdimio nelyginant išvargę šunys; bangos, tyliai šniokšdamos, kartais plūstelėdavo ant smėlio. Naktis buvo šalta ir abejinga, joje neliko šilumos, ji buvo kupina rūsčių įspėjimų žmogui — kad jis pasaulyje vienišas tarp savo draugų ir kad jis niekur neras nusiraminimo.

Pilonas vis dar tebebuvo liūdnai susimąstęs, ir Džo Portugalas jautė, kokios gilios jo draugo mintys. Pagaliau Pilonas atsisuko į bičiulį.

— Tai mus moko, kad pasitikėti moterim yra baisiai kvaila.

— Ar mano kelnes buvo nudžiovus kokia nors moteris? — susijaudinęs paklausė Didysis Džo. — Kas ji? Aš jai parodysiu!

Bet Pilonas tik liūdnai palingavo galvą kaip senis Jehova, kuris ilsėdamasis septintą pasaulio kūrimo dieną pamatė, kokią nuobodybę sukūrė.

— Ji nubausta, — paaiškino jis. — Galima sakyti, ji pati nubaudė save, ir tai geriausia išeitis. Ji turėjo tavo kelnes, nupirko jas kaip paskutinė šykštuolė ir dabar jų nebeturi.

Tokie samprotavimai buvo ne Didžiojo Džo protui. Tai buvo paslaptys, kurių geriau nesiaiškinti. Pilonui to ir tereikėjo.

— Ačiū, kad grąžinai kelnes,— nuolankiai padėkojo Džo.

Tačiau Pilonas buvo tiek įnikęs į filosofiją, kad nekreipė dėmesio į padėkas.

— Nickis,— tarė jis.— Svarbiausia — pamokos, kurias mes gauname.

Jie perkopė pajūrio smėlynus ir aplenkė didelį sidabro spalvos bokštą.

Didysis Džo buvo laimingas su Pilonu.

„Štai kas rūpinasi savo bičiuliais,— pamanė jis,— net kai jie miega, jis budi ir žiūri, kad jiems nieko neatsitiktų".

Jis nusprendė atsilyginti Pilonui padarydamas jam kokį nors gerą darbą.

IX
APIE TAI, KAIP DENIS BUVO ĮVILIOTAS Į DULKIŲ SIURBLIO PINKLES IR KAIP DRAUGAI JĮ IŠGELBĖJO

Doloresa Engrasija Ramires gyveno nuosavame namuke prie viršutinės Tortiljų kvartalo ribos. Ji padėjo tvarkytis namuose kelioms Monterėjaus šeimininkėms ir buvo tikra Vakarų dukra. Ji nebuvo graži, ta lieso veido paisanė, bet jos judesiai dvelkė ypatingu geidulingumu, o mažumėlę prikimęs balsas vyrų ausims skambėdavo kaip tam tikra užuomina. Jos akyse kartais sužibėdavo mieguista aistra, kurią vyrai, paklūstantys kūniškam šauksmui, laikė miela ir kviečiančia.

Susierzinusi ji netekdavo patrauklumo, tačiau įsimylėdavo gana dažnai, todėl Tortiljų kvartale ją visi vadino Salduke Ramires.

Tiesiog akių negalėdavai atitraukti, kai joje prabusdavo tas švelnusis žvėris. Kaip ji rymodavo ant savo namo vartų! Kaip saldžiai ir mieguistai murkdavo savo prikimusiu balseliu! Kaip įspūdingai lin-

guodavo jos klubai, prisišliedami prie tvoros, vėl nutoldami, it jūros bangos vasarą, ir vėl priglusdami prie tvoros! Kas kitas pasaulyje galėjo taip prasmingai ištarti žodžius: *Ai, amigo, a'onde vas?*[10]

Teisybė, paprastai jos balsas būdavo šaižus, veido bruožai – griežti ir kaip kirviu nutašyti, figūra sukrypusi, o ketinimai – savanaudiški. Jos esybės švelnesnioji pusė prabusdavo tik kartą ar du per savaitę, dažniausiai vakarais.

Išgirdusi, kad Denis tapo paveldėtoju, Saldukė apsidžiaugė. Ji svajojo tapti jo gyvenimo drauge, kaip, beje, ir kitos Tortiljų kvartalo damos. Vakarais ji rymodavo prie vartelių tikėdamasi, kad jis eis pro šalį ir įklius į jos paspęstas žabangas. Bet ilgą laiką į jos spąstus patekdavo tik neturtingi indėnai ir paisanai, kurie neturėjo savo namų ir kurių drabužiai kartais būdavo pasiskolinti iš turtingesniųjų spintų.

Saldukė buvo tuo nepatenkinta. Jos namas stovėjo aukščiau už Denio namą, ir jis retai pro čia eidavo. Saldukė negalėjo pati eiti jo ieškoti. Ji buvo moteris, ir jos elgesį varžė griežtos padorumo taisyklės. Jeigu Denis eitų pro jos namus, jeigu jiedu pasišnekučiuotų kaip seni pažįstami, jeigu jis užsuktų draugiškai pasėdėti prie stiklo vyno, tuomet, jeigu gamta labai spirtų, o jos moteriškumas sudėtų ginklus,– tuomet tai nebūtų didelis nusikaltimas padorumui. Tačiau užmesti savo tinklą ant vartelių – šiukštu.

Slinko mėnesiai, ir ji veltui laukė imdama tik tas dovanas, kurios eidavo pro šalį įvilktos į džinsus. Bet Tortiljų kvartale ne tiek jau daug gatvių. Todėl neišvengiamai artinosi diena, kai Denis praeis pro Doloresos Engrasijos Ramires vartelius. Taip ir atsitiko.

Per visą laiką, kai jiedu buvo pažįstami, Denis dar niekuomet nėjo pro čia tokiomis itin palankiomis Saldukei aplinkybėmis, mat kaip tik tos pačios dienos rytą jis buvo aptikęs dėžę varinių vinių, kurios priklausė Centrinei Tiekimo Kompanijai. Kadangi šalimais nebuvo nė vieno kompanijos tarnautojo, Denis pamanė, kad jos pamestos, ir susipylė vinis iš dėžės į maišą. Paskui, pasiskolinęs iš Pirato karutį, pasitelkęs Piratą jam stumti, jis nugabeno išgelbėtą turtą į Vakarų Tiekimo Kompaniją, kuriai pardavė varį už tris dolerius. Dėžę atidavė Piratui.

– Galėsi joje laikyti savo daiktus,– pareiškė jis. Piratas labai nudžiugo.

Ir štai Denis leidžiasi nuo kalno, nusitaikęs tiesiai į Torelio

[10] Ei, drauge, kur eini? *(Isp.)*

užeigą, o jo kišenėje žvanga trys doleriai. Doloresos balsas nuskambėjo kimiai kaip kamanės dūzgimas:

— *Ai, amigo, a'onde vas?*

Denis sustojo. Jo planai apsivertė aukštyn kojomis.

— Kaip sekasi, Salduke?

— Kam rūpi, kaip man sekasi? Nė vienas draugas manim nesidomi,— koketavo ji. Ir jos klubai grakščiai suvilnijo.

— Ką tu nori pasakyti?

— Ar mano draugas Denis užsuks manęs aplankyti?

— Štai ir užsukau,— galantiškai atsakė Denis.

— Gal draugystės vardu išgersi su manim stiklą vyno?

Denis nuėjo paskui ją į namą.

— Ką veikei miške?— toliau suokė Saldukė.

Ir Denis padarė klaidą. Jis didžiuodamasis išklojo viską apie tai, ką veikė ant kalvos, ir pasigyrė gavęs tris dolerius.

— Vyno aš, žinoma, teturiu porą antpirščių,— pasakė ji.

Jiedu sėdėjo Saldukės virtuvėje ir gėrė vyną. Paskui Denis labai riteriškai ir karštai pasikėsino į Saldukės dorybę ir baisiai nustebo sutikęs atkaklų pasipriešinimą, kurio nesitikėjo iš tokio sudėjimo ir reputacijos moters. Tai jį supykdė, ir jame prabudo gašlus žvėris.

Kimusis balsas tarė:

— Gal užsuksi vakare, Deni?— Saldukės akyse švietė mieguistas kvietimas.— Žinai, kaimynai...— delikačiai priminė ji.

Tuomet jis suprato.

— Aš grįšiu,— pažadėjo Denis.

Buvo pats vidudienis. Denis vėl patraukė Torelio užeigos linkui, ir žvėris jame jau buvo pasikeitęs. Iš laukinio, dantis šiepiančio vilko buvo virtęs dideliu, gauruotu ir sentimentaliu meškinu.

„Nunešiu vyno tai Saldukei",— nusprendė jis.

Bet pakeliui jis susitiko ne ką kitą, o Pablą, kuris turėjo du luistelius kramtomosios gumos.

— Kur trauki?— paklausė jis, atiduodamas vieną luistelį Deniui ir prisiderindamas prie jo žingsnio.

— Dabar ne metas bičiulystėms,— šiurkščiai burbtelėjo Denis.— Pirmiausia einu pirkti vyno, kurį turiu nunešti damai. Gali eiti kartu, bet gausi tik vieną stiklinę. Man įgriso, kad kai tik nuperku moterims vyno, tuojau išlaka mano draugai.

Pablas sutiko, kad tokio įpročio negalima pakęsti. Jis pats nenorįs Denio vyno, jam tereikią jo draugystės.

Jiedu nuėjo pas Torelį. Ten išgėrė po stiklinę vyno iš čia pat nusipirkto galono. Denis pripažino, kad viena stiklinė – pernelyg skurdžios vaišės jo draugui. Nors Pablas ir karštai protestavo, jie išgėrė dar po vieną. Moterims, pamanė Denis, negalima gerti daug vyno. Nuo jo jos kvailėja, be to, joms atbunda jausmai, kuriuos vyrams ypač patinka matyti sukilusius. Jie išgėrė dar kelias stiklines. Pusė galono vyno – gera dovana, juolab kad Denis ketino nupirkti dar ir kitokią dovaną. Jie pirštu numatavo pusę galono ir išgėrė, kas buvo virš. Paskui Denis paslėpė butelį tarp žolių griovyje.

– Norėčiau, kad padėtum man nupirkti dovaną, Pablai.

Pablas žinojo, kodėl yra kviečiamas. Pirma, Denis norėjo eiti su draugu, antra, jis baiminosi palikti vyną, kol Pablas sukiojasi netoliese. Nepaprastai oriai ir tvirtais žingsniais abudu vyrai patraukė žemyn į Monterėjų.

Ponas Saimonas iš „Saimono indėlių, brangdaikčių ir paskolų kompanijos" maloniai pakvietė juos vidun. Firmos pavadinimas iškalbingai bylojo apie prekių pasirinkimą: čia buvo saksofonų, radijo imtuvų, šautuvų, peilių, meškerių, senovinių monetų – viskas jau naudota, bet tik dar geresnės kokybės, nes išbandyta.

– Jums ką nors parodyti? – paklausė ponas Saimonas.

– Taip, – tarė Denis.

Šeimininkas ėmė vardinti prekes, bet staiga nutilo vidury žodžio pamatęs, kaip Denis įsispitrijo į didelį aliumininį dulkių siurblį. Dulkių rinktuvas buvo mėlynas su geltonais šonais. Elektros laidas ilgas, juodas ir žvilgantis. Ponas Saimonas priėjo, patrynė siurblį ranka ir ėmė susižavėjęs žiūrėti.

– Ką nors panašaus į dulkių siurblį?

– Kiek kainuoja?

– Šitas? Keturiolika dolerių.

Tai buvo ne tiek daikto kaina, kiek mėginimas iššniukštinėti Denio finansines galimybes. O Denis baisiai norėjo siurblio, nes jis buvo didelis ir žvilgantis. Nė viena moteris Tortiljų kvartale neturėjo dulkių siurblio. Tą akimirką jis pamiršo, kad Tortiljose nėra elektros. Jis paklojo ant prekystalio du dolerius ir ėmė laukti, kol praūš sprogimo banga: įniršis, pyktis, nusiminimas, skurdas, apgavystė; ką reiškia vien lakas, maišo spalva, pailgintas laidas, vien metalas kiek kainuoja. Kai viskas baigėsi, Denis išėjo pro duris su siurbliu po pažastim.

Dažnai, sulaukusi popietės, Saldukė ištraukdavo siurblį ir atremdavo jį į kėdę. Kuomet užsukdavo kaimynės, ji imdavo jį ridinėti rodydama, kaip lengvai jis rieda. Ir, mėgdžiodama variklį, ūždavo pati.

– Mano draugas turtingas, – kalbėjo ji. – Manau, kad netrukus jis prijungs prie namo elektros laidus, tada tik šmaukšt šmaukšt – ir namuose švaru!

Draugės bandė sumenkinti dovaną sakydamos:

– Gaila, kad negali tos mašinos įsijungti.

Arba:

– Visuomet buvau tikra, kad gero šepečio su semtuvėliu niekas negali pakeisti.

Bet jų pavydžios kalbos nekenkė siurbliui. Turėdama jį Saldukė atsidūrė ant viršutinio Tortiljų kvartalo visuomenės laiptelio. Žmonės, kurie neprisimindavo jos vardo, sakydavo: „Ta, kuri turi dulkių siurblį". Dažnai, kai pro namus eidavo priešai, buvo galima matyti, kaip Saldukė stumdo po kambarį dulkių siurblį garsiai ūžaudama. Su elektra jis, suprantama, siurbtų geriau, sakydavo Saldukė, bet ar gali žmogus visko norėti?

Jai daug kas pavydėjo. Ji tapo išdidi, ėmė į kitus žiūrėti iš aukšto, bet atlaidžiai; ėmė pūstis, kaip ir dera dulkių siurblio savininkei. Ji nuolat jį primindavo: „Kai šįryt siurbiau dulkes, pro šalį praėjo Ramonas". „Luiza Miter šįryt įsipjovė ranką, gal kokios trys valandos prieš man imantis siurblio".

Tačiau ji nepamiršo Denio. Kai jis ateidavo, jos balsas jausmingai prikimdavo. Ji imdavo siūbuoti it pušis vėjyje. Ir Denis visus vakarus leisdavo pas Saldukę.

Iš pradžių draugai pro pirštus žiūrėjo į tai, kad Denio nėra namuose. Kiekvienas žmogus turi teisę į smulkius asmeninius reikalus.

Tačiau slenkant savaitėms, per kurias audringas šeimyninis gyvenimas pavertė Denį apatiška ir išblyškusia žmogysta, draugai įsitikino, kad Saldukės atsidėkojimas už dulkių siurblį žaloja Deniui sveikatą. Jie ėmė pavydėti Denio Saldukei ir nusprendė, kad ta istorija pernelyg ilgai užsitęsė.

Pilonas, Pablas ir Chesus Marija pasikeisdami šturmavo jo prieraišumo tvirtovę, kai Denio tenai nebūdavo, bet Saldukė, kad ir kaip jai patiko komplimentai, liko ištikima vyrui, šitaip ją išaukštinusiam. Ji stengėsi pasilaikyti jų draugystę ateičiai, nes žinojo, kokia permaininga yra laimė, tačiau griežtai atsisakė dalintis su jais tuo, kas tuo tarpu buvo skirta tik Deniui.

Todėl bičiuliai, netekę vilties, subūrė kompaniją, kurios tikslas buvo sužlugdyti Saldukę.

Gali būti, kad širdies gilumoje Denis jau buvo bepradedąs pavarg-

ti nuo Saldukės meilės ir pareigos tą jausmą užganėdinti. Jeigu toks pasikeitimas jame ir buvo įvykęs, jis pats to nedrįso prisipažinti.

Vienos dienos popietę Pilonas, Pablas ir Chesus Marija, lydimi iš paskos kiūtinančio Didžiojo Džo Portugalo, džiugiai ėjo gatve paskyrę tris ketvirtadalius dienos nepaprastai sunkiam darbui. Jų plano įgyvendinimui prireikė visos geležinės Pilono logikos, Chesaus Marijos Korkorano išradingumo ir Pablo širdies bei meilės žmonėms. Didysis Džo niekuo neprisidėjo.

O dabar jie, lyg tie keturi medžiotojai, grįžo iš medžioklės ypač laimingi, nes pergalė buvo sunki. O Monterėjuje vargšas suglumęs italas pamažu pradėjo suprasti, kad liko kvailio vietoj. Pilonas nešėsi galoną vyno, suvyniojęs butelį į gebenę. Jie linksmai suvirto į Denio namus, ir Pilonas trinktelėjo butelį ant stalo.

Denis, pažadintas iš gilaus miego, tylomis nusišypsojo, atsikėlė iš lovos ir išėmė stiklainius. Jis įpylė visiems vyno. Keturi draugai atsidrėbė kėdėse, nes diena buvo varginanti.

Jie ramiai gurkšnojo artinantis vakarui, o tai juk paros metas, kai gyvenimas Tortiljų kvartale apmiršta. Beveik visi meta darbus, kad pamąstytų apie praėjusią dieną ir pagalvotų, kas laukia vakare. Po pietų yra apie ką pasišnekėti.

– Kornelija Ruis šįryt susirado naują draugą, – pareiškė Pilonas. – Jis plikis. Pavarde Kilpatrikas. Kornelija sakėsi, kad ankstesnis jos bičiulis praeitą savaitę tris naktis negrįžo namo. Ji to nemėgsta.

– Kornelija – labai greit keičianti savo nuomonę moteris, – tarė Denis.

Jis tyliai džiaugėsi savo ramia gerove, surėsta ant tvirtų dulkių siurblio pamatų.

– Kornelijos tėvas buvo dar blogesnis, – įsiterpė Pablas. – Jis niekad nesakydavo tiesos. Sykį pasiskolino iš manęs dolerį ir neatidavė. Aš pasiguodžiau Kornelijai, o jai nei šilta, nei šalta.

– Tas pats kraujas. Kaip lazda nubraukti.

Denis vėl pripylė stiklines, ir galono neliko. Jis liūdnai pažvelgė į tuščią butelį.

Tuo metu negarsiai prašneko Pablas, žmoniškumo įsikūnijimas.

– Mačiau Suzę Fransisko, Pilonai. Sakė, kad mano receptas padėjo. Ji jau tris kartus važiavo pasivažinėti su Čarliu Gusmanu. Pirmuosius du kartus ji uždavė jam meilės lašų, nuo kurių jį ėmė pykinti. Ji jau buvo bemananti, kad nieko neišeis. Bet dabar sako, kad visuomet turės man meduolių.

– O kas tai per meilės lašai? – paklausė Pablas.

– Visko negaliu sakyti. Tikriausiai Čarliui Gusmanui pasidarė bloga nuo nuodingojo ąžuolo žievės.

Galonas vyno išnyko pernelyg greitai. Visi šeši kentė tokį baisų troškulį, kurį sulyginti buvo galima nebent su meilės geismu. Pilonas iš padilbų žvilgtelėjo į draugus, šie atsakė tokiais pat žvilgsniais.

Pilonas atsikrenkštė.

– Ką tu iškrėtei, Deni, kad iš tavęs visas miestas juokiasi?

Denis sunerimo.

– Ką čia šneki?

Pilonas sukikeno.

– Žmonės kalba, kad nupirkai dulkių siurblį damai ir kad siurblys neveikia, kol prie namo neprijungti elektros laidai. Tie laidai kainuoja krūvą pinigų. Dar šneka, kad ta dovana baisiai juokinga.

Denis sutriko.

– Damai dulkių siurblys patinka, – gynėsi jis.

– Kur nepatiks! – tarė Pablas. – Ji jau spėjo visiems pribalabasyti, jog tu žadėjai atvesti elektrą į namus, kad veiktų siurblys.

Denis ne juokais išsigando.

– Ji taip sakė?

– Girdėjau kažkur...

– Na, aš to visai nesiruošiu daryti! – šūktelėjo Denis.

– Jeigu man pačiam nebūtų juokinga, supykčiau išgirdęs, kaip šaipomasi iš mano draugo, – tarė Pilonas.

– Ką tu darysi, kai ji paprašys prijungti elektrą? – pasidomėjo Chesus Marija.

– Pasakysiu jai „ne".

Pilonas nusijuokė.

– Norėčiau pamatyti tą vaizdelį. Jai ne taip lengva pasakyti „ne".

Denis pajuto, kad draugai smerkia jį.

– Tai ką man daryti? – bejėgiškai paklausė jis.

Pilonas nutarė paimti vadžias į savo rankas ir veikti kaip visada dalykiškai.

– Jeigu ji neturėtų to siurblio, nereikėtų ir laidų, – tarė jis.

Draugai pritariamai linktelėjo.

– Mes tau padėsim, – patikino Pilonas. – Aš paimsiu tą mašiną, o tu jai gali padovanoti galoną vyno. Ji nė nežinos, kur jos siurblys.

– Kokia nors kaimynė pamatys, kai jį tempsi.

– Tai jau ne, – tarė Pilonas. – Lauk čia, Deni. Aš atnešiu mašiną.

Denis atsiduso, lyg akmenį numetęs nuo krūtinės. Jis apsidžiaugė, kad mazgą ėmė narplioti jo draugai.

Nedaug kas galėjo nutikti Tortiljų kvartale, ko nežinotų Pilonas. Jo protas tiksliai ir lakoniškai žymėjosi viską, ką matė akys ir girdėjo ausys. Jis žinojo, kad kiekvieną dieną po pietų Saldukė traukia į krautuvę, ir nusprendė, pasinaudojęs šituo beveik nesikeičiančiu įpročiu, įgyvendinti savo kėslus.

— Geriau bus, jeigu tu apie tai nieko nežinosi, — pasakė jis Deniui.

Kieme Pilonas jau turėjo pasiruošęs džiuto maišą. Peiliu nupjovęs vešlią rožės šaką, įkišo ją maišan.

Kaip jis ir tikėjosi, Saldukės namuose nerado. „Tiesą sakant, ta mašina Denio", — teisinosi jis.

Įsibrauti į namus, įkišti maišan dulkių siurblį, užmaskuoti maišą kyšančia iš jo rožės krūmo šaka tereikėjo vienos minutės.

Eidamas iš kiemo, jis sutiko Saldukę. Pilonas mandagiai nukėlė skrybėlę.

— Užsukau paplepėti, — tarė jis.

— Tai gal pabūsi?

— Ne, turiu reikalų Monterėjuje. Jau vėlu.

— Kur eini su tuo rožių krūmu?

— Vienas žmogus Monterėjuje prašė atnešti. Puikus krūmas. Matai, koks vešlus?

— Užsuk kitą sykį, Pilonai.

Ramiai kulniuodamas gatve, Pilonas neišgirdo pikto šūksnio. „Gal ji neiškart pastebės", — vylėsi jis.

Pusė darbo padaryta, bet liko antra. „Ką Denis veiks su tuo siurbliu? — klausė savęs Pilonas. — Jeigu pasiliks sau, Saldukė suuos. Išmesti? Ne, daiktas brangus. Geriausia — nusikratyti juo ir turėti iš to naudos".

Dabar viskas pasidarė aišku kaip dieną, ir Pilonas pasuko nuo kalno link Torelio namų.

Dulkių siurblys buvo didelis ir žvilgantis. Kai Pilonas vėl patraukė gatve aukštyn, kiekvienoje rankoje jis turėjo po galoną vyno.

Draugai jį pasitiko tylėdami. Jis pastatė vieną butelį ant stalo, kitą — ant grindų.

— Tai dovana, kurią nuneši damai, — pasakė jis Deniui. — O čia mums šiek tiek vyno.

Laimingi jie susibūrė aplink stalą, nes troškulys svilinte svilino

gomurius. Kai pirmojo galono neliko, Pilonas iškėlė stiklainį ir pažiūrėjo pro jį į žvakės šviesą.

— Viskas, kas gyvenime nutinka, neturi reikšmės, — pasakė jis. — Bet iš to galima pasimokyti. Vadinasi, dovana, ypač skirta moteriai, neturėtų būti tokia, kad po jos reikėtų dar kitokios dovanos. Taip pat aišku, kad nuodėmė yra dovanoti per daug brangią dovaną, nes ji sužadina godumą.

Pirmojo galono neliko. Draugai žiūrėjo į Denį ir laukė, kaip jis pasielgs. Jis sėdėjo ramus, tačiau juto, kad iš jo laukiama sprendimo.

— Guvi buvo moteriškaitė, — sušnibždėjo jis. — Labai geros širdies. Bet trauk ją velniai! Kaip man viskas įgriso! — Jis priėjo prie antrojo butelio ir ištraukė kamštį.

Piratas, sėdėjęs kampe tarp savo šunų, nusišypsojo ir tarė: „Trauk ją velniai. Kaip man viskas įgriso".

Pirato supratimu, tai buvo puiki mintis.

Nespėjo jie dar įpusėti antrojo butelio, tiksliau sakant, tesudainavo tik dvi dainas, kai į vidų įėjo jaunasis Džonis Patranka.

— Buvau pas Torelį, — pranešė Džonis Patranka. — Jis visai padūko. Rėkia kaip skerdžiamas. Kumščiais tranko stalą.

Bičiuliai į tai reagavo gana abejingai.

— Jeigu jam kas nors nutiko, taip jam ir reikia.

— Jis dažnai gaili geriems klientams stiklo vyno.

— O kas atsitiko? — paklausė Pablas.

Džonis Patranka paėmė jam atkištą stiklainį.

— Torelis sako, kad nusipirko iš Pilono dulkių siurblį, bet kai įkišo laidą į rozetę, siurblys neveikė. Tuomet jis pasižiūrėjo vidun ir pasigedo variklio. Todėl ketina Piloną užmušti.

Pilonas apstulbo.

— Man ir į galvą neatėjo, kad mašinai ko nors trūksta, — tarė jis. — Bet aš juk sakiau, kad taip jam ir reikia? Tokia mašina verta ne mažiau kaip keturių galonų vyno, o tasai nagas Torelis išdrebino tiktai du.

Denis tebejautė Pilonui karštą dėkingumą. Siurbtelėjęs iš stiklainio, jis sučepsėjo lūpomis.

— Torelio vynas vis prastėja, — tarė jis. — Visuomet buvo kiaulių myžalas, o dabar pasidarė toks niekam tikęs, kad jo negertų nė Čarlis Maršas.

Visi pasijuto mažumėlę atsikeršiję Toreliui.

— Manau, — toliau dėstė, — kad vyną teks pirktis pas ką nors kitą, jeigu Torelis neateis į protą.

X
APIE TAI, KAIP DENIO DRAUGAI PAGUODĖ KAPRALĄ, O MAINAIS GAVO TĖVYSTĖS ETIKOS PAMOKĄ

Chesus Marija Korkoranas nepaprastai mylėjo žmones. Kančias jis stengėsi palengvinti, sielvartą – sušvelninti, o kitų laime džiaugėsi. Niekas nematė Chesaus Marijos rūstaus ar nusiminusio. Jo širdis buvo atvira visiems, kam jos galėjo prireikti. Savo sumanumą ir jėgas jis siūlė tiems, kurie buvo silpnesni.

Tai jis keturias mylias nešė Chose de la Narisą, kai šis nusilaužė koją. Kai ponia Paločiko pasigedo mylimos ožkos, sūrio ir pieno šaltinio, Chesus Marija ėmėsi paieškų ir, radęs ožką pas Didįjį Džo Portugalą, sulaikė jo ranką nuo ožkažudystės ir privertė grąžinti gyvulį. Tai Chesus Marija sykį ištraukė Čarlį Maršą iš griovio, kuriame jis gulėjo išsivoliojęs savo paties nešvarumuose – žygis, kuriam atlikti reikėjo ne tik didelės jėgos, bet ir stipraus skrandžio.

Chesus Marija ne tik buvo baisiai įgudęs daryti gera, bet ir mokėjo atsidurti kaip tik ten, kur jo tuo metu reikėjo.

Jis buvo pelnęs tokį gerą vardą, kad Pilonas kartą pasakė:

– Jeigu Chesus Marija būtų kunigas, Monterėjus, dievaži, jau seniai kalendoriuje turėtų savo šventąjį.

Iš giliausių savo sielos kerčių Chesus Marija sėmė gerumą, ir jo nuo to nemažėjo.

Chesus Marija buvo įpratęs kasdien eiti į paštą, nes čia jis galėjo sutikti daug pažįstamų, be to, ties vėjuotu pašto pastato kampu buvo galima grožėtis praeinančių merginų kojomis. Neteisinga būtų manyti, kad jis tai darė skatinamas žemų instinktų. Tokiu atveju reikėtų kritikuoti ir žmones, kurie lanko meno galerijas ir koncertus. Chesui Marijai patiko žiūrėti į merginų kojas.

Kartą, prastypsojęs dvi valandas prie pašto kampo, jis išvydo liūdną vaizdą. Policininkas šaligatviu vedė kokių šešiolikos metų vaikiną, kuris nešė kūdikį, suvyniotą į antklodę. Policininkas kalbėjo:

– Nesvarbu, kad nesuprantu, ką tu sakai. Negalima visą dieną sėdėti griovyje. Mes išsiaiškinsim, kas esi.

O jaunuolis bėrė ispaniškus žodžius kažin kokiu keistu dialektu.

– Bet, senjore, aš nieko blogo nepadariau. Kodėl mane suėmė?

Tą akimirką policininkas pastebėjo Chesų Mariją.

– Ei, paisane, ką tauškia tasai *cholo*[11]?

Chesus Marija žengė artyn ir paklausė:

– Ar galiu tau padėti?

Vaikinukas prapliupo kalbėti, it maišas praplyšo.

– Atvažiavau čia dirbti. Vienas meksikietis sakė, kad čia galima rasti darbo, bet aš neradau. Sėdėjau ir ilsėjausi, paskui atėjo tas policininkas ir nusitempė mane.

Chesus Marija linktelėjo ir atsisuko į policininką.

– Ar tas berniūkštis kuo nors nusikalto?

– Ne, bet jis kokias tris valandas sėdėjo griovyje Alvarado gatvėje.

– Tai mano draugas. Aš juo pasirūpinsiu.

– Gerai, tiktai tegul daugiau nesėdi griovyje.

Chesus Marija su naujuoju draugu patraukė į kalvą.

– Nuvesiu tave ten, kur gyvena mano draugai. Ten gausi ko nors užkąsti. Kieno tas kūdikis?

– Mano. Aš esu kapralas, o čia mano vaikas. Jis serga, bet kai užaugs, bus generolas.

– Kuo jis serga, senjore kaprale?

– Nežinau, serga, ir tiek,– kapralas nudengė kūdikio veidą. Jis tikrai atrodė labai nesveikai.

Chesaus Marijos krūtinę užplūdo dar didesnė užuojautos banga.

– Namas, kuriame gyvenu, yra mano draugo Denio, o jis geras žmogus, senjore kaprale. Juo gali pasikliauti nelaimėje. Taigi dabar eisime ten, ir Denis mus priglaus. Mano draugė ponia Paločiko turi ožką. Mes paskolinsim pieno kūdikiui.

Kapralo veide pirmą kartą nušvito šypsena.

– Gera turėti draugų,– tarė jis.– Toreone ir aš turiu daug draugų, kurie man padėtų, nors patiems tektų elgetauti. Turiu turtingų draugų,– gyrėsi jis,– bet jie nežino, kaip man sunku.

Pilonas atvėrė jiems Denio kiemo vartelius, ir jie įėjo į namą. Denis, Pablas ir Didysis Džo sėdėjo kambaryje, laukdami kasdieninio maisto stebuklo. Chesus Marija įstūmė vaikinuką į kambarį.

– Štai jums kareivis, kapralas,– paaiškino jis,– turi kūdikį, ir tas kūdikis serga.

Susidomėję draugai atsistojo. Kapralas nudengė kūdikio veidą.

– Žinoma, kad jis serga,– tarė Denis.– Gal reikėtų atvesti daktarą?

[11] Indėnas, kalbantis ispaniškai *(isp.)*.

Bet kareivis papurtė galvą.

– Nereikia daktarų. Nemėgstu jų. Kūdikis neverkia ir beveik nevalgo. Gal pailsėjęs jis pasitaisys.

Tuo metu kambaryje pasirodė Pilonas. Jis įdėmiai apžiūrėjo kūdikį.

– Šis kūdikis serga,– pareiškė jis ir nieko nelaukdamas ėmėsi vadovauti. Chesui Marijai buvo duota komanda nueiti pas ponią Paločiko ir pasiskolinti ožkos pieno, Didysis Džo ir Pablas nusiųsti parnešti obuolių dėžės, iškloti ją šienu ir avikailio striuke. Denis pasiūlė savo lovą, tačiau jos buvo atsisakyta. Kapralas stovėjo vidury kambario ir švelniai šypsojosi tiems geriems žmonėms. Pagaliau kūdikis buvo paguldytas dėžėn, bet jo akys buvo apsiblaususios, be to, jis visai negėrė pieno.

Įėjo Piratas, nešinas pilnu krepšiu skumbrių. Bičiuliai išsikepė žuvis ir pavakarieniavo. Kartkartėm vienas iš jų pašokdavo ir bėgdavo pažiūrėti į kūdikį. Po vakarienės jie susėdo aplink krosnį ir pasiruošė ramiai pralcisti vakarą. Kapralas tylėjo ir nieko apie save nepasakojo. Bičiuliai pasijuto mažumėlę įžeisti tokio elgesio, bet jie žinojo, kad viskam turi ateiti laikas. Pilonas, kuriam kiekviena naujiena buvo tarsi žemėje užkastas auksas, padarė porą bandomųjų gręžinių, stengdamasis pramušti kapralo nešnekumo sieną.

– Ne kasdien sutiksi jauną kareivį su kūdikiu,– mandagiai užsiminė jis.

Kapralas išdidžiai nusišypsojo.

– Tasai kūdikis, matyt, buvo rastas meilės sode, o tokie kūdikiai – patys geriausi, nes tame sode negali būti nieko bloga.

– Mes irgi buvom kareiviai,– pasakė Denis.– Kai numirsim, į kapus mus veš ant patrankos lafeto, ir būrys kareivių pagerbs mus šautuvų salve.

Jie nutilo laukdami, ar kapralas supras, kam reikalinga visa ta šneka. Kapralas žiūrėjo į juos su pagarba.

– Jūs man labai geri,– tarė jis.– Jūs elgiatės su manim taip gerai, kaip ir mano draugai Toreone. Tai mano kūdikis, mano žmonos kūdikis.

– O kur tavo žmona?– paklausė Pilonas.

Kapralas apniuko.

– Ji Meksikoje,– atsakė jis ir vėl pralinksmėjo.– Sutikau vieną žmogų, kuris man papasakojo keistą dalyką. Jis papasakojo, kad vaikus galima išauginti tokius, kokių norima. Jis sakė: „Visą laiką kartok kūdikiui, ką jam reikia daryti. Užaugęs jis taip ir elgsis". Todėl aš jam visą laiką kartoju: „Tu būsi generolas". Kaip manote, ar taip bus?

Draugai mandagiai linktelėjo.

— Visko gali būti,— pasakė Pilonas.— Bet man neteko girdėti apie tokį auklėjimą.

— Aš sakau jam dvidešimt kartų per dieną: „Manueli, kada nors tu būsi generolas. Turėsi didelius epoletus ir perpetę. Turėsi auksinį kardą. Jodinėsi baltu žirgu. Koksai gyvenimas laukia tavęs, Manueli!“ Tas žmogus sakė, kad jeigu aš taip sakysiu, iš vaiko tikrai išaugs generolas.

Denis atsistojo ir priėjo prie obuolių dėžės.

— Tu būsi generolas,— pasakė jis kūdikiui.— Kuomet užaugsi, būsi didelis generolas.

Kiti susispietė aplink norėdami pamatyti, kokį poveikį padarė Denio žodžiai.

— Tu būsi generolas,— sušnabždėjo Piratas, manydamas, kad tas metodas galbūt tiktų jo šunims.

— Tas kūdikis labai serga,— pasakė Denis.— Jam reikia šilumos.

Jie vėl susėdo.

— Tavo žmona Meksikoje...— priminė Pilonas.

Kapralas suraukė antakius ir kurį laiką galvojo, o paskui nusišypsojo.

— Papasakosiu. Nedera atverti širdį nepažįstamiems, bet jūs mano draugai. Aš tarnavau Čihuahohe, buvau stropus, šautuvą visuomet laikiau suteptą, todėl buvau pakeltas į kapralus. O paskui vedžiau gražią merginą. Nesakau, kad ji už manęs ėjo ne dėl antsiuvų. Jos akys buvo didelės, dantys lygūs ir balti, o plaukai ilgi ir žvilgantys. Ir greitai mums gimė šis berniukas.

— Tai gerai,— tarė Denis.— Norėčiau būti tavo vietoje. Nieko nėra geriau už kūdikį.

— Taigi,— tarė kapralas,— ir aš buvau laimingas. O paskui mudu nunešėme jį krikštyti, ir aš užsidėjau perpetę, nors armijos statute apie tai nerašoma. Ir kai mes išėjome iš bažnyčios, kapitonas su epoletais, perpete ir sidabriniu kardu pamatė mano žmoną. Netrukus žmona mane paliko. Tada aš nuėjau pas kapitoną ir pasakiau jam: „Atiduok mano žmoną“. O jis pasakė: „Matyt, nebrangini savo gyvybės, jeigu taip kalbi su vyresniuoju“.

Kapralas išskėtė rankas ir gūžtelėjo pečiais rodydamas, jog susitaikė su likimu.

— Oho! Koks vagis!— sušuko Chesus Marija.

— Tu atsikvietei savo draugus ir nudobei kapitoną,— pabandė spėlioti Pablas.

Kapralas sumišo.

– Ne. Nieko negalėjau padaryti. Pirmąją naktį po to įvykio kažkas šovė į mane pro langą, o kitą dieną per klaidą pykštelėjo patranka, ir sviedinys praskriejo taip arti, kad vėjo gūsis išvertė mane iš kojų. Todėl aš pasiėmiau vaiką ir išėjau iš ten.

Draugų veidai įraudo nuo pykčio, jų akys grėsmingai sužibo. Piratas savo kampe piktai suniurnėjo, o šunys ėmė urgzti.

– Gaila, kad mūsų tenai nebuvo! – sušuko Pilonas. – Tam kapitonui būtų tekę pasigailėti, kad atėjo į šį pasaulį! Vienas kunigas skriaudė mano senelį, tai senelis jį nuogą pririšo aptvare ir paleido buliuką. Visko galima prisigalvoti!

– Aš tik kapralas, – kalbėjo vaikinukas. – Tad turėjau nešdintis. – Ir jo akyse susitvenkė gėdos ašaros. – Kapralui niekas nepadės, jeigu jis eis prieš kapitoną. Todėl ir pabėgau su sūnum Manueliu. Fresne sutikau tą protingą žmogų, ir jis paaiškino, kaip išauginti iš Manuelio tokį žmogų, kokio aš noriu. Dvidešimt kartų per dieną sakau jam: „Tu būsi generolas. Tu nešiosi epoletus ir turėsi auksinį kardą".

Tai buvo drama, prieš kurią nublanko tušti Kornelijos Ruis eksperimentai. Tokia padėtis reikalavo iš draugų imtis žygių. Tačiau viskas nutiko taip toli, kad jie niekuo negalėjo padėti. Jie susižavėję žiūrėjo į kapralą. Šitoks nuotykis pačioje jaunystėje!

– Norėčiau, – rūsčiai prabilo Denis, – kad dabar būtume Toreone. Pilonas ką nors sugalvotų. Gaila, kad negalima ten nuvykti.

Didysis Džo Portugalas per visą vakarą nė kartelio neprisnūdo – taip jį pritrenkė kapralo istorija. Jis priėjo prie obuolių dėžės ir pažiūrėjo į vidų.

– Tu būsi generolas, – pasakė jis. – Žiūrėkit! Tam vaikui kažkas darosi!

Draugai susispietė aplink. Mažą kūnelį traukė mėšlungis. Kojelės trūktelėjo ir sulinko. Rankelės bejėgiškai stvarstė orą, o paskui kūdikis ėmė visas timpčioti ir tąsytis.

– Daktarą! – sušuko Denis. – Reikia daktaro.

Tačiau ir jis, ir kiti žinojo, kad daktaras nepadės. Mirtis atsėlina susisupusi į apsiaustą, kurį visuomet atpažinsi. Kūdikis bemat sustingo, ir kova buvo baigta. Burna atvipo, kūdikis mirė. Su užuojauta veide Denis uždengė jį antklode. Kapralas stovėjo išsitempęs ir žiūrėjo priešais save toks priblokštas, kad negalėjo nei galvoti, nei žodžio ištarti.

Chesus Marija padėjo jam ant peties ranką ir pasodino ant kėdės.

– Tu jaunas, – tarė jis, – turėsi dar daug vaikų.

– Jis mirė, – suvaitojo kapralas, – jis niekad nebus generolas su perpete ir auksiniu kardu.

Draugų akys buvo drėgnos nuo ašarų. Šunys kampe liūdnai inkštė. Piratas panardino savo didelę galvą į senjoro Alcko Tompsono gaurus.

Švelniu balsu, lyg laimindamas, Pilonas tarė:

– Dabar tu pats turi užmušti kapitoną. Tavo keršto planas buvo labai garbingas, bet jis nepavyko, todėl pats turėsi atkeršyti, o mes padėsim, kiek sugebėsim.

Kapralas pažvelgė į jį nieko nesuprasdamas.

– Atkeršyti? – paklausė jis. – Užmušti kapitoną? Apie ką tu kalbi?

– Na, tavo planą nesunku buvo įspėti. Vaikas išaugs ir bus generolas, ilgainiui jis susiras tą kapitoną ir pasmerks jį lėtai mirčiai. Geras sumanymas. Ilgi laukimo metai ir – smūgis. Mes, tavo draugai, gerbiame tave.

Kapralas nieko nenutuokdamas žvilgtelėjo į Piloną.

– Ką gi aš galiu padaryti? Juk jis kapitonas.

Draugai atsisuko į jį.

– Tai kodėl tu norėjai, kad vaikas būtų generolas? Kam visa tai? – šūktelėjo Pilonas.

Kapralas atrodė sutrikęs.

– Tėvo pareiga rūpintis savo sūnumi. Norėjau, kad Manuelio gyvenimas būtų geresnis už mano.

– Tik tiek? – nepatikėjo Denis.

– Na, mano žmona buvo labai graži ir visai ne *puta*[12]. Ji gera moteriškė, ir ją pasiėmė kapitonas. Jis turėjo mažus epoletus ir siaurą perpetę, ir jo kardas buvo tik sidabro spalvos. Tik pamanykit, – kapralas išskėtė rankas, – jeigu kapitonas su mažais epoletais ir siaura perpete galėjo paveržti iš manęs žmoną, tai ką gali generolas su plačia perpete ir auksiniu kardu?!

Kambaryje buvo tylu, kol Denis ir Pilonas, Pablas ir Chesus Marija, ir Piratas, ir Didysis Džo Portugalas gromuliavo jiems patėkštą pasaulėžiūrą. O sugromuliavę ėmė laukti, ką pasakys Denis.

– Gaila, – tarė jis, – kad tiek nedaug tėvų taip rūpinasi vaikų laime. Mes labai gailimės, kad mažylis numirė ir nesulaukė laimingo gyvenimo su tokiu tėvu.

Draugai ėmė liūdnai linkčioti galvas.

– Ką dabar veiksi? – paklausė Chesus Marija.

– Grįšiu į Meksiką, – tarė kapralas. – Širdyje esu kareivis. Galbūt, jeigu gerai tepsiu šautuvą, kada nors tapsiu karininku, ką gali žinoti.

Šeši draugai susižavėję žiūrėjo į jį. Jie didžiavosi susipažinę su tokiu žmogumi.

[12] Paleistuvė *(isp.)*.

XI
APIE TAI, KAIP ITIN NEPALANKIOMIS APLINKYBĖMIS Į DIDŽIOJO DŽO ŠIRDĮ VĖL PASIBELDĖ MEILĖ

Mylėti Didžiajam Džo reiškė kažką daryti. Štai viena jo meilės istorijų.

Monterėjuje lijo; nuo aukštų pušų visą laiką lašėjo vanduo. Tortiljų kvartalo paisanai tūnojo namie, bet iš kiekvieno kamino varangojosi dūmas ir oras skaniai kvepėjo pušinėmis malkomis.

Penktą valandą popiet lietus kelioms minutėms liovėsi, ir Didysis Džo Portugalas, beveik visą dieną išgulėjęs pajūryje po valtimi, išlindo laukan ir patraukė aukštyn į kalvą pas Denį. Jis buvo sužvarbęs ir alkanas.

Jam pasiekus Tortiljų kvartalo pakraštį, dangus prakiuro ir vėl ėmė pliaupti lietus. Didysis Džo kaipmat permirko. Slėpdamasis nuo lietaus, jis nubėgo į artimiausią namą, o tame name gyveno tetulė Ignasja.

Tai buvo kokių keturiasdešimt penkerių metų moteris, jau senokai ir gana sėkmingai našlaujanti. Dažniausiai ji būdavo atžari ir nekalbi, nes jos kraujyje tekėjo šiek tiek daugiau indėniško kraujo, negu leido Tortiljų kvartalo padorumas.

Kai jos namuose pasirodė Didysis Džo, ji ką tik buvo atkimšusi galoną raudonojo vyno ir pylėsi jo sau į stiklinę virškinimui pagerinti. Ji šoko slėpti butelio po stalu, bet nespėjo. Didysis Džo stovėjo tarpduryje, nuo jo varvėjo vanduo.

— Įeik apdžiūti,— pasiūlė tetulė Ignasja.

Didysis Džo, žiūrėdamas į butelį kaip terjeras į vabalą, įėjo kambarin. Lietus barbeno į stogą. Tetulė Ignasja žarstekliu pamaišė malkas geležinėje krosnelėje.

— Gal stiklinę vyno?

— Išgersiu,— atsakė Didysis Džo.

Dar nebaigęs gerti stiklinės, Didysis Džo vėl įsmeigė akis į butelį. Tik po trečios stiklinės jis teikėsi prašnekti ir jo akyse užgeso godžios liepsnelės.

Tetulė Ignasja jau susitaikė su mintim, kad jos ką tik pradėtas butelis pražuvo. Ji gėrė kartu vien tam, kad bent kiek tektų ir jai. Tik kai buvo įpilta ketvirta stiklinė, Didysis Džo atsipalaidavo ir ėmė mėgautis poilsiu.

— Tai ne Torelio vynas,— tarė jis.

– Taip, gavau jo iš vienos italės, savo draugės, – atsakė tetulė Ignasja, vėl pripildama Didžiojo Džo stiklinę.

Diena ėmė slinkti vakarop. Tetulė Ignasja uždegė žibalinę lempą ir pridėjo krosnį pliauskų. Ką gi, tegul tas vynas bus išgertas, jeigu taip lemta. Ji kritišku žvilgsniu nužvelgė Didžiojo Džo figūrą. Ir jos krūtinę užliejo šiluma.

– Vargšelis, dirbai lietuje, – tarė ji. – Na, nusivilk striukę, tegul išdžiūva.

Didysis Džo retai meluodavo. Jam stigo suktumo.

– Aš miegojau pajūry po valtim, – pasakė jis.

– Bet tu visas permirkęs, vargšeli, – pasakė ji.

Ji atidžiai pasižiūrėjo į Džo, laukdama bent kokio atsako į savo užuojautą, tačiau Didžiojo Džo veide švietė tik palaima žmogaus, kuris paspruko nuo lietaus ir gavo vyno. Jis atkišo taurę, kad tetulė Ignasja vėl ją pripiltų.

Džo visą dieną buvo nieko nevalgęs, ir vynas smagiai trenkė galvon.

Tetulė Ignasja pabandė dar sykį.

– Negerai sėdėti su šlapia striuke. Persišaldysi. Prieik, padėsiu nusivilkti.

Didysis Džo patogiau įsitaisė ant kėdės.

– Man ir taip gerai, – tarė jis.

Tetulė Ignasja įsipylė sau vyno. Malkos krosnyje traškėjo, ir tasai jaukus garsas nustelbė lietaus skrabenimą.

Didysis Džo net nebandė apsimesti galantiškas, jis nė nematė šeimininkės. Dideliais gurkšniais maukė vyną, kvailai šypsodamasis žiūrėjo į ugnį ir lengvai sūpavosi ant kėdės.

Tetulė Ignasja pajuto, kaip jos krūtinėje kyla pyktis ir neviltis.

„Tas paršas, – galvojo ji, – tas didelis purvinas paršas. Geriau jau būčiau paslėpusi karvę nuo lietaus. Kitas bent malonų žodelį tartų".

Didysis Džo vėl atkišo stiklinę. Tetulė Ignasja padarė dar vieną didvyrišką bandymą.

– Tikra laimė tokį vakarą sėdėti šitame namuke, – tarė ji, – kai lyja lauke, o krosnyje meiliai traška malkos; tai metas draugiškiems jausmams. Argi tu nenusiteikęs draugiškai?

– Žinoma, – atsakė Didysis Džo.

– Gal šviesa per ryški? Gal spigina į akis? – droviai paklausė ji. – Gal man užpūsti lempą?

– Ji man netrukdo, – atsakė Džo. – Bet jei nori sutaupyti žibalo, užpūsk.

Ji papūtė, ir kambarys paskendo tamsoje. Paskui vėl atsisėdo ant

kėdės ir ėmė laukti, kol Didysis Džo pasidarys galantiškas. Ji girdėjo, kaip tyliai girgžda jo kėdė. Pro krosnies plyšius prasiskverbę raudoni atšvaitai krito ant baldų kampų. Kambarys švietė šiluma. Tetulė Ignasja išgirdo, kaip kėdė liovėsi girgždėjusi, ir įsitempė pasirengusi atremti puolimą. Bet nieko neįvyko.

— Tik pamanyk,— tarė ji,— kad tokią naktį galėjai drebėti kokiame nors sandėliuke arba ant šalto smėlio po valtim. Bet ne, štai sėdi čia ant patogios kėdės, gurkšnodamas skanų vyną kartu su moterimi, kuri tau draugas.

Didysis Džo neatsakė. Ji nematė jo ir negirdėjo. Tetulė Ignasja ištuštino savo stiklinę. Dabar jau teko numoti ranka į etiketą.

— Mano draugė Kornelija Ruis sakė, kad kartais sušalę draugai užsuka perlaukti lietaus. Ji priglaudžia juos, o paskui jie gražiai draugauja.

Tame kampe, kur sėdėjo Didysis Džo, kažkas dunkstelėjo. Ji suprato, kad iškrito stiklinė; paskui vėl stojo mirtina tyla. „Gal jam bloga,— pagalvojo ji,— gal jis apalpo?" Ji stryktelėjo nuo kėdės, brūkštelėjo degtuką ir prikišo jį prie lempos dagčio. Paskui atsisuko į svečią.

Didysis Džo herojiškai pūtė į spanges. Kojos buvo ištiestos. Galva atlošta, burna plačiai pražiota. Kol ji stovėjo sutrikusi ir apstulbusi, kambarį sudrebino baisus knarkimas. Didysis Džo šiltoj patogioj vietoj tiesiog automatiškai užmigdavo.

Praėjo kelios sekundės, kol ji susitvardė. Jos gyslose tekėjo perdėm indėniškas kraujas. Ji nepradėjo šaukti. Tik drebėdama iš pykčio priėjo prie pintinės su malkomis, paėmė pliauską, pakilojo ją rankoje bandydama, paskui išrinko kitą. Tuomet ramiai priėjo prie Didžiojo Džo Portugalo. Pirmas smūgis kliuvo jam į petį ir ištrenkė iš kėdės.

— Paršas!— sukliko tetulė Ignasja.— Didelis purvinas paršas! Lauk iš čia į purvyną!

Džo bumptelėjo ant grindų. Nuo antro smūgio ant jo kelnių sėdynės liko purvina dryžė. Ir Didysis Džo ėmė sparčiai busti.

— Kas atsitiko? Ką darai?

— Palaukš, aš tau parodysiu!— spiegė ji. Ji atidarė duris ir vėl grįžo prie Didžiojo Džo. Vargais negalais, gindamasis nuo smūgių krušos, Didysis Džo atsistojo ant kojų.

— Gana,— maldavo jis.— Liaukis! Kas atsitiko?!

Furija lyg vapsva sekė jį sodo takeliu iki purvinos gatvės. Jos įniršis buvo baisus. Ji vijosi jį keliu vis tebetvatydama pliauska.

— Ei! Na, liaukis!

Jis stvėrė ją į glėbį, o ji grūmėsi bandydama žūtbūt ištrūkti ir dar pridėti.

– Ak tu purvinas parše! Ak tu gyvuly!

Jis stipriai ją laikė, nes bijojo dar gauti, ir šitaip bestovint į jo širdį pasibeldė meilė. Ji pragydo jo galvoje, sušniokštė visu kūnu it poplūdžio banga, sudrebino nuo galvos iki kojų, kaip tropikų audra sudrebina palmių giraitę. Jis tvirtai ją laikė, ir jos pyktis pamažu atslūgo.

Naktimis Monterėjaus gatvėmis raitas ant motociklo patruliuoja policininkas, žiūrėdamas, kad geri dalykai nesibaigtų bloguoju. Tąnakt patruliavo Džeikas Leikas, ir jo guminis apsiaustas žvilgėjo tamsoje it bazaltas. Jis buvo bjauriai nusiteikęs. Grįstkeliu važiuoti dar buvo pusė velnio, tačiau dalis maršruto ėjo purvinomis Tortiljų kvartalo gatvėmis, ir geltonas madaras tiško iš po ratų. Jo motociklo nedidelio žibinto šviesa švaistėsi aplink. Variklis springdamas stengėsi iš paskutiniųjų.

Staiga Džeikas Leikas šūktelėjo iš nuostabos ir sustabdė motociklą.

– Koks čia velnias? Kas čia darosi?

Didysis Džo pasuko į jį galvą.

– O, tai tu, Džeikai! Klausyk, jeigu jau gabensi mus į kalėjimą, tai gal luktelėk minutėlę?

Policininkas apsuko motociklą.

– Patariu dingti nuo gatvės. Antraip jus pervažiuos mašina.

Jo motociklas suriaumojo purvyne, ir žibinto spindulys plykstelėjęs dingo už posūkio. Tortiljų kvartalo medžiuose švelniai šiureno lietus.

XII
APIE TAI, KAIP DENIO DRAUGAI PADĖJO PIRATUI TESĖTI DUOTĄ ĮŽADĄ IR KAIP ŠUNYS IŠVYDO DANGIŠKĄ REGĖJIMĄ

Kiekvieną popietę Piratas stumdavo savo tuščią karutį į Kalną, gaudamasis į Denio kiemą. Čia atremdavo jį į tvorą, paskui užkasdavo savo kirvį, nes visi žino, kad plienas tvirtėja būdamas žemėje. Paskui įžengdavo į namus, įkišdavo ranką į ant kaklo kabančią odinę tabokinę, ištraukdavo iš jos tą dieną uždirbtą kvorterį ir paduodavo jį Deniui. Tuomet Denis, Piratas ir dar kas nors iš namuose esančių draugų iškilmingai nueidavo į miegamąjį, peržengdamas ant grindų išmėtytą patalynę. Paisanų akyse Denis pakišdavo ranką po pagalve, ištraukdavo

odinį maišą ir įmesdavo į jį naują kvorterį. Šitaip buvo jau kuris laikas.

Maišas su pinigais virto simboliniu draugystės centru, pasitikėjimo branduoliu, aplink kurį sukosi visa draugija. Jie didžiavosi pinigais, didžiavosi nesusivilioję jais. Pirato pinigų saugojimas apaugo savotišku savigarbos ir net pasitenkinimo savim kiautu. Žmogui gera, kai juo pasitikima. Draugams tos monetos jau seniai buvo nebe pinigai. Tiesa, kurį laiką jie svajodavo, kiek galima būtų už tuos pinigus nusipirkti vyno, tačiau ilgainiui liovėsi žiūrėję į juos kaip į teisėtą mokėjimo priemonę. Lobis buvo skirtas pirkti aukso žvakidei, o tos žvakidės laukė Pranciškus Asyžietis. Daug blogiau apgaudinėti šventąjį negu įstatymus.

Vieną vakarą per žaibišką ir niekad neklystantį telegrafą, kurio veikimo principo niekas nežinojo, pasklido žinia, kad pakrantės sargybos kateris prie Karmelio užplaukė ant uolų. Didysis Džo Portugalas buvo išėjęs savo reikalais. Denis, Pablas, Chesus Marija ir Piratas su savo šunimis patraukė per kopas prie jūros, nes jų visų mėgstamiausias užsiėmimas buvo rinkti bangų krantan išmestus naudingus daiktus. Jų nuomone, nieko pasaulyje nebuvo smagiau. Nors jie šiek tiek pavėlavo, tačiau netruko atsigriebti. Visą naktį bičiuliai šmirinėjo po paplūdimį ir rado nemažą krūvą laivo duženų: penkių svarų skardinę sviesto, kelias konservų dėžutes, įmirkusį vandenyje Baudičo navigacinį žinyną, dvi jūreiviškas striukes, statinę su vandeniu ir kulkosvaidį. Kai išaušo rytas, jie turėjo krūvą visokiausio gero.

Už visą ją urmu gavo penkis dolerius iš kažkokio atsitiktinio stebėtojo, nes niekas nė nemanė tempti tokią sunkenybę stačia įkalne šešias mylias iki Tortiljų kvartalo.

Kadangi Piratas tą dieną nėjo kirsti prakurų, jis gavo kvorterį iš Denio ir įsidėjo tabokinėn. Paskui išvargę, bet smagūs, galvodami apie jų laukiančią laimę, jie kalvomis patraukė į Monterėjų.

Jau buvo po pietų, kai pasiekė Denio namus. Piratas, laikydamasis ritualo, išsiėmė iš tabokinės kvorterį ir padavė jį Deniui. Visas būrys susispietė kitame kambaryje. Denis kyštelėjo ranką po pagalve ir ištraukė ją tuščią, nubloškė čiužinį, o paskui lėtai atsisuko į savo draugus, žvelgdamas į juos krauju pasruvusiomis tigro akimis. Jis pažvelgė kiekvienam bičiuliui į akis, ir kiekviename veide matė tik nuoširdų siaubą ir pasipiktinimą.

— Taip... — pasakė jis, — taip...

Piratas ėmė verkti. Denis apkabino jo pečius.

– Neverk, bičiuli, – tarė jis grėsmingai. – Tu atgausi savo pinigus.

Paisanai tylėdami išėjo iš kambario. Denis nuėjo kieman ir, susiradęs sunkią pušinę lazdą, pakratė ją ore mėgindamas. Pablas nuėjo virtuvėn ir grįžo nešinas senoviniu skardiniu atidarikliu su baisia geležte. Chesus Marija iš po namo ištraukė sulaužytą kirtiklio kotą. Piratas suglumęs žiūrėjo į juos. Paskui visi grįžo vidun ir vėl ramiai susėdo.

Piratas nykščiu parodė pakalnėn.

– Jis? – paklausė.

Denis lėtai linktelėjo galvą. Jo akys buvo sustingusios ir apsitraukusios migla. Atkišęs į priekį smakrą, Denis sėdėjo ant kėdės išlenkęs kūną tarsi barškuolė, pasirengusi atakai.

Piratas nuėjo į kiemą ir išsikasė kirvį. Jie ilgai sėdėjo namuose. Visi tylėjo, o namuose augo šaltakraujiško įniršio banga. Jie buvo panašūs į sprogdinamą uolą, kai degančios bikfordo virvės liepsnelė artėja prie dinamito užtaiso.

Diena pakrypo vakarop, saulė pasislėpė už kalvos. Atrodė, kad visas Tortiljų kvartalas laukdamas pritilo.

Jie išgirdo jo žingsnius gatvėje ir rankose tvirčiau suspaudė ginklus. Džo Portugalas dvejodamas užlipo ant slenksčio ir prisiartino prie durų. Rankoje jis turėjo galoną vyno. Jo akys neramiai lakstė draugų veidais, bet šie ramiai sau sėdėjo ir net nepakėlė į jį akių.

– Sveiki, – pasakė Didysis Džo.

– Sveikutis, – atsiliepė Denis.

Jis atsistojo ir tingiai pasirąžė. Jis nežiūrėjo į Didįjį Džo, nėjo tiesiai į jį, bet įkypai, tarsi norėdamas praeiti pro šalį. Susilyginęs smogė žaibiškai, kaip kertanti gyvatė. Lazda nusileido tiesiai Didžiajam Džo ant pakaušio, ir Džo susmuko be sąmonės. Denis ištraukė iš kišenės šikšnelę ir surišo Portugalo riešus.

– Dabar duokit vandens, – tarė jis.

Pablas šliūkštelėjo ant Didžiojo Džo veido kibirą vandens. Šis pasuko galvą, ištempė kaklą kaip viščiukas ir apstulbęs pažvelgė į savo draugus. Jie tylėjo. Denis tiksliai, kaip golfo žaidėjas, kuris rengiasi mušti sviedinuką, išmatavo atstumą. Jo lazda trenkė Didžiajam Džo į petį, ir tuomet jie ėmėsi metodiškai ir šaltai karšti jam kailį. Chesus Marija tvatijo per kojas, Denis – per pečius ir krūtinę. Didysis Džo kaukdamas raičiojosi ant grindų. Smūgių kruša biro ant viso jo kūno, nuo kaklo iki kojų. Kiekvienas smūgis kliūdavo vis į kitą

vietą ir palikdavo žymę. Nuo klyksmo spengė ausyse. Piratas bejėgiškai stovėjo šalia, nusitvėręs kirvį.

Galiausiai, kai visas priekis pasruvo krauju, jie liovėsi. Pablas atsiklaupė prie Didžiojo Džo galvos su atidarikliu. Pilonas nuavė Portugalui batus ir vėl paėmė lazdą.

Tuomet Didysis Džo iš baimės susirietė.

– Užkasiau prie vartelių! – sušuko jis. – Dėl Dievo meilės, nežudykit manęs!

Denis su Pilonu išėjo pro duris ir po kelių minučių grįžo nešini odiniu maišu.

– Kiek paėmei?! – paklausė Denis bejausmiu balsu.

– Dievaži, tik keturis. Paėmiau tik keturis – uždirbsiu ir padėsiu atgal!

Denis pasilenkė, sučmė jį už peties ir apvertė aukštielninką. Paskui bičiuliai lygiai taip pat metodiškai išdirbo jam nugarą. Šauksmai ėjo vis silpnyn, tačiau darbas buvo baigtas tik tada, kai Didysis Džo nuo lupimo neteko sąmonės. Tuomet Pilonas nuplėšė marškinius nuo nuogos, kruvina mėsa virtusios nugaros. Skardiniu atidarikliu mikliai perbraukė per randus, ir iš kiekvieno ištryško kraujas. Pablas atnešė druskos ir padėjo įtrinti jam visą žaizdotą nugarą. Galiausiai Denis užmetė ant bejausmio Džo antklodę.

– Manau, kad nuo šiol jis bus doras žmogus, – pasakė jis.

– Reikėtų suskaičiuoti pinigus, – pasiūlė Pilonas. – Jau senokai skaičiavom.

Jie atsikimšo Didžiojo Džo atnešta galoną vyno ir ligi kraštų prisipylė stiklainius, nes buvo išvargę ir iščikvoję daug dvasinių jėgų. Paskui jaudindamiesi sudėjo kvorterius į krūveles po dešimt ir dar perskaičiavo.

– Pirate! – sušuko Denis. – Turime tūkstantį ir septynis! Tu sulaukei savo valandos! Atėjo metas pirkti žvakidę šventam Pranciškui!

Piratui tos dienos įspūdžių buvo per daug. Jis nuėjo su šunimis į kampą, įsikniaubė į Pūkio gaurus ir ėmė isteriškai kūkčioti. Sunerimę šunys susispietė aplink jį, laižė ausis ir baksnojo nosimis galvą, ir tik Pūkis, suprasdamas, kokia jam teko garbė, gulėjo ramiai ir kaišiojo snukį į tankius plaukus ant Pirato pakaušio.

Denis subėrė monetas į maišą, o maišą pakišo po pagalve.

Į tą laiką Didysis Džo atgavo sąmonę ir suvaitojo, nes ištirpusi druska graužė nugarą. Paisanai nekreipė į jį dėmesio, kol pagaliau Chesus Marija, tas amžinas gailestingumo apaštalas, atrišo jam riešus ir padavė stiklainį vyno.

– Net mūsų Išganytojo priešai gailėjosi, – teisindamasis tarė jis.

Tasai jo poelgis ir užbaigė bausmę. Draugai su užuojauta apspito Didįjį Džo. Jie paguldė jį ant lovos ir išplovė iš žaizdų druską. Ant kaktos uždėjo šlapią skudurą ir nuolat pylė jam vyno. Džo suvaitodavo kiekvienąsyk, kai prie jo kas prisiliesdavo. Vargu ar jo dorovinės nuostatos pasikeitė, tačiau buvo galima be baimės manyti, kad jis daugiau niekad nevogs iš Denio namų.

Piratui praėjo isterija. Jis gėrė vyną ir švytinčiu veidu klausėsi, kaip Denis dėsto, kas bus daroma toliau.

– Jeigu nunešime tuos pinigus į miesto banką, jie pamanys, kad išplėšėme lošimo automatą. Reikia juos nunešti tėvui Ramonui ir viską papasakoti. Tada jis nupirks auksinę žvakidę, pašventins ją, ir Piratas nueis bažnyčion. Gal tėvas Ramonas sekmadienį tars apie jį žodelį. Piratui reikia tenai būti.

Pilonas su pasibaisėjimu nužvelgė purvinus Pirato skarmalus.

– Rytoj, – pasakė jis griežtai, – paimsi tas septynias atliekamas monetas ir nusipirksi padoresnį drabužį. Šiokiai dienai tinka ir šitie, bet eiti į bažnyčią negalima kaip paskutiniam apskurėliui. Tavo draugams dėl to bus gėda.

Piratas vėpsojo kaip geležėlę radęs.

– Rytoj taip ir padarysiu, – prisižadėjo jis.

Kitą rytą, laikydamasis duoto žodžio, jis nuėjo į Monterėjų. Ten rinkosi ir derėjosi su tokiu atkaklumu, tartum norėdamas paneigti, jog dvejus metus nieko nepirko. Į Denio namus grįžo pergalingai šypsodamasis, nešinas didele nosine iš ryškiai raudono su žaliu šilko ir plačiu diržu, nusagstytu spalvoto stiklo karoliukais. Draugams pirkiniai labai patiko.

– Bet kuo tu apsirengsi? – susijaudinęs paklausė Denis. – Tavo pirštai lenda iš batų ten, kur juos prapjovei, kad neskaudėtų nuospaudos. Tavo kombinezonas sudriskęs, ir tu neturi net skrybėlės.

– Teks jam paskolinti savo drabužius, – pasakė Chesus Marija. – Aš turiu švarką ir liemenę. Pilonas turi puikią savo tėvo skrybėlę. Tu, Deni, turi marškinius, o Didysis Džo – dailias mėlynas kelnes.

– Bet tuomet mes negalėsime nueiti į bažnyčią, – paprieštaravo Pilonas.

– Tai ne mūsų žvakidė, – pasakė Chesus Marija. – Tėvas Ramonas vargu ar ką nors gero apie mus pasakys.

Tą pačią popietę jie nugabeno lobį į kunigo namus. Jis išklausė istoriją apie apsirgusį šunį, ir jo žvilgsnis sušvelnėjo.

— ...ir tuomet, tėve,— pasakojo Piratas,— ir tuomet to šunyčio nosis pasidarė sausa, ir akys ėmė blizgėti kaip jūros išmesti buteliai, ir jis inkštė, nes jam skaudėjo. Ir tada, tėve, aš pažadėjau šventam Pranciškui auksinę žvakidę už tūkstančio dienų uždarbį. Mat jis yra mano patronas, tėve. Ir tuomet įvyko stebuklas! Mat šuo triskart suvizgino uodegą ir iškart ėmė taisytis. Tai buvo švento Pranciškaus stebuklas, tėve, ar ne?

Kunigas niūriai linktelėjo galvą.

— Taip,— tarė jis.— Tai buvo stebuklas, atsiųstas gerojo švento Pranciškaus. Aš nupirksiu žvakidę.

Piratas buvo labai patenkintas, nes juk ne juokai, kai į tavo maldą atsiliepiama stebuklu. Jei ši istorija pasklistų plačiau, jo vardas Tortiljų kvartale būtų labai gerbiamas. Bičiuliai jau dabar žiūrėjo į jį kitomis akimis. Dabar jie kitaip galvojo apie jį, nes žinojo, kad skurdoką jo protą palaikė dangiškosios galios ir šventųjų jėgos.

Jie ėjo namo, o šunys sekė jiems iš paskos. Piratas jautėsi taip, lyg būtų išsimaudęs auksinėje gėrio srovėje. Jo kūną iš to smagumo purtė čia šaltis, čia karštis. Paisanai džiaugėsi išsaugoję jo pinigus, nes ir patys jautėsi tapę šventesni. Pilonui pirmiausia palengvėjo todėl, kad jis nepavogė pinigų. Kokių baisių dalykų galėjo nutikti, jeigu jis būtų nudžiovęs šventajam priklausančius pinigus! Visi bičiuliai tylėjo, tarsi būtų bažnyčioje.

Penki doleriai, gauti už parduotą turtą, svilinte svilino Denio kišenę, bet jis jau žinojo, ką su jais daryti. Nuėjęs su Pilonu į turgų, nupirko penkis svarus hamburgerių, krepšį svogūnų, duonos ir didelį maišą saldainių. Pablas su Chesum Marija nuėjo pas Torelį dviejų galonų vyno, ir grįždami atgal, jiedu pakeliui nenugėrė nė lašelio.

Tą vakarą buvo užkurta krosnis, ant stalo pastatytos dvi žvakės, ir draugai sėdo puotauti. Puota buvo Pirato garbei. Piratas elgėsi nepaprastai oriai. Tiesa, jis vis šypsojosi ir šypsojosi, net kai reikėdavo surimtėti. Bet jis nieko negalėjo sau padaryti.

Suvalgę viską, ką buvo galima suvalgyti, jie atsilošė kėdėse ir ėmė siurbčioti vyną. „Bičiulėli tu mūsų“,— vadino jie Piratą.

— Ką jautei, kuomet tai atsitiko?— paklausė Chesus Marija.— Kai pažadėjai žvakę ir šuo ėmė sveikti? Ką tuomet jautei? Ar matei kokį šventą regėjimą?

Piratas pabandė prisiminti.

— Tartum ne... Gal ką nors ir regėjau... gal mačiau ore šventą Pranciškų, ir jis šviete kaip saulė...

– Nejaugi neprisimeni tokio dalyko? – nustebo Pilonas.

– Taip... prisimenu... Atrodo, šventas Pranciškus pasižiūrėjo į mane... ir nusišypsojo, geras šventasis. Tuomet supratau, kad stebuklas – jo rankų darbas. „Neskriausk šuniukų, suskretėli", – pasakė jis.

– Jis tave taip pavadino?

– Bet aš tikrai buvau suskretęs, o jis ne toks šventasis, kad meluotų.

– Netikiu, kad visa tai prisimeni, – suabejojo Pilonas.

– Gal ir ne, bet man atrodo, kad prisimenu, – pasakė Piratas, apsvaigęs nuo laimės, garbės ir visuotinio dėmesio.

– Mano senelė sykį matė Švenčiausiąją Mergelę, – prabilo Chesus Marija. – Ji gulėjo mirties patale, ir aš išgirdau, kaip ji sušuko: „O! Aš regiu Dievo Motiną! O, šventa Marija, malonės pilnoji..."

– Kai kam lemta regėti tokius dalykus, – tarė Denis. – Mano tėvas nebuvo labai geras žmogus, bet jis kartais regėdavo šventuosius arba nelabuosius. Tai priklausydavo nuo to, ar jis tuo metu būdavo geras, ar blogas. Ar esi matęs kokį kitą regėjimą, Piratai?

– Ne, – atsakė Piratas. – Aš jų bijau.

Jau seniai draugai nebuvo taip padoriai pietavę. Denis žinojo, kad šiąnakt jie ne vieni: jis juto, kaip pro sienas, langus ir stogą juos stebi šventieji.

– Sekmadienį tavo žvakidė bus jau ten, – pasakė Pilonas. – Mes negalėsime nueiti, nes tu apsivilksi mūsų drabužius. Nežinau, ar tėvas Ramonas paminės tavo vardą, bet jis gali ką nors pasakyti apie žvakidę. Pabandyk įsiminti, Pirate, ką jis sakys, ir paskui papasakosi mums.

Pilono balsas sugriežtėjo.

– Šiandien, bičiuli, tėvo Ramono namuose buvo pilna šunų. Tai nieko baisaus, bet, žinok, negalėsi jų vestis sekmadienį. Šunims ne vieta bažnyčioje. Palik juos namuose.

Piratas nusiminė.

– Jie norės eiti, – pasakė jis. – Kaip aš juos paliksiu? Kur?

Pablas apstulbo.

– Iki šiol, bičiuli, elgeisi kaip pridera. Nejaugi paskutinę akimirką padarysi šventvagystę?!

– Ne, – nuolankiai sulemeno Piratas.

– Tuomet palik savo šunis čia. Mes juos prižiūrėsim. Būtų šventvagystė vesti šunis į bažnyčią.

Net nuostabu, kokios nesuvokiamai blaivios išėjo tos gėrynės. Pirmą nešvankią dainą jie sudainavo tik po trijų valandų, o kai mintys ėmė suktis apie lengvo elgesio moteris, buvo jau gili naktis. Tą vakarą jie įsiminė visam gyvenimui.

Sekmadienio rytą visi suskato ruoštis kaip į gaisrą. Jie nuprausė Piratą, apžiūrėjo jo ausis ir šnerves. Didysis Džo, susisupęs į antklodę, stebėjo, kaip Piratas maunasi jo mėlynąsias kelnes. Pilonas ištraukė savo tėvo skrybėlę. Jie įkalbėjo Piratą nesijuosti nusipirkto diržo ant švarko ir parodė, kaip galima parodyti deimantus ir iš po jo. Daugiausia bėdos buvo su batais. Tik Didžiojo Džo batai tiko Piratui, bet jie buvo dar prastesni negu Pirato. Daug teko pavargti pjaunant skyles pirštų nuospaudoms. Pilonas rado būdą jas užmaskuoti krosnies suodžiais.

Pagaliau jis buvo pasiruošęs. Su Pilono tėvo skrybėle ant pakaušio, Pilono marškiniais, Didžiojo Džo kelnėmis, po kaklu parišta didžiule skepeta ir retkarčiais pro švarko skverną sužybsinčiu deimantais nusagstytu diržu atrodė gan įspūdingai. Jis paėjo kelis žingsnius, kad draugai galėtų apžiūrėti, ir jie priekabiai jį nužvelgė.

— Nevilk kojų, Pirate.

— Aukščiau kelk kelius.

— Netampyk nosinės.

— Pamatę tave, žmonės pamanys, kad nesi pratęs prie gerų drabužių!

Čia Piratas atsisuko į savo draugus.

— Va jei šunys galėtų eiti kartu,— pasibėdojo jis,— aš liepčiau likti jiems už bažnyčios durų.

Bet paisanai nenusileido.

— Ne,— nukirto Denis.— Jie gali ką nors iškrėsti. Mes juos palaikysime namuose.

— Jiems tai nepatiks,— bejėgiškai tarė Piratas.— Jie jausis vieniši.— Jis atsisuko į šunis.— Jums reikia čia pasilikti. Jums negalima eiti į bažnyčią. Palaukite su mano draugais, kol grįšiu.

Paskui jis išsmuko į lauką ir uždarė duris. Tą pat akimirką šunys ėmė baisiai skalyti ir kaukti. Tik šventas tikėjimas draugų išmintim privertė Piratą negrįžti atgal.

Eidamas gatve be šunų jis jautėsi nuogas ir neapsaugotas. Atrodė, tarsi būtų netekęs vieno kurio pojūčio. Jis bijojo vienas būti mieste. Jam atrodė, kad kas nors gali jį užpulti. Bet jis drąsiai žengė per miestą į San Karlo bažnyčią.

Iki pamaldų dar buvo likę laiko, bet bažnyčios durys jau buvo atidarytos. Piratas pamirkė pirštus inde su šventu vandeniu ir persižegnojo, paskui priklaupė priešais Švenčiausiąją Mergelę ir įėjo į bažnyčią. Pagarbinęs altorių, atsisėdo. Ilgoje bažnyčioje buvo ganėtinai tam-

su, bet didysis altorius tviskėjo žvakių šviesoje. Šonuose, prie šventųjų paveikslų, degė paauksuotos žvakutės. Kvepėjo senais smilkalais.

Kurį laiką Piratas žiūrėjo į altorių, bet šis buvo pernelyg toli, pernelyg šventas daiktas ir pernelyg neprieinamas paprastam žmogui, kad daug apie jį galvotų. Jo akys ieškojo ko nors šiltesnio, kas jo negąsdino. Ir štai priešais švento Pranciškaus statulą jis išvydo nuostabią auksinę žvakidę, kurioje degė ilga žvakė.

Iš susijaudinimo Piratas ėmė tankiau kvėpuoti, ir nors žmonės ėjo vidun, o paskui uždarė duris ir prasidėjo pamaldos, ir Piratas darė viską, kas buvo reikalinga, jis negalėjo atitraukti akių nuo šventojo ir savo žvakidės. Ji buvo tokia graži. Jis negalvojo, kad tai jo, Pirato, žvakidė. Jis įdėmiai žvelgė šventam Pranciškui į akis, bandydamas atšpėti, ar jam patinka dovana. Jis būtų galėjęs prisiekti, kad retsykiais šventojo veidu perbėga šypsena, lengva tarsi žmogaus, kuris galvoja apie ką nors malonaus.

Pagaliau atėjo eilė pamokslui.

— Bažnyčioje atsirado nauja puošmena,— pradėjo tėvas Ramonas.— Vienas jos vaikų padovanojo ją šventam Pranciškui.

Paskui pabrėžtinai sausai papasakojo apie apsirgusį šunį ir apžvelgė parapijiečius, kurių veiduose ėmė rodytis lengvos šypsenos.

— Čia nieko nėra juokinga,— pasakė jis.— Šventas Pranciškus taip mylėjo gyvulėlius, kad sakydavo jiems pamokslus.

Paskui tėvas Ramonas papasakojo apie piktą vilką Gubijų ir apie balandžius, ir apie brolius vyturėlius. Piratas klausėsi ir negalėjo atsistebėti.

Staiga už durų pasigirdo baisus lojimas, skalijimas ir krebždesys. Durys atsilapojo, ir bažnyčion įpuolė Pūkis ir Rudolfas, Enrikė ir Pacharitas, ir senjoras Alekas Tompsonas. Jie iškėlė aukštyn nosis, uosdami orą, o paskui kaip viesulas puolė prie Pirato. Pribėgę šokinėjo aplink jį tyliai inkšdami ir repečkojosi jam ant kelių.

Kunigas nutilo ir griežtai pažvelgė į triukšmo kaltininkus. Piratas bejėgiškai atgręžė nevilties iškreiptą veidą. Vadinasi, viskas nuėjo šuniui ant uodegos, šventvagystė įvyko...

Tuomet tėvas Ramonas nusijuokė, o paskui ir visi parapijiečiai.

— Išvesk šunis už durų,— tarė tėvas Ramonas.— Tegul jie palaukia, kol užbaigsime.

Suirzęs Piratas, atsiprašomai skėsčiodamas rankomis, išvedė šunis laukan.

— Negerai,— pasakė jis.— Aš pykstu. O, man gėda dėl jūsų.

Šunys spaudėsi prie žemės ir gailiai inkštė.

– Aš žinau, ką jūs padarėte, – kalbėjo Piratas. – Jūs apkandžiojote mano draugus, išmušėte langą ir ištrūkote. Dabar likite čia ir laukite, o nelabieji šunys, o šventvagiai šunys!

Piratas paliko juos už durų ir, graužiamas nusiminimo ir gėdos, sugrįžo bažnyčion. Jam einant į savo vietą žmonės grįžiojosi ir vis dar juokdamiesi žiūrėjo į jį, o vargšas Piratas būtų įmanęs kiaurai žemę prasmegti.

– Nesigėdyk, – tarė tėvas Ramonas. – Ne nuodėmė būti mylimam savo šunų ir juos mylėti. Paklausykite, kaip mylėjo gyvūnus šventas Pranciškus.

Ir jis papasakojo dar vieną istoriją iš to gero šventojo gyvenimo.

Piratas nusiramino. Jo lūpos sukrutėjo. „Oho, – pamanė jis, – gaila, kad šunys to negirdi. Jie džiaugtųsi tai sužinoję".

Pasibaigus pamaldoms, jo ausyse tebeskambėjo išgirstos istorijos. Jis darė viską, kas reikalinga, bet mišios pro vieną ausį ėjo, pro kitą išėjo. O kai viskas galop baigėsi, jis pirmasis išpuolė laukan. Šunys liūdnai ir droviai susispietė aplink jį.

– Eime, – šūktelėjo Piratas. – Turiu jums kai ką papasakoti.

Jis tekinas pasileido į kalną pušų giraitės link, o šunys pasišokinėdami skuodė paskui jį. Pagaliau jis pateko į miško prieglobstį, bet brovėsi vis tolyn, kol pasiekė nedidelę laukymę tarp pušų, kur šakos virš galvų buvo susipynusios tarsi stogas, o kamienai stovėjo greta beveik liesdamiesi. Kurį laiką Piratas bejėgiškai dairėsi aplink.

– Norėčiau, kad čia būtų kaip tenai, – pasakė jis. – O, jeigu jūs būtumėt galėję girdėti tuos visus pasakojimus. – Radęs du akmenis, jis uždėjo juos vieną ant kito. – Štai čia statula, – paaiškino šunims. – Štai čia žvakidė su žvake, – jis įsmeigė į samanas šaką.

Laukymėje buvo prietema, ore tvyrojo pušų sakų kvapas. Medžiai, kedenami vėjo, švelniai šnabždėjo.

Piratas oriai tarė:

– Tu, Enrike, atsitūpk čia, o tu, Rudolfai, štai čia. Pūkio vieta čia, nes jis mažiausias. Pacharitai, kvaily tu, tūpk ir neerzėk. Senjore Alekai Tompsonai, gultis nevalia.

Jis sutupdė juos dviem eilėm – du priekyje ir tris už nugarų.

– Noriu papasakoti, kaip viskas buvo, – pradėjo Piratas, – ir atleidžiu jums už įsibrovimą bažnyčion. Tėvas Ramonas pasakė, kad šįkart tai ne šventvagystė. O dabar dėmesio! Klausykit!

Šunys tupėjo savo vietose ir rimtai žiūrėjo į jį. Senjoras Alekas Tompsonas ėmė vizginti uodegą, bet Piratas jį sudraudė:

— Čia ne vieta vizginti uodegą. Šventas Pranciškus nieko nesakytų, bet man nepatinka, kad vizgini uodegą, kai aš pasakoju. Dabar papasakosiu jums apie šventą Pranciškų.

Tą dieną Piratas jautė įkvėpimą. Saulė, įspindusi pro žalumos plyšelius, išpuošė samanas dailiu spyglių ornamentu. Šunys tupėjo kantriai, nenuleisdami akių nuo Pirato lūpų. Jis papasakojo viską, ką buvo girdėjęs iš kunigo, visas istorijas ir visas pastabas, nepraleisdamas nė žodžio.

Baigęs pasakoti, iškilmingai kreipėsi į šunis:

— Visa tai padarė šventas Pranciškus.

Medžiai liovėsi šnabždėję. Miškas nutyko tarsi užkerėtas. Staiga už Pirato nugaros pasigirdo tylus trakštelėjimas. Piratas bijojo atsisukti. Ta pauzė truko ilgai.

Paskui viskas baigėsi. Šunys nuleido akis. Pušų viršūnės vėl sulingavo, ir saulės ornamentas ėmė banguoti.

Piratas buvo toks laimingas, kad jam net širdį sugėlė.

— Ar matėte jį? — sušuko jis. — Ar tai buvo šventas Pranciškus? O! Kokie jūs geri šunys, jeigu išvydote regėjimą!

Šunys atsistojo išgirdę jo balsą, pražiojo nasrus ir ėmė džiugiai vizginti uodegas.

XIII
APIE TAI, KAIP DENIO BIČIULIAI PADĖJO Į BĖDĄ PATEKUSIAI DAMAI

Senjora Terezina Kortes su savo aštuoniais vaikais ir persenusia motina gyveno dailiame namuke prie pat gilios griovos, žyminčios pietinę Tortiljų kvartalo ribą. Terezina buvo švanki subrendusi moteris, artėjanti į trisdešimtmetį. Jos motina, nukaršusi, išdžiūvusi bedantė senė, praėjusių kartų reliktas, turėjo beveik penkiasdešimt metų. Visi jau seniai buvo pamiršę, kad jos vardas Anželika. Visą savaitę nuo ryto lig vakaro vjecha neturėjo laisvos minutės, nes reikėjo maitinti, bausti, myluoti, rengti ir guldyti septynis iš aštuonių vaikų. Terezina prižiūrėjo aštuntąjį ir ruošėsi padovanoti pasauliui devintąjį.

Tačiau sekmadieniais vjecha apsivilkdavo juodo satino suknelę, senesnę už ją pačią, užsidėdavo ant galvos baisią, nežinia kurio amžiaus, juodą šiaudinę skrybėlę su prisegtomis raudonomis plastmasinėmis vyšniomis, numodavo ranka į visus darbus ir ryžtingai traukdavo į bažnyčią. Ten ji sėdėdavo sustingusi kaip šventieji savo nišose. Kartą per mėnesį, po pietų, ji eidavo išpažinties. Būtų įdomu sužinoti, kokias nuodėmes ji išpažindavo ir kur rasdavo laiko joms padaryti, nes Terezinos namas knibždėjo šliaužikų, griuvikų, spiegikų, kačių žudikų, kritikų iš medžių, kurie, be to, kas dvi valandos išalkdavo it vilkai. Tad nereikia stebėtis, kad vjecha turėjo užgrūdintą sielą ir plieninius nervus. Bet kas kitas būtų kuoktelėjęs ir lėkęs iš ten kaip raketa, spiegdamas nesavu balsu.

Terezina, jeigu kalbėsime apie protą, buvo sunkiai suprantama moteris. Bet jos kūnas buvo viena idealiausių retortų vaikų gimdymui. Pirmasis kūdikis, kurio susilaukė turėdama keturiolika metų, buvo jai didelis smūgis, toks didelis, kad ji pagimdė jį naktį šokių parke, suvyniojo į laikraštį ir pametė naktiniam sargui. Tai paslaptis. Net ir dabar Terezina turėtų nemalonumų, jei ši istorija iškiltų aikštėn.

Kai sulaukė šešiolikos, ją vedė ponas Alfredas Kortesas, davęs jai savo pavardę ir du tvirtus pamatus šeimyniniam gyvenimui: Alfredą ir Ernį. Kortesas mielai davė jai savo pavardę, nes, šiaip ar taip, ji buvo jam laikina. Iki pasirodydamas Monterėjuje, jis vadinosi Guljemu, o po Ernesto gimimo dingo. Galbūt jis įtarė, kad vedybos su Terezina nežada ramaus gyvenimo.

Tas reguliarus vaikų gimdymas stebino Tereziną. Kartais ji net negalėdavo prisiminti, kas jos kūdikio tėvas, o porą sykių buvo beveik tikra, kad apsieita be meilužio. Ji sugebėjo pastoti net kai ją uždarė į karantiną kaip difterito bacilų nešiotoją. Bet kai jos galvelė susidurdavo su itin sudėtingais galvosūkiais, ji paprastai viską palikdavo spręsti Dievo Motinai, kuri, jos nuomone, daugiau nusimanė apie tuos reikalus ir turėjo jiems laiko.

Terezina dažnai eidavo išpažinties. Ji buvo tėvo Ramono rykštė. Jis pats matydavo, kad jos keliams, lūpoms ir rankoms atgailaujant už padarytą nuodėmę, jos kuklios ir vylingos akys, žybčiodamos iš po nuleistų blakstienų, deda pamatą naujai.

Kol visa tai pasakojau, gimė Terezinos devintas kūdikis. Vjecha gavo papildomą krūvį; Alfredas pradėjo trečiuosius mokslo metus pirmoje klasėje, Ernis antruosius, o Pančitas pirmą kartą nuėjo į mokyklą.

Maždaug tuo metu Kaliforniją pasiekė mada inspektuoti mokyklas, kamantinėti vaikus apie jų gyvenimą šeimoje. Pirmokas Alfredas buvo iškviestas į direktorės kabinetą, mat kažkam pasirodė, kad jis pernelyg liesas.

Vizituojanti pedagogė, vaikų psichologijos specialistė, paklausė:

— Fredai, ar tau užtenka maisto?

— Taip, — atsakė.

— Na, gerai. Papasakok, ką tu valgai pusryčių.

— Tortiljų su pupelėm, — atsakė Alfredas.

Inspektorė žvilgtelėjo į direktorę ir liūdnai palingavo galvą.

— O ką valgai parėjęs iš mokyklos?

— Aš neinu namo.

— Nevalgai pietų?

— Valgau. Įsidedu pupelių, suvyniotų į tortiljį.

Moteriškės akyse šmėkštelėjo nerimas, bet ji susivaldė.

— Ką valgai vakarienės?

— Tortiljų su pupelėm.

Jos psichologija išgaravo kaip dūmas.

— Tai tu mane tikini, kad valgai tik tortiljas su pupelėm.

Alfredas apstulbo.

— Jėzau Marija, — atsakė jis. — O ką gi dar galima valgyti?

Po kurio laiko mokyklos gydytojas išklausė inspektorės pranešimą apie pasibaisėtinus jos vizito rezultatus. Vieną gražią dieną jis išsirengė į Terezinos namus pasižiūrėti, kas ten darosi. Jam einant per kiemą šliaužikai, griuvikai ir kritikai iš medžių sutartinai spiegė. Gydytojas stabtelėjo virtuvės tarpduryje. Jis savo akimis pamatė, kaip vjecha priėjo prie viryklės, įkišo didžiulį samtį į puodą ir, pasėmus virtų pupelių, nutėškė ant grindų. Šliaužikai, griuvikai ir kritikai iš medžių ėmė tyliai ir uoliai šliaužioti nuo vienos pupelės prie kitos, stabtelėdami tik tam, kad jas prarytų. Vjecha klestelėjo ant kėdės pailsėti. Vaikai atkakliai kaip vabalai ropojo po lova ir kėdėmis. Gydytojas prabuvo ten dvi valandas, nes buvo sužadintas jo profesinis smalsumas. Jis išėjo kraipydamas galvą.

Jis nepatikliai kraipė galvą ir duodamas ataskaitą.

— Aš juos patikrinau visais man žinomais metodais, — pasakė jis, — dantis, odą, kraują, kaulų tvirtumą, judesių koordinaciją. Ponai, jie nuo pat gimimo maitinasi tuo, ką galima pavadinti lėtai veikiančiais nuodais, ir sakau jums, kad gyvenime nesu matęs sveikesnių vaikų! — Iš susijaudinimo jis ėmė dusti. — Tai maži žvėriukai! — sušuko. — Gyvenime nesu matęs tokių dantų! Pirmą kartą mačiau tokius dantis!

Dabartės jums bus įdomu sužinoti, kaip Terezina prasimanydavo maisto savo šeimynai. Kuomet pupelių kūlikai eina per lauką, jie kartkartėmis stabteli, ir tose vietose lieka didelės krūvos pupelių virkščių. Jeigu vėjuotą popietę išskleidę paklodę imsite tas virkščias vėtyti, tai pamatysite, kad pupelių kūlikai nelabai sąžiningai atlieka savo darbą. Šitaip iki vakaro galima pririnkti dvidešimt ar daugiau svarų pupelių.

Rudenį vjecha ir tie vaikai, kurie jau moka vaikščioti, traukdavo į laukus vėtyti pupelių. Žemvaldžiai į juos numodavo ranka, nes jie nedarydavo nieko bloga. Prastais būdavo laikomi tie metai, kai vjecha nepririnkdavo trijų ar keturių šimtų svarų pupelių.

Turėdamas namuose keturis šimtus svarų pupelių, bado gali nebijoti. Kiti dalykai, tokie skanėstai, kaip cukrus, pomidorai, pipirai, kava, žuvys ar mėsa, galėjo atsirasti namuose per kokį nors stebuklą: įsikišus Švenčiausiajai Mergelei arba tiesiog darbštumo ir proto dėka. Bet kai yra pupelių – jautiesi saugus. Pupelės – tavo pilvo pastogė. Pupelės yra kaip šiltas paltas, saugantis nuo ekonominio šalčio.

Tik viena nelaimė galėjo grėsti senjoros Terezinos šeimynos laimei ir egzistėncijai: pupelių nederlius.

Kai pupelės prinoksta, virkščios išraunamos ir sumetamos į krūveles, kad išdžiūtų prieš kuliant. Tuomet reikia melsti giedros. Kai virkščios guli krūvelėmis, geltonuodamos ant juodos žemės, fermeriai dažnai dairosi į dangų ir griežia dantį ant kiekvieno pro šalį plaukiančio debesėlio. Mat palijus pupeles reikia apversti, kad vėl išdžiūtų. Jei dar palyja, nespėjus jų iškulti, vėl reikia apversti. Po trečio lietaus įsimeta pelėsiai ir derlius pražūva.

Džiūstant pupelėms, vjecha visuomet degina žvakę Švenčiausiajai Mergelei.

Tais metais, apie kuriuos pasakoju, pupelės jau buvo sukrautos į krūvas, o žvakė sudeginta. Terezinos namuose laukė paruošti džiuto maišai.

Kuliamosios buvo suteptos ir išvalytos.

Nulijo lietus. Fermeriai su pagalbininkais nuskubėjo į laukus ir apvertė virkščių kalveles. Vjecha uždegė dar vieną žvakę.

Dar kartą palijo.

Tuomet vjecha nupirko dar dvi žvakes už auksinį pinigą, kurį saugojo daug metų. Darbininkai vėl apvertė virkščias. Tuomet prapliupo lyti kaip iš dūdų. Visoje Monterėjaus grafystėje nebuvo surinkta nė vienos pupelės. Įžliugusius virkščių gniužulus užarė.

Ir tuomet senjoros Terezinos namus apėmė didis nusiminimas. Gyvenimo sankloda suiro. Trapusis būties stogas sugriuvo. Neliko amžinosios tiesos – pupelių. Naktimis vaikai klykė iš siaubo, galvodami apie artėjantį badą. Niekas jiems to nesakė, bet jie žinojo. Vjecha kaip visad sėdėjo bažnyčioje, bet jos lūpas buvo iškreipusi paniekinanti šypsena Mergelei Marijai. „Tu priėmei visas mano žvakes,– mąstė ji.– Kurgi ne. Tu godi žvakių. O man kuo atsilyginai?" Ir supykusi ėmė garbinti šventąją Klarą. Ji papasakojo šventajai Klarai apie patirtą neteisybę. Ji net išdrįso suabejoti nekaltu prasidėjimu. „Terezina irgi kartais negali prisiminti",– įtūžusi pasakė ji.

Visi žinojo, kad Chesus Marija Korkoranas buvo jautrios širdies žmogus. Jis turėjo kai kuriems humanistams įgimtą talentą – atsirasti toje vietoje, kur jų humanizmas labiausiai reikalingas. Juk kiek sykių jis yra guodęs jaunas moteris, kai joms reikėdavo nusiraminimo. Jį nenumaldomai traukdavo prie visokio sielvarto ir skausmo šaltinių. Terezinos namuose jis nebuvo jau daug mėnesių. Jeigu neegzistuoja mistinis ryšys tarp žmonių nelaimės ir humanizmo, kaip galėjo nutikti, kad jis nutarė Tereziną aplankyti kaip tik tą dieną, kai paskutinės pupelės iš praeitų metų derliaus buvo subertos puodan?

Jis sėdėjo Terezinos virtuvėje švelniai braukydamas nuo savo kelių vaikus ir žiūrėdamas į Tereziną mandagiomis ir užjaučiančiomis akimis, kol ši pasakojo apie ją ištikusią nelaimę. Jis tarsi užburtas žiūrėjo, kaip Terezina išvertė paskutinį maišą parodyti, kad neliko nė vienos pupelės. Jis užjaučiamai linkčiojo galvą, kai ji rodė vaikus, netrukus pavirsiančius skeletais ir numirsiančius iš bado.

Paskui vjecha karčiais žodžiais papasakojo, kaip buvo apgauta Skaisčiausios Mergelės. Čia Chesus Marija nebeiškentė:

– Ką tu žinai, sene?– griežtai tarė jis.– Galbūt Skaisčiausioji Mergelė turi kitų reikalų.

– Bet aš sudeginau keturias žvakes,– piktai suniurzgė vjecha.

Chesus Marija šaltai ją nužvelgė.

– Ką jai reiškia keturios žvakės? Bažnyčioje jų šimtai!

Bet jam nedavė ramybės Terezinos bėda. Tą vakarą Denio namuose jis išrėžė draugams karštą ir graudulingą kalbą, aistringai maldaudamas padėti mažiems vaikams, kurie neturi pupelių. Jo žodžiai buvo tokie įspūdingi, kad iškart įžiebė liepsną draugų širdyse. Jie pašoko ant kojų. Jų akys degė.

– Vaikai nebadaus!– ėmė šaukti jie.– Mes imamės atsakomybės!

– Mes skendim prabangoje, – tarė Pilonas.

– Mes pasidalinsim su jais savo nuosavybe, – sutiko Denis, – o jeigu jiems reikia namo, tai gali gyventi čia.

– Pradėsim rytoj, – sušuko Pablas. – Gana tinginiauti! Juk tiek daug galima nuveikti!

Chesus Marija buvo jais patenkintas – kaip mokytojas savo sekėjais.

Bičiuliai kalbėjo netuščiai. Jie pririnko žuvų. Nusiaubė „Del Montės" viešbučio daržą. Tai buvo žavi operacija. Vagystė be gėdos jausmo, nusikaltimas, įvykdytas iš labdaringų paskatų – kas gali labiau džiuginti širdį?

Piratas pakėlė prakurų kainą iki trisdešimties centų ir pailgino savo rytinį maršrutą dar trimis restoranais. Didysis Džo kasdien vogė ponios Paločiko ožką, ir ji kaskart sugrįždavo namo išmelžta.

Terezinos namuose ėmė kauptis maisto atsargos. Ant slenksčio kėpsojo krepšiai su salotomis, o netoliese, skleisdamos stiprų dvoką, gulėjo suverstos į krūvą skumbrės. Bet labdaros liepsna tebesiautėjo bičiulių širdyse.

Žvilgtelėję į Monterėjaus nusikaltimų registracijos žurnalą, pastebėtumėt, kad tuo laiku per Monterėjų nusirito smulkių nusikaltimų banga. Policininkų mašinos lakstė iš vienos vietos į kitą. Vienur pavogta višta, kitur – visa lysvė moliūgų. Paladinio kompanija pranešė apie dviejų šimtų svarų dėžių su austrėmis dingimą.

Terezinos namuose ėmė darytis ankšta. Virtuvėje buvo iki lubų prikrauta maisto. Kiemo durų prieangis užverstas daržovėmis. Tortiljų kvartalą užtvindė sandėliui būdingi kvapai. Bičiuliai užduse blaškėsi po miestą ir vogė; jie ilgai kalbėjosi su Terezina, kurdami ateities planus.

Iš pradžių Terezina kone pakvaišo iš džiaugsmo, matydama šitiek maisto, ir jos galva susisuko nuo komplimentų. Po savaitės ji jau nebuvo tokia tikra dėl ateities. Kūdikiui pradėjo skaudėti pilvą. Erniui ėmė kažin kas raižyti vidurius, Alfredo veidas pasipuošė raudonais spuogais. Šliaužikai ir griuvikai be paliovos žliumbė. Terezinai buvo gėda sakyti bičiuliams tai, ką turėjo pasakyti. Prireikė keletos dienų, kol sukaupė drąsą, o per tą laiką namuose atsirado penkiasdešimt svarų salierų ir pintinė melionų. Pagaliau ji buvo priversta prabilti, nes kaimynai ėmė varstyti ją negerais žvilgsniais.

Ji sukvietė visus Denio draugus į savo virtuvę ir papasakojo apie tai, kas jai kėlė nerimą, – kukliai ir atsargiai, kad neįžeistų jausmų.

– Žalėsiai ir daržovės vaikams nėra geras maistas, – aiškino ji. – Nuo pieno nujunkytam kūdikiui užkietėja viduriai. – Ji parodė

ranka į paraudusius ir nušašusius vaikus. – Žiūrėkit, visi jie serga. Jie valgė netinkamą maistą.

– Tai koks gi maistas jiems tinka? – paklausė Pilonas.

– Pupelės, – atsakė ji. – Jos patenkina jų organizmą ir neišeina tą pat akimirką pro antrą galą.

Bičiuliai tylėdami išėjo. Jie dėjosi labai susikrimtę, tačiau pirmųjų vajaus dienų entuziazmas jau buvo apsilpęs. Denio namuose įvyko pasitarimas.

Apie tai reikia mažiau plepėti tam tikruose sluoksniuose, nes gali būti didelių nemalonumų.

Buvo jau seniai po vidurnakčio, kai keturios tamsios figūros – telieka jos bevardės – tarsi šešėliai slinko per miestą. Keturios neryškios figūros sliuogė Vakarų Prekybos Kompanijos rampa. Vėliau sargas aiškinosi, kad girdėjo kažkokius garsus, buvo nuėjęs patikrinti ir nieko nepastebėjo. Jis negalėjo paaiškinti, kaip galėjo atsitikti, kad buvo nudaužta spyna ir išlaužtos durys. Tik keturi vyrai žinojo, kad sargas miegojo kaip kurmis, tačiau tai liks paslaptis.

Praėjus kuriam laikui keturi šešėliai paliko sandėlį, bet dabar jie buvo sulinkę po nepakeliamais nešuliais. Šešėliai sunkiai šnopavo ir pūkštė.

Trečią valandą ryto Terezina pabudo išgirdusi, kad atsidarė kiemo durys.

– Kas ten? – šūktelėjo ji.

Niekas jai neatsakė, bet ji išgirdo keturis duslius bumptelėjimus, supurčiusius visą namą. Ji uždegė žvakę ir basa nutipeno į virtuvę. Joje, atremti į sieną, stovėjo keturi šimto svarų maišai su pupelėmis.

Terezina šoko žadinti vjechos.

– Stebuklas! – šaukė ji. – Greičiau bėk virtuvėn!

Vjecha susigėdusi žiūrėjo į išsipūtusius maišus.

– O, kokia aš pasigailėtina, bjauri nusidėjėlė! – dejavo ji. – O, Šventoji Motina, pasigailėk senos kvailės. Kiekvieną mėnesį, kol būsiu gyva, pastatysiu tau po žvakę.

Denio namuose keturi draugai laimingi gulėjo po antklodėmis. Ar reikia geresnės pagalvės už ramią sąžinę? Jie miegojo, kol saulė pakilo aukštai, nes jautėsi turį tam teisę.

O Terezina pajuto, kad tuo pačiu, jai nevisiškai suprantamu būdu vėl pastojo. Berdama į puodą kvortą lyg iš dangaus nukritusių pupelių, ji mintyse tingiai spėliojo, kuris iš keturių Denio draugų galėtų būti to reiškinio kaltininkas.

XIV
APIE GERĄ GYVENIMĄ DENIO NAMUOSE, APIE PADOVANOTĄ KIAULĘ, APIE ILGŠIO BOBO SKAUSMĄ IR SUGRIAUTĄ VJECHO RAVANO MEILĘ

Tortiljų kvartalo paisanai neturėjo nei rankinių, nei stalinių laikrodžių. Kartkartėm kuris nors bičiulis kažkaip įsigydavo laikrodį, tačiau turėdavo jį tik tol, kol iškeisdavo į kokį naudingą daiktą.

Rankiniai laikrodžiai Denio namuose buvo vertinami, bet tik kaip įkeitimo priemonė. Praktiniams tikslams kabojo didžiulis geltonas laikrodis — saulė. Ji rodė tiksliau, ir dėl jos galėjai būti ramus, nes jos nebuvo įmanoma iškeisti pas Torelį.

Vasarą, kai laikrodžio rodyklė rodo septynias, pats laikas keltis, bet žiemą kas kita. Vis dėlto kaip nepalyginamai geriau yra saulė! Kai ji nuauksina pušų viršūnes ir įsitveria į namo prieangį, ir žiemą, ir vasarą būna protingiausias laikas keltis. Tai laikas, kai nedreba rankos ir pilvas neurzgia iš tuštumo.

Piratas su savo šunimis miegojo didžiajame kambaryje, jaukiai įsitaisę savo kamputyje. Pilonas, Pablas, Chesus Marija ir Didysis Džo Portugalas parpė miegamajame. Kad ir koks dosnus žmogus buvo Denis, tačiau jis niekad ir niekam neužleisdavo savo lovos. Didysis Džo dusyk bandė jon įlįsti, bet gavo per padus, tad net ir jis suprato, jog Denio lova turi ypatingą statusą.

Bičiuliai miegojo ant grindų, ir jų patalynė buvo nepaprasta. Pablas turėjo tris susiūtus avikailius. Chesus Marija guldamasis sukišdavo rankas į vieno seno švarko rankoves, o kojas — į kito. Pilonas susisupdavo į didelę kilimo atraižą. Didysis Džo dažniausiai susirangydavo kaip šuo ant grindų ir miegodavo nenusirengęs. Didysis Džo negalėjo bent kiek ilgiau išlaikyti jokio daikto ir buvo išsiugdęs tobulą sugebėjimą iškeisti viską, kas tik pakliūdavo po ranka, į šlakelį vyno. Šitaip jie miegodavo — kartais garsiau knarkdami, bet visuomet patogiai. Vieną šaltą naktį Didysis Džo pabandė pasiskolinti šunį kojoms sušildyti, bet buvo grybštelėtas dantimis, mat Pirato šunys nenorėjo būti skolinami.

Langų nedengė užuolaidos, bet dosni Gamta buvo juos užtraukusi voratinkliais, dulkėmis ir lietaus dryžėmis.

– Gerai būtų nuplauti langus vandeniu ir muilu, – kartą pasiūlė Denis.

Pilono guvus protas bematant sukilo prieš šitokį sumanymą. Tai smulkmenai išspręsti jam neprireikė didelių pastangų.

– Namuose pasidarys šviesiau, ir tuomet mes dar ilgiau lindėsime kambaryje, užuot ėję į gryną orą. O naktį, kai oras nesveikas, šviesos mums nereikia.

Denis išmetė iš galvos savo mintį, nes jeigu vien tik užsiminęs susilaukė žaibiško ir taiklaus atsako, kas bus, kai imsies ją vykdyti? Langas paliko kaip buvęs, ir ilgainiui, musėms vienai po kitos pakliūnant vorų šeimynos pietums, maitinant ją krauju ir palickant voratinkliuose ant lango savo ižėnas, kambaryje darėsi vis jaukesnė prieblanda, kurioje galėjai ramiai miegoti net vidudienį.

Ir dabar jie miegojo ramiu miegu, bet kai saulė rytą bloškė į langą savo spindulius ir, nepajėgusi prasiskverbti vidun, pavertė dulkes sidabru, sumirgėjo vaivorykštės spalvomis ant butelio spalvos musių kūnelių, bičiuliai pabudo, pasirąžė ir ėmė dairytis batų. Jie žinojo: kai saulė plieskia į langą, pricangio lentos jau įšilusios.

Jie kėlėsi palengva, nesiblaškydami ir neerzindami savo organizmų staigiais judesiais. Jie budo iš miego taip lėtai, kaip auga muilo burbulas, pučiamas pro šiaudelį. Apsnūdę kėblino prie griovio už namo. Galop jie atgavo jėgas, susikūrė ugnį, išsivirė arbatos ir pagėrė jos iš uogienės stiklainių, o paskui įsitaisė saulėkaitoje ant pricangio. Aplink galvas dūgzdamas sukosi musių debesėlis. Gyvenimas ėmė įgauti pavidalą – vakardienos ir rytojaus pavidalą.

Pokalbis mezgėsi tingiai, nes visi tausojo miego likučius. Intelektualus bendravimas, prasidėdavęs tą ryto valandą, įsisiūbuodavo tiktai kai saulė gerokai peržengdavo zenitą. Būdavo nukeliami kaimynų stogai ir žvilgčiojama į svetimus kambarius, aptariami poelgių motyvai, prisimenami nuotykiai. Paprastai jie pradėdavo nuo Kornelijos Ruis, nes retą dieną ar naktį likimas jai neiškrėsdavo kokio pokšto. Ir retas jos nuotykis nebūdavo dorovės pamoka kitiems.

Saulė žvilgėjo ant pušų spyglių. Sausa žemė skaniai kvepėjo. Kastiliškos rožės skleidė po pasaulį savo aromatą. Tai buvo bene geriausias paros metas Denio bičiuliams, kai kova už būvį dar toli. Jie apšnekinėdavo savo pažįstamus ne todėl, kad rūpinosi jų dorove, o dėl įdomumo. Jei kuris nors turėdavo naujienų, pasilaikydavo jas būtent šiai pricangio valandai. Dideli rudi drugiai atskrido prie rožės ir sutūpė ant žiedų, lėtai mojuodami sparneliais, tarsi pumpuodami savo sparnų jėga į rožes medų.

– Mačiau Albertą Rasmunseną, – tarė Denis. – Išėjo iš Kornelijos namo. Visokiausių bėdų ji turi. Kasdien vis kitokių.

– Jau toks jos būdas, – pasakė Pablas. – Nenoriu jos teisti, bet kartais man atrodo, kad ji gyvena pernelyg linksmai. Jos bėdos vis tos pačios: meilė ir muštynės.

– Na ir kas iš to? – paklausė Pilonas. – Ko gi tu dar nori?

– Ji niekaip negali nurimti, – liūdnai įsiterpė Chesus Marija.

– Jai taip savaime išeina, – tarė Pilonas. – Duokit tai Kornelijai ramybę, ir ji kaipmat numirs. Meilė ir muštynės. Gerai pasakei, Pablai. Meilė ir muštynės, ir šiek tiek vyno. Tada visuomet esi jaunas ir laimingas.

Denis triumfuodamas pažvelgė į Piloną. Pilonas paprastai žinodavo viską, kas aplink nutikdavo. Bet įžeistos savimeilės mina jo veide bylojo, kad apie paskutinį nuotykį jis dar nebuvo girdėjęs.

– Kornelija jūs visi pažįstat, – pradėjo pasakoti Denis. – Kartais vyrai jai atneša dovanų – kas triušį, kas vištą, kas kopūstą, šiaip kokią smulkmeną, bet Kornelijai jos patinka. Tai štai vakar Emilijas Murieta atnešė Kornelijai paršiuką; tokį ilgą, rausvą, gražų paršiuką. Emilijas aptiko jį griovyje. Senė kiaulė jį ilgai vijosi, bet jis greitas vyras, tad laimingai pasiekė Kornelijos namus su paršiuku. Tas Emilijas baisus gražbylys. Jis pasakė Kornelijai: nieko nėra geriau už paršiuką. Jis ėda viską, ką jam pakiši. Puikus namų draugas. Tu pamilsi šitą paršiuką. Bet paskui jis užauga, ir jo būdas pasikeičia. Suaugusi kiaulė pasidaro pikta ir nuožmi, ir tavo meilė išgaruoja. Vieną gražią dieną kiaulė tau įkanda, ir tu įširsti. Tuomet paskerdi ją ir suvalgai.

Bičiuliai ėmė rimtai linksėti galvomis, o Pilonas tarė:

– Tas Emilijas tam tikra prasme nėra visiškas stuobrys. Tik pažiūrėkit, kiek malonumų jis susiejo su kiaule: prisirišimą, meilę, kerštą ir maistą. Progai pasitaikius reikės su juo šnektelėti.

Tačiau bičiuliai puikiai matė, kad Pilonas kiša savo trigrašį deginamas pavydo.

– Na, pasakok toliau apie tą kiaulę, – paprašė Pablas Denio.

– Tai va, Kornelija priglaudė tą paršiuką ir gražiai priėmė Emiliją. Pasakė jam, kad atėjus atpildo valandai jis irgi galėsiąs paragauti kiaulienos. Tuomet Emilijas išėjo. Kornelija sukalė tam paršiukui dėžę ir pastatė greta viryklės. Kai ją aplankė kitos moterys, ji leido joms imti paršiuką ant rankų ir glamonėti. Bet šit Saldukė Ramires netyčia užmynė paršiukui ant uodegos. Oi, kas ten buvo! Paršiukas sužvigo kaip garlaivis. Durys tuo metu buvo praviros. Kur

buvus kur nebuvus pasirodė senė kiaulė, ieškodama savo vaiko. Visi indai buvo sukulti. Kėdės ir stalai sulaužyti. Senė kiaulė įkando Saldukei Ramires ir nuplėšė Kornelijai sijoną. Kai moteriškės pabėgo į virtuvę ir užsirakino duris, senė kiaulė išėjo, o kartu su ja ir paršiukas. Dabar Kornelija siunta. Grasina sumušti Emiliją.

— Taigi,— tarė Pablas.— Toks jau gyvenimas, visuomet išeina ne taip, kaip tikiesi. Taip buvo ir kai Ilgšis Bobas ėjo žudytis.

Bičiulių veidai smalsiai kryptelėjo Pablo pusėn.

— Pažįstat Bobą Dūmą,— pradėjo savo istoriją Pablas.— Jis panašus į kaubojų — kojos ilgos, liesas kaip šakalys, bet jojikas iš jo prastas. Per rodeo jis dažnai nudrimba ant žemės. Tas Bobas baisiausiai nori, kad visi juo žavėtųsi. Kai tik rengiama eisena, jis nori nešti vėliavą. Kai kyla peštynės, jis nori būti teisėjas. Tai žmogus, kuris visur nori būti pirmas, kad žmonės jį matytų ir žavėtųsi. Bet tikriausiai nežinot, kad jis nori būti ir mylimas. Nelaimingas kvailys! Jis gimė tam, kad visi iš jo juoktųsi. Kai kurie jo gailisi, bet dauguma juokiasi. O pašaipa Ilgšiui Bobui Dūmui tarsi peilis į širdį. Gal atsimenat, sykį jis per paradą buvo vėliavnešys. Išrietęs sprandą sėdėjo ant didžiulio balto žirgo. Tiesiai priešais teisėjų tribūną tas stipena susmuko ant žemės, neatlaikęs karščio. Bobas nusivertė per arklio galvą, o vėliava nusklendė kaip ietis ir įsmigo į žemę. Viskas, ko jis imasi, baigiasi panašiai. Vos tik panūsta pasipuikuoti, jam kas nors atsitinka, ir visiems būna gardaus juoko. Pamenate, dirbdamas šungaudžių komandos viršininku, bandė lasu pagauti šunį. Visas miestas suėjo pasižiūrėti. Jis sviedė kilpą, šuo glustelėjo prie žemės, virvė nuslydo, ir šuo pabėgo. Žmonės ėmė juoktis. Bobui pasidarė taip gėda, kad jis pamanė: „Štai nusižudysiu, ir visi manęs gailėsis. Gailėsis, kad juokėsi iš manęs". Bet paskui jam toptelėjo: „Juk būsiu negyvas ir nematysiu, kaip jie manęs gailisi". Todėl jis nusprendė padaryti šitaip: „Palauksiu, kol išgirsiu, kad kažkas eina į mano kambarį. Tada prisidėsiu pistoletą prie smilkinio. Atėjęs bičiulis pradės mane atkalbinėti. Jis privers mane pasižadėti, kad nenusišausiu. Tuomet žmonės gailėsis pastūmėję mane į savižudybę". Štai kaip jis viską apgalvojo. Paskui patraukė namo, o pakeliui visi sutiktieji klausė: „Na, ar pagavai šunį, Bobai?" Namus jis pasiekė galutinai nusiminęs. Paėmė pistoletą, užtaisė ir ėmė laukti, kol išgirs kieno nors žingsnius. Jis ilgai repetavo su pistoletu. Bičiulis jam atseit pasakysiąs: „Ei, ką tu čia darai? Nesižudyk, vargšeli". Bobas jam paaiškinsiąs, kad nenori daugiau gyventi, nes visi žmonės pikti. Mintyse jis vis kartojo tą sceną,

bet niekas nesirodė. Išlaukė ir visą kitą dieną, bet veltui. Tik tos dienos vakare atėjo Čarlis Mileris. Išgirdęs jo žingsnius, Bobas prikišo vamzdį prie smilkinio. Ir atlaužė gaiduką, kad viskas būtų kuo tikriau. „Dabar jis ims mane atkalbinėti, ir aš nusileisiu“, – manė jis. Čarlis Mileris atidarė duris. Jis pamatė Bobą su pistoleto vamzdžiu prie smilkinio. Bet nepradėjo šaukti. Čarlis Mileris nieko nesąkęs puolė prie jo, čiupo už pistoleto, o šis iššovė. Kulka nuplėšė Bobui galiuką nosies. Žmonės po to atsitikimo juokėsi dar labiau. Rašė apie tą atsitikimą ir laikraščiai. Juokėsi visas miestas. Žmonės juokėsi, bet tai buvo liūdnas juokas, ir visiems galop pasidarė nejauku. Nuo to laiko per paradus jam visada patikima nešti vėliava. O miestas už savo lėšas nupirko jam tinklą šunims gaudyti.

– Bet jis žmogus ir su tokia nosim, – pasakė Pablas, paskui nutilo ir ėmė nuo prieangio pakelta šaka čaižyti sau per kojų.

– Prisimenu, kokia jo nosis buvo anksčiau, – pasakė Denis. – Jis neblogas žmogus. Piratas apie tai galės papasakoti, kai sugrįš. Kartais jis sukiša visus savo šunis į Bobo furgoną, ir žmonės, manydami, kad juos sugaudė Bobas, sako: „Štai tikras šungaudys“. Pasirodo, ir šunis gaudyti nėra lengvas darbas.

Chesus Marija, atrėmęs galvą į sieną, apie kažką mąstė.

– Kai iš tavęs juokiamasi, tai baisiau už plakimą rykštėmis, – tarė jis. – Iš senojo Tomo, skudurininko, visi taip juokėsi, kad šis numirė. Paskui visi gailėjosi iš jo šaipęsi. Bet yra ir kitoks juokas. Istorija apie Ilgšį Bobą juokinga, bet kai prasižioji juoktis, kažkas tarsi stveria tau už širdies. Žinau, kaip atsitiko Ravanui, kuris pernai pasikorė. Irgi juokinga istorija, bet juoktis nelabai smagu.

– Lyg ir esu kažką girdėjęs, – įsiterpė Pablas, – bet gerai neprisimenu.

– Buvo šitaip, – pradėjo Chesus Marija. – Papasakosiu tą istoriją, ir patys pamatysit, ar ims juokas. Kai buvau dar vaikas, žaisdavau su Pitu Ravanu. Jis buvo nedidukas ir guvus vaikėzas, bet jam vis atsitikdavo kokia nelaimė. Jis turėjo du brolius ir keturias seseris, ir tėvą – senį Pitą. Dabar ta šeima išsikėlusi. Vienas brolis gyvena San Kventine, kitą užmušė sodininkas japonas, kad nudžiovė vežimą su arbūzais. Na o mergaitės, juk žinote, kaip joms atsitinka; jos išėjo iš namų. Suzė dabar dirba senosios Dženės namuosę Salinase. Taigi anuo metu liko gyventi tik Pitas su tėvu. Mažylis išaugo, bet vis tiek jį nuolat užgriūdavo kokia neganda. Kurį laiką jis mokėsi pataisos mokykloje, bet vėliau sugrįžo į namus. Kiekvieną šeštadienį jis prisi-

lakdavo ir pakliūdavo kalėjiman iki pirmadienio. Jo tėvas buvo geras žmogus. Jis kiekvieną savaitę prisilakdavo kartu su Pitu. Dažniausiai jie pakliūdavo į daboklę kartu. Senis Ravanas jausdavosi vienišas, kai šalia nebūdavo Pito. Jis mylėjo savo Pitą. Nors ir ką Pitas iškrėstų, tą patį iškrėsdavo ir tėvas, net kai jam buvo šešiasdešimt.

– Gal prisimenat Greisę Montes? – paklausė Chesus Marija. – Kuomet jai sukako dvylika, į Monterėjų užsuko karo laivai, ir ji pagimdė savo pirmą kūdikį, tokioje jaunystėje. Ji buvo graži, mitri mergiotė ir baisi smailialiežuvė. Atrodė, kad visuomet stengėsi pasprukti nuo vyrų, tik vyrai pasirodydavo esą greitesni ir ją pasigaudavo. Bet prie jos prisimeilinti buvo nelengva. Visuomet, kai Greisė atsisakydavo duoti tai, ko iš jos būdavo prašoma, jos žvilgsnis tarytum sakydavo: „Jei tik panorėčiau, pamatytum, kad esu tokia moteris, kokios dar niekad gyvenime nesi turėjęs". Dėl to galvą dedu, nes ir aš laksčiau paskui Greisę. Kaip ir Pitas. Tik Pitas – visai kas kita. – Chesus Marija pervėrė bičiulius žvilgsniu, turėjusiu pabrėžti jo žodžius. – Pitas taip geidė Greisės, kad visai sulyso, o akys iššoko ant kaktos kaip marihuanos rūkytojo. Pitas negalėjo nė kąsnio praryti ir galop susirgo. Senis Ravanas nuėjo pasikalbėti su Greise. Jis pasakė jai: „Jeigu blogai elgsies su Pitu, jis numirs". Bet ji tik juokėsi. Nelabai gera buvo mergina. O paskui į kambarį įėjo jos jaunesnė sesuo Tonė. Tonei buvo keturiolika metų. Senis žvilgtelėjo į ją ir neteko žado. Tonė buvo labai panaši į Greisę, bet juokingiausia – neprisileido vyrų. Senis Ravanas neišturėjo. Jis tarė: „Einam su manim, mažyle". Bet Tonė buvo ne mažylė. Ji viską žinojo. Ji nusijuokė jam į akis ir išbėgo iš kambario. Tuomet senis Ravanas grįžo namo. „Tau kažkas atsitiko, tėve", – pasakė Pitas jį pamatęs. „Ne, Pitai, – tarė senis, – tik bijau, kad nepasveiksi tol, kol negausi tos Greisės".

– Karštakraujai tie Ravanai.

– Ir tuomet – kaip manote, ką jis padarė? – toliau dėstė Chesus Marija. – Pitas nuėjo darinėti sepijų pas Činą Ki ir ėmė tempti Greisei visokias dovanas: didelius butelius kvepalų, kaspinus, keliaraiščius. Vedėsi ją fotografuotis ir pats mokėjo už nuotraukas. Spalvotas nuotraukas! Greisė ėmė visas dovanas ir bėgo nuo jo juokdamasi. Jums vertėtų išgirsti tą juoką. Jį išgirdus ima noras ją smaugti ir tuo pat metu glamonėti. Pasiutusiai maga ją papjauti ir išimti iš vidaus tą daikčiuką. Aš žinau. Pats laksčiau paskui ją, be to, Pitas pasakojo. Bet Pitas ėjo iš proto. Negalėdavo naktimis užmigti. Man jis kalbėdavo: „Jeigu ta Greisė susituoktų su manim bažnyčioje,

daugiau negalėtų bėgti nuo manęs, nes būtų mano žmona ir bėgimas būtų nuodėmė". Jis paprašė jos rankos. Bet ji nusijuokė tuo savo juoku, kurį išgirdus ima noras smaugti. Pitas visai pamišo! Jis grįžo namo, permetė per balkį virvę, užsinėrė kilpą ant kaklo ir paspyrė dėžę. Na, tuo metu įėjo Pito tėvas. Jis nupjovė virvę ir iškvietė daktarą. Tačiau praėjo dvi valandos, kol Pitas atmerkė akis, ir keturios dienos, kol prabilo.— Chesus Marija kelias minutes tylėjo. Jis didžiuodamasis matė, kaip bičiuliai klausosi ištempę ausis.— Štai kokia istorija nutiko Ravanui.

— Bet Greisė Montes ištekėjo už to Pito Ravano! — susijaudinęs šūktelėjo Pilonas.— Aš ją pažįstu. Gera moteriškė. Nepraleidžia nė vienų mišių ir kas mėnesį eina išpažinties.

— Tai tik dabar taip,— sutiko Chesus Marija.— Senis Ravanas įsiuto. Jis nubėgo pas Greisę ir ėmė jai šaukti: „Matai, kaip per savo kvailumą žudai mano sūnų?! Jis bandė dėl tavęs nusižudyti, višta tu mėšlyno!" Greisė išsigando, bet buvo ir patenkinta: toli gražu ne kiekviena moteris gali šitaip suvystyti vyrą. Ji nuėjo aplankyti Pito, kai šis dar tebegulėjo ligoninėje susuktu sprandu. Netrukus jiedu susituokė. Išėjo taip, kaip Pitas ir tikėjosi. Kuomet kunigas paliepė būti gera žmona, ji tokia ir tapo. Liovėsi juokusis vyrams į akis. Ir daugiau nebėgo, todėl vyrai vėl ėmė ją vaikytis. Pitas toliau darinėjo sepijas pas Činą Ki, ir šis netrukus paskyrė jį kroviku. O dar po kurio laiko jis gavo dar aukštesnes pareigas. Šit kokia gera istorija. Ją galėtų papasakoti ir kunigas, jeigu tai būtų jos pabaiga.

— Kurgi ne,— tarė Denis.— Yra iš ko pasimokyti.

Bičiuliai pritariamai palinkčiojo galvomis, nes jiems patiko pamokančios istorijos.

— Pažinojau vieną merginą Teksase,— prisiminė Denis.— Tik toji nepasikeitė. Ją vadino antrosios kuopos žmona. „Ponia Antroji Kuopa",— sakydavo.

Pablas pakėlė ranką.

— Ta istorija turi pabaigą,— tarė jis.— Tegul Chesus Marija ją pabaigia.

— Taip, dar ne viskas. Ir pabaiga jau ne tokia laiminga. Kaip žinote, dar buvo tėvas Ravanas, šešiasdešimties metų senis. Pitas su Greise išsikėlė gyventi į kitą namą. Senis Ravanas liko sunkioje vienatvėje, nes buvo įpratęs visą laiką leisti su Pitu. Jis nežinojo, kur jam dėtis. Dienų dienas sėdėdavo nusiminęs, kol sykį pamatė Tonę. Tonei buvo penkiolika, ir ji buvo dar gražesnė už Greisę. Pusė

Prezidijaus kareivių sekiojo paskui ją kaip šunyčiai. Seniui atsitiko tas pats, kas ir sūnui. Jis apsirgo nuo meilės. Negalėjo nei valgyti, nei užmigti, o akys iššoko ant kaktos kaip marihuanos rūkytojo. Jis nunešė Tonei saldainių, o ši pastvėrė saldainius ir nusijuokė jam į akis. Jis tarė: „Eime, brangute, nes esu tavo draugas". Ji vėl tik nusijuokė. Tuomet senis viską papasakojo Pitui. Pitas irgi ėmė juoktis. „Tu senas kvaily! – pasakė jis. – Per savo gyvenimą turėjai pakankamai moterų. Nelakstyk paskui vaikus". Bet tas nepadėjo. Senis Ravanas negalavo iš ilgesio. Tie Ravanai karšti vyrai. Jis slėpdavosi žolėje ir žiūrėdavo, kaip ji eina prošal. Jam širdis plyšo pusiau. Seniui reikėjo pinigų dovanoms, tad ėmė dirbti automobilių remonto dirbtuvėse. Grėbstė ten takus ir laistė gėlynus. Pylė į radiatorius vandenį ir valė prickinius stiklus. Už kiekvieną uždirbtą centą pirko Tonei dovanas: saldainius, kaspinus ir sukneles. Mokėjo fotografui už jos spalvotas nuotraukas. O ši tik dar garsiau iš jo juokėsi, ir senis visai pakvaišo. Jis ėmė galvoti: „Jeigu jungtuvės padarė iš Greisės padorią moterį, tai padarys tokią ir iš Tonės". Jis paprašė jos rankos. Ji ėmė kvatote kvatotis. Ir dar pasikaišė padurkus, kad labiau jį sujaudintų. Ta Tonė tikras velnias.

– Kvailys buvo tas senis, – žinovo balsu pasakė Pilonas. – Seniams nedera lakstyti paskui mergiščias. Jiems reikia šildyti kaulus saulėje.

– Tie Ravanai ypatingi, – suirzo Chesus Marija. – Jie baisiai karšti.

– Šiaip ar taip, tai nepadoru, – pasakė Pilonas. – Pitui buvo gėda.

Pablas atsisuko į jį.

– Tegul Chesus Marija pasakoja toliau. Tai jo istorija, Pilonai, ne tavo. Kitą sykį paklausysime tavęs.

– Aš pasakoju. – Chesus Marija padėkojo žvilgsniu Pablui. – Senis daugiau negalėjo kentėti, tai tau ne Pilonas. Jis ir galvoti nenorėjo apie kitą moterį. Senis Ravanas pamanė šitaip: „Greisė ištekėjo už Pito, kai šis dėl jos korėsi. Aš irgi karsiuos, ir tuomet Tonė gal eis už manęs". O paskui dar pamanė: „Jeigu manęs greitai niekas neužtiks, aš mirsiu. Bet kas nors turi ateiti". Žinokit, kad tų dirbtuvių kieme yra sandėlis. Anksti rytą senis pirmas ateidavo į dirbtuves, atsirakindavo sandėlį, nušluodavo takus ir palaistydavo gėlynus. Kiti darbininkai ateidavo darban aštuntą. Vieną rytą senis nuėjo į sandėlį ir pasikabino virvę. Paskui palaukė aštuntos valandos, pamatė, kad

prie sandėlio eina darbininkai, ir žengė nuo varstoto. Tą pat akimirką vėjas užtrenkė duris.

Bičiulių veidus nušvietė plačios šypsenos. „Kartais, – mąstė jie, – gyvenime pasitaiko labai juokingų dalykų".

– Darbininkai jo ne iš karto pasigedo, – toliau kalbėjo Chesus Marija. – Jie kalbėjo: „Matyt, senis vakar bus pasigėręs". Duris atidarė tik po kokios valandos. – Chesus Marija apsidairė. Bičiuliai tebesišypsojo. – Suprantate, – pasakė jis. – Tai juokinga, bet tai juokas pro ašaras.

– Ką pasakė Tonė? – paklausė Pilonas. – Ar jai tai buvo pamoka ir ar ji pakeitė gyvenimo būdą?

– Ne. Nepakeitė. Kai Pitas jai viską papasakojo, ji ėmė juoktis. Pitas irgi nusijuokė. Bet jam buvo gėda. Tonė pasakė: „Koks jis buvo senas kvailys!" – ir taip pažvelgė į Pitą, kaip tik ji viena mokėjo. Tuomet Pitas jai pasakė: „Gera turėti tokią sesutę kaip tu. Kada nors nusitempsiu tave miškan". Tonė nusijuokė, pabėgėjo į šalį ir paklausė: „Ar tu manai, kad aš tokia pat graži kaip Greisė?" Ir Pitas nučjo paskui ją.

– Bloga tai istorija, – sumurmėjo Pilonas. – Pernelyg sudėtinga ir pernelyg pamokanti. Kai kurios jos pamokos prieštaringos. Jos neverta įsidėmėti, nes ji nieko neįrodo.

– O man ji patinka, – tarė Pablas. – Patinka, kad neturi prasmės ir vis dėlto kažką reiškia, tik nežinau ką.

Saulė persirito per zenitą, ir oras įkaito.

– Įdomu, ko Piratas atneš užkrimsti? – pasmalsavo Denis.

– Lagūna knibžda skumbrių, – pasakė Pablas.

Pilono akys sužibo.

– Turiu gerą planą, – tarė jis. – Kai buvau vaikas, mes gyvenome palei gelžkelį. Kai pro šalį važiuodavo traukinys, mes su broliais apmėtydavom garvežį akmenukais, o mašinistas į mus laidydavo anglis. Kartais pririnkdavome pilną kibirą anglių ir nunešdavom motinai. Gal, sakau, nusinešam akmenų į prieplauką. Kai valtys priplauks arčiau, imsim koneveikti žvejus ir apmėtysim juos akmenimis. O ką jie darys? Mes į mus irklus? Tinklus? Ne, apmėtys skumbrėmis.

Denis pašoko ant kojų.

– Čia tai bent! Koks tu, Pilonai, geras bičiulis! Ką mes darytume be savo Pilono? Eime, žinau, kur guli didelė krūva akmenų.

– Iš visų žuvų labiausiai mėgstu skumbres, – pasakė Pablas.

XV
APIE TAI, KAIP DENIS NUO ILGO GALVOJIMO PAMIŠO. APIE TAI, KAIP VELNIAS TORELIO PAVIDALU UŽPUOLĖ DENIO NAMUS

Monterėjus turi vieną nekintamą savybę. Beveik kasdien saulė rytais apšviečia vakarinių gatvių langus, o vakarais — rytinių. Kiekvieną dieną raudonas autobusas darda iš Monterėjaus į Pasifik Grouvą ir atgal. Kiekvieną dieną konservų fabrikai paskleidžia po miestą gendančios žuvies dvoką. Kiekvieną popietę vėjas papučia nuo lagūnos ir sujudina pušų viršūnes ant kalno. Meškeriotojai tupi ant uolų, suspaudę savo meškeres, o jų veiduose — sustingusi kantrybė ir cinizmas.

Tortiljų kvartale virš Monterėjaus — viskas po senovei, nes nuotykiai, kuriuos patiria Kornelija Ruis su besikeičiančiais mylimaisiais, turi ribas. Dabar ji gyveno su kadaise atstumtu vyru.

Denio namuose buvo dar nuobodžiau. Bičiuliai skendėjo kasdienybėje, kuri pasirodytų monotoniška visiems, išskyrus paisanus, — jie sėdėdavo rytais prieš saulutę ir spėliodavo, ką gi parneš pusryčių Piratas. Šis kaip ir anksčiau rinko prakuras ir pardavinėjo jas Monterėjaus gatvėse, bet dabar uždirbtą kvorterį leisdavo maistui. Kartais bičiuliai prasimanydavo vyno, ir tuomet būdavo dainų ir muštynių.

Laikas pajūry slenka kur kas sudėtingiau negu kitur, nes, be saulės, sukančios savo ratus, ir metų laikų kaitos, valandas į pakrantę potvyniais ir atoslūgiais — nelyg milžiniška klepsidra — muša bangos.

Denis pradėjo jausti laiko tekėjimą. Jis žiūrėjo į savo bičiulius ir matė, kad jų dienos visos vienodos. Naktimis, atsikėlęs iš lovos ir žengdamas per miegančius paisanus, jis pyko, kad jie čia. Ilgainiui, sėdėdamas ant namo prieangio saulėkaitoje, Denis ėmė svajoti apie prarastas laisvės dienas, kai vasaros metu jis miegodavo miške, žvarbiomis žiemos naktimis — šiltame daržinės šiene. Tuomet jo neslėgė nuosavybės našta. Jis prisiminė laikus, kai Denio vardas buvo tariamas taip, tarsi būtų kalbama apie vicsulą. O jau muštynės! Lėkimas per mišką su atvirai pavogta višta po pažastim! Slapstymasis nuošaliose griovose, kai įnirtę vyrai paskelbdavo karą! Audra ir šėlsmas! Saldusis šėlsmas! Prisiminęs prabėgusius gerus laikus, Denis pajusdavo burnoje vogto maisto skonį ir imdavo ilgėtis tų dienų.

Nuo to laiko, kai likimas iškėlė jį į aukštybes, jis retai besimušė. Gerti išgerdavo, tačiau be didelių nuotykių. Jo niekad neapleido atsakomybė už namus ir bičiulius.

Kai Denis vėl nusiminęs sėdėjo ant prieangio, bičiuliai pamanė, kad jis apsirgo.

— Tau padėtų čiobrelių arbata,— pasakė Pablas.— O jeigu atsigultum, Deni, mes pridėtume prie kojų pakaitintų akmenų.

Deniui reikėjo ne kaitinimo, o laisvės. Kokį mėnesį jis sėdėjo nudelbęs akis, niūriai žiūrėdamas į visuomet šalia esančius bičiulius, spyriais varydamas šalin draugiškus šunis.

Pagaliau jis nusikratė savo ilgesio ir vieną naktį pabėgo. Nuėjo į pušyną ir pradingo.

Kai bičiuliai atsikėlę rytą jo nerado, Pilonas tarė:

— Čia kokia nors dama kalta. Jis įsimylėjo.

Daugiau jie nesuko sau galvos, nes kiekvienas žmogus turi teisę mylėti. Bičiuliai gyveno kaip gyvenę. Bet praėjus savaitei, per kurią Denis nė sykio nepasirodė, juos apėmė nerimas. Visu būriu jie patraukė į mišką ieškoti Denio.

— Meilė — tai gražu,— pareiškė Pilonas.— Negalima kaltinti vyro, kai jis laksto paskui moterį, bet savaitė yra savaitė. Turi būti baisiai smagi mergiotė, kad išlaikytų Denį visą savaitę.

— Meilė kaip vynas,— pasakė Pablas.— Kai padaugini — būna bloga. Gal Deniui jau pasidarė bloga. Gal ta mergiotė pernelyg smagi.

Chesus Marija irgi buvo susijaudinęs:

— Nepanašu į Denį, kad pradingtų tokiam laikui. Atsitiko kas nors negera.

Piratas nusivedė miškan šunis.

— Ieškokite Denio,— pasakė jiems.— Gal jis serga. Gal gerasis Denis guli kur nors negyvas. Įsidėmėkit, Denis, kuris leidžia jums nakvoti savo namuose.

Ir dar sušnabždėjo:

— O, blogi, nedėkingi šunys, suraskite mūsų draugą.

Bet šunys laimingi vizgino uodegas ir puolė ieškoti triušio, o suradę vambrydami leidosi medžioti.

Paisanai visą dieną praleido miške, šaukdami Denį vardu, šniukštinėdami po visus užkaborius, kuriuose patys nakvotų, irštvas tarp medžių šaknų, storus spyglių patalus, slepiamus krūmokšnių. Jie žinojo, kur žmogui galima išsimiegoti, bet Denio nebuvo nė kvapo.

— Gal jis pamišo?— svarstė Pilonas.— Koks nors slaptas nerimas, matyt, susuko jam protą.

Vakare jie grįžo prie namo, atsidarė durys ir suėjo vidun. Tą pat akimirką visi įsitempė – vagies buvo gerai pasidarbuota. Dingo Denio antklodės. Visas maistas buvo pavogtas. Trūko dviejų puodų.

Pilonas sviedė žaibišką žvilgsnį į Didįjį Džo, bet paskui papurtė galvą.

– Ne, tu buvai su mumis. Tu to nepadarei.

– Tai Denio darbas, – šūktelėjo susijaudinęs Pablas. – Jis tikrai pamišo. Laksto po miškus kaip žvėris.

Denio namus užgulė neapsakomas nerimas ir rūpestis.

– Turime jį surasti, – tikino vienas kitą bičiuliai. – Jis gali prisidirbti bėdos. Turime ieškoti visame pasaulyje, kol surasime.

Jie nusipurtė tinginį. Kasdien visur ieškojo, ir galop juos ėmė pasiekti keisti gandai. „Taip, Denis buvo čia vakar naktį. Och, jau tas girtuoklėlis! Och, jau tas vagis! Žinote, Denis tvojo seniui per galvą tvoros mictu ir pavogė butelį grapos. Kokie jūs draugai, jei leidžiat savo bičiuliui krėsti šitokius dalykus?"

„Taip, matėme Denį. Jis sėdėjo primerkęs vieną akį ir dainavo. Sakė: einam miškan, merginos, ten pašoksim. Bet mes nėjom. Mums buvo baisu. Tas Denis mums pasirodė keistokas".

Uoste jie išgirdo daugiau naujienų apie savo bičiulį.

– Jis buvo čia, – pasakė jiems vienas žvejys. – Norėjo muštis su visais. Benitas sulaužė irklą į jo galvą. Tada Denis išgrūdo kelis langus, ir policininkas nutempė jį į daboklę...

Jie sekė karštais savo įnoringo bičiulio pėdsakais.

– Makniras atvedė jį vakar vakare, – paaiškino seržantas. – Bet paryčiais jam kažkaip pavyko pasprukti. Kai pagausim, patupdysim šešiems mėnesiams.

Draugai pavargo nuo paieškų. Grįžę namo jie pasibaisėjo: buvo dingęs maišas bulvių, Pilono rastas ryte.

– Šito jau per daug, – sušuko Pilonas. – Denis kuoktelėjo, ir jam gresia pavojus. Atsitiks kas nors baisaus, jeigu jo neišgelbėsim.

– Ieškosim! – tarė Chesus Marija.

– Apžiūrėsime kiekvieną medį ir kiekvieną pašiūrę, – užtikrino Pablas.

– Ir kiekvieną valtį pajūryje, – pasakė Didysis Džo Portugalas.

– Šunys padės, – pridūrė Piratas.

Pilonas papurtė galvą.

– Šitaip nieko nebus. Kaskart, kai mes kur nors nueiname, Denio ten jau nebūna. Mums reikia kur nors tykoti, kol jis pasirodys. Elkimės protingai, o ne kaip kvailiai.

– Bet kaip žinoti, kur jis ateis?

Staiga jiems galvose prašviesėjo.

– Pas Torelį! Anksčiau ar vėliau Denis ateis pas Torelį. Turime jo ten palaukti ir ištraukti iš beprotybės liūno, į kurį jis įsmuko.

– Tikrai,– sutiko visi.– Turime išgelbėti Denį.

Jie būriu nuėjo pas Torelį, bet Torelis jų neįsileido.

– Klausiate, ar nemačiau Denio?– šaukė jis pro duris.– Denis atnešė tris antklodes, du prikaistuvius ir gavo už tai galoną vyno. O ką tas velnias padarė paskui? Jis įžeidė mano žmoną, o mane išvadino paskutiniais žodžiais! Vaikui sudavė per sėdynę, o šuniui įspyrė! Jis pavogė hamaką iš mano prieangio!– Torelio balsas trūkčiojo iš susijaudinimo.– Aš vijausi jį, norėdamas atimti hamaką, o kai grįžau, radau su savo žmona! Suvedžiotojas, vagis, girtuoklis! Štai kas jūsų draugas Denis! Aš pats pasirūpinsiu, kad jis pakliūtų į kalėjimą!

Bičiulių akys sužibėjo.

– Ak tu korsikietiška kiaule,– ramiai tarė Pilonas.– Tai tu taip kalbi apie mūsų draugą. Jį ištiko nelaimė.

Torelis užrakino duris, bet Pilonas kalbėjo pro uždaras duris.

– Ak tu žyde,– tarė jis,– jeigu bent kiek mažiau šykštėtum vyno, to niekad nebūtų atsitikę. Žiūrėk, kad ta šalta varle, kuri yra tavo liežuvis, nedergtum mūsų draugo. Žiūrėk, elkis padoriai, nes jis turi daug draugų. Jei burnosi, paleisim tau žarnas.

Torelis užsirakinęs tylėjo, klausydamasis baisių grasinimų. Išgirdęs taku nutolstančius žingsnius, jis su palengvėjimu atsiduso.

Tą naktį sugulę miegoti išgirdo virtuvėje atsargius žingsnius. Jie suprato, kad tai Denis, bet jis pabėgo nespėjus jiems susigriebti. Išėję kieman, jie klaidžiojo po tamsą šaukdami sielvartingais balsais:

– Ateik, Deni, mūsų mielas bičiuli! Mums tavęs reikia!

Niekas jiems neatsakė, bet kažkieno sviestas akmuo trenkė į pilvą Didžiajam Džo, ir šis trilinkas susirietė ant žemės. Koks baisus nusiminimas apėmė draugus, koks sunkus jausmas užgulė jų krūtines.

– Denis ieško sau mirties,– liūdnai nusprendė jie.– Mūsų draugui atsitiko nelaimė, o mes negalim jam padėti.

Draugai prižiūrėjo namus, bet Denis beveik viską iš jų išvogė. Kėdės atsidūrė pas krūminės pirklį, dingo viskas, kas buvo valgoma, o sykį, kai jie klaidžiojo po mišką jo ieškodami, jis nudžiovė krosnelę, bet ši buvo sunki, todėl paliko ją griovyje. Jie liko be pinigų, nes jis pavogė Pirato karutį ir iškeitė pas Džo Ortisą į butelį viskio. Denio namuose neliko ramybės, vien liūdesys ir rūpesčiai.

– Kur dingo mūsų laimė? – sielvartavo Pablas. – Mes kažkuo nusidėjome ir esame baudžiami. Reikia eiti išpažinties.

Jie daugiau nebeaptarinėjo Kornelijos Ruis meilės fejerverkų. Baigėsi postringavimai apie dorą ir humaniškumą. Tikras ir geras gyvenimas sugriuvo. Ir tą sunykusią vietą pasiekdavo tik gandai.

– Praeitą naktį Denis kažką iššagino.

– Užpraeitą naktį Denis susimušė su kareiviais.

– Denis melžė ponios Paločiko ožką.

Nors juos ir liūdino Denio dorovinis nuopuolis, bičiuliai gerokai pavydėjo jam linksmo gyvenimo.

– Jeigu jis ne beprotis, susilauks atpildo, – sakė Pilonas. – Galit neabejoti. Denis daro nuodėmę po nuodėmės, nieko panašaus neprisimenu. O kaip jis išpirks savo nuodėmes, užsimanęs vėl tapti padoriu žmogum? Per kelias savaites jis prisirinko jų daugiau, negu senoji Ruis per visą gyvenimą.

Tą naktį Denis, draugiškai nusiteikusiems šunims tylint, įslinko į namą patyliukais, kaip šešėlis po gatvės žibinto šviesa, ir be jokio sąžinės graužimo nukniaukė Pilono batus. Pilonas rytą greit viską suprato. Jis ryžtingai nučjo prie prieangio, atsisėdo prieš saulę ir pasižiūrėjo į savo kojas.

– Jo per toli nueita, – pasakė. – Iki šiol krėtė išdaigas, ir mes kentėme. Bet dabar nučjo nusikaltimo keliu. Tai ne tas Denis, kurį pažįstame. Tai visai kitas žmogus, blogas žmogus. Reikia jį nutverti.

Pablas patenkintas žiūrėjo į savo batus.

– Galbūt tai irgi išdaiga, – bandė spėlioti jis.

– Ne, – griežtai tarė Pilonas. – Tai nusikaltimas. Tie batai buvo ne iš gerųjų, bet jis nusikalto draugystei juos paimdamas. O tai pats blogiausias nusikaltimas. Jeigu Denis pradeda vogti bičiulių batus, jo daugiau nickas nesustabdys.

Draugai pritariamai linktelėjo galvas.

– O dabar, – pridūrė Pablas, – kol dar nesugavom, nepamirškim nakčiai pasikišti batus po galva.

Namas buvo apgultas. Aplinkui siautėjo Denis, ir jis gyveno puikų gyvenimą.

Torelio veidas retai bylodavo apie kitus jausmus, išskyrus įtarumą ir pyktį. Ir pardavinėjant vyną, ir bendraujant su Tortiljų kvartalo gyventojais, tiedu jausmai dominuodavo jo širdyje ir buvo stačiai užrašyti jam ant kaktos. Be to, Torelis niekad neidavo pas ką nors į

svečius. Jam gana buvo to, kad lindi namuose ir visi eina pas jį. Todėl kai Torelis žengė gatve Denio namų link ir jo veide švietė žiauri būsimo kerštо šypsena, vaikai būriais spoksojo į jį per tvorą, šunys, pabrukę uodegas, bėgo šalin baikščiai žvalgydamiesi ir išsigandę, o praeiviai nejučia gniaužė kumščius ir traukėsi šalikelėn, pasirengę atremti beprečio antpuolį.

Tą rytą dangų buvo aptraukęs rūkas. Saulė po kelių nesėkmingų susirėmimų su juo pasidavė ir galutinai pasislėpė už pilkų gumulų. Ant žemės nuo pušų varvėjo dulkina rasa, o nedaugelio gatvėje sutinkamų žmonių veiduose dienos niūrumas atsispindėjo žvilgsniuose ir papilkėjusioje veido odoje. Niekas negirdėjo nuoširdžių pasisveikinimų. Nė lašo neliko įprasto žmonėms idealizmo, paremto švelnia viltimi, jog ši diena bus geresnė už praėjusią.

Senasis Roka, išvydęs Torelio šypseną, nuėjo namo ir pasakė žmonai:

— Jis ką tik nužudė ir suvalgė savo vaikus. Paminėsi mano žodį!

Torelis buvo laimingas, nes jo kišenėje gulėjo sulankstytas neįkainojamas popierius. Jo pirštai be paliovos spaudė kišenę, kol pasigirsdavo trakštelėjimas, patvirtinantis, kad popierius tebėra kur buvęs. Traukdamas gatve per pilką rytmetį, jis murmėjo sau po nosim:

— Gyvačių lizdas. Aš išnaikinsiu tą Denio draugų gaują. Daugiau nė lašo vyno už daiktus, kuriuos man vėl išvagia. Jie neblogi vyrai, paimti kiekvienas atskirai, bet visi kartu!.. Madona, nukreipk savo žvilgsnį iš aukštybių ir pažiūrėk, kaip aš juos ištėkšiu į gatvę! Rupūžės, utėlės, širšės! Kai vėl miegos miške, daugiau neries nosies. Aš jiems parodysiu, ką gali Torelis. Tarėsi apgausią mane, išvogsią iš namų baldus, o iš mano žmonos atimsią garbę! Jie pamatys, kad ir Torelis, didysis kankinys, gali duoti grąžos. O, netrukus jie įsitikins!

Šitaip jis bambėjo sau po nosim, o pirštai traškino kišenėje popierių. Nuo medžių į dulkes lašnojo gedulingi lašai. Žuvėdros suko ratus, klykaudamos tragiškais balsais. Torelis artinosi prie Denio namo kaip pilka Lemtis.

Denio buveinė skendėjo prieblandoje. Draugai negalėjo sėdėti saulutėje ant prieangio, nes saulutės nebuvo. Jie buvo parsinešę pavogtą krosnelę iš griovio ir vėl ją pasistatę. Dabar kaip tik buvo susispietę aplink ją, o atėjęs aplankyti Džonis Patranka pasakojo naujienas.

— Titas Ralfas daugiau nedirba prižiūrėtoju miesto kalėjime. Šįryt policijos teismas jį atleido iš darbo.

– Man patiko Titas Ralfas, – pasakė Pilonas. – Kai pakliūdavai kalėjiman, Titas Ralfas atnešdavo vyno. Ir turėjo ką papasakoti, žinojo daugiau už šimtą žmonių. Kodėl jis neteko darbo, Džoni Patranka?

– Apie tai ir atėjau papasakoti. Titas Ralfas anksčiau, kaip žinote,dažnai pakliūdavo kalėjiman ir būdavo geras kalinys. Jis žinojo, kaip reikia kalėjime tvarkytis. Netrukus jis perprato kalėjimo tvarką geriau už kitus. Paskui pasimirė tėvukas Marksas, senasis prižiūrėtojas, ir Titas Ralfas užėmė jo vietą. Niekad nebuvo tokio gero prižiūrėtojo kaip Titas Ralfas. Jis viską darė kaip reikia, bet turėjo vieną ydą. Gerdavo tol, kol pamiršdavo esąs prižiūrėtojas. Jis pabėgdavo, ir jį tekdavo gaudyti.

Bičiuliai linktelėjo.

– Žinau, – pasakė Pablas. – Girdėjau, kad jį sunku sučiupti, kai slapstosi.

– Taip, – toliau dėstė Džonis Patranka. – Bet vis tiek jis geriausias prižiūrėtojas iš visų, kurie buvo. Aš atėjau papasakoti štai ką: praėjusį vakarą Denis turėjo vyno, kurio būtų užtekę dešimčiai žmonių, ir visą išgėrė. Paskui ėmė piešti ant langų paveikslus. Jis turėjo daug pinigų, nes prisipirko kiaušinių ir jais apmėtė kiną. Vienas kiaušinis pataikė ne į kiną, o į policininką. Šitaip Denis atsidūrė kalėjime. Bet jis turėjo daug pinigų. Nusiuntė Titą Ralfą parnešti vyno vieną kartą, paskui dar. Kalėjime jie sėdėjo keturiese. Galiausiai paviršiun išlindo Tito Ralfo yda. Jis pabėgo, o su juo pabėgo ir kiti. Titą Ralfą nutvėrė ryte ir pasakė, kad jis daugiau nebe prižiūrėtojas. Jis taip nusiminė, kad iškūlė langą, ir dabar vėl sėdi kalėjime.

– O Denis? – šūktelėjo Pilonas. – Kas nutiko Deniui?

– Denis irgi paspruko. Jo nesugavo.

Iš bičiulių krūtinių išsiveržė nusiminimo atodūsis.

– Denis darosi vis blogesnis, – rimtu balsu tarė Pilonas. – Jam nesibaigs geruoju. Įdomu, iš kur jis ima pinigus?

Tą akimirką Torelis pradarė kiemo vartelius ir ėmė taku artėti prie namo. Pirato šunys urgzdami nervingai pakilo iš savo kampo ir ėmė slinkti artyn durų. Bičiuliai pakėlė galvas ir klausiamai susižvalgė. Didysis Džo nustvėrė žarsteklį, neseniai panaudotą jam pačiam karšti. Prieangyje sudundėjo sunkūs, ryžtingi Torelio žingsniai. Durys atsilapojo, ir visi išvydo Torelį – jis šypsojosi. Jis nepradėjo rėkti. Ne, jis prisiartino kaip jaukus katinas. Jis švelniai tapšnojo visus per petį kaip katinas tarakoną.

– O, mano bičiuliai,– tarė Torelis meiliai, o tų bičiulių akyse šmėkštelėjo nerimas.– Mano brangūs draugai ir klientai. Mano širdis plyšta iš skausmo, nes atnešu blogą žinią tiems, kuriuos myliu.

Pilonas pašoko ant kojų.

– Kas Deniui? Jis serga? Jis sužeistas? Pasakok.

Torelis grakščiai papurtė galvą.

– Ne, mano mažyliai, Deniui nieko nenutiko. Mano širdis srūva kraujais, tačiau turiu jums pranešti, kad daugiau čia negalite gyventi.

Jo žvilgsnis godžiai gėrė nuostabą, kurią sukėlė naujiena. Visų žandikauliai atvipo, o akis nuo netikėtumo aptraukė migla.

– Tai kvaila!– sušuko Pablas.– Kodėl mes daugiau negalim čia gyventi?

Torelio ranka meilingai nuslydo į kišenę ant krūtinės, jis pirštų galiukais ištraukė brangųjį popierių ir pamojavo juo.

– Įsivaizduokite, kaip man buvo nesmagu,– pasakė jis.– Šis namas daugiau nepriklauso Deniui.

– Ką?!– sušuko visi vienu balsu.– Ką tu paistai? Kalbėk, korsikietiška kiaule!

Torelis sukikeno, bet jo juokas buvo toks baisus, kad bičiuliai žengė žingsnį atatupsti.

– Todėl,– pasakė jis,– kad namas dabar mano. Vakar vakare pas mane atėjo Denis ir pardavė namą už dvidešimt penkis dolerius.

Jis žiauriomis akimis stebėjo bičiulius, kurių galvose dūzgė spiečius minčių.

„Tai melas,– bylojo jų veidai.– Denis negalėjo to padaryti". O paskui jiems kilo tokios mintys: „Bet Denis pastaruoju metu pridarė daug blogų dalykų. Jis vogė iš mūsų. Gal jis pardavė namą mums nieko nepasakęs?"

– Tai melas,– garsiai šūktelėjo Pilonas.– Bjaurus melas.

Torelis šypsojosi ir mojavo popieriumi.

– Štai čia įrodymas,– pasakė jis.– Štai popierius, kurį pasirašė Denis. Tai popierius, kurį mes, komersantai, vadiname pirkimo sutartim.

Pablas įnirtęs priėjo prie jo.

– Tu jį nugirdei. Jis nežinojo, ką daro.

Torelis atvertė dokumento kampą.

– Įstatymo tai nedomina,– tarė jis.– Taigi, mano brangūs bičiuliai, baisi pareiga verčia mane pranešti, kad turite išsinešdinti iš mano namo. Aš turiu savų planų, susijusių su juo.– Paskui šypsena

pranyko ir veidą iškreipė žiauri mina.— Jeigu nedingsite iki vidurdienio, pakviesiu policiją.

Pilonas nejučia prisiartino prie jo. O, saugokis, Toreli, kai Pilonas eina prie tavęs šypsodamasis! Bėk, slėpkis kokiame nors plienu apkaustytame kambaryje ir užsivirink duris!

— Aš neišmanau tų dalykų,— meilikaujamu tonu prabilo Pilonas.— Žinoma, man liūdna, kad Denis šitaip pasielgė.

Torelis vėl sukikeno.

— Man niekad neteko parduoti namo,— toliau murkė Pilonas.— Denis pasirašė šitą popierių, ar ne?

— Taip, Denis pasirašė šitą popierių,— pamėgdžiojo jį Torelis.— Štai jis.

Pilonas artėjo šonu, nutaisęs kvailą miną.

— Tas popierius įrodo, kad dabar tu namo savininkas?

— Taip, kvaileli. Jis tai įrodo.

Pilonas atrodė suglumęs.

— Maniau, kad turi nunešti jį užregistruoti?

Torelis paniekinamai išsiviepė. O, saugokis, Toreli! Ar nematai, kaip klastingai jie juda? Chesus Marija stovi prie laukujų durų. Pablas užtvėrė kelią į virtuvę. Žiūrėk, kaip pabalo krumpliai Didžiajam Džo, laikančiam žarsteklį.

Torelis tarė:

— Jūs nieko neišmanot apie reikalų tvarkymą, svieto perėjūnai. Kai iš čia išeisiu, užregistruosiu ir...

Tai įvyko akies mirksniu, ir paskutiniai Torelio žodžiai išlėkė iš jo burnos kaip sprogimas. Jo kojos sušvytravo ore. Torelis plumptelėjo ant grindų ir ėmė graibstyti orą savo putliomis rankomis. Jis išgirdo, kaip trinktelėjo krosnelės durelės.

— Vagys!— sukliko visas išraudęs nuo suplūdusio kraujo.— Vagys, žiurkės ir šunys! Grąžinkit mano popierių!

Pilonas stovėjo prieš jį baisiausiai nustebęs.

— Popierių?— mandagiai pasiteiravo.— Apie kokį popierių tu taip karštai šneki?

— Pirkimo sutartį, mano nuosavybę! Ooo! Policija sužinos viską!

— Kažkodėl nepamenu jokio popieriaus. Pablai, gal tu žinai, apie kokį popierių jis kalba?

— Popierių? Tai laikraštis ar rūkomasis popierius?

Pilonas tęsė apklausą:

— Džoni Patranka?

– Jis turbūt sapnuoja,– tarė Džonis Patranka.

– Chesau Marija! Ar girdėjai ką nors apie popierių?

– Man atrodo, jis girtas,– pareiškė Chesus Marija pasipiktinęs.– Šitaip prisigerti iš pat ankstaus ryto.

– Džo Portugale!

– Manęs čia nebuvo,– atsakė Džo.– Aš ką tik įėjau.

– Pirate!

– Jis neturėjo jokio popieriaus.– Piratas pasisuko šunų pusėn.– Argi ne taip?

Pilonas atsigręžė į tamsiai raudoną Torelį.

– Tu neteisus, bičiuli. Galbūt aš klystu kalbėdamas apie tą popierių, bet pats matai, kad, išskyrus tave, jo niekas neregėjo. Argi tu gali kaltinti mane tuo, kad aš manau, jog jokio popieriaus nė būti nebuvo? Gal prigulk ant lovos ir pailsėk valandėlę?

Apstulbęs Torelis neteko žado ir negalėjo net rėkti. Jie apsuko jį, padėjo išeiti pro duris, stumtelėjo ant tako, ir jis nuspūdino, sugniuždytas baisaus pralaimėjimo.

Tuomet bičiuliai pakėlė akis į dangų ir nusišypsojo, nes saulė vėl ėmė grumtis, ir šįsyk jai pavyko pramušti taką migloje. Bičiuliai negrįžo į namą, jie laimingi susėdo ant prieangio.

– Dvidešimt penki doleriai,– tarė Pilonas.– Įdomu, ką jis padarė su tais pinigais?

Saulė, padrąsinta pirmos pergalės, nuvijo rūką nuo dangaus. Prieangio lentos sušilo, ėmė dūgzti musės. Bičiuliai pasijuto nuvargę.

– Tai buvo slaptas sandėris,– tarė Pablas nuvargusiu balsu.– Deniui nederėtų šitaip elgtis.

– Atimsime iš Torelio visą vyną, kad tik susitaikytume su Deniu,– tarė Chesus Marija.

Paukštis purptelėjo ant rožių krūmo ir ėmė kraipyti uodegą. Ponios Morales naujos vištos kudakavo nerūpestingą himną saulei. Šunys kieme mąsliai kasėsi ir kramsnojo savo uodegas.

Išgirdę žingsnius, bičiuliai pakėlė galvas, o paskui visi atsistojo šypsodamiesi. Pro vartelius įžengė Denis ir Titas Ralfas, nešini išsipūtusiais maišais, ir bičiuliai puolė į namą stiklainių. Draugai pastebėjo nuovargį Denio veide, kai jis sustatė butelius ant prieangio.

– Sunku kopti į kalną, kai taip tvanku,– pasakė jis.

– Titai Ralfai,– sušuko Džonis Patranka.– Girdėjau, kad tave patupdė į kalėjimą.

– Vėl pasprukau,– burbtelėjo Titas Ralfas.– Dar tebeturėjau raktus.

Stiklainiai buvo prikliukinti sklidinai. Ilgas palengvėjimo atodūsis išsiveržė bičiuliams iš krūtinių,– pagaliau viskas baigėsi.

Pilonas nugėrė didelį gurkšnį.

– Deni,– tarė jis,– tas kiaulė Torelis šįryt atėjo ir ėmė išsijuosęs meluoti. Jis turėjo popierių, kurį, anot jo, tu pasirašei.

– Kur tas popierius?– krūptelėjo Denis.

– Na,– nutęsė Pilonas,– mes žinojome, kad tai melas, todėl ir sudeginom. Juk tu jo nepasirašei, ką?

– Nepasirašiau,– atsakė Denis ir vienu mauku ištuštino stiklainį.

– Gerai būtų ko nors užkrimtus,– tarė Chesus Marija.

Denis švelniai nusišypsojo.

– Visai pamiršau,– tarė jis.– Viename krepšyje yra trys vištos ir šiek tiek duonos.

Pilonas taip apsidžiaugė ir pajuto tokį didelį palengvėjimą, kad neiškentęs atsistojo ir išdrožė trumpą kalbą:

– Ar dar kas nors turi tokį draugą kaip mes?!– sušuko jis.– Jis priima mus į savo namą, kai lauke šalta. Dalijasi su mumis savo maisto ištekliais ir vynu. O, brangus mūsų drauge, mielas bičiuli!

Denis sutriko. Jis nudelbė akis.

Bet Pilonas nesitvėrė džiaugsmu. Jis buvo pasirengęs apglėbti visą pasaulį ir net jo blogį.

– Kada nors reikės padaryti ką nors gera Toreliui,– pasakė jis.

XVI

APIE DENIO LIŪDESĮ. APIE TAI, KAIP DENIO BIČIULIAI IŠ SURINKTŲ AUKŲ IŠKĖLĖ PUOTĄ, O DENIS ĮŽENGĖ DANGUN

Kai Denis, praėjus dūkui, sugrįžo į namus, sąžinė jo negraužė, bet jis juto baisų nuovargį. Nežaboti nuotykiai savo šiurkščiais pirštais išderino jo sielos stygas. Jį apėmė apatija. Jis atsikeldavo vien tam, kad sėdėtų ant prieangio po kastiliška rože, eidavo nuo stalo tam, kad atsigultų. Pokalbis, sklandantis apie jo ausis, jam nerūpėjo. Kornelijos

Ruis prašmatnus naujų meilužių rinkinys jo nesujaudino. Kai Didysis Džo vieną vakarą susirangė ant jo lovos, Denis visai nekreipė dėmesio, ir Didįjį Džo už jį teko prilupti Pilonui. Kai Semas Rasperis, nickaip nebaigdamas švęsti Naujųjų metų, šlaistydamasis su medžiokliniu šautuvu ir buteliu viskio, nudobė karvę ir už tai pateko kalėjiman, Denio net nepavyko įtraukti į ginčą apie dorovinę poelgio pusę, nors diskusija aplink virte virė ir jis buvo karštai prašomas pareikšti savo nuomonę.

Viskas galiausiai baigėsi tuo, kad bičiuliai ėmė nerimauti.

— Jis keičiasi,— nusprendė Pilonas.— Jis sensta.

— Denis sugrūdo viso gyvenimo malonumus į tris trumputes savaites. Nuo linksmybių jam pasidarė bloga,— samprotavo Chesus Marija.

Veltui bandė bičiuliai ištraukti Denį iš gilios apatijos. Ant pricangio rytais jie pasakodavo juokingas istorijas. Porindavo Tortiljų kvartalo meilės nuotykius su tokiomis smulkmenomis, kurios būtų puikiausiai tikusios anatomijos pamokoms. Pilonas lakiojo po kvartalą, rankiodamas naujienas, nešdamas namo pačius prašmatniausius jų daigelius, kuriais tikėjosi sudominti Denį, bet Denio akyse švietė vien nugyventi metai ir nuovargis.

— Tu blogai jautiesi?— veltui bandė iškvosti jį Chesus Marija.— Nešiojiesi širdyje kaži kokią karčią paslaptį.

— Ne,— sakė jam Denis.

Buvo pastebėta, kad jis nebaido ropinėjančių ant kojų musių, o jeigu užsimodavo nutrėkšti kokią, darydavo tai abejingai, be jokios išmonės. Dvasinis pakilimas, juokas iš parodyto piršto paliko namą, ir jį apgaubė juoda Denio ramybė. Kaip skaudu buvo dabar žiūrėti į Denį, į Denį, kuris žūtbūtinai kaudavosi už beviltišką reikalą, į Denį, kuris galėjo susidaužti stiklinėmis su visais pasaulyje, į Denį, kuris stačia galva, kaip pabakštintas tigras, puldavo meilės verpetan. Dabar jis sėdėdavo saulėkaitoje ant prieangio, parėmęs džinsuotais keliais pasmakrę, nukabinęs rankas, plaštakos karodavo ant bevalių riešų, galva būdavo nusvirusi, tarytum apsunkusi nuo juodų minčių. Žvilgsnyje nebebuvo aistros, nepasitenkinimo, džiaugsmo ir skausmo.

Vargšas Deni! Gyvenimas paliko tavo kūną! Štai sėdi čia kaip pirmasis žmogus, ir kaip paskutinis žmogus, kai pasaulis jau sugriuvęs. Bet žiūrėk, Deni! Tu ne vienišas. Tavo bičiuliai pasigavo tavo nuotaiką. Jie stebi tave akies kampučiu. Jie laukia kaip klusnūs šunys savo šeimininko ženklo. Tark nors vieną linksmą žodelį, mesk nors

vieną linksmesnį žvilgsnį, ir jie ims skalyti ir vizginti uodegas. Tavo gyvenimas nepriklauso vien tik tau, Deni, nes nuo jo parcina kitų gyvenimas. Žiūrėk, kaip kenčia tavo bičiuliai! Atsikvošėk, Deni, kad tavo draugai vėl galėtų pasinerti gyveniman!

Maždaug taip, nors ir ne tokiais gražiais žodžiais, kalbėjo Pilonas ir atkišo jam stiklainį su vynu.

– Na, Deni, – tarė jis. – Kilstelėk savo pasturgalį.

Denis paėmė stiklainį ir ištuštino jį. Paskui atsilošė ir pabandė vėl nugrimzti į savo nirvaną.

– Tau ką nors skauda? – paklausė Pilonas.

– Ne.

Pilonas įpylė jam dar vyno ir stebėjo Denį, kol šis gėrė. Žvilgsnis akimirkai praskaidrėjo, kažkur giliai sukrutėjo senasis Denis. Jis nutrėškė musę tikrai meistrišku mostu.

Palengva Pilono veidą nušvietė šypsena. O kick vėliau jis surinko visus draugus: Pablą, Chesų Mariją ir Didįjį Džo, Piratą, Džonį Patranką ir Titą Ralfą. Pilonas nusivedė juos prie griovio už namo.

– Sugirdžiau Deniui paskutinį vyną, ir jam palengvėjo. Deniui reikia daug vyno, o gal ir puotos. Kur galima gauti vyno?

Jie mintimis nukeliavo į Monterėjų, naršydami jo galimybes, kaip žiurkiagaudžiai šunys naršo svirną, bet žiurkių nebuvo. Šiuos žmones skatino altruizmas, tyresnis, negu daugeliui gali pasirodyti. Jie mylėjo Denį. Galiausiai Chesus Marija tarė:

– Činas Ki konservuoja sepijas.

Jų protai vėl sujudo, smalsiai kryptelėjo išgirsto pasiūlymo pusėn, prisiartino artyn, apuostė. Praėjo kelios sekundės, kol jų apstulbusi vaizduotė apsiprato su išgirstais žodžiais. Vyko tylus svarstymas: „Galų gale kodėl gi ne? Vieną dieną galima ištverti – juk tik viena diena!“ Iš jų veidų galėjai matyti, kaip vyksta kova ir kaip baimė galų gale nugalima dėl Denio gerovės.

– Mes taip ir padarysim, – pasakė Pilonas. – Rytoj visi eisim pas Činą Ki, o vakare iškelsim Deniui puotą.

Kai Denis pabudo kitą rytą, namuose nieko nerado. Atsikėlęs iš lovos, jis apėjo tuščius kambarius. Bet Denis nebuvo pratęs dėl tokių dalykų ilgai sukti galvą, o paskui visai pamiršo. Išėjęs laukan, jis abejingas atsisėdo ant prieangio.

Gal tai nuojauta, Deni? Ar bijai likimo, kuris veržia savo kilpą? Ar daugiau neliko džiaugsmų? Ne. Denis buvo toks pat paskendęs savo mintyse kaip visą tą savaitę.

To nieku gyvu negalėjai pasakyti apie Tortiljų kvartalą. Iš pat ryto per gatves nuvilnijo gandas: Denio bičiuliai doroja sepijas pas Činą Ki. Tai buvo stebuklas. Nelyg vyriausybės ar Saulės sistemos perversmas. Visose gatvėse vien apie tai buvo kalbama, kaimynės lenktyniavo, kuri pirmoji šūktelės per tvorą šią naujieną: „Visi Denio bičiuliai apačioje doroja sepijas!“

Ryto oras įsielektrino. Turi būti kažkokia priežastis, kažkokia paslaptis. Motinos, primokiusios vaikus, siuntė juos pas Činą Ki. Jaunos matronos, stovėdamos už langų užuolaidų, nekantriai laukė paskutinių naujienų. Ir sulaukė:

— Pablas peiliu įsipjovė ranką.

— Činas Ki apspardė Pirato šunis.

— Sukilimas.

— Šunys sugrįžo namo.

— Pilonas atrodo įsiutęs.

Ta proga buvo sukirstos kelerios nedidelės lažybos. Jau daug mėnesių Tortiljų kvartalas neregėjo tokių nuostabių dalykų. Per visą rytą nickas nė žodeliu nepaminėjo Kornelijos Ruis. Ir tik įdienojus paslapties skraistę praskleidė naujiena, kuri kaip žaibas apskriejo gatves.

— Jie nori iškelti Deniui puotą.

— Ateis visi.

Iš Čino Ki kiemo ėmė plaukti instrukcijos. Ponia Morales nušluostė dulkes nuo savo patefono ir parinko triukšmingiausias plokšteles. Kibirkštis buvo įskelta, ir Tortiljų kvartalas ėmė smilkti kaip pintis. Septyni bičiuliai kelia puotą Deniui! Bet ar Denis turi tik septynis draugus? Ponia Soto nuėjo į savo vištidę su kirviu rankoje, ponia Paločiko suvertė maišą cukraus į didžiausią savo puodą. Merginų delegacija patraukė į Vulverto krautuvę Monterėjuje ir nupirko krūvą spalvoto popieriaus. Po visą kvartalą repetuodami virkavo gitaros ir akordeonai.

Naujienos! Jų vėl sulaukta iš sepijų kiemo: puota tikrai bus, jie tvirtai nusprendę, turės mažų mažiausia keturiolika dolerių, pasirūpinkit, kad lauktų keturiolika galonų vyno.

Torelis vos spėjo suktis. Visi norėjo neštis pas Denį galoną vyno. Pats Torelis, pagautas visuotinės karštligės, tarė žmonai:

— Gal ir mudu nueisim pas Denį. Paimsiu kelis galonus vyno savo draugams.

Pavakare visas Tortiljų kvartalas vilnijo iš susijaudinimo. Sukne-

lės, dešimtmečiais trūnijusios skryniose, buvo ištrauktos ir pakabintos išsivėdinti. Šalikai, kurių kandys geidė pastaruosius du šimtus metų, karojo ant verandų turėklų ir skleidė naftalino kvapą.

O Denis? Jis sėdėjo kone verkdamas ir pajudėjo tik tuomet, kai pajudėjo saulė. Jeigu jis ir matė, kaip kiekvienas Tortiljų gyventojas šiandien praėjo pro jo vartelius, tai to neparodė. Vargšas Denis! Mažiausiai du tuzinai porų akių nuolat spoksojo į jo kiemą. Maždaug ketvirtą valandą jis atsistojo, pasirąžė ir, išėjęs į gatvę, patraukė žemyn į Monterėjų.

Bet jie beveik ir nelaukė, kol jis dings iš akių. Ak, kaip čežėjo žalias, geltonas ir raudonas popierius! Žvakės buvo padroštos ir vaško drožlės nubrauktos ant grindų! O vaikų, čiužinėjančių vašku, pasiutimas!

Atnešė valgius! Dubenis ryžių, puodus su garuojančia vištiena, neįtikėtino dydžio kukuliais. Ir vyno — daugybę galonų vyno. Martinesas iškasė iš mėšlo krūvos statinaitę bulvių degtinės ir atėjo pas Denį.

Pusę šeštos bičiuliai patraukė į kalną: pavargę, išsikruvinę, bet triumfuodami. Taip turbūt atrodė senoji gvardija, grįždama Paryžiun iš Austerlico. Jie išvydo savo namą, žėrintį visomis spalvomis. Jie ėmė juoktis, ir nuovargį tarsi ranka nuėmė. Jie buvo tokie laimingi, kad akyse susitvenkė ašaros.

Mamaitė Čipo pasirodė kieme su dviem sūnumis, kurie nešė, laikydami iš abiejų pusių, puskubilį baltojo padažo. Paulitas, turtingas nenaudėlis, kurstė ugnį po didžiuliu katilu, pilnu pupelių su raudonaisiais pipirais. Šauksmai, beprasidedančios dainos, moterų spygavimas, įsižaidusių vaikų šurmulys.

Mašina, pilna kamuojamų blogos nuojautos policininkų, atrūko iš Monterėjaus. „O, čia tik puota. Kodėl gi ne, išmesim po stiklą vyno. Velnias mūsų neims“.

Kur Denis? Vienišas kaip dūmas, besiraitantis iš kamino šaltą giedrą naktį, jis slenka per Monterėjų. Jis eina pro stotį, lošimo namus Alvarado gatvėje, link uosto, kur tarp polių gedi juodas vanduo. Kas atsitiko, Deni? Kas tave padarė tokį? Denis nežinojo. Jo širdį maudė skausmas, kaip atsisveikinant su mylima moterim, ir švelnus liūdesys, kaip užėjus rudeniui. Jis ėjo pro restoranus, kurių kvapai kadaise masindavo, ir jam nekilo apetitas. Praėjo pro ponios Cukos įstaigą, neparodęs nė vieno nešvankaus gesto languose lindinčioms mergiotėms. Paskui vėl nuėjo į uostą. Persisvėręs per turėklus,

pažvelgė į gilų vandenį. Ar žinai, Deni, kad tavo gyvenimo vynas pilstomas į dievų stiklainius? Ar regi, kaip teka tavo dienos riebaluotame vandenyje, kuris teškena tarp polių? Įsistebeilijęs žemyn, Denis nejudėjo.

Kai pradėjo temti, Denio namuose visi pradėjo nerimauti. Bičiuliai paliko puotą ir nužingsniavo į Monterėjų. Jie klausinėjo: „Ar nematėt Denio?" „Taip, Denis praėjo pro čia prieš valandą. Jis neskubėjo".

Pilonas su Pablu ieškojo dviese. Jie sekė paskui savo bičiulį jo nueitu keliu ir pagaliau pamatė jį tamsiame molo gale. Jis buvo apšviestas silpnos uosto šviesos. Jie nuskubėjo paskui jį.

Tą dieną Pablas apie tai nieko nesakė, bet vėliau nuolat prisimindavo ką matęs, kai juodu su Pilonu ėmė artintis molu prie Denio. „Jis ten stovėjo, – pasakodavo Pablas, – aš jį mačiau, atsirėmusį į turėklus. Pažvelgiau jo pusėn ir išvydau dar kažką. Iš pradžių pasirodė, kad tai juodas debesėlis virš Denio galvos. O paskui pamačiau, kad tai didelis juodas paukštis, žmogaus didumo. Jis kabojo ore kaip vanagas virš triušio urvo. Aš persižegnojau ir sukalbėjau dvi sveikamarijas. Kai priėjom arčiau, paukščio jau nebuvo".

Pilonas paukščio nematė. Be to, jis neprisiminė, kad Pablas būtų žegnojęsis ar kalbėjęs sveikamarijas. Bet jis nesikišo, nes tai buvo Pablo istorija.

Jie nuskubėjo prie Denio, prieplaukos lentos dusliai dunksėjo po jų kojomis. Denis neatsisuko. Jie paėmė jį už rankų ir apgręžė.

– Deni! Kas atsitiko?

– Nieko. Viskas gerai.

– Tu sergi, Deni?

– Ne.

– Tai ko toks nusiminęs?

– Nežinau, – atsakė Denis. – Tiesiog tokia nuotaika užėjo. Aš nieko nenoriu.

– Gal tau padėtų daktaras?

– Sakau juk, kad nesergu.

– Tai paklausyk! – sušuko Pilonas. – Mes tau iškėlėm puotą namuose. Susirinko visas Tortiljų kvartalas. Groja muzika, yra vyno ir vištienos! Ten gal dvidešimt ar trisdešimt galonų vyno! Nejau nenori eiti?

Denis giliai atsikvėpė. Sekundei jis vėl nusisuko į juodą vandenį. Galbūt jis šnabždėjo dievams pažadą ar reiškė nepasitenkinimą.

Paskui atsisuko į draugus. Jo akys degė.

— Velniai griebtų, aš tikrai noriu eiti. Skubėkim. Mano gerklė perdžiūvo. Ar yra merginų?

— Tuntas merginų. Visos merginos.

— Tuomet eime. Paskubėkim.

Jis kone tekinas pasileido įkalnėn pirma jų. Iki namo dar buvo toli, bet jie išgirdo pro pušis besiliejančią gražią muziką ir šaižius laimingų žmonių balsus. Trys rasabraukiai atbėgo uždusę. Denis pakėlė galvą ir sukaukė kaip kojotas. Jam ėmė kišti stiklines su vynu. Jis nugėrė po gurkšnį iš kiekvienos.

Tai tavęs verta puota! Vėliau, kai kas nors prašnekdavo apie puotavimą, jo būtinai paklausdavo: „Ar buvai puotoje pas Denį?“ Ir jis, žinoma, būdavo buvęs, nebent būtų neseniai atsikėlęs žmogus. Tai buvo puota tau. Šaunesnės niekas paskui nė nebandė iškelti. To ir įsivaizduoti neįmanoma, nes per dvi dienas po puotos ji buvo pavadinta šauniausia iš visų, kada nors čia regėtų. Ar po tos nakties liko nors vienas vyras be garbingai gautų mėlynių ir žaizdų? Dar niekad čia nebuvo tick peštynių — ne dvikovų, nes visi vyrai įnirtingai plakėsi kupetoje ir kiekvienas už save.

O jau moterų juokas! Plonas, šaižus ir trapus it krištolas. Koks mandagus protesto spygavimas griovio pusėje! Tėvas Ramonas, kitą savaitę išklausęs išpažintis, negalėjo patikėti savo ausimis. Tortiljų kvartalo laiminga dvasia nutrūko nuo susilaikymo grandinės ir pakilo į orą viena didele ekstazės apimta esybe. Jie taip šoko, kad nuo trypimo viename kampe įsmuko grindys. Akordeonai griežė taip garsiai, kad po tos puotos jie liko chroniškai uždusę kaip nuvaryti arkliai.

O Denis? Lygiai kaip ši puota neturėjo sau lygių, taip ir Denis tą vakarą pranoko visus. Vėliau koks nors išsišokėlis kalbės: „Ar matei mane? Ar matei, kaip kviečiau tas negres šokti? Ar matei, kaip mes lyg katinai sukome ratą po rato?“ Ir jį grėsmingai nužvelgia sena, išmintinga akis. Koks nors balsas, gerai išmanantis, kas gali būti ir ko ne, ramiai paklausia: „Ar matei Denį tą puotos vakarą?“

Galbūt istorikas kada nors galėtų parašyti sausą, šaltą, pelėsiais trenkiančią Puotos istoriją. Jis galėtų pabrėžti tą puotos akimirką, kai Denis metė iššūkį visiems svečiams, puldamas vyrus, moteris ir vaikus su nulaužta stalo koja rankoje. Užbaigti jis galėtų šitokiais žodžiais: „Dažnai pastebime, kaip žūvantis organizmas įgauna nepaprastos ištvermės ir jėgos“. Užsimindamas apie tą antžmogišką Denio tos nakties veiklą meilės srityje, istorikas galėtų nevirpančia ranka rašyti: „Atrodo, kad puolamo gyvo organizmo visos spėkos panaudojamos vien reprodukcijai“.

Tačiau aš – o man pritaria ir Tortiljų gyventojai – sakau šitaip: „Velniop visa tai! Denis tikras vyras!“ Niekas dėmų neskaičiavo, o vėliau, suprantamas dalykas, nė viena jų nenorėjo prisipažinti likusi be dėmesio. Tad spėjamas Denio šaunumas gali būti šiek tiek išpūstas. To persūdymo dešimtosios dalies būtų pakakę bet kuriam kitam vyrui.

Kur Denis ėjo, paskui jį nesitraukdama sekė nuostabi beprotybė. Visas Tortiljų kvartalas karštai įrodinėjo, kad Denis vienas išgėrė tris galonus vyno. Tačiau nereikia pamiršti, kad dabar Denis – dievas. Po keleto metų tasai skaičius gali išaugti iki trisdešimties galonų. Po dvidešimties metų gali būti nė nemirktelint sakoma, kad debesis staiga nutviekė liepsnos atšvaitai ir ant jų pasirodė užrašas milžiniškomis raidėmis „DENIS“, kad nuo mėnulio lašėjo kraujas, kad karo dievo vilkas sustugo nuo Paukščių Tako kalnų.

Ilgainiui tie, kurie buvo silpnesni už Denį, ėmė glebti, griuvinėti, šliaužioti ant grindų ir painiotis po kojomis. Drūtesni, jausdami, kad jiems dar maža, šaukė dar garsiau, mušėsi dar įnirtingiau, šoko dar trankiau. Monterėjaus ugniagesių mašinos stovėjo užvestais varikliais, o ugniagesiai raudonais alaviniais šalmais ir lietpalčiais sėdėjo tylėdami ir laukė.

Naktis prabėgo greitai, bet Denis tebesiautėjo.

Kas nutiko paskui, patvirtinama daugelio liudininkų – vyrų ir moterų. Ir nors jų žodžiais smarkiai abejojama, aiškinama, kad jie buvo išgėrę trisdešimt galonų vyno ir statinaitę bulvinio, su svarbiausiais teiginiais niūriai sutinkama. Praėjo kelios savaitės, kol ta istorija įgavo išbaigtą pavidalą, nes iš pradžių vieni pasakodavo vienaip, kiti kitaip. Bet ilgainiui sakmės beliko vienas variantas, žinomas ir po šiai dienai.

Denis, pasak Tortiljų kvartalo gyventojų, ūmai ėmė keisti savo pavidalą. Jis pasidarė baisus ir išaugo sulig milžinu. Jo akys degė kaip automobilio žibintai.

Kraupu buvo į jį žiūrėti. Jis stovėjo viduryje kambario. Rankoje laikė pušinę stalo kojį, ir net ji buvo keleriopai išaugusi. Denis sviedė iššūkį pasauliui.

– Kas nori su manim susikauti? – šaukė jis. – Ar liko nors vienas vyras pasaulyje, kuris nebijo?

Visi bijojo, su siaubu žvelgdami į stalo kojį, tokią baisią ir tarsi gyvą. Denis suko ją virš galvos. Žvygtelėję nutilo akordeonai. Šokėjai sustojo kaip įbesti. Kambaryje įsivyravo nejauki tyla, ji kybojo ore riaumodama kaip vandenynas.

– Niekas? – vėl šūktelėjo Denis. – Ar aš vienas likau pasaulyje?! Ar niekas neišdrįs su manim pasigalynėti?

Vyrai drebėdami žiūrėjo į jo baisias akis. Ir nė vienas nepriėmė iššūkio.

Denis atsitiesė. Sako, jo galva beveik siekė lubas.

– Tuomet aš eisiu pas Tą, kuris norės su manim susikauti. Aš rasiu Pricšą, vertą Denio!

Jis išdidžiai žengė prie durų mažumėlę svyruodamas. Išsigandę svečiai prasiskyrė. Tarpdury jis pasilenkė. Visi stovėjo tylėdami ir laukė.

Jie išgirdo, kaip kieme jis pakartojo savo iššūkį, kaip stalo koja, švilpdama nelyginant meteoras, skrodė orą. Jie išgirdo nutolstančius jo žingsnius. O paskui už namo, griovio pusėje, nugriaudėjo atsakymas į jo iššūkį – toks klaikus ir baisus, kad visų nugaros suvirpėjo kaip šalnos pakąsti nasturtų stiebeliai. Net dabar, užsiminę apie Denio Priešininką, žmonės kalba pusbalsiu, baimingai dairydamiesi į šalis. Jie išgirdo Denio kovos šūkį. Jie išgirdo paskutinį Denio kovos klyksmą, o paskui bumptelėjimą. Ir stojo tyla.

Ilgai visi laukė nedrįsdami kvėptelėti, kad koks nors išsiveržęs iš plaučių gargėjimas nenustelbtų garso kieme. Bet jie laukė veltui. Naktis nuščiuvo, ir artinosi pilkšvas rytas.

Tylą nutraukė Pilonas.

– Kaži kas negerai, – pasakė jis ir pirmas puolė pro duris.

Narsuolis, – niekas negalėjo jo sulaikyti. Kiti nusekė iš paskos. Jis nuėjo už namo, kur girdėjo paskutinius Denio žingsnius, bet Denio ten nerado. Jis pasiekė siaurą vingiuotą taką, kuris vedė žemyn, į dugną išdžiūvusios upės, neregėjusios vandens jau daugel kartų. Visi matė, kaip Pilonas ėmė leistis tuo stačiu taku. Iš lėto jie nuėjo paskui jį. Ir rado Piloną griovio dugne, palinkusį viršum sulaužyto ir susukto Denio. Jis nukrito iš keturiasdešimt pėdų aukščio. Pilonas užžiebė degtuką.

– Atrodo, jis gyvas! – sukliko nesavu balsu. – Bėkit daktaro! Bėkit tėvo Ramono!

Žmonės pabiro. Per penkiolika minučių paklaikusių paisanų buvo pažadinti ir išvilkti iš lovų keturi gydytojai. Jiems nebuvo leista ruoštis su pabrėžtinu lėtumu, įprastu gydytojams, kurie nori prieš visus pasirodyti, jog nėra jausmų vergai. Ne! Jie buvo stumiami, skubinami, traukiami už rankų žmonių, kurie įgrūdo jiems į rankas lagaminėlius, niekaip nesugebėdami paaiškinti, ko nori. Tėvas Ramonas, ištrauktas už kojų iš savo patalo, užduseęs bėgo į kalną nega-

lėdamas suprasti, ar teks varyti velnią, ar krikštyti mirštantį kūdikį, ar dalyvauti linčo teisme. Tuo tarpu Pilonas su Pablu ir Chesum Marija užnešė Denį ant kalno ir paguldė į lovą. Aplink sustatė degančias žvakes. Denis sunkiai alsavo.

Pirmieji pasirodė gydytojai. Jie įtariai žvilgčiojo vienas į kitą svarstydami, kieno turėtų būti pirmenybė, bet tas trumpas delsimas paisanų akyse užžiebė pavojingas ugneles. Deniui apžiūrėti laiko reikėjo nedaug. Darbas buvo baigtas, kai pasirodė tėvas Ramonas.

Aš neisiu į tą kambarį su tėvu Ramonu, nes ten Pilonas su Pablu ir Chesus Marija, ir Didysis Džo Portugalas, ir Džonis Patranka, ir Titas Ralfas, ir Piratas su savo šunimis. Tai jo šeima. Durys buvo ir tebėra uždarytos. Mat, šiaip ar taip, tie žmonės turi išdidumo, ir yra dalykų, nuo kurių padorūs žmonės nukreipia akis.

O didžiajame kambaryje, kur Tortiljų kvartalo gyventojai iš ankštumo badėsi pasturgaliais, visi vien tylėjo ir laukė. Kunigas su daktarais rado subtilų būdą pranešti liūdną žinią. Kai tėvas Ramonas išėjo iš miegamojo, jo veido išraiška nebuvo pasikeitusi, bet jį pamačiusios moterys prapliupo garsiai ir isteriškai raudoti. Vyrai kojomis braižė grindis kaip arkliai pernelyg siauruose garduose, o paskui išėjo laukan į brėkštantį rytmetį. Miegamojo durys tebebuvo uždarytos.

XVII
APIE TAI, KAIP LIŪDINTYS DENIO BIČIULIAI NUMOJO RANKA Į PAPROČIUS. APIE TAI, KAIP BUVO SUDEGINTAS JUOS JUNGĘS TALISMANAS. APIE TAI, KAIP KIEKVIENAS BIČIULIS NUĖJO SAVO KELIU

Mirtis yra asmeninis reikalas, sukeliantis širdperšą, nevilтį, azartą arba nuobodų filosofavimą. Bet laidotuvės vis dėlto yra visuomeninis renginys. Įsivaizduokite, kad važiuojate į laidotuves prieš tai neišsiblizginę savo automobilio. Įsivaizduokite stovįs prie duobės krašto be geriausio savo kostiumo ir geriausių juodų, šauniai blizgančių batų. Įsivaizduokite siunčiąs į laidotuves gėles be kortelės su užrašu

apie šį jūsų poelgį. Nė vienas visuomeninis renginys neturi tokių griežtai nustatytų ritualų kaip laidotuvės. Įsivaizduokite, koks kiltų šurmulys, jei kunigas pamirštų tekstą ir imtų pliaukšti, kas jam ant seilės užcina, arba pradėtų eksperimentuoti su veido mimika. Pagalvokit, kaip visi apstulbtų, jeigu kambariuose, kur pašarvoti velionys, būtų sustatytos kėdės, o ne kietos geltonos taburetės, tinkamos kankinimams. Ne, merdinčio žmogaus galima nekęsti, galima jį mylėti, galima jo gedėti, apraudoti jį, tačiau miręs jis tampa svarbiausias sudėtingų ir formalių viešų iškilmių dalyvis.

Denis buvo jau dvi dienos miręs, ir jis jau nebebuvo Denis. Nors žmonių veiduose švietė gedulas, jų širdys džiūgavo. Vyriausybė buvo prisižadėjusi surengti kariškas laidotuves visiems buvusiems kareiviams, kurie to pageidaus. Iš Tortiljų kvartalo Denis buvo pirmasis, ir Tortiljos buvo pasirengusios išbandyti, ko verti vyriausybės pažadai. Garnizonui buvo laiku pranešta, ir Denio kūnas jau buvo balzamuotas valdžios lėšomis. Naujai nudažytas patrankos lafetas laukė artilerijos stoginėje kartu su ant jo padėta sulankstyta vėliava. Penktadieniui gauti nurodymai: nuo 10 val. iki 11 val. laidotuvės, eskortas, eskadronas A, 11 kavalerijos pulkas, pulko orkestras, šaulių kuopa.

Ar to buvo maža, kad kiekviena Tortiljų kvartalo moteris nuskubėtų Monterėjun apsipirkti? Dieną tamsiaodžiai vaikai ėjo per Monterėjaus gatves, kaulydami iš sodininkų gėlių Denio laidotuvėms. Naktį tie patys vaikai lipo į tuos pačius sodus papildyti puokščių.

Puotai buvo pasipuošta gražiausiais drabužiais. Dabar per dvi dienas reikėjo juos išvalyti, išplauti, iškrakmolyti, suadyti ir išlyginti. Pragariškas darbas. Visi baisiausiai jaudinosi — kaip ir derėjo.

Kitos dienos vakarą bičiuliai susirinko savo namuose. Nelaimės sukeltas šokas jau buvo praėjęs, o vyno nelikę. Ir dabar juos ėmė siaubas, nes iš viso Tortiljų kvartalo tik jie, labiausiai mylėję Denį, daugiausia gavę iš jo rankų — jie, paisanai, buvo vieninteliai, kurie negalėjo dalyvauti Denio laidotuvėse. Skaudančiomis galvomis jie jautė besiartinančią tragediją jau anksčiau, bet tą vakarą katastrofiška padėtis pasidarė tokia apčiuopiama, kad nuo jos negalėjai pasislėpti.

Po teisybei, nebuvo ko ir kalbėti apie jų apsirengimą. Po puotos marškiniai ir džinsai paseno daugeliu metų. Ar rasi kur nepraplyšusį kelį? Ar rasi nesudraskytus marškinius? Jei būtų miręs kas nors kitas, jie galėtų pasiskolinti kokį drabužį. Bet visame Tortiljų kvartale nebuvo žmogaus, kuris nebūtų rengęsis eiti į laidotuves geriausiais

drabužiais. Namie ketino likti tik akiplėša Riordanas, bet jam buvo paskirtas karantinas dėl raupų, taip pat ir jo drabužiams. Vienam kostiumui pinigų buvo galima iškaulyti arba pavogti, bet šešiems kostiumams — neįmanoma.

Pasakysite, jie per mažai mylėjo Denį, kad ryžtųsi į jo laidotuves eiti skarmaluoti? Ar jūs eitumėt skarmaluotas, kai jūsų kaimynai išsičiustiję? Ar nebus didesnis Denio atminimo paniekinimas, jeigu jie eis skarmaluoti, užuot apskritai nėję?

Jų neviltis buvo kaip bedugnė. Jie keikė savo likimą. Pro praviras duris parado žingsniu pro šalį žygiuoja Galvesas. Galvesas nusipirko laidotuvėms naują kostiumą ir apsivilko jau prieš parą. Bičiuliai sėdėjo parėmę smakrus, sugniuždyti savo piktos lemties. Jie svarstė menkiausias galimybes.

Pirmą kartą gyvenime Pilonas nusišnekėjo.

— Galėtume kiekvienas pasivogti po kostiumą,— pasiūlė jis.

Bet ir pats žinojo, kad šneka niekus, nes šiąnakt visi kostiumai nakvos šalia lovų, sudėti ant kėdžių. Vogti kostiumus reikštų pražūtį.

— Kartais Gelbėjimo armija dalija kostiumus,— prisiminė Chesus Marija.

— Buvau nuėjęs,— tarė Pablas.— Dabar jie turi keturiolika suknelių ir nė vieno kostiumo.

Likimas buvo prieš juos nusistatęs, iš kurios pusės žvelgtum. Įėjo Titas Ralfas su nauja žalia nosinaite, kyšančia iš kišenėlės ant krūtinės, bet, pajutęs priešiškumą, ėmė atsiprašinėti ir išsinešdino.

— Jei turėtume bent savaitę laiko, galėtume darinėti sepijas,— šovė herojiška mintis į galvą Pilonui.— Bet laidotuvės rytoj. Reikia žiūrėti tiesai į akis. Žinoma, mes puikiausiai galime dalyvauti laidotuvėse.

— Kaip?— paklausė bičiuliai.

— Kai orkestras ir palyda žygiuos gatve, mes galime sekti šaligatviu. Aplink visą kapinių tvorą auga aukšta žolė. Gulint joje galima viską matyti.

Bičiuliai dėkingi sužiuro į Piloną. Jie žinojo, kad jis savo aštriu protu iššniukštinėjo visas galimybes. Tačiau matyti laidotuves — tik pusė reikalo, mažiau nei pusė. Svarbiausia, kad tave pamatytų. Čia esmė.

— Tebūnie tai mums pamoka,— pasakė Pilonas.— Turime įsikalti į galvas, kad visuomet reikia po ranka turėti gerą kostiumą. Niekad nežinai, kas gali atsitikti.

Tuo jie ir baigė svarstyti, tačiau jautėsi pralošę. Visą naktį jie klajojo po miestą. Ar liko koks nors kiemas, iš kurio nebūtų išvogtos gražiausios gėlės? Ar liko ant kurio nors krūmo gražiausi žiedai? Rytą duobės kapinėse, turėjusios priimti Denio kūną, beveik nebuvo matyti: ją dengė gražiausios gėlės iš prašmatniausių Monterėjaus gėlynų.

Gamta savo dekoracijas parengia ne visuomet su geru skoniu. Juk per Vaterlo mūšį lijo lietus. Keturiasdešimties pėdų gylio sniegas iškrito Donerio būrio[13] kelyje. Bet penktadienis išaušo gražus. Saulė pakilo tokia, tarsi būtų pikniko diena. Žuvėdros sklendė virš besišypsančios lagūnos link konservų fabrikų. Meškeriotojai užsiėmė vietas ant uolų, laukdami atoslūgio. Pelis Drag vaistinė nuleido langų tentus, kad apsaugotų nuo cheminio saulės spindulių poveikio šildykles. Mačadas pakabino lange užrašą „Grįšiu po dešimties minučių" ir išėjo persirengti laidotuvėms. Uostan įplaukė trys seineriai, pilni sardinių. Lujis Duartė perdažė savo valtį ir užrašė naują pavadinimą vietoj „Lolitos" – „Trys pusseserės". Džeikas Leikas sulaikė valkatą iš Del Montės, paskui paleido jį ir nusipirko cigarą.

Neišsprendžiama mįslė. Kaip gali gyvenimas tekėti sena vaga šitokią dieną? Kaip gali mamaitė Džekson lyg niekur nieko laistyti iš žarnos šaligatvį prieš savo namą? Kaip gali Džordžas V.Merkas rašyti jau ketvirtą – ir pikčiausią laišką vandentiekio kompanijai? Kaip gali Čarlis Maršas būti, kaip visada, nusilakęs iki žemės graibymo? Tai šventvagystė. Tai įžūlumas.

Denio bičiuliai pabudo ir nusiminę kėlėsi nuo grindų. Denio lova buvo tuščia. Atrodė, kad tai karininko kovos žirgas, kuris seka paskui šeimininką į kapą. Net Didysis Džo Portugalas slapčiomis nesižvalgė į Denio lovą. Saulė linksmai švietė pro langą, margindama grindis plonyčiais voratinklių šešėliais.

– Deniui patikdavo tokie rytmečiai, – tarė Pilonas.

Atlikę ritualą prie griovio, bičiuliai valandėlę pasėdėjo ant prieangio, geru žodžiu minėdami savo draugą. Jie kruopščiai išvardijo visas Denio dorybes. Jie kruopščiai pamiršo visas Denio ydas.

– Koks stiprus jis buvo, – pasakė Pablas. – Stiprus kaip mulas! Galėjo pakelti stirtą šieno!

[13] Būrys kolonistų, vadovaujamų kapitono Džordžo Donerio, keliavo į Kaliforniją (1846 – 1847) ir Siera Nevados kalnuose buvo užklupti baisios pūgos. Iš 89 žmonių gyvi liko 47. Bado kančios privedė būrį prie kanibalizmo.

Jie prisiminė epizodus, susijusius su Denio gerumu, drąsa, kilniaširdiškumu.

Pernelyg greitai užklupo laikas eiti į bažnyčią, stovėti gatvėje, įlindus į savo drabužgalius. Širdyse jie raudonavo iš gėdos, kai laimingesni žmonės traukė pro šalį bažnyčios link pasipuošę ir smarkiai kvepėdami „Aqua Florida" odekolonu. Bičiuliai girdėjo muziką ir širdį veriantį mišių ūžesį. Jie matė, kaip pasirodė kavaleristai, paskui orkestras su būgnininkais, laikančiais veltiniu apvyniotas lazdeles, būrys karcivių ir patrankos lafetas, traukiamas trijų porų arklių su kavaleristu ant kairiojo kiekvienos poros arklio. Gedulingas kaustytų kanopų tauškėjimas į asfaltą draskyte draskė bičiulių širdis. Jie bejėgiškai žiūrėjo, kaip karstas užkeliamas ant lafeto ir užklojamas vėliava. Karininkas pūstelėjo švilpuką ir iškėlė ranką. Eskadronas pajudėjo, o kareiviai nuleido šautuvus. Lėtu, šiurpulingu ritmu tratėjo būgnai. Orkestras užgrojo savo abejingą maršą. Lafetas trūktelėjo iš vietos. Lydintieji iškėlę galvas ėjo iš paskos: vyrai griežtais ir rūsčiais veidais, moterys elegantiškai pakėlusios padurkus, saugodamosi kavaleristų sukelto dulkių šleifo. Čia buvo visi: Kornelija Ruis, ponia Morales, Galvesas, išdavikas Ralfas, Saldukė Ramires, Mačadas, visi, ką nors reiškę Tortiljų kvartale, ir visi kiti.

Ar reikia stebėtis, kad draugai neištvėrė gėdos ir nusiminimo?

Valandėlę jie didvyriškai slinko šaligatviu procesijai iš paskos.

Pirmasis neišlaikė Chesus Marija. Jis ėmė raudoti iš gėdos, nes jo tėvas buvo turtingas ir gerbiamas boksininkas profesionalas. Chesus Marija nukorė galvą ir pabėgo. Likusieji penki bičiuliai traukė toliau, o paskui juos — penki šunys.

Kai procesija prisiartino prie kapinių, Denio bičiuliai jau gulėjo aukštoje žolėje už kapinių tvoros. Apeigos buvo trumpos ir kariškos. Karstą nuleido į duobę, driokstelėjo salvė. Trimitas davė atsitraukimo signalą, o jį išgirdę Enrikė, Pūkis, Pacharitas, Rudolfas ir senjoras Alekas Tompsonas užvertę galvas užkaukė. Kaip Piratas jais didžiavosi!

Viskas baigėsi pernelyg greitai, ir bičiuliai skubiai pasišalino vengdami žmonių.

Jiems teko praeiti pro tuščius Torelio namus. Pilonas įlindo pro langą ir išnešė du galonus vyno. Paskui neskubėdami patraukė į nutykusį Denio namą. Jie ceremoningai prisipylė stiklainius ir išgėrė.

— Denis mėgo vyną,— kalbėjo jie.— Denis būdavo laimingas turėdamas vyno.

Praėjo diena, atėjo vakaras. Bičiuliai, siurbčiodami vyną, mintimis klaidžiojo praeityje. Septintą valandą pasirodė susigėdęs Titas Ralfas ir atsinešė dėžę cigarų, išloštų Alvaro gatvėje. Bičiuliai prisidegė po cigarą, nusispjovė ir atkimšo antrą galoną. Pablas, bandydamas balsą, užtraukė pirmuosius dainos žodžius.

— Kornelija Ruis šiandien viena,— mąsliai tarė Pilonas.

— Gal iš tikrųjų šiandien sudainuoti kelias liūdnas dainas,— tarė Chesus Marija.

— Bet Denis nemėgo liūdnų dainų,— papriešta ravo Pablas.— Jam patikdavo greitos, apie žavias moteris.

Bičiuliai niūriai linktelėjo galvas.

Pablas pabandė sudainuoti antrąjį posmelį. Pilonas ėmė pritarti, ir dainai baigiantis traukė jau visi kartu.

Dainai pasibaigus, Pilonas supapsėjo cigarą, bet šis buvo užgesęs.

— Titai Ralfai,— tarė jis.— Gal atsineštum savo gitarą, kad daina geriau skambėtų.

Jis prisidegė cigarą ir pirštais sprigtelėjo šalin degtuką.

Plonytis degantis strypelis nukrito ant seno laikraščio, gulėjusio prie sienos. Visi pašoko ant kojų užtrypti ugnies, bet staiga sustojo kaip įbesti ir žengė žingsnį atgal, nes jiems į galvas šovė dangaus siųsta mintis. Jie susižvalgė ir nusišypsojo vienas kitam nemirtingųjų ir vilties netekusiųjų šypsenomis. Jie su pagarbia baime stebėjo, kaip liepsnelė suvirpa beveik užgesdama, paskui vėl šokteli aukštyn. Jie žiūrėjo, kaip liepsnos žiedai išsiskleidžia ant laikraščio. Štai štai, per smulkmenas reiškiasi dievų valia. Kol degė laikraštis, vyrai šypsojosi, o paskui ugnis lyžtelėjo sausą medinę sieną...

Taip turi būti, o išmintingieji Denio bičiuliai. Saitas, jus jungęs, nukirstas; magnetas, traukęs jus draugėn, neteko savo galios. Koks nors svetimas žmogus, koks nors sugižęs Denio giminaitis taps namo savininku. Verčiau tegul šis šventos draugystės simbolis, šis namas, regėjęs puotas ir muštynes, meilę ir ramybę, miršta, kaip numirė Denis,— mesdamas šlovingą ir beviltišką iššūkį dievams.

Jie sėdėjo ir šypsojosi. O ugnies liežuviai tarsi gyvatės rangėsi vis aukščiau, vis arčiau lubų, paskui išsiveržė pro stogą ir ėmė kaukti. Tiktai tada jie pakilo nuo kėdžių ir lyg sapnuodami išėjo pro duris.

Pilonas, sykį jau pasimokęs, pasiėmė vyno likučius.

Nuo Monterėjaus atsklido sirenų kauksmas. Sunkvežimiai riaumodami antru bėgiu ropštėsi į kalną. Žibintų šviesos blaškėsi tarp

medžių. Ugniagesiams privažiavus, iš Denio namo buvo likęs vienas didelis bukas licpsnos liežuvis. Žarnos nupurškė vandeniu aplinkinius medžius ir krūmus, kad gaisras neišsiplėstų.

Tirštoje Tortiljų kvartalo gyventojų minioje Denio bičiuliai lyg apkerėti stovėjo ir žiūrėjo tol, kol iš namo liko krūva juodų smilkstančių nuodėgulių. Paskui gaisrininkų mašinos apsisuko ir nudardėjo į Monterėjų.

Smalsuoliai išnyko tamsoje, o bičiuliai tebestovėjo nenuleisdami akių nuo rūkstančių griuvėsių. Paskui pasižiūrėjo keistais žvilgsniais vienas į kitą ir į sudegusį namą. Tuomet apsisuko ir lėtai nužingsniavo iš tos vietos, kiekvienas skyrium nuo kitų.

KONSERVŲ GATVĖ

Iš anglų kalbos vertė
VIRGILIJUS ČEPLIEJUS

Konservų gatvė Monterėjuje, Kalifornijos valstijoje, yra poema, smarvė, gergždesys, šviesos atspalvis, įprotis, nostalgija, sapnas. Konservų gatvė pasklida ir ankšta, tai skarda ir geležis, rūdys ir skiedros, aptrupėję šaligatviai, piktžolėtos dykvietės, šiukšlynai, sardinių konservų fabrikai ir rifliuotos skardos, landynės, restoranai ir viešnamiai, mažos krautuvėlės, laboratorijos. Kažkas kažkada yra pasakęs, kad ten gyvena „šliundros, sąvadautojai, lošėjai, šunsnukiai", ir, matyt, turėjo galvoje – Visi. Jeigu jis būtų žiūrėjęs pro kitą rakto skylutę, tai gal būtų pasakęs „šventieji ir angelai, kankiniai ir atpirkėjai", ir būtų turėjęs galvoje tą patį.

Rytais, kai sardinių gaudytojai baigia darbą, seineriai sunkiai įkrypuoja įlankon, pūsdami sirenas. Tie sunkiai prikrauti laivai stoja prie kranto, kur įlankon sumerktos konservų fabrikų uodegos. Šis palyginimas yra kruopščiai apgalvotas, nes jei fabrikai būtų sumerkę įlankon savo burnas, tai pro kitą galą išeinančios konservuotos sardinės bent jau metaforiškai būtų kur kas baisesnis dalykas. Tada sukaukia fabrikų sirenos, ir vyrai bei moterys visame mieste greitai apsirengia ir bėgte skuba į darbą. Paskui blizgantys automobiliai veža aukštuomenę: direktorius, juristus, savininkus, kurie dingsta kontorose. Paskui iš miesto pasipila minios italų, kinų, lenkų, vyrų ir moterų, su kelnėmis, guminiais apsiaustais ir prijuostėmis. Jie bėgte skuba valyti, skrosti, virti, konservuoti žuvų. Visa gatvė dunda, dejuoja, rėkia ir ūžia, o tuo metu sidabrinių žuvų upės liejasi iš laivų, šie kyla vis aukščiau iš vandens, kol ištuštėja. Konservų fabrikai dunda, šnypščia, žvanga, kol paskutinė žuvis būna nuvalyta, išskrosta, išvirta ir užkonservuota. Tada sirenos sukaukia vėl, ir peršlapę, dvokiantys, pavargę italai, kinai ir lenkai, vyrai ir moterys, pasipila laukan ir eina įkalnėn į miestą. Tada Konservų gatvė vėl tampa pati savimi – rami ir paslaptinga. Sugrįžta jos įprastas gyvenimas. Valkatos, kurie iš pasibjaurėjimo buvo pasišalinę po juodais kiparisais, išeina į dykvietę pasėdėti ant surūdijusių vamzdžių. Jeigu šviečia saulė, išeina pasišildyti ir Doros merginos. Dokas iš Vakarų biologinės laboratorijos per gatvę žingsniuoja į Li Čongo krautuvę nusipirkti poros kvortų alaus. Dailininkas Anri kaip erdelterjeras dykvietėje ir šiuk-

šlyne ieškinėja kokio medgalio ar metalo gabalo savo statomai valčiai. Paskui gatvėn ateina tamsa, ir priešais Doros įstaigą užsidega žibintas – tarsi negęstantis Konservų gatvės mėnulis. Į Vakarų biologinę renkasi svečiai, ir Dokas per gatvę eina pas Li Čongą nusipirkti penkių kvortų alaus.

Kaip pavaizduoti poemą, smarvę, gergždesį, šviesos atspalvį, įprotį, sapną? Kai renki jūros gyvius, pasitaiko tokių plokščių kirmėlių, tokių švelnių, kad jų beveik neįmanoma paimti sveikų, nes vos paliestos nutrūksta. Reikia palaukti, kol ji ramiai pati užšliauš ant peilio geležtės, ir tik tada nukrėsti į stiklainį su jūros vandeniu. Gal kaip tik šitaip ir reikia rašyti šitą knygą – kloti tuščius lapus, ir tegu pasakojimai patys šliaužia į juos.

1

Li Čongo krautuvėlė, nors ir nepasižymėjo dideliu tvarkingumu, buvo tarsi gausybės ragas. Ji buvo maža ir ankšta, bet tame vienintelia me kambarėlyje galėjai rasti visko, ko žmogui reikia, kad gyventų ir būtų laimingas: drabužių, maisto, – tiek šviežio, tiek konservuoto, – gėrimų, tabako, žvejybos reikmenų, instrumentų, valčių, virvių, šovinių ir kiaulienos muštinių. Čia galėjai nusipirkti šlepetes, šilkinį kimono, ketvirtį pintos viskio ir cigarų. Galėjai pasirinkti daiktų derinį pagal bet kokią nuotaiką. O tą vienintelę prekę, kurios nebuvo pas Li Čongą, galėjai rasti kitapus gatvės pas Dorą.

Krautuvėlė būdavo atidaroma auštant, o uždaroma tiktai tada, kai nakčiai jau priglobtas paskutinis atklydęs dešimtcentis. Ne dėl to, kad šeimininkas būtų buvęs godus. Anaiptol. Bet jeigu žmogus nori išleisti pinigus, tai kodėl jam nepadėjus? Kol Li dar mokėjo stebėtis, jis ir pats stebėjosi savo padėtimi bendruomenėje. Jau daugelį metų visi Konservų gatvės gyventojai buvo jam skolingi. Jis niekada nespausdavo skolininkų, bet kai sąskaita pasidarydavo pernelyg didelė, Li Čongas pasakydavo gana. Ir nenorėdamas kopti miestan į kalną, skolininkas paprastai užmokėdavo ar bent stengdavosi tai padaryti.

Li buvo apvalaus veido ir mandagus. Jis kalbėjo didinga anglų kalba, nevartodamas jokių „r". Kai Kalifornijoje įsiliepsnodavo kinų klanų karai, Li Čongas suprasdavo, kiek kainuoja jo galva. Tada jis

paslapčia nuvažiuodavo į San Franciską ir atsigulęs ligoninėn palaukdavo, kol baigsis visi neramumai. Niekas nežinojo, kur jis deda savo pinigus. Gal jis jų paprasčiausiai neturėjo? Gal visas jo turtas buvo neapmokėtos sąskaitos? Bet gyveno jis gerai ir buvo gerbiamas visų kaimynų. Jis pasitikėdavo savo klientais tol, kol tas pasitikėjimas netapdavo juokingas. Kartais jis padarydavo ir komercinių klaidų, bet ir tais atvejais sugebėdavo išpešti nors gramą naudos ar bent įžvelgti ją. Taip buvo ir su Nakvynės Rūmais. Bet kuris kitas šitą sandėrį būtų palaikęs grynu nuostoliu, bet ne Li.

Li Čongo vieta krautuvėlėje buvo prie prekystalio, ten, kur cigarai. Jo kasa buvo kairėje, o skaitytuvai dešinėje. Po stiklu gulėjo rudi cigarai, cigaretės – „Bull Durham", „Velnio mišinys", „Penki broliai", o jam už nugaros lentynose ant sienos stovėjo pintos, puspintės ir ketvirčiai „Senosios Žalios upės", „Senosios Vilos", „Senojo Pulkininko" ir pačio populiariausio – „Senojo Tenesietiškojo", labai pigaus, miešto, ne mažiau kaip keturių mėnesių senumo viskio, visų vadinamo „Seniu Tenisiuku". Li Čongas tarp viskio ir pirkėjo stovėdavo ne be reikalo. Kai kurie gudreivos buvo ne sykį mėginę nukreipti jo dėmesį į kitas krautuvės vietas. Prie kitų prekystalių stovėdavo pusbroliai, sūnėnai, sūnūs ir marčios, bet pats Li niekad nesitraukdavo nuo prekystalio su cigarais. Stiklinis vitrinos viršus atstodavo jam stalą. Jo putlios, dailios rankos gulėdavo ant stiklo, o pirštai judėdavo lyg mažos neramios dešrelės. Platus auksinis žiedas ant viduriniojo kairės rankos piršto buvo vienintelis jo papuošalas; juo jis tyliai barbendavo į guminę pagalvėlę grąžai su senų seniausiai nusitrynusiomis karpelėmis. Li lūpos ir burna buvo putni, kai šypsodavosi savo malonia šypsena, sušvisdavo visa eilė šilto ir kilnaus aukso. Jis dėvėjo akinius su pusiniais stiklais ir kadangi jų niekad nenusiimdavo, tai žiūrėdamas į tolimus daiktus turėdavo užversti galvą. Maži neramūs jo dešreliniai pirštai mušė skaitytuvais procentus, nuolaidas, sudėtį, atimtį, rudos draugiškos akys lakstė po parduotuvę, o dantys akino pirkėją.

Vieną vakarą, stovėdamas ant laikraščių, kad nešaltų kojos, jis su humoru ir liūdesiu mąstė apie sandėrį, kuris tą popietę buvo sudarytas ir kiek vėliau tą pačią popietę nutrauktas.

Jei išėjęs iš parduotuvės pasuksi tiesiai per piktžolėm apaugusią dykvietę, pro didžiulius iš konservų gamyklų išmestus surūdijusius vamzdžius, tai žolėje pamatysi taką. Praėjęs pro kiparisą, perkirtęs geležinkelio bėgius, už vištidės pamatysi siaurą, žemą pastatą, kuris

kadaise buvo naudojamas kaip žuvies sandėlis. Tai buvo paprasčiausias didžiulis kambarys su stogu, priklausantis varganam džentelmenui, pavarde Horacijus Ebvilis. Horacijus turėjo dvi žmonas ir šešis vaikus ir per tam tikrą skaičių metų sugebėjo maldavimais bei įtikinėjimais savo skolą krautuvėje pakelti iki tokio lygio kaip niekas kitas Monterėjuje. Tą popietę jis įėjo krautuvėn, ir jo švelnus pavargęs veidas net sudilgo nuo rūsčio, šmėstelėjusio Li akyse. Storas Li pirštas barbeno į pagalvėlę. Horacijus padėjo delnus ant stiklinio prekystalio.

— Aš tau skolingas begalę pinigų, ar ne? — paklausė jis paprastai.

Li dantys nušvito, pritardami tokiai netradiciškai įžangai. Jis rimtai linktelėjo, nenutuokdamas, kas čia bus.

Horacijus persibraukė liežuviu lūpas, nuodugniai, nuo krašto iki krašto.

— Vaikų labiausiai gaila,— pasakė jis.— Juk dabar tu jiems nebeduosi mėtinių saldainių, garantuoju.

Li veidas sutiko su tokia išvada.

— Begalė pinigų,— pasakė jis.

Horacijus kalbėjo toliau:

— Tu žinai mano namus už pervažos, ten, kur sudėta žuvis?

Li linktelėjo. Tai buvo jo žuvis.

— Jeigu aš juos tau atiduočiau,— rimtai paklausė Horacijus,— ar tiek užtektų už skolą?

Li užvertė galvą ir pro savo pusakinius pažvelgė į Horacijų, jo galvoje ėmė lėkti skaičiai, o dešinė ranka nejučiom ėmė ieškoti skaitytuvų. Li įvertino suklypusį pastatą ir sklypą, kuris gali būti pelningas, jeigu konservų fabrikas sumanytų plėstis.

— Žinoma,— pasakė Li Čongas.

— Gerai, tada trauk sąskaitas, o aš parašysiu pardavimo kvitą.

Horacijus tarsi kažkur skubėjo.

— Kam daug popieliaus,— tarė Li.— As tau palasysiu viską ant vieno.

Juodu išdidžiai užbaigė sandėrį, ir Li pastatė ketvirtį pintos „Senio Tenisiuko". Tada Horacijus Ebvilis labai tiesus nuėjo per dykynę pro kiparisą, per pervažą, pro vištidę, įėjo į buvusius savo namus ir nusišovė ant žuvų krūvos. Ir nors tai neturi jokio ryšio su šia istorija, bet po to nė vienas Ebvilio vaikas, nesvarbu, kurios motinos, nejautė mėtinių saldainių stygiaus.

Bet grįžkim prie to vakaro. Horacijus gulėjo ant lentos prismaigs-

tytas balzamavimo adatų, jo žmonos apsikabinusios sėdėjo ant jo namo laiptelių (iki laidotuvių pabaigos jos draugavo, paskui pasidalino vaikus ir daugiau nebesikalbėjo). Li Čongas stovėjo prie cigarų prekystalio, ir jo rudos gražios akys, kupinos amžino kiniško liūdesio, buvo nukreiptos į patį save. Jis suprato, kad niekuo čia negalėjo padėti, bet jeigu būtų žinojęs iš anksto, tai būtų nors pamėginęs. Li gerumas ir supratingumas sakė, kad žmogaus teisė nusižudyti yra neatimama, bet kartais draugas gali padaryti savižudybę nebūtiną. Li jau buvo apmokėjęs laidotuvių išlaidas ir nusiuntęs liūdinčioms šeimoms po pintinę gastronomijos prekių.

Taigi dabar Li Čongui priklauso Ebvilio namas — geras stogas, geros grindys, du langai ir durys. Tiesa, ant grindų buvo žuvų krūva, skleidžianti nenusakomą stiprų kvapą. Iš pradžių Li Čongas ketino tenai įrengti bakalėjos sandėlį, bet paskui atsisakė tos minties. Labai jau toli nuo krautuvės, bet kas sumanęs gali įlipti pro langą. Jis kaip tik tapnojo žiedu per pagalvėlę ir svarstė šią problemą, kai atsidarė durys ir įėjo Makas. Makas buvo galva, lyderis, vadovas ir šiek tiek netgi eksploatatorius nedidelės grupelės, vienijamos to, kad niekad nė vienas jos narys neturėjo šeimos, pinigų ir šiaip jokių kitų troškimų, išskyrus maistą, gėrimus bei malonumus. Dauguma žmonių taip atkakliai ieško malonumų, kad jį suradę iš nuovargio nieko nebepajunta, tačiau Makas su savo bičiuliais prie malonumo eidavo palengva, tarsi atsitiktinai, ir subtiliai juo mėgaudavosi. Makas ir Heizlis, nepaprastai stiprus jaunas vyriškis, Edis, pavaduojantis „La Idoje" bufetininką, Hjugis ir Džonsas, kartais renkantys varles ir kates Vakarų biologinei laboratorijai, gyveno tuose surūdijusiuose vamzdžiuose dykvietėje netoli Li Čongo. Tiksliau — vamzdžiuose gyveno tada, kai būdavo drėgna, bet geru oru glausdavosi juodo kipariso pavėsyje dykvietės pakrašty. Nulinkusios to medžio šakos buvo tarsi kokia palapinė, kurioje galėjai gulėti ir stebėti kunkuliuojantį Konservų gatvės gyvenimą.

Pamatęs Maką, Li Čongas šiek tiek įsitempė, jo žvilgsnis slystelėjo prie durų įsitikinti, ar sykiu neįėjo Edis, Heizlis ar Hjugis su Džonsu, paskui vėl sugrįžo į lentynas.

Makas savo kortas atidengė visiškai atvirai.

— Li, — pasakė jis, — aš su Edžiu ir kitais išgirdome, kad Edvilio namai dabar priklauso tau.

Li Čongas linktelėjo ir laukė toliau.

— Aš ir mano draugai sumanėme paklausti tave: gal kartais mus

įsileistum? Mes saugosim tavo turtą, – pridūrė jis greitai. – Nelcisim niekam lįsti vidun, laužyti. Juk vaikai gali visus langus išdaužyti, – paaiškino jis. – Jei niekas neprižiūrės, tai namai juk ir sudegti gali.

Li atlošė galvą ir pro savo pusinius akinius pažvelgė Makui į akis, jo žiedas nuo mąstymo ėmė barbenti į pagalvėlę kur kas lėčiau. Mano akyse atsispindėjo geranoriškumas bei atvirumas, troškimas, kad visi būtų laimingi. Bet kodėl Li Čongas jaučiasi truputį užspeistas? Kodėl jo protas ieško išeities atsargiai, kaip katė tarp kaktusų? Juk viskas pateikta kuo sklandžiausiai, beveik kaip filantropija. Li protas perkratinėjo tikimybes – ne, viskas beveik garantuota – ir jo pirštas ėmė tapnoti dar lėčiau. Jis įsivaizdavo, kad nepriima Mako pasiūlymo, ir įsivaizdavo išdaužytus langus. Tada Makas, be abejo, antrą kartą pasisiūlys saugoti jo turtą, o po antro atsisakymo Li jau užuodė dūmų kvapą, matė sienomis šliaužiančias liepsnas. Makas su bičiuliais padės gesinti gaisrą. Li pirštas visai nurimo ant pagalvėlės. Jis paguldytas ant menčių. Tai aišku. Jam liko tiktai išsaugoti savo orumą, ir Makas su tuo kilniai sutiko.

– Jūs mokėti nuoma uz mano namas? – paklausė Li. – Jūs gyventi ten kaip viesbutis?

Makas nusišypsojo plačiai ir kilniai.

– Žinoma! – šūktelėjo jis. – Puiki mintis! Kiek nori?

Li susimąstė. Jis žinojo, kad suma visai nesvarbu. Pinigų jis vis tiek negaus. Vadinasi, telieka saugoti orumą ir paprašyti solidžios sumos.

– Penki dolcliai savaitė, – pasakė Li tvirtai.

– Gerai, paklausiu, ką sakys vaikinai, – tarė Makas.

Tuo viskas ir baigėsi. Visi liko patenkinti. Ir jei kam galėjo pasirodyti, kad Li patyrė visišką pralaimėjimą, tai jis pats vertino visai kitaip. Langai liko sveiki. Gaisro irgi nebuvo, ir nors nuoma buvo mokama, bet kai nuomininkai pelnydavo kiek pinigų, o tai atsitikdavo gana dažnai, jiems nė galvon nešaudavo, kad tuos pinigus galima išleisti kur nors kitur, ne Li Čongo krautuvėje. Jis įgijo būrelį nuolatinių klientų. Bet tai dar ne viskas. Jei krautuvėje imdavo siautėti koks girtuoklis, jei iš Monterėjaus lėkdavo grėsminga berniūkščių gauja, Li Čongui tereikėdavo tik šūktelti, ir pagalbon atskubėdavo nuomininkai. Nusistovėjo dar viena gera taisyklė – iš geradario nevagiama. Iš konservuotų pupų, pomidorų, arbūzų ir pieno Li sutaupė daugiau negu buvo užsiprašęs už butą. O jeigu tuo pačiu metu padidėjo trūkumai kitose Monterėjaus krautuvėse, tai čia jau ne Li reikalas.

Vaikinai įsikraustė į namą, žuvys buvo iškraustytos. Niekas neatmena, kam šovė galvon pavadinti tą namą Nakvynės Rūmais, bet taip jis nuo tol buvo vadinamas. Vamzdžiuose arba po kiparisu nebuvo vietos baldams arba mažesniems ištaigos dalykėliams, kurie ne tik būdingi, bet ir būtini mūsų civilizacijai. Įsikūrę Nakvynės Rūmuose, vaikinai ėmėsi apstatymo. Atsirado kėdė, sulankstoma lovelė, dar viena kėdė. Ūkinių prekių parduotuvė be jokių pretenzijų ir be savo žinios paaukojo skardinę raudonų dažų, ir naujai įgytas stalas ar suolas būdavo nudažomas; tai gerokai pagražindavo daiktą, be to, padarydavo jį neatpažįstamą, jei kartais užmatytų ankstesnysis šeimininkas. Šitaip Nakvynės Rūmai ėmė funkcionuoti. Vaikinai sėdėdavo palei savo duris ir pro geležinkelį bei dykvietę žiūrėdavo tiesiai į fasadinius Vakarų biologinės langus. Vakarais iš laboratorijos būdavo girdėti muzika. Jų akys sekdavo paskui Doką, kai šis gatve eidavo pas Li Čongą nusipirkti alaus. Ir Makas sakydavo: „Tas Dokas puikus vaikinas. Reikia padaryti jam ką nors gero".

2

Žodis yra simbolis ir žavesys, kuriuo apgaubti žmonės ir įvykiai, medžiai, augalai, fabrikai ir pekiniečiai. Daiktas tampa Žodžiu, paskui vėl Daiktu, bet jau apsiaustu ir apaustu pasakišku audiniu. Žodis įsiurbia Konservų gatvę, suviršina ir išspjauna ją, o gatvė jau sugėrusi akinamą žalio pasaulio blizgesį ir dangų atspindinčius vandenis. Li Čongas yra kur kas daugiau negu kinas pardavėjas. Kitaip ir negali būti. Tikriausiai jis yra blogis, stabdomas ir išbalansuotas gėrio – azijietiška planeta, palaikoma savo orbitoje Lao Dzė traukos ir stumiama nuo Lao Dzė išcentrinės kasos bei skaitytuvų jėgos, – taigi Li Čongas kabo, sukasi, plevena tarp savo prekių ir ainių dvasių. Jis kietai laiko rankoje skardinę pupų, bet labai švelniai žiūri į savo senelio kaulus. Mat Li atkasė kapą Kinų kyšulyje ir rado jame geltonus kaulus, kaukolę su prilipusių žilų plaukų kuokšteliu. Li kruopščiai sudėjo kaulus – blauzdikaulius ir šlaunikaulius tiesiai, vidury, tarp dubenkaulių, kaukolę, iš abiejų šonų šonkaulius. Paskui Li Čongas su dėže išsiuntė savo trapų senelį per vakarų jūras, kad pagaliau atgultų šventon protėvių žemėn.

Makas su draugužiais irgi sukasi savo orbitose. Gėris, Švelnumas, Grožis tame skubančiame, sudarkytame Monterėjuje, kosminiame Monterėjuje, kur alkio ir baimės kankinami žmonės gadina sau skrandžius kasdien grumdamiesi dėl kąsnio, kur jie, aistringai siekdami meilės, sugriauna bet ką mylėtina savyje. Makas ir jo draugai kiekvienas yra Gėris, Švelnumas ir Grožis. Pasaulyje, kuris valdomas tigrų su opomis, kuriame velka jungą pasmerktieji jaučiai, šniukštinėja akli šakalai, Makas ir jo draugai mandagiai pietauja su tigrais, glosto išdidžias telyčias ir renka trupinius žuvėdroms, skraidančioms palei Konservų gatvę. Kas iš to, jei žmogus užgyvens visą pasaulį, bet sykiu gaus skrandžio opą, prostatą, bifokalinius akinius? Makas su draugais vengia spąstų, apeina nuodus, saugosi kilpos, o pulkai patekusių į spąstus, prismaugtų kilpose, apnuodytų rėkia ant jų ir vadina niekšais, nevykėliais, miesto gėda, valkatomis ir taip toliau. Tėve mūsų, kurs esi gamtoje, kurs teiki gyvasties dovaną kojotui, paprastai žiurkei, žvirbliui, naminei musei ir drugeliui, tu tikriausiai jauti didelę, begalinę meilę niekšams, nevykėliams ir valkatoms, Makui ir jo draugams. Jų gerumui, dorumui, tingumui ir nuoširdiems ketinimams. Tėve mūsų, kurs esi gamtoje.

3

Li Čongo krautuvė yra dešiniau nuo dykvietės (nors niekas nežino, kodėl dykviete vadinamas plotas, užverstas senais katilais, surūdijusiais vamzdžiais, sunkiomis sijomis ir kalnais penkių galonų statinių). Už dykvietės yra geležinkelio pylimas ir Nakvynės Rūmai. Dykvietės kairėje yra solidus ir griežtas Doros Flad viešnamis – padori, švari, senamadiška pasilinksminimo vietelė, kur žmogus gali tarp draugų išgerti stiklą alaus. Tai nėra kokia nors pigi naktinė priebėga, o rimtas, padorus klubas, įkurtas, sutvarkytas ir palaikomas Doros, maždaug penkiasdešimties metų merginos ar moters, kuri dėl savo takto, garbingo elgesio, dosnumo ir sveiko proto pelnė protingų, išsilavinusių bei gerbiamų žmonių pagarbą. Tačiau sykiu ji yra nekenčiama susisukusių, geidulingų ištekėjusių senmergių, kurių vyrai labai gerbia šeimos židinį, bet nelabai mėgsta.

Dora yra didinga moteris, didinga, stambi moteris su ugnies rausvumo plaukais ir be galo mėgstanti skaisčiai žalias vakarines suknias.

Jos įstaigoje vyrauja dora, nuosaikios kainos, svaigalai neparduodami, draudžiama kalbėti pernelyg garsiai arba nepadoriai. Kai kurios iš jos merginų yra beveik niekam netinkamos dėl amžiaus ar ligų, bet Dora jų nevaro lauk, ir, anot jos pačios, nors kita nepraverčia per mėnesį nė trijų kartų, vis tiek valgo per dieną tris kartus. Ypatingo suklestėjimo metu Dora pavadino savo įstaigą „Lokio Vėliavos restoranu", ir esama nemažai anekdotų apie klientus, atėjusius tiesiog užkąsti. Čia paprastai dirba dvylika merginų drauge su senosiomis, graikas virėjas ir žmogus, vadinamas sargu, bet atliekantis įvairias subtilias bei pavojingas užduotis. Jis malšina muštynes, išmeta girtus, ramina isterijos priepuolius, gydo galvos skausmus ir stovi prie baro. Jis aptvarsto žaizdas ir pjūvius, dieną plepa su policininkais, ir, kadangi daugiau kaip pusė merginų išpažįsta Krikščionių mokslą, sekmadieniais rytą garsiai joms skaito „Mokslą ir sveikatą". Jo pirmtakas, ne tokia harmoninga asmenybė, su parcigomis nesusidorojo, bet Alfredas sugebėjo pakilti virš aplinkos ir pakelti aplinką iki savęs. Jis žino, kokiems vyrams čia dera būti ir kokiems nedera. Apie asmeninį Monterėjaus gyventojų gyvenimą jis žino daugiau negu bet kas kitas.

Na, o pačios Doros gyvenimas gana keblus. Kadangi ji pažeidinėja įstatymą, bent jau jo raidę, privalo būti dvigubai jam paklusnesnė negu visi kiti. Reikia saugotis girtuoklių, peštynių, keiksmų – antraip įstaiga gali būti uždaryta. Be to, versdamasi nelegalia veikla, Dora turi būti itin filantropiška. Kiekvienam knieti jai krimstelėti. Jeigu policija rengia labdaros šokius savo pensininkams ir visi moka po dolerį, tai Dora turi kloti penkiasdešimt. Kai Prekybos rūmai tręšė savo parką, pirkliai dėjo po penkis dolerius, bet iš Doros buvo paprašyta viso šimto. Ir visur kitur tas pats: ar renka Raudonasis Kryžius, ar Bendruomenės fondas, ar skautai, aukų sąrašo viršuje visada būna neapdairuoti, neišreklamuoti, gėdingi, nuodėmingi Doros pinigėliai. Bet per krizę jai buvo užvis sunkiausia. Be visų įprastinių labdarų, Dora, nebegalėdama žiūrėti į alkanus Konservų gatvės vaikus, bedarbius tėvus ir suvargusias moteris, ištisus dvejus metus mokėjo visų maisto sąskaitas ir kone bankrutavo. Doros merginos išauklėtos ir malonios. Jos niekada nesikalba su vyriškiu gatvėje, net jei vakar naktį su juo matėsi.

Prieš ateinant Alfui, dabartiniam sargui, „Lokio Vėliavos restorane" įvyko visus labai nuliūdinusi tragedija. Tada sargas buvo Viljamas, niūrus ir tamsus žmogus. Dieną, kai darbo maža, moterų kompanija jam įgrisdavo. Pro langus jis matydavo dykvietėje ant vamz-

džių sėdinčius Maką su draugais, mataruojančius kojomis dedešvos piktžolėse ir saulutėje lėtai bei filosofiškai aptarinėjančius rūpimas, bet ne itin svarbias problemas. Stebėdamas juos, jis retsykiais pamatydavo, kaip jie išsitraukia „Senojo Tenisiuko" butelį, rankove nubraukia kaklelį ir perleidžia vienas kitam. Ir Viljamas panūdo prisidėti prie tos grupės. Vieną dieną jis išėjo ir atsisėdo ant vamzdžio. Pokalbis nutrūko, vyrus prislėgė nemaloni, priešiška tyla. Netrukus Viljamas liūdnas grįžo į „Lokio Vėliavą", pro langą pamatė, kad pokalbis vėl atgijo, ir visai nusiminė. Jo veidas persikreipė ir apniuko nuo įtempto susimąstymo.

Kitą dieną jis nuėjo vėl, tik šį kartą nusinešė pintą viskio. Makas su vaikinais gėrė, juk ne bepročiai, bet tepasakė jam ne ką daugiau kaip „į sveikatą" ir „iki pasimatymo".

Netrukus Viljamas parėjo į „Lokio Vėliavą", vėl ėmė žiūrėti į juos pro langą ir išgirdo Maką pakeltu balsu sakant: „Tikras šmikis, nekenčiu!" Tai buvo netiesa, nors Viljamas to nežinojo. Jiems paprasčiausiai jis nepatiko.

Viljamui suspaudė širdį. Net valkatos jo nepriima. Jis jiems atrodo esąs per prastas. Viljamas visą laiką buvo linkęs knaisiotis savyje, graužtis. Jis užsidėjo kepurę ir nuėjo iki pat švyturio. Sustojo mažose gražiose kapinaitėse, kur visą laiką girdėti bangų šniokštimas. Jo mintys buvo liūdnos, tamsios. Niekas jo nemyli. Niekam jis nerūpi. Galėtų vadinti jį sargu, bet ne — jis šmikis, niekingas sąvadautojas, visiška padugnė. Paskui ėmė galvoti, kad jis, kaip ir bet kuris kitas, turi teisę gyventi ir būti laimingas, dievaži, turi. Jis piktas grįžo namo, bet jau lipant „Lokio Vėliavos" laiptais tas pyktis išgaravo. Buvo vakaras, patefonas grojo „Rudens mėnulį", ir Viljamas prisiminė, kad pirmoji mergina, kuri jį užpainiojo, irgi mėgo tą dainą; paskui ji pabėgo, ištekėjo ir kažkur dingo. Nuo tos dainos jam pasidarė be galo liūdna. Kai Viljamas parėjo, Dora sėdėjo mažojoje svetainėje ir gėrė arbatą.

— Kas tau yra, susirgai? — paklausė ji.

— Ne, — atsakė Viljamas. — Bet koks skirtumas? Baisiai šlykščiai jaučiuosi. Nors nusišauk.

Dorai buvo tekę raminti ne vieną isteriką. Nesiterlioti — tokia buvo jos taktika.

— Tuos dalykus tvarkyk laisvalaikiu, — tarė ji, — ir nesuteršk kilimų.

Viljamo širdį prislėgė pilkas šlapias debesis, jis lėtai perėjo per koridorių ir pasibeldė į Evos Flenegan duris. Ji buvo rudaplaukė ir kas savaitę eidavo išpažinties. Eva buvo geros širdies mergina, tik baisi girtuoklė, turėjo visą pulką brolių ir seserų. Kai Viljamas įėjo,

Eva dažėsi nagus, tiesiog terliojo juos, ir Viljamas suprato, kad ji prisisiurbusi, o prisisiurbusioms Dora neleidžia dirbti. Jos pirštai buvo išteplioti gerokai virš nagų, ir ji pyko.

– Kokia vapsva tau įkando? – paklausė ji.

Viljamas irgi supyko.

– Nusišausiu, – burbtelėjo jis.

– Tai šlykšti, bjauri ir mirtina nuodėmė! – Eva ėmė rėkti ant jo. – Tik toks kaip tu ir tegali padaryti tokią kiaulystę, kai aš jau sutaupiau kelionei į Sent Lujį! Paršas neraliuotas!

Ji tebešaukė ant jo, kai Viljamas uždarė duris ir nuėjo virtuvėn. Jis buvo pavargęs nuo moterų. Gal su graiku pasiseks atgauti širdį.

Graikas su didžiule prijuoste, atraitytomis rankovėmis, dviejose keptuvėse kepė kiaulienos muštinius, vartydamas juos peikena.

– Sveikas drūtas. Kaip sekasi?

Muštiniai šnypštė ir čirškė keptuvėse.

– Nežinau, Lu, – atsakė Viljamas. – Kartais atrodo, kad geriausia išeitis – žžžžch! – Ir jis brūkštelėjo pirštu per gerklę.

Graikas padėjo peikeną ant viryklės ir dar aukščiau pasiraitojo rankoves.

– Žinai, ką aš esu girdėjęs, brolyti, – tarė jis. – Esu girdėjęs, kad jeigu kas apie tai šneka, niekada to nepadarys.

Viljamo ranka išsitiesė ir paėmė peikeną. Jo akys pažvelgė į tamsias graiko akis, ir jose jis pamatė abejonę bei pašaipą; paskui, ilgiau žiūrint, graiko akyse pasirodė nerimas, vėliau susirūpinimas. Ir Viljamas pamatė tą pasikeitimą – kaip iš pradžių graikas suprato, jog jis gali taip padaryti, o paskui – kad jis taip padarys. Išvydęs visa tai graiko akyse, Viljamas suvokė, kad privalo tai padaryti. Jis buvo liūdnas, nes visa tai atrodė taip kvaila. Jo ranka pakilo, ir kapoklis įsmigo į širdį.

Net keista, kaip lengvai sulindo. Viljamas tarnavo sargu prieš Alfredą. Alfredas visiems patiko. Jis kada tik panorėjęs galėjo sėdėti ant vamzdžių su Maku ir vaikinais. Galėjo net ateiti į Nakvynės Rūmus.

4

Vakarais, prieblandoje, Konservų gatvėje atsitikdavo įdomus dalykas. Tai būdavo tarp saulėlydžio ir to meto, kai uždegamos gatvių šviesos. Toks pilkas, ramus ir trumpas tarpsnis. Nuo kalvos, pro Nakvynės

Rūmus, pro vištidę, per dykvietę ateidavo senas kinas. Jis būdavo su senutėle šiaudine skrybėle, mėlynu džinsiniu kombinezonu ir sunkiais batais, kurių vienas puspadis buvo atsiknojęs ir klapsėjo į žemę. Jis nešdavosi uždarą pintinę. Jo veidas buvo prakaulus, rudas ir raukšlėtas tarsi graikiškas riešutas, senos akys rudos, net baltymai rudi, ir giliai giliai įkritusios. Jis pasirodydavo prieblandoje, pereidavo gatvę, įsukdavo skersgatvin tarp Vakarų biologinės laboratorijos ir Hediondo konservų fabriko. Paskui, perėjęs paplūdimį, dingdavo tarp stulpų ir pirso polių. Ir iki aušros niekas jo nematydavo.

Bet rytą, kai gatvių žibintai jau užgesinti, o diena dar neišaušusi, senis kinas išnirdavo iš už polių, pereidavo gatvę ir paplūdimį. Dabar jo pintinė būdavo sunki ir varvėdavo. Atsiknojęs puspadis šlepsėdavo į šaligatvį. Jis užkopdavo kalvon iki antros gatvės, įeidavo pro vartus aukštoje lentinėje tvoroje, ir nieks iki kito ryto daugiau jo nematydavo. Miegantieji, išgirdę jo šlepsintį puspadį, trumpam atsibusdavo. Tai truko metų metus, bet niekas prie to nepriprato. Vieni manė, kad jis yra Dievas, seni žmonės manė, kad jis yra Mirtis, o vaikai manė, kad jis yra labai juokingas senas kinas, nes vaikams visa, kas sena ir keista, atrodo juokinga. Bet vaikai neerzino jo ir nešūkavo jam, nes jį gaubė tarsi koks grėsmingas debesėlis.

Tiktai vienas drąsus ir gražus vienuolikmetis berniukas, Endis iš Salinaso, išdrįso prie jo prieiti. Endis atvažiavo čionai pasisvečiuoti, pamatė senį kiną ir suprato, kad jo savigarba verste verčia jį paerzinti, bet netgi būdamas drąsus, Endis pajuto tą patį grėsmės debesėlį. Kas vakarą Endis stebėjo kiną, o jo širdyje grūmėsi pareiga ir baimė. Pagaliau vieną vakarą Endis susikaupė ir nužygiavo paskui senąjį kiną, plonu balseliu dainuodamas:

Kinas blynas, skrybėlė,
Batas šlepsi kaip varlė!

Senis sustojo ir atsisuko. Endis irgi sustojo. Į Endį žvelgė gilios rudos akys, plonos, susiraukšlėjusios lūpos sujudėjo. To, kas nutiko vėliau, Endis niekad negalėjo nei paaiškinti, nei pamiršti. Mat akys tol plėtėsi, kol neliko paties kino. Paskui jos virto viena akimi — viena ruda akimi, didele kaip bažnyčios durys. Endis žvelgė pro švytinčias, skaidrias rudas duris ir už jų pamatė negyvenamą peizažą, slėnį, nusidriekusį mylių mylias iki fantastiškų kalnų grandinės, panašios į karvių bei šunų galvas, palapines ir grybus. Slėnis buvo priaugęs žemos šiurkščios žolės, šen bei ten buvo matyti kurmiarausiai. Ir ant kiekvieno kurmiarausio tupėjo mažas žvėriukas, panašus

į švilpiką. Ir tas vienišumas — Endis pravirko nuo šalto nykaus tos vietos vienišumo, nes visam pasauly nieko nebebuvo, jis liko vienas. Endis užsimerkė, kad daugiau šito nebematytų, o kai atsimerkė, vėl buvo Konservų gatvėje ir senasis kinas šlepsėjo tarp Vakarų biologinės laboratorijos ir Hediondo konservų fabriko. Endis buvo vienintelis berniukas, išdrįsęs tai padaryti, bet daugiau niekada šito nepakartojo.

5

Vakarų biologinė laboratorija buvo tiesiai kitapus gatvės priešais tuščią dykvietę. Li Čongo krautuvė buvo įstrižai kiek į dešinę, o Doros „Lokio Vėliavos" restoranas kiek į kairę. Laboratorija prekiauja keistomis ir gražiomis prekėmis. Ji parduoda nuostabius ir gražius jūros gyvūnus, kempines, moliuskus, aktinijas, įvairiausias jūrų žvaigždes, geldeles, polipus, sliekus ir kriaukles, įvairiausių pasakiškų formų vandens brolius, tas gyvas judančias jūros gėles medūzas, spygliuotus ir dygliuotus jūrų ežius, krabus, mažas pabaisas krevetes ir tokias permatomas krevetes, kad beveik nemeta šešėlio. Be to, Vakarų biologinė laboratorija parduoda blakes, sraiges ir vorus, gyvates barškuoles, žiurkes, bites ir driežus. Visa tai parduodama. Dar čia yra mažų negimusių žmogučių, vieni sveiki, kiti plonai supjaustyti ir sudėti ant stiklų. Studentams čia yra ryklių, kurių kraujas išsiurbtas ir vietoj jo į venas ir arterijas prileista geltono ir mėlyno skysčio, kad būtų galima tirti kraujo apytaką. Taip pat yra kačių su nudažytomis venomis bei arterijomis, tokių pat varlių. Vakarų biologinėje laboratorijoje galima užsisakyti bet kokį padarą — anksčiau ar vėliau jį gausi.

Tai žemas pastatas su fasadu į gatvę. Jo rūsiai — tai sandėliai, lentynos, iki pat lubų pristatytos stiklainių su preparuotais gyviais. Rūsyje taip pat yra vonia su instrumentais balzamavimui ir injekcijoms. Kitapus kiemo dengtoje patalpoje prie pat jūros ant polių yra baseinai stambesniems gyvūnams, rykliams, rajoms ir aštuonkojams, kiekvienam atskira vonia. Fasado pusėje yra laiptai, kurie veda tiesiai į kabinetą, jame stovi stalas, verste užverstas neatplėštais laiškais, kartoteka ir iki galo atlapotas seifas. Sykį seifas netyčia užsitrenkė, ir

nickas nežinojo šifro. O seife liko atidaryta sardinių dėžutė ir gabalas rokforo sūrio. Kol iš seifo gamintojo paštu atėjo šifras, seife dėjosi galai žino kas. Tada Dokas ir sugalvojo, kaip būtų galima atkeršyti bankui, jeigu kartais prisireiktų. „Išsinuomok seifą, – pasakė jis, – padėk į jį visą šviežią lašišą ir šešiems mėnesiams išvažiuok". Po šitos nelaimės su seifu buvo kategoriškai uždrausta laikyti jame maistą. Jis laikomas kartotekos dėžutėse. Už kabineto yra kambarys su gyvių pilnais akvariumais, jame dar yra mikroskopai, skaidrės ir vaistai, dėžės su laboratoriniais indais, darbo stalai, motoriukai, chemikalai. Iš to kambario sklinda įvairiausi kvapai – formalino, sudžiūvusių jūrų žvaigždžių, jūros vandens ir mentolo, karbolio rūgšties ir acto rūgšties, vyniojamojo popieriaus, šiaudų ir virvių kvapai, chloroformo ir eterio, ozono kvapas nuo motoriukų, gero plieno ir tepalo nuo mikroskopų, bananų ir guminių vamzdžių kvapas, džiūstančių vilnonių kojinių ir guminių batų kvapas, aitrus savotiškas barškuolių kvapas ir atgrasus žiurkių kvapas. Be to, pro galines duris per atoslūgį sklinda dumblių ir polipų kvapas, o per potvynį – druskos ir purslų.

Kabineto kairėje sienoje yra durys į biblioteką. Visos sienos – tai lentynos iki lubų, dėžės su straipsniais ir kopijomis, įvairiausios knygos: žodynai, enciklopedijos, pjesės, poezija. Prie sienos stovi didžiulis patefonas, o už jo sukrauti šimtai plokštelių. Palei langą stovi raudonmedžio lova, o ant sienų ir lentynų prisegiota reprodukcijų – Domjė, Greihamo, Ticiano, Leonardo ir Pikaso, Dali ir Georgo Groso; visos akių aukštyje, kad būtų patogu gėrėtis. Dar yra kėdžių ir suolų. Čia vienu sykiu yra tilpę keturiasdešimt žmonių.

Už šios bibliotekos, arba muzikinio kambario, ar dar kaip kitaip jį pavadinsi, yra virtuvė, siaura patalpa su dujine virykle, vandens šildikliu ir kriaukle. Nors šiek tiek maisto laikoma kartotekoje kabinete, indai, riebalai ir daržovės yra sudėta virtuvėje, knygų spintose su stiklinėmis durimis. Ir tai padiktuota ne kokios nors užgaidos. Tiesiog taip atsitiko. Virtuvės palubėje sukabinti kumpiai, dešros ir juodi trepangai. Už virtuvės yra tualetas ir dušas. Iš tualeto penketą metų tekėjo vanduo, kol galop vienas sumanus ir geras svečias užlipdė plyšį kramtomąja guma.

Dokas yra Vakarų biologinės laboratorijos savininkas ir valdytojas. Jis nedidukas, galima sakyti, apgaulingai mažas, nes yra diržingas ir stiprus, o kai jį apima pyktis, gali būti ir labai žiaurus. Jis augina barzdą, ir jo veidas atrodo pusiau Kristaus, pusiau satyro; jo veidas atspindi teisybę. Pasakojama, kad jis ne vienai merginai padėjęs

išsikapstyti iš bėdos ir įstūmęs į naują. Dokas turi smegenų chirurgo rankas ir blaivų, šaltą protą. Važiuodamas pro gatvės šunis, Dokas kilsteli jiems skrybėlę, ir šie pakėlę galvą jam šypsosi. Prireikus jis gali nugalabyti bet ką, tačiau neužgaus ničnieko vien dėl malonumo. Jis bijo tiktai vieno dalyko – kad nesušlaptų galva, todėl žiemą ir vasarą vaikšto su gobtuvu. Gali lyg niekur nieko kone iki kaklo braidyti po jūros vandenį, bet jeigu ant galvos nukris bent lašas lietaus, puls baisiausion panikon.

Per daugybę metų Dokas tiesiog įaugo į Konservų gatvę, ir taip giliai, kad nė pats to nenumanė. Jis tapo filosofijos, mokslo ir meno šaltiniu. Doros merginos laboratorijoje pirmą kartą išgirdo vienbalsį giedojimą ir choralus. Li Čongas angliškai klausėsi Li Po. Dailininkas Anri pirmą kartą pamatė „Mirusiųjų knygą" ir buvo taip sukrėstas, kad net pakeitė savo išraiškos priemones. Iki tol Anri kūrė klijais, geležies rūdimis ir dažytomis vištų plunksnomis, bet po to pasikeitė, ir kiti keturi jo darbai buvo atlikti įvairių riešutų kevalais. Dokas galėdavo klausytis visokiausių nesąmonių ir čia pat paversti jas išmintimi. Jo proto galios buvo beribės, o gerumas – besaikis. Jis mokėjo kalbėti su vaikais taip, kad šie suprasdavo sudėtingiausius dalykus. Dokas gyveno stebuklų ir įkvėpimo pasaulyje. Jis buvo geidulingas kaip triušis ir prieplaikus kaip pats velnias. Kiekvienas pažįstamas jautėsi jam skolingas. Kiekvienas jį prisiminęs pagalvodavo: „Reikėtų padaryti Dokui ką nors gera".

6

Dokas rinko jūros padarus Didžiojoje įlankoje palei Kyšulio galą. Tai pasakiška vieta: potvynio metu nuo švilpiančio plūduro per rifą lekia didžiulės bangos ir suplaka putotą vandenį kaip grietinę. Bet kai potvynis pasitraukia, mažasis vandens pasaulis pasidaro ramus ir mielas. Jūra skaidri, dugne fantastiškai knibžda gyviai, maitinasi, dauginasi. Nuo vieno siūbuojančio augalo prie kito šmirinėja krabai. Žvaigždės tykoja moliuskų, įsikabina milijonu mažų siurbtukų ir paskui lėtai su nepaprasta jėga plėšia, kol atlupa nuo akmens. Tada išlenda žvaigždės skrandis ir praryja savo maistą. Virš akmenų grakščiai slysta oranžinės, taškuotos ir karpuotos medūzos, ir jų skraistės

plevėsuoja tarsi ispanių šokėjų sijonai. Juodi unguriai kyščioja galvas iš plyšių ir laukia grobio. Garsiai spragsi savo čiuptuvais krevetės. Gražus, spalvotas pasaulis tiesiog permatomas. Dugno smėliu lyg kokie įsižaidę vaikai bėginėja vėžiai atsiskyrėliai. Štai vienas randa tuščią geldelę, susidomi ja kur kas labiau negu savąja, keletui sekundžių išlenda atidengdamas priešui savo minkštą kūnelį ir spokso kriauklės vidun. Į molą ištykšta banga, suplaka veidrodinį paviršių, įlanką užkloja burbulai, bet netrukus ji vėl nurimsta, tampa skaidri, miela ir pikta. Štai krabas rauna koją savo broliui. Aktinijos skleidžiasi tarsi spalvingos gėlės, kviečia pavargusį ir nustebusį gyvį pailsėti savo glėbyje, ir kai mažas krabas arba kitas vandenų plevėsa susigundo ryškiai raudona bei žalia vilione, žiedlapiai susiglaudžia, grobin susminga aštrios, narkotikų pilnos adatėlės, jis silpsta ir, ko gero, jau būna užmigęs, kai aitrios virškinamosios druskos pradeda tirpinti jo kūną.

Štai išlindo pasalūnas žudikas aštuonkojis: lėtai, atsargiai slenka lyg pilkas rūkas, apsimeta čia kokia žole, čia akmeniu, čia pūvančiu mėsgaliu, bet jo piktos ožio akys visą laiką įdėmiai stebi. Jis slenka, slysta prie pietaujančio krabo, o kai priartėja, geltonos akys suliepsnoja, kūnas pasidaro tiesiog rožinis iš nekantrumo ir įniršio. Tada jis pačiais kojų galiukais pribėga artyn, plėšriai lyg puolanti katė. Kaip pamišęs šoka ant krabo, plūsteli juodo skysčio kamuolys, besiblaškantis kūnelis dingsta sepijos debesyje, ir aštuonkojis nužudo krabą. Ant akmenų virš vandens burbuliuoja polipai. Užvėrę savo dureles, džiūsta moliuskai. Prie tų akmenų skrenda juodos musės ieškoti bet ko valgomo. Oras tirštas nuo dumblių jodo kvapo, kalkinio kiautų kvapo, protėjų, spermos ir kiaušinėlių kvapo. Ant neapsemtų akmenų iš po savo spindulių žvaigždės leidžia pienius ir ikrus. Oras kupinas gyvenimo ir augimo kvapų, mirties ir virškinimo, puvimo ir gimimo. O iš už molo tyška sūrūs purslai, ten vandenynas laukia sugrįžtančios potvynio jėgos, kad vėl galėtų užplūsti Didžiąją įlanką. O palei rifą sūpuojasi plūduras ir mykia tarsi liūdnas ir kantrus bulius.

Dokas dirbo įlankoje kartu su Heizliu. Heizlis gyveno Nakvynės Rūmuose kartu su Maku ir vaikinais. Heizlio vardas buvo nesusipratimas, kaip vėliau ir visas jo gyvenimas. Vargšė jo motina per aštuonetą metų pagimdė septynis vaikus. Heizlis buvo aštuntas, ir kai jis gimė, motina net nesusigaudė, kokios jis lyties. Taip buvo nusivariusi nuo rūpesčių, kaip išmaitinti aštuonis vaikus, drauge ir jų tėvą. Ji išmėgino įvairiausius būdus užsidirbti pinigų — darė namie popieri-

nes gėles, augino grybus, triušius mėsai ir kailiams, o vyras, sėdėdamas brezentinėje kėdėje, teikė pagalbą protingais patarimais bei kritika. Ji turėjo tetą, vardu Heizlė, kuri net valdė draudimo kontorą. Taigi aštuntas vaikas ir buvo pavadintas moterišku Heizlės vardu, o kai mama susigaudė, jog tai berniukas, buvo taip pripratusi, kad keisti jau nebenorėjo. Heizlis užaugo, ketverius metus praleido pradinėje mokykloje, ketverius pataisos mokykloje, bet nei vienoje, nei kitoje nieko neišmoko. Manoma, jog pataisos mokyklose įgyjama ydų bei kriminalinių polinkių, bet Heizlis buvo prastas mokinys. Iš pataisos mokyklos jis išėjo nepažinęs jokių ydų, taip kaip ir trupmenų bei dalybos. Heizlis mėgdavo klausytis pokalbio, bet negirdėdavo žodžių — tiktai bendrą pokalbio melodiją. Jis nuolat klausinėdavo, bet ne tam, kad išgirstų atsakymą, o tam, kad palaikytų pokalbio tėkmę. Jis buvo dvidešimt trejų metų — tamsiaplaukis ir malonus, stiprus, geraširdis ir nuolankus. Gana dažnai jis eidavo su Doku rinkti gyvių ir būdavo labai naudingas, jeigu tik suprasdavo, ko iš jo norima. Jo pirštai mokėjo sėlinti kaip aštuonkojis ir griebti kaip aktinija. Jis tvirtai laikėsi ant slidžių akmenų ir mėgo tokią medžioklę. Dokas dirbdavo su ilgais guminiais batais ir gobtuvu, o Heizlis šlepsėdavo su sportbačiais ir mėlynais džinsais. Jie rinko jūrų žvaigždes. Dokui jų buvo užsakyta trys šimtai.

Heizlis paėmė nuo dugno gražią, skaisčiai raudoną žvaigždę ir įkišo į apypilnį džiuto maišą.

— Įdomu, kur jie jas deda? — tarė jis.

— Ką kur deda? — paklausė Dokas.

— Žvaigždes, — atsakė Heizlis. — Jūs jas parduodat. Ištisom statinėm. Kur jie jas deda? Juk jos nevalgomos.

— Tyrinėja, — atsakė Dokas ir prisiminė, kad į šitą Heizlio klausimą yra atsakęs ne vieną dešimtį kartų. Bet Dokas turėjo vieną įprotį. Kai išgirsdavo klausimą, manydavo, kad klausėjas nori sužinoti atsakymą. Toks jau buvo Dokas. Jis pats niekada neklausdavo, jeigu nenorėdavo sužinoti, ir negalėjo suvokti, kodėl tai daro kiti. Bet Heizlis, kuriam paprasčiausiai rūpėjo klausytis pokalbio, turėjo savo sistemą, kuri įgalindavo atsakymą į vieną klausimą paversti pagrindu kitam klausimui. Taip jis palaikė pokalbį.

— O ką jie nori ištirti? — paklausė Heizlis. — Juk žvaigždė — tai ta pati žvaigždė, ar taip versk, ar antraip. Čia jų begalės. Galiu jums pririnkti milijoną.

— Jos yra sudėtingi ir įdomūs gyviai, — tarsi gindamasis pasakė Dokas. — Beje, šitos eis į Šiaurės vakarų universitetą.

Heizlis vėl pasinaudojo savo triuku.

– Tai ten nėra žvaigždžių?

– Ten nėra vandenyno,– atsakė Dokas.

– O!– pasakė Heizlis ir ėmė karštligiškai ieškoti kabliuko naujam klausimui. Jis negalėjo pakęsti, kai pokalbis štai šitaip išblėsta. Bet jam pristigo miklumo. Kol jis ieškojo klausimo, Dokas paklausė pats. Heizlis šito baisiausiai nekentė – reikės raustis po galvą atsakymo, o Heizliui raustis galvoje buvo tas pats, kaip vienam be gido klaidžioti apleistame muziejuje. Heizlio galva buvo pilna eksponatų, tiktai trūko katalogo. Jis niekada nieko nepamiršdavo, bet visai nesirūpino savo prisiminimais. Viskas buvo suversta krūvon kaip žvejybos reikmenys valties dugne: kabliukai, svarai, valas, masalai, žeberklai, ir viskas sunarpliota.

Dokas paklausė:

– Kaip reikalai Rūmuose?

Heizlis persibraukė pirštais per savo tamsius plaukus ir įsižiūrėjo į savo minčių raizgalynę.

– Nieko,– atsakė jis.– Žinot, tas vyrukas, Gėjus, tikriausiai persikraustys pas mus. Žmona baisiai lupa. Jam nusispjaut, kai ji lenda dieną, bet ji palaukia, kol jis užmigs, ir tada tvoja. Jis to pakęsti negali. Atsibudęs užvažiuoja jai kelis kartus, paskui vėl užmiega, o ta iš naujo pradeda daužytis. Nebegali išsimiegoti kaip žmogus, tai ir persikraustys pas mus.

– Čia tai naujiena,– pasakė Dokas.– Juk ji anksčiau pasiskųsdavo policijai ir jį pasodindavo.

– Taip!– tarė Heizlis.– Bet taip buvo, kol Salinase nebuvo naujo kalėjimo. Būdavo, gauna trisdešimt parų, tai nebegali sulaukti, kada palcis, o tam naujam kalėjime radijas, lovos geriausios, šerifas puikus vyrukas. Gėjus iš ten visai nebenori kraustytis. Jam ten taip patinka, kad žmonai prapuolė visas noras jį sodinti. Tai ir sugalvojo tvatinti miegantį. Jis sako, kad jau nervai nebelaiko. Juk jūs ir pats gerai žinot – Gėjus jos nemuša. Jei kada užvažiuodavo, tai tik saugodamas orumą. Bet jis jau pavargo nuo tokių dalykų. Kraustysis pas mus.

Dokas atsitiesė. Bangos jau tiško į molą. Artėjo potvynis ir tarp akmenų jau sruvo vandens upeliai. Nuo plūduro pusės papūtė gaivus vėjas, iš už kyšulio buvo girdėti jūrų liūtų lojimas. Dokas užsitraukė gobtuvą.

– Užteks žvaigždžių,– pasakė jis, paskui pridūrė: – Klausyk, Heizli, tavo maišo dugne yra šešios ar septynios per mažos kriauklės. Jeigu sulaikys inspektorius, tu juk sakysi, kad jos mano, pagal leidimą, ar ne?

– Aha,– pasakė Heizlis.

– Klausyk,– švelniai tarė Dokas,– o jeigu aš kada gausiu užsakymą kriauklėms? Inspektorius pagalvos, kad aš labai jau dažnai naudojuos savo leidimu. Dar pamanys, kad aš juos valgau.

– Aha,– pasakė Heizlis.

– Kaip ir toje pramoninio spirito taryboje. Jie ten labai įtarūs. Visą laiką mano, kad aš geriu tą spiritą. Visus taip įtaria.

– O jūs negeriat?

– Daug nepagersi,– atsakė Dokas.– Jie kažko prideda – skonis baisus, o valgyti per daug darbo.

– Ne toks jau blogas,– tarė Heizlis.– Mudu su Maku sykį ragavom. O ko jie ten deda?

Dokas jau buvo beatsakąs, bet susigriebė, kad tai tas pats Heizlio triukas.

– Einam,– pasakė jis ir užsimetė ant peties maišą su žvaigždėmis. Draudžiamas kriaukles Heizlio maiše jis jau buvo pamiršęs.

Heizlis nusekė paskui jį slidžiu taku iki sausos žemės. Iš po kojų spruko į šalis maži krabiukai. Heizlis jautė, kad reikia dar kiečiau užmūryti kriauklių temos kapą.

– Tas vyrukas, na, dailininkas, vėl buvo atėjęs į Rūmus,– pasakė jis.

– Taip?– paklausė Dokas.

– Aha!– Suprantat, jis padarė mūsų visų portretus iš vištų plunksnų, o dabar sako, kad reikės visus perdaryti iš kevalų. Sakė, kad pakeitė savo prie... priemones.

Dokas prunkštelėjo. Paskui paklausė:

– Ar valtį dar tebedaro?

– Žinoma,– atsakė Heizlis.– Viską pakeitė. Visai kitokia valtis. Kai baigs, tikriausiai vėl išardys. Dokai, ar jis trenktas?

Dokas nuleido savo sunkų maišą ant žemės, buvo kiek užduseęs.

– Trenktas?– paklausė jis.– Ko gero, taip. Tiek pat trenktas kaip ir mes visi, bet savotiškai.

Heizliui toks dalykas dar nebuvo atėjęs į galvą. Save jis laikė krištolinio aiškumo šaltiniu, o savo gyvenimą vertino kaip nesuprasto dorovingumo atspindį. Paskutinė Doko frazė jį kiek užgavo.

– Bet ta valtis... – šūktelėjo jis. – Jis ją daro jau septintus metus. Stapelis supuvo, tada jis padarė cementinį. Kiekvieną sykį, kai jau būna beveik baigęs, pradeda viską keisti ir daro iš naujo. Aš manau, kad jis trenktas. Septyneri metai valčiai!

Dokas sėdėjo ant žemės ir traukėsi nuo kojų guminius batus.

– Tu nesupranti, – švelniai pasakė jis. – Anri mėgsta valtis, bet bijo vandenyno.

– Tai kokių velnių jam ta valtis? – griežtai paklausė Heizlis.

– Jis mėgsta valtis, – pasakė Dokas. – Na, bet, sakykim, jis pabaigia tą valtį. Tada žmonės pradės klausinėti: „Kodėl tu jos nenuleidi į vandenį?" Jeigu jis ją nuleis į vandenį, tai turės ir plaukti, o vandens jis baisiausiai nemėgsta. Dabar supranti? Jis niekada nepabaigia valties, kad nereikėtų jos nuleisti į vandenį.

Heizlis iki tam tikros ribos klausėsi šių išprotavimų, bet galų gale neištvėrė, netgi ėmė galvoti, kaip pakeisti temą.

– Man atrodo, jis trenktas, – niūriai pasakė jis.

Ant juodos žemės tarp žydinčių samanų lakstė šimtai juodų vabalų. Ir dauguma užrietę viršun uodegas.

– Žiūrėkit, vabalai, – pasakė Heizlis, dėkingas jiems, kad jie čia.

– Jie įdomūs, – tarė Dokas.

– Gerai, o kodėl jie šiknas pakėlę?

Dokas susuko savo vilnones kojines ir įkišo jas į guminius batus, paskui iš kišenės išsitraukė sausas kojines ir lengvus pusbačius.

– Nežinau kodėl, – pasakė jis. – Neseniai pasiskaičiau apie juos: tai labai paprasti vabalai ir daro vieną labai paprastą dalyką – riečia uodegas. Ir nė vienoje knygoje net neminimas faktas, kad jie riečia uodegas arba kodėl riečia.

Heizlis savo šlapio sportbačio galu apvertė vieną vabalą, ir blizgantis juodas gyvis ėmė pašėlusiai malti kojomis stengdamasis atsiversti.

– O kaip jūs pats manot – kodėl jie taip daro?

– Aš manau, kad jie meldžiasi, – pasakė Dokas.

– Ką? – kone aiktelėjo Heizlis.

– Įdomu ne tai, – pasakė Dokas, – kad jie riečia tas uodegas. Įdomiausia ir nuostabiausia, kad mums tai atrodo nuostabu. Gal geriau pasižiūrėkite patys į save. Mes gi dažniausiai melsdamiesi darome ką nors nepaaiškinama ir keista. Taigi gal ir jie meldžiasi?

– Velniop, verčiau einam namo, – pasakė Heizlis.

7

Nakvynės Rūmai savo veidą įgavo ne staiga. Iš pradžių, kai susikraustė, Makas, Hjugis, Heizlis, Edis ir Džonsas į tą namą žiūrėjo kaip į paprasčiausią priebėgą nuo vėjo ir lietaus, kaip į tokią vietą, kur galima prisiglausti, kai visos užeigos uždarytos arba jų lankymasis jose nuo pernelyg didelio piktnaudžiavimo būdavo nepageidautinas. Tada Rūmai buvo paprasčiausias tuščias kambarys, apšviečiamas dviejų nedidelių langų, iškaltas nedažytomis lentomis ir trenkiantis žuvimi. Tuo metu jis jiems nelabai buvo prie širdies. Bet Makas suprato, kad tam tikra tvarka reikalinga, ypač kai visi tokie baisūs individualistai.

Armija pratybose neturi nei šautuvų, nei artilerijos, nei tankų, naudoja netikrus šautuvus ir mokomąsias patrankas ir įsivaizduoja jų griaunamąją jėgą – šitaip kareiviai, tampydami ant dviejų ratų paguldytą rastą, pripranta prie patrankų.

Makas tada paėmė kreidos gabaliuką ir nubrėžė ant grindų penkis stačiakampius, septynių pėdų ilgio ir keturių pločio, ir kiekviename parašė vardą. Tai buvo įsivaizduojamos lovos. Savo teritorijoje kiekvienas turėjo teises. Ir galėjo teisėtai bausti pasikėsinusį į plotą. Visas kitas kambarys – bendra nuosavybė. Taip buvo iš pradžių, kai Makas su vaikinais sėdėjo ant grindų, susirietę žaidė kortomis ir miegojo ant kietų lentų. Ir jeigu ne vienas su oru susijęs atsitiktinumas, jie šitaip gal būtų gyvenę visą laiką. Viską pakeitė nenumatytai ilgas, daugiau kaip mėnesį trukęs lietus. Namie įkalinti vaikinai pavargo nuo tupinėjimo ant grindų. Akims įsipyko plikų lentų sienos. Kadangi namas gynė juos nuo lietaus, jis pasidarė jiems brangus. Jis buvo malonus ir tuo, kad niekad nepasirodydavo piktas šeimininkas. Mat Li Čongas net nesiartino prie jo. Ir štai vieną popietę Hjugis parsinešė karišką lovelę suplyšusiu brezentu. Porą valandų siuvo skylę valu ir adata. Tą vakarą gulintieji ant grindų savo ploteliuose matė, kaip Hjugis grakščiai nugrimzdo savo lovoje, išgirdo jo palaimingą atodūsį, ir tą vakarą jis užmigo bei užknarkė greičiau už visus kitus.

Kitą dieną Makas pūkšdamas parvilko namo kamuolį surūdijusių spyruoklių, kurias rado metalo lauže. Tingumas bemat išgaravo. Vaikinai ėmė tiesiog lenktyniauti puošdami Nakvynės Rūmus, ir po keleto mėnesių baldų buvo net per daug. Ant grindų gulėjo seni

kilimai, stovėjo kėdės su sėdynėmis ir be jų. Makas turėjo pintinį ryškiai raudoną krėslą. Buvo stalų, senoviškas laikrodis be ciferblato ir mechanizmo. Sienos buvo išbaltintos, kambarys tapo erdvus ir šviesus. Ėmė rastis paveikslų — daugiausia švytinčios blondinės iš kalendorių, laikančios kokakolos butelius. Anri paaukojo du savo paveikslus iš vištplunksninio laikotarpio. Viename kampe stovėjo paauksuoti juodgalviai, o ant sienos už senovinio laikrodžio buvo prikalta povo plunksnų puokštė.

Ilgokai jie dairėsi krosnies, ir kai pagaliau rado tai, ko norėjo,— sidabru ornamentuotą pabaisą su gėlėtomis durelėmis ir į tulpių sodą panašiu priekiu,— paaiškėjo, kad ne taip lengva ją gauti. Tokios didelės nepavogsi, o šeimininkas nenorėjo su ja skirtis dėl sergančios našlės su aštuoniais vaikais, kurią Makas buvo sukūręs ir tuojau pat ėmęs globoti. Savininkas norėjo pusantro dolerio ir tiktai po trijų dienų nusileido iki aštuoniasdešimties centų. Vaikinai su ta kaina sutiko ir davė jam skolos raštelį, kurį jis tikriausiai ir dabar tebeturi. Šitas sandėris įvyko Sisaide, o krosnis svėrė tris šimtus svarų. Makas su Hjugiu dešimt dienų nagrinėjo krosnies pargabenimo būdus ir tiktai supratę, kad nė vienas netinkamas, pradėjo ją nešti. Kol parnešė iki Konservų gatvės, penkias mylias, sugaišo tris dienas, šalia jos ir nakvodavo. Bet kai buvo įtaisyta Nakvynės Rūmuose, krosnis tapo visų namų šlove, židiniu ir centru. Nikeliuotos gėlės ir lapai švietė dangiška šviesa. Tai buvo visų Rūmų puošmena. Nuo jos prišildavo visas kambarys. O ant juodos blizgančios viryklės puikiausiai galėjai išsikepti kiaušinienę.

Su didžiąja krosnimi atėjo pasididžiavimas, o su pasididžiavimu Rūmai tapo namais. Edis palei duris pasodino vijoklių, o Heizlis iš kažkur gavo retų veislių fuksijų penkių galonų bakuose; jos truputį užgriozdino duris, bet suteikė orumo. Makas su vaikinais pamėgo Rūmus ir kartais net šluodavo juos. Mintyse jie jau niekino benamius žmones ir kartais, apimti išdidumo, net parsivesdavo kokį svečią paviešėti dienelę kitą.

Edis kartais pavaduodavo „La Idos" bufetininką. Jis dirbdavo tada, kai susirgdavo Balčius, o šis sirgdavo tiek, kiek tik jam pavykdavo. Edžiui dirbant visada dingdavo keli buteliai, todėl itin dažnai dirbti jis negalėjo. Bet Balčius mielai užleisdavo savo vietą Edžiui, mat visai pagrįstai buvo įsitikinęs, jog Edis ne iš tų žmonių, kurie norėtų gauti tą tarnybą visam laikui. Šiuo atžvilgiu pasitikėti Edžiu galėjo bet kas. Bet jis tenkinosi ir mažesniais gėrimų kiekiais. Po baru

jis laikydavo galono talpos butelį su kaklan įstatytu piltuvėliu. Prieš plaudamas stiklines, Edis visas liekanas išpildavo į tą butelį. Kai „La Idoje" kildavo ginčai, prasidėdavo dainos arba draugystė pasiekdavo savo natūralią baigtį, Edžiui pasisekdavo ten supilti puspilnių stiklinių, o kartais net ir po tris ketvirčius. Pagamintasis punšas, kurį jis parnešdavo į Rūmus, visada būdavo įdomus, o kartais net stebinantis. Paprastai tai būdavo degtinė, alus, viskis, vynas, romas ir džinas, bet retsykiais koks nors išrankus lankytojas užsisakydavo apelsinų trauktinės, anyžių likerio arba kiurasao, ir nuo šitų priedų punšas įgaudavo tikrai įmantrų skonį. Prieš eidamas namo, Edis dar šliukšteldavo tenai trupučiuką chinino antpilo. Vykusį vakarą Edis pelnydavo tris ketvirčius galono. Jam būdavo ypač malonu galvoti, kad niekam tuo nepadarys nuostolio. Jis buvo pastebėjęs, kad žmogus nuo pusės stiklinės pasigeria lygiai kaip ir nuo pilnos, svarbu, kad tik turėtų norą pasigerti.

Edis Rūmų gyventojų buvo labai vertinamas. Niekas nercikalaudavo, kad jis dalyvautų namų ruošoje, o kartą Heizlis net išplovė keturias poras Edžio kojinių.

Tą vakarą, kai Heizlis padėjo Dokui rankioti žvaigždes, vaikinai sėdėjo Rūmuose ir ragavo paskutinį Edžio kūrinį. Čia buvo ir Gėjus, paskutinis prisidėjęs prie šeimos. Edis susimąstęs patraukė iš savo stiklinės ir čeptelėjo lūpomis.

— Įdomūs dalykai,— pasakė jis.— Kad ir vakar vakare. Gal dešimt vyrų užsisakė „Manheteną". O kartais per visą mėnesį teparduodi porą „Manhetenų". Čia grenadinas duoda visą tą skonį.

Makas patraukė iš savosios stiklinės, pabaigė, paskui prisipylė vėl.

— Taip,— niūriai pasakė jis,— svarbu kiekviena smulkmena.

Ir apsidairė tikrindamas, kokį įspūdį jo išmintis padarė kitiems.

Tiktai Gėjus suprato viską iki galo.

— Žinoma,— pasakė jis,— kokia kalba...

— Kur šiandien Heizlis?— paklausė Makas.

Džonsas atsakė:

— Nuėjo su Doku rinkti žvaigždžių.

Makas rimtai linktelėjo.

— Tas Dokas velniškai šaunus vyrukas,— pasakė jis.— Bet kada padės bėdoj. Kai buvau persipjovęs, jis kiekvieną dieną keisdavo man tvarstį. Velniškai šaunus vyrukas.

Kiti pritardami ėmė linksėti.

— Aš jau seniai galvoju,— kalbėjo toliau Makas,— kaip mes jam galėtume padaryti... ką nors gera. Kas jam patiktų.

– Pana tikrai patiktų, – tarė Hjugis.

– Panų jis turi tris ar keturias, – tarė Džonas. Čia viskas aišku – kai tik uždengia langus ir paleidžia tą savo bažnytinę muziką, tai jau žinok.

Makas priekaištingai tarė Hjugiui:

– Jeigu dienos metu nelaksto gatvėmis paskui nuogas mergas, tai tu manei, kad Dokas spjauna į flirtą?

– O kas tas flirtas? – paklausė Edis.

– Kai norisi panos, – atsakė Makas.

– O aš maniau, kad tai baliukas, – pasakė Džonas.

Kambary įsivyravo tyla. Makas pasimuistė savo fotely. Hjugis nuleido priekines savo kėdės kojas ant grindų. Visi žiūrėjo kažkur į erdvę, paskui atsisuko į Maką. Makas tarė:

– Hmm!

– Koks baliukas Dokui patiktų, kaip manai? – paklausė Edis.

– Paprastas, o kokie dar būna? – atsakė Džonsas.

Makas susimąstė, paskui tarė:

– Dokui nepatiks mūsų skystis.

– Iš kur žinai? – paklausė Hjugis. – Juk niekada nesi siūlęs.

– Nebijok, žinau, – tarė Makas. – Jis koledže mokinosi. Vieną sykį mačiau, kaip pas jį įsmuko pana su kailiniais. O kada išėjo, taip ir nesupratau. Iki antros valandos laukiau; ir visą laiką ta bažnytinė muzika. Ne, šito daikto jam nepakiši. – Ir jis vėl prisipylė stiklinę.

– Po trečios stiklinės visai nieko, – taktiškai pasakė Hjugis.

– Ne, – tarė Makas. – Tik ne Dokui. – Reikia viskio, tikro daikto.

– Jis mėgsta alų, – pasakė Džonsas. – Visą laiką vaikšto pas Li nusipirkti, kartais net vidury nakties.

Makas tarė:

– Mano galva, alų pirkti – tai tik be reikalo butelius tampyti. Pavyzdžiui, aštuonių procentų alus – tai juk devyniasdešimt du procentus savo pinigėlių išmesti spalvai, apyniams ir kitiems niekams. Klausyk, Edi, – pridūrė jis, – kaip manai, ar galėtum parūpinti keturis ar penkis butelius, kai susirgs Balčius?

– Žinoma, – atsakė Edis. – Žinoma, galėčiau parūpinti, bet tuo aukso laikai ir pasibaigtų. Džonis jau ir taip kažką įtaria. Vieną dieną sako man: „Geras gyvenimas pelei aruode, ar ne?“ Nusprendžiau verčiau kurį laiką pakentėti. Tik stiklainį dar nešuosi.

– Aha! – pritarė Džonsas. – Tokio darbo tikrai gaila! Jei kas atsitiktų Balčiui, tai tu ten kokią savaitėlę pasėdėtum, kol jie surastų

ką nors į jo vietą. Žinot, man atrodo taip – jei jau darom Dokui baliuką, reikia nupirkti viskio. Kiek kainuoja galonas?

– Nežinau,– atsakė Hjugis.– Aš daugiau kaip pusę pintos niekada neperku, na, vienu sykiu. Tik nusipirk kvortą, tuoj draugų kaip musių. O pasiėmei pusę pintos – geri sau ramiai, na, kol kas neateina.

– Iškelti Dokui baliuką reikia pinigų,– pasakė Makas.– O jeigu jau darom baliuką, viskas turi būti kaip reikiant. Ir didelis tortas. Įdomu, kada jo gimtadienis?

– O be gimtadienio baliuko negalima?– paklausė Džonsas.

– Galima, bet taip gražiau,– tarė Makas.– Jei norim ištaisyti Makui baliuką ir neapsikiaulinti, reikės dešimt dvylika žaliųjų.

Jie susimąstę pažvelgė vienas į kitą.

– Hediondo konservinei reikalingi darbininkai,– priminė Hjugis.

– Ne,– atšovė Makas.– Turim gerą vardą, ir nėra reikalo jo gadinti. Juk jeigu kuris stojam į darbą, išsilaikom mėnesį ir daugiau. Todėl ir galim gauti darbą, kai prisireikia. O jei pradėsim imti darbus vienai dienai ar dviem, visas vardas šuniui ant uodegos. Užsimanysi rimtesnio darbo, ir niekas nebeims mūsų.

Visi pritariamai linktelėjo.

– Aš porą mėnesių tikriausiai parsisamdysiu – lapkritį ir galą gruodžio,– pasakė Džonsas.– Smagu, kai per Kalėdas turi pinigo. Šiemet galėtume išsikepti kalakutą.

– Nebijok, ir taip išsikepsim,– pasakė Makas.– Aš žinau vieną vietelę Karmelio slėnyje, ten jų šimtai vaikšto.

– Taip,– tarė Hjugis.– Žinot, aš ten buvau su Doku, rinkom vėžlius, vėžius ir varles. Už kiekvieną varlę gaunam po varioką.

– Aš irgi esu buvęs. Penkis šimtus varlių pririnkau.

– Jeigu Dokui reikia varlių, tada tvarka,– pasakė Makas. Karmelio slėnyje prasiblaškytume, Dokui, aišku, nė šnipšt, ko ten buvom, o paskui kad skeliam jam balių.

Nakvynės Rūmus apėmė tylus susijaudinimas.

– Gėjau,– tarė Makas,– nueik prie durų ir pažiūrėk, ar Doko mašina stovi.

Gėjus padėjo savo stiklinę ir nuėjo pažiūrėti.

– Dar ne,– tarė jis.

– Nieko, tuojau turi grįžti,– pasakė Makas.– Taigi va kaip,

8

1932 metų balandį Hediondo konservų fabrike per dvi savaites tris kartus sprogo katilas, ir direktorių taryba; susidedanti iš pono Randolfo ir stenografistės, nusprendė, kad bus pigiau nusipirkti naują katilą, negu taip dažnai stabdyti darbą. Kai atvežė naują katilą, senasis buvo iškeltas į dykvietę tarp Li Čongo krautuvės ir „Lokio Vėliavos" restorano. Ten jis buvo padėtas ant rąstų ir paliktas laukti, kol poną Randolfą apims įkvėpimas ir jis sugalvos, kaip iš jo išspausti bent kiek pinigų. Palengva inžinieriai, lopydami kitus susidėvėjusius fabriko įrengimus, nurankiojo nuo to katilo visus vamzdžius. Katilas atrodė kaip senas garvežys be ratų. Priekyje jis turėjo dideles duris ir mažas pakuros dureles. Netrukus jis pasidarė raudonas ir minkštas nuo rūdžių, vėliau apaugo sultingomis piktžolėmis, ant kurių krito rūdžių pleiskanos. Palei jo šonus stiebėsi žydinčios mirtos, skleidė aromatą laukiniai anyžiai. Vėliau kažkas numetė durnaropės šaknį, užaugo storas mėsingas medis, o palei katilo duris kabėjo dideli balti varpeliai, kurie naktį kvepėdavo geismu ir meile, neįtikėtinai saldžiu ir jaudinančiu kvapu.

1935 metais į katilą įsikraustė ponas Semas Malojus su žmona. Tuo metu aparatūros vamzdžių jau nebebuvo, ir katilas buvo erdvi, sausa bei saugi patalpa. Tiesa, pro pakuros dureles reikėdavo lįsti keturpėsčiam, bet pačiame vidury galėjai stovėti stačias, ir tai buvo kaip reta sausas ir šiltas būstas. Jie įtraukė pro pakuros dureles čiužinį ir įsikūrė. Misteris Malojus ten buvo visai laimingas ir patenkintas, ponia Maloj gana ilgą laiką – irgi.

Netoli katilo ant kalvos buvo daug vamzdžių, irgi išmestų iš Hediondo. 1937 metais labai gerai sekėsi žūklė, konservų fabrikai dirbo visu pajėgumu, todėl ėmė trūkti gyvenamojo ploto. Kaip tik tada ponas Malojus ir pradėjo nuomoti didesnius vamzdžius kaip miegamuosius viengungiams už labai prieinamą kainą. Vieną galą uždengus derviniu popieriumi, o ant kito užkabinus gabalą kilimo, išeidavo patogus miegamasis, tačiau tie, kurie būdavo įpratę miegoti susirietę ant šono, turėdavo arba keisti tą įprotį, arba kraustytis kitur. Bet, šiaip ar taip, ponas Malojus įsitaisė mažą pastovų pajamų šaltinį ir buvo visai patenkintas.

Ponia Maloj buvo patenkinta tol, kol jos vyras tapo savininku, tada ir ji ėmė keistis. Pirmiausia atsirado kilimėlis, paskui prausyklė,

paskui lempa su spalvoto šilko gaubtu. Pagaliau vieną dieną ji keturpėsčia įropojo į katilą, atsistojo ir uždususi pasakė:

– Holmanai išparduoda užuolaidas. Tikros nėrinių užuolaidos su mėlynom ir rausvom juostelėm, ir tiktai doleris devyniasdešimt aštuoni kartu su karnizu.

Ponas Malojus atsisėdo ant čiužinio.

– Užuolaidos? – paklausė jis. – Viešpatie, kokiam galui tau užuolaidos?

– Aš mėgstu, kad būtų gražu, – pasakė ponia Maloj. – Aš visada stengiausi, kad tau būtų jauku. – Ir jos apatinė lūpa ėmė drebėti.

– Bet, micloji, – sušuko Semas Malojus, – aš visai ne prieš užuolaidas. Aš mėgstu užuolaidas.

– Tiktai doleris devyniasdešimt aštuoni, – sudejavo ponia Maloj, – ir tu gaili man dolerio su keliais centais.

Ji pradėjo šniurkščioti, krūtinė kilnojosi.

– Man negaila, – pasakė ponas Malojus. – Bet, mieloji, kam, dėl Dievo meilės, mums tos užuolaidos? Juk mes neturim langų.

Ponia Maloj nesiliovė verkusi, Semas apkabino ją ir ėmė raminti.

– Vyrai nesupranta, ką jaučia moterys, – kūkčiojo ji. – Vyrai niekada nepamėgina pasijusti moters vietoje.

Semas atsigulė šalia jos ir dar ilgai turėjo glostyti jai nugarą, kol ji užmigo.

9

Kai prie laboratorijos privažiavo Doko mašina, Makas su vaikinais žiūrėjo, kaip Heizlis padeda sunešti maišus su jūrų žvaigždėmis. Netrukus Heizlis jau šlepsėjo taku aukštyn prie Rūmų. Jo džinsai iki šlaunų buvo šlapi, o tose vietose, kur spėjo pradžiūti, buvo matyti balti druskos ratilai. Jis klestelėjo į nuosavą supamąją kėdę ir nusitraukė šlapius sportbačius.

– Kaip Dokas? – paklausė Makas.

– Puikiai, – atsakė Heizlis. – Šneka kažką, nė velnio nesuprasi. Žinai, ką jis sakė apie tuos smirdančius vabalus? Ne, verčiau nepasakosiu.

– Vadinasi, nusiteikęs gerai, draugiškai? – paklausė Makas.

– Aha, – atsakė Heizlis. – Surinkom du ar tris šimtus žvaigždžių. Tvarka.

– Gal nueinam visi kartu? – paklausė Makas pats save ir pats sau atsakė: – Ne, bus geriau, jei nueis kas nors vienas. Jei visi, jis gali susinervinti.

– O kas yra? – paklausė Heizlis.

– Turim planą, – atsakė Makas. – Eisiu pats, kam gąsdinti žmogų? Jūs, vyrai, liekat čia ir laukiat. Aš greit grįšiu.

Makas išėjo ir energingai nužingsniavo per dykvietę, paskui per bėgius. Prie savo katilo ant plytos sėdėjo ponas Malojus.

– Kaip laikais, Semai? – paklausė Makas.

– Pusė velnio, – atsakė Semas.

– Kaip ponia?

– Pusė velnio, – atsakė Malojus. – Gal žinai, kokiais klijais klijuoti medžiagą prie geležies?

Kitą kartą Makas būtų nuoširdžiai ėmęsis tos problemos, bet dabar jam ne tai buvo galvoje.

– Ne, – atsakė jis.

Jis perėjo dykvietę, gatvę ir įžengė į laboratoriją.

Dokas jau buvo nusiėmęs savo gobtuvą, mat pavojus sušlapti galvą jau dingo, nebent sprogtų vamzdžiai. Jis traukė žvaigždes iš maišų ir dėliojo ant vėsių cementinių grindų. Jos buvo susiraičiusios ir sukibusios į gumulą, nes jos mėgsta prie ko nors prisisiurbti, o pastarąją valandą tam tegalėjo panaudoti viena kitą. Dokas rikiavo jas eilėmis ir jos palengvėle tiesėsi, kol pagaliau vėl tapo simetriškomis jūrų žvaigždėmis ant cementinių grindų. Smaili ruda Doko barzda buvo net šlapia nuo prakaito. Makui įėjus jis kiek sunerimęs pakėlė galvą. Nepasakysi, kad su Maku visada ateina kokia bėda, bet kažkas su juo visada ateina.

– Kaip sekas, Dokai? – tarė Makas.

– Nieko, – įtarokai atsakė Dokas.

– Ar girdėjot apie Filisę Mei iš „Lokio Vėliavos"? Ji taip trenkė girtuokliui, kad to dantis sulindo jai į kumštį. Dabar užkrėtimas iki pat alkūnės. Ji rodė man tą dantį. Dirbtinis. Ar dirbtiniai dantys nuodingi, Dokai?

– Ko gero, visa, kas iš žmogaus burnos, yra nuodinga, – niūriai atsakė Dokas. – Ar ji buvo pas daktarą?

– Sargas gydo, – atsakė Makas.

— Duosiu jai sulfamido,— pasakė Dokas ir nutilo laukdamas audros. Jis žinojo, kad Makas atėjo ne šiaip sau, ir Makas suprato, kad jis tai žino.

— Dokai, ar jums dabar nereikia kokių nors gyvių?— paklausė Makas.

Dokas su palengvėjimu atsiduso.

— O kam klausi?— atsargiai pasidomėjo jis.

Makas prabilo atvirai ir tiesiai:

— Tuojau pasakysiu, Dokai. Mums su vaikinais baigėsi finansai. Mirtinai reikia. Ir reikalas doras, galima sakyti, kilnus.

— Filisės Mei rankai?

Makas suprato, jog tai šansas, pagalvojo ir atmetė.

— N... ne,— atsakė jis.— Daug svarbesnis dalykas. Kekšės velnias negriebs. Čia kas kita. Mes su vaikinais ir pagalvojom — gal jums ko reikia, tai mes jums prigaudom ir patys mažumą užsidirbsim.

Viskas atrodė paprasta ir nekalta. Dokas padėjo eilėn dar keturias žvaigždes.

— Man būtų ne pro šalį trys ar keturi šimtai varlių,— pasakė jis.— Prisirinkčiau ir pats, bet man šįvakar reikia važiuoti į La Jolą. Ryt bus geras potvynis, o man reikia aštuonkojų.

— Ta pati kaina už varles?— paklausė Makas.— Penki centai už vieną?

— Ta pati,— atsakė Dokas.

Makas nušvito.

— Dėl varlių nesijaudinkit, Dokai,— pasakė jis.— Mes jums pririnksim tiek varlių, kiek reikia. Dėl varlių būkit ramus. Gaudysim prie Karmelio upės. Aš žinau vietas.

— Gerai,— tarė Dokas.— Paimsiu visas, kiek atnešit, bet man reikia trijų šimtų.

— Būkit ramus, Dokai. Nebesukit dėl jų galvos. Varlytės bus pristatytos, kokie septyni aštuoni šimtai.— Kol jis ramino Doką, jo paties veide šmėstelėjo debesėlis.— Dokai,— tarė jis,— o gal galėtume su jūsų mašina nuvažiuoti iki Karmelio?

— Ne,— atsakė Dokas,— juk sakiau. Šįvakar turiu važiuoti į La Jolą, rytoj potvynis.

— Aaa!— nusiminęs tarė Makas.— Na tiek to, nesirūpinkit, Dokai. Gal gausim senąjį Čongo sunkvežimį.— Jo veidas dar trupučiuką apsiniaukė.— Dokai,— tarė jis,— jei jau taip rimtai sutarėm,

tai gal duotumėt du tris žaliukus benzinui? Li Čongas benzino neduos, žinau.

– Ne,– tarė Dokas. Ant to kabliuko jis jau buvo užkibęs. Sykį finansavo Gėjų vėžlių gaudymui. Finansavo dviem savaitėm, per tą laiką žmona patupdė jį kalėjiman, ir jokių vėžlių jis neišvažiavo.

– Na, tada, ko gero, nieko neišeis,– liūdnai pasakė Makas.

Bet Dokui iš tikro reikėjo varlių. Jis pamėgino sugalvoti kokią išeitį, kad atrodytų ne filantropija, o biznis.

– Žinai, ką aš padarysiu,– tarė jis.– Parašysiu savo degalinei raštelį, kad duotų tau dešimt galonų benzino. Na kaip?

Makas nusišypsojo.

– Puiku,– tarė jis.– Geriau nesugalvosi. Mes su vaikinais pasistengsim atsikelti anksčiau. Kai grįšit iš pietų, mes tų velnio varlių turėsim kaip šieno, jūs tiek jų nė akyse nesat matęs.

Dokas nuėjo prie stalo ir parašė degalinės savininkui Rudžiui Viljamsui, kad įpiltų Makui dešimt galonų benzino.

– Štai imk,– pasakė jis.

Makas plačiai šypsojosi.

– Dokai,– pasakė jis,– galit sau šįvakar kuo ramiausiai gultis ir apie tas varles nė negalvoti. Kol jūs grįšit, mes jų prikimšim visus naktipuodžius.

Dokas stebėjo jį su šiokiu tokiu nerimu. Jo sandėriai su Maku ir vaikinais visada būdavo įdomūs, bet retai kada pelningi jam pačiam. Jis liūdnai prisiminė, kaip Makas jam pardavė penkiolika katinų, o vakare atėjo savininkai ir visus atsiėmė. Jis tada paklausė:

– Makai, o kodėl visi iki vieno katinai?

Makas atsakė:

– Dokai, tai mano išradimas, bet kadangi esat geras draugas, tai pasakysiu. Pasidarai didelį vielinį narvą, ir nereikia jokio masalo. Vietoj jo įdedi paprastą katę. Šitaip gali susemti visus katinus, kiek tik reikia.

Makas perėjo gatvę ir įėjo pro sukamas Li Čongo krautuvės duris. Ponia Čong ant didelės trinkos kapojo kiaulieną. Li pusbrolis kedeno apvytusias salotų galvas, kaip merginą kedena savo garbanas. Ant didelės apelsinų krūvos miegojo katinas. Li Čongas stovėjo savo įprastoje vietoje už cigarų prekystalio palei gėrimų lentynas.

Kai įėjo Makas, jo piršto barbenimas į grąžos pagalvėlę kiek sutankėjo.

Makas iš karto ėmėsi reikalo.

– Li,– tarė jis,– reikia padėti mūsų Dokui. Jis iš Niujorko muziejaus gavo didelį užsakymą varlėms. Dokui labai svarbu. Čia ne vien pinigai, čia ir pasitikėjimas. Dokas turi važiuoti į pietus, tad mes su vaikinais nusprendėm jam padėti. Pats supranti, jeigu žmogui bėda, draugai juk privalo padėti, ypač tokiam puikiam žmogui kaip Dokas. Klausyk, juk jis pas tave per mėnesį palieka po šešiasdešimt septyniasdešimt dolerių. Galvą guldau.

Li atsargiai tylėjo. Jo storas pirštas jau nebebarbeno į grąžos pagalvėlę, tiktai vos vos vizguliavo kaip katės uodega.

Makas baigė įžangą ir perėjo prie dėstymo:

– Ar paskolinsi savo senąjį sunkvežimį, kad galėtume nuvažiuoti į Karmelio slėnį ir pririnkti varlių Dokui – mūsų puikiajam Dokui?

Li Čongas patenkintas nusišypsojo.

– Sunkvezimis negelas,– pasakė jis.– Sugedęs.

Makas akimirką dvejojo, bet tuoj atsigavo. Ištiesinęs paklojo ant prekystalio raštelį benzinui.

– Matai!– pasakė jis.– Dokui reikalingos tos varlės. Jis man parašė raštelį, kad gaučiau benzino. Kaip galima apgauti Doką? Gėjus geras mechanikas. Jei jis sutaisys tavo mašiną, viską kaip reikia, ar paskolinsi?

Li užvertė galvą, kad matytų Maką pro pusinius stiklus. Nepanašu, kad pasiūlyme būtų kokia klasta. Sunkvežimis iš tikro nevažiuoja. Gėjus iš tikro geras mechanikas, o raštelis benzinui rodo pasitikėjimą.

– Al ilgai jūs zadi būti?– paklausė Li.

– Gal pusę dienos, gal visą. Kol pririnksim varlių.

Li nusiminė, bet jokios išeities nematė. Tyko daugybė pavojų, ir Li tai puikiai jautė.

– Gelai,– pasakė Li.

– Tvarka,– tarė Makas.– Žinojau, kad tu padėsi Dokui. Liepsiu Gėjui, kad pradėtų taisyti mašiną.– Jis pasisuko eiti.– Klausyk,– tarė jis.– Dokas mums moka po penkis centus už varlę. Mes žadam pririnkti septynis ar aštuonis šimtus. Gal galėtum duoti butelį „Senojo Tenisiuko“, kol gaudysim tas varles?

– Ne!– atsakė Li Čongas.

10

Frenkis pradėjo lankytis Vakarų biologinėje laboratorijoje, kai buvo vienuolikos metų. Kokią savaitę stovėjo prie durų ir žiūrėjo. Paskui vieną dieną atsistojo prie durų jau viduje. Dar po dešimties dienų įžengė į laboratoriją. Jis buvo labai didelėm akim, ant galvos tamsių, nešvarių šiurkščių plaukų kupeta. Rankos nešvarios. Jis paėmė nuo grindų skiedrą, įmetė šiukšlių dėžėn ir pažvelgė į Doką, kuris klijavo etiketes ant butelių, pripiltų raudono skysčio. Galų gale Frenkis priėjo prie stalo ir padėjo ant jo purvinas rankas. Tris savaites Frenkis ėjo prie šio tikslo, o dabar bet kurią akimirką galėjo leistis į kojas.

Pagaliau vieną dieną Dokas pakalbino jį.

– Kaip tavo vardas, vaike?

– Frenkis.

– Kur tu gyveni?

– Ten,– jis parodė į kalną.

– Kodėl tu ne mokykloj?

– Aš neinu į mokyklą.

– Kodėl?

– Jie nenori, kad eičiau.

– Tavo rankos nešvarios. Tu niekada nesiprausi?

Frenkis baisiausiai nustebo, paskui nuėjo prie kriauklės ir ėmė šveisti rankas; ir vėliau šveisdavo jas kasdien iki raudonumo.

Į laboratoriją jis ateidavo kiekvieną dieną. Draugystė užsimezgė be didelių kalbų. Dokas telefonu išsiaiškino, kad Frenkis sakė tiesą. Mokykloje jis nepageidaujamas. Jis negali mokytis, kažkoks nedidelis koordinacijos sutrikimas. Ir neaišku, kur jo vieta. Jis ne idiotas, nepavojingas, ir jo tėvai nelinkę mokėti už jį specialioje mokykloje. Frenkis nedažnai nakvodavo laboratorijoje, bet dienas praleisdavo joje ištisai. Kartais įlipdavo į dėžę su drožlėmis ir ten miegodavo. Matyt, namie tuo metu būdavo krizė.

Dokas paklausė:

– Kodėl tu čia ateini?

– Jūs manęs nemušat ir neduodat centų,– atsakė Frenkis.

– Tave namie muša?

– Namie visą laiką dėdės. Vieni mane primuša ir liepia eiti lauk, kiti duoda penkis centus ir liepia eiti.

– Kur tavo tėvas?

– Miręs,– numykė Frenkis.

– O kur motina?

– Su dėdėm.

Dokas apkirpo jam plaukus ir išnaikino utėles. Li Čongo krautuvėje nupirko naujas kelnes bei juostuotą megztinį, ir Frenkis tapo jo vergu.

– Aš myliu jus,– pasakė šis vieną dieną.– Tikrai labai myliu.

Jis norėjo dirbti laboratorijoje. Kasdien šluodavo grindis, bet kažkas buvo negerai. Grindys likdavo ne visai švarios. Mėgino padėti rūšiuoti langustus. Jie būdavo kibire ir reikėdavo juos išdėlioti į puodus – tricolius į vieną, keturcolius į kitą, ir taip toliau. Frenkis stengdavosi, net kakta suprakaituodavo, bet nepavykdavo. Jis nesuvokė dydžio skirtumų.

– Ne,– sakydavo Dokas.– Žiūrėk, Frenki. Pridėk jį prie piršto ir suprasi, kokio dydžio. Matai? Šitas yra nuo piršto galo iki nykščio pradžios. Paimi kitą, kuris irgi nuo piršto galo iki tos pačios vietos, vadinasi, jis toks pat.

Frenkis pamėgino, bet nieko neišėjo. Kai Dokas užlipo viršun, Frenkis įsiropštė drožlių dėžėn ir išbuvo ten iki vakaro.

Bet Frenkis buvo mielas, puikus, geras berniukas. Jis išmoko uždegti Dokui cigarą ir norėjo, kad šis be perstojo rūkytų – tada jis galėtų jam vis uždeginėti.

Bet labiausiai Frenkis mėgo, kai viršuje, laboratorijoje, būdavo baliukai. Jam be galo patiko, kad susirinkę vyrai ir moterys sėdi, kalbasi, kad patefonas groja muziką, nuo kurios jam kažkas ima virpėti pilve, o galvoje šmėžuoti neaiškūs, gražūs ir dideli reginiai. Tada jis pasislėpęs tupi kampe už kėdės, žiūri ir klausosi. Kai kildavo juokas iš kokio pokšto, kurio Frenkis nesuprasdavo, jis irgi patenkintas juokdavosi už savo kėdės, o kai pokalbis pasidarydavo abstraktus, jo kakta susiraukšlėdavo, jis tapdavo rimtas ir įdėmus.

Vieną vakarą jis padarė nepataisomą dalyką. Laboratorijoje buvo mažas vakarėlis. Dokas virtuvėje pilstė alų, ir šalia jo atsirado Frenkis. Jis stvėrė vieną stiklinę su alumi, puolė pro duris ir padavė ją didelėje kėdėje sėdinčiai merginai. Ji paėmė stiklinę, pasakė: „Oi, ačiū!“ ir nusišypsojo jam.

Pro duris įėjęs Dokas irgi pasakė:

– Taip, Frenkis tikras mano pagalbininkas.

Frenkis to negalėjo pamiršti. Jis be perstojo kartojo mintyse, kaip viskas buvo, kaip jis paėmė stiklinę, kaip sėdėjo mergina ir kaip ji pasakė „Oi, ačiū“ – ir paskui Dokas: „Tikras mano pagalbininkas...

taip, Frenkis tikras mano pagalbininkas... žinoma, Frenkis tikras pagalbininkas“ ir... o Viešpatie!

Jis žinojo, kad bus didelis balius, nes Dokas pripirko bifšteksų, daug alaus ir leido jam padėti tvarkytis viršuje. Bet tai palyginti buvo niekis, mat Frenkio galvoje brendo didelis planas ir jis jau vaizdavosi, kaip viskas bus. Jis kartojo viską iš naujo ir iš naujo. Tai bus gražu. Tiesiog neapsakoma.

Pagaliau pobūvis prasidėjo, rinkosi žmonės, svetainėje sėdėjo merginos, jaunos moterys, vyrai.

Frenkis laukė, kol liks virtuvėje vienas ir durys bus uždarytos. Ir tai atsitiko gana negreit. Bet pagaliau jis liko vienas už uždarų durų. Girdėjo, kaip svečiai kalbasi, groja didysis patefonas. Jis darbavosi spėriai – pirmiausia padėklas, paskui išimti stiklines, nė vienos nesudaužyti. Tada pripilti alaus, palaukti, kol nusistovės puta, tada dar užpilti.

Pagaliau pasiruošta. Jis giliai atsikvėpė ir atidarė duris. Aplink jį griaudėjo kalbos ir muzika. Frenkis paėmė padėklą ir žengė pro duris. Jis žinojo, ką daryti. Nuėjo tiesiai prie tos jaunos moters, kuri jam tada padėkojo. Ir tada priešais ją viskas ir atsitiko, koordinacija sutriko, rankos ėmė drebėti, raumenys atsileido, nervai pasiuntė signalą į smegenis, bet reakcijos nebuvo. Padėklas su alumi nukrito tiesiai ant tos moters kelių. Akimirką Frenkis stovėjo sustingęs. Paskui apsisuko ir išbėgo.

Kambarys nuščiuvo. Buvo girdėti, kaip jis bėga žemyn laiptais, paskui į rūsį. Kažkas dusliai sušnarėjo, paskui nutilo.

Dokas tyliai nulipo žemyn ir įėjo į rūsį. Frenkis buvo skiedrų dėžėje, įsikasęs kone iki dugno. Dokas girdėjo, kaip jis verkia. Dokas pastovėjo, paskui tyliai užlipo viršun.

Šį kartą jis buvo bejėgis ką nors padaryti.

11

Li Čongo T modelio „Fordas“ turėjo šlovingą istoriją. 1923 metais tai buvo lengvasis automobilis, priklausęs daktarui T. Vatersui. Penketą metų pavažinėjęs, jis pardavė jį draudimo agentui Retlui. Šis buvo ne itin atsargus. Gavo puikiai prižiūrėtą mašiną, bet važinėjo ja kaip

paklaikęs. Šeštadieniais gerdavo, o mašina kentėdavo. Sparnai buvo sulankstyti ir sutrūkinėję. Jis tiesiog nenukeldavo kojų nuo pedalų, todėl troselius reikėdavo dažnai keisti. Kai Retlas pagrobė klientų pinigus ir pabėgo į San Chosė, ten buvo pagautas su akinama blondine ir po dešimties dienų patupdytas kalėjiman.

Mašinos kėbulas buvo taip sulamdytas, kad naujasis savininkas perpjovė jį perpus ir gale primontavo nedidelį krovininį kėbulą.

Naujasis savininkas nuėmė kabinos priekį ir stiklą. Jis vežiojo moliuskus ir mėgo, kad į veidą pūstų vėjelis. Tai buvo Frensis Elmonsas, ir gyveno jis liūdnai, nes visada uždirbdavo šiek tiek mažiau, negu reikia pragyvenimui. Tėvas buvo palikęs jam šiek tiek pinigų, bet metai po metų, mėnuo po mėnesio, nors ir kaip sunkiai jis triūsė bei stengėsi, pinigai tirpo, kol sutirpo, o jis pats kažkur dingo.

Li Čongas gavo mašiną už Frensio skolas krautuvėje.

Tuo metu iš automobilio buvo likę, galima sakyti, tik keturi ratai ir variklis, kuris buvo toks kaprizingas, niūrus bei senas, kad jam reikėjo ypatingo rūpesčio ir pagarbos. Li Čongas šitų dalykų jai nesuteikė, tad mašina beveik visą laiką taip ir stovėjo aukštoje žolėje už krautuvės, o tarp stipinų augo dedešvos. Užpakalinės padangos buvo geros, o priekiniai ratai pakelti ant trinkų.

Tikriausiai bet kuris vaikinas iš Nakvynės Rūmų būtų sutaisęs mašiną, nes visi neblogai šioje srityje gaudosi, bet Gėjus buvo apsigimęs mechanikas. Kalbant apie tokius mechanikus, nevartojamas terminas absoliuti klausa, bet jis čia labai tiktų. Juk esama žmonių, kurie pasiklauso, pačiupinėja, pasukinėja, ir mašina ima veikti. Tikrai yra tokių žmonių, šalia kurių automobilis net rieda linksmiau. Štai toks ir buvo Gėjus. Jo pirštai, liečiantys chronometrą ar karbiuratoriaus varžtą, būdavo švelnūs, protingi ir tvirti. Jis mokėjo sutaisyti jautrius laboratorijos variklius. Jeigu būtų norėjęs, jis būtų galėjęs visą laiką dirbti konservų fabrikuose, nes šioje pramonėje, kurios pelnas vargiai padengia kasmetines investicijas, mašinoms skiriama kur kas mažiau dėmesio negu finansinėms ataskaitoms. Jeigu sardines būtų galima konservuoti su buhalterinėmis knygomis, tai savininkai būtų džiūgavę. Tiesą sakant, jie naudojo pasenusias, išklerusias mašinas, kurias nuolat turėjo prižiūrėti toks žmogus kaip Gėjus.

Makas vaikinus pakėlė anksti. Atsigėrė kavos ir tuojau pat patraukė prie aukštose piktžolėse riogsančio automobilio. Gėjus ėmėsi darbo. Pirmiausia paspaudė paremtus priekinius ratus.

– Pasiskolinkit iš ko nors pompą ir pripūskit juos, – pasakė jis.

Tada į benzino baką po sėdyne įkišo pagaliuką. Kažkokiu stebuklu jame buvo pusė colio benzino. Tada jis ėmėsi pačių svarbiausių vietų. Atidarė skricjiko dėžutę, nušveitė kontaktą, sureguliavo tarpelį, tada uždarė vėl. Atidarė karbiuratorių pažiūrėti, ar teka benzinas. Pasuko užvedimo rankeną ir patikrino, ar neprirūdijęs velenas ir cilindrai stūmokliuose.

Tuo metu buvo atnešta pompa, ir Edis su Džonsu ėmė pasikeisdami pūsti padangas.

Gėjus triūsdamas niūniavo: tram pampam, tram pampam. Jis išsuko žvakes, nuvalė elektrodus, anglies apnašą. Paskui skardinėn įsileido truputį benzino ir įpylė į kiekvieną cilindrą, tada susuko atgal žvakes. Atsitiesęs pareiškė:

– Reikės poros akumuliatorių. Paklauskit, gal Li Čongas paskolins.

Makas nuėjo ir tuojau pat sugrįžo su universaliu „ne“, kuriuo Li Čongas ėmė atsakinėti į visus prašymus.

Gėjus rimtai susimąstė.

– Žinau, iš kur galima gauti porą akumuliatorių, ir visai naujų, bet pats ten eiti nė už ką negaliu.

– Kur? – paklausė Makas.

– Rūsyje, mano namuose, – pasakė Gėjus. – Jie maitina durų skambutį. Jei kas nors iš jūsų, vaikinai, apsiimtų įsmukti į mano rūsį, bet taip, kad nepamatytų žmona, tai jie yra ant laiptelių, kai įeini, iškart kairėje. Tik žiūrėkit, neįkliūkit žmonai.

Šiam darbui buvo paskirtas Edis, ir jis tuojau iškeliavo.

– Jeigu įkliūsi, apie mane nė žodžio, – riktelėjo jam Gėjus.

Tuo tarpu jis tikrino troselius. Sankabos pedalas nesiekė grindų, tad Gėjus suprato, kad iš trosiuko ne kas belikę. Stabdžių pedalas atvirkščiai – lietė grindis, ir Gėjus suprato, kad stabdžių nėra, tačiau atbulinės eigos trosiuko buvo į valias. T modelio „Fordo“ atbulinis pedalas labai praverčia. Sakykim, sugedo stabdžiai – vietoj jų naudoji atbulinę eigą. O jeigu pirmos pavaros trosiukas taip sudilęs, kad į statų kalną neužtempia, galima įvažiuoti atbulam. Gėjus išsiaiškino, kad atbulinė eiga tvarkinga, ir visi nusiramino.

Edis netrukus grįžo su akumuliatoriais, ir tai buvo geras ženklas. Ponia Gėj tuo metu buvo virtuvėje. Edis girdėjo, kaip ji vaikšto, bet ji Edžio negirdėjo. Šitoj srityje jis buvo įgudęs.

Gėjus prijungė akumuliatorius, papumpavo benzino ir pavėlino degimą.

— Pasukit jai uodegą, — tarė jis.

Tikras stebuklas tas Gėjus, Dievo pateptasis mechanikas, Pranciškus Asyžietis visko, kas sukasi, rieda, sprogsta, Pranciškus Asyžietis visų ričių, dantračių, varžtų. Ir jeigu kada nors suluošinti „Duzenbergai", „Bjuikai", „Desotai", „Plimutai", „Ostinai" ir „Izota Fraskini" ims vieningu choru garbinti Viešpatį, bus nemažas Gėjaus ir jo bičiulių nuopelnas.

Vienas rankenos suktelėjimas, ir variklis suburzgė, kostelėjo, paskui vėl ėmė veikti. Gėjus paankstino degimą, sumažino benziną. Jis perjungė degimą į ritę, ir Li Čongo „Fordas" krenkštelėjo, krūptelėjo ir ėmė linksmai burgzti, tarsi pajutęs mylinčio ir supratingo šcimininko rankas.

Sunkvežimis turėjo du techninius bei teisinius trūkumus — pasenusį numerį ir jokių šviesų. Bet vaikinai ant galinio numerio atmestinai, bet tvirtai pritaisė skudurą, o priekinį storai aptepė purvu. Amunicija buvo prasta: keletas varlių gaudymo tinklų ir džiuto maišai. Medžiokliai iš miesto, važiuojantys į gamtą dėl sporto, visada prisikrauna begales maisto ir gėrimų, tik ne Makas. Jis visai teisingai manė, kad maisto šaltinis kaip tik ir yra kaimas. Visos atsargos buvo du kepaliukai duonos ir liekanos Edžio sukauptame butelyje. Visi sulipo į mašiną — Gėjus vairavo, Makas sėdėjo šalia, — apsuko Li Čongo krautuvę ir nudardėjo per dykvietę tarp vamzdžių. Prie savo katilo sėdintis ponas Malojus jiems pamojavo. Gėjus pristabdė ir šaligatvį pervažiavo švelniai bei atsargiai, mat priekinių padangų net siūlai buvo matyti. Kad ir kaip skubėjo, išsiruošė tiktai po pietų.

Mašina sustojo prie Rudžio Viljamso degalinės. Makas išlipo ir padavė jam raštelį.

— Dokas neturėjo smulkių, — paaiškino jis. — Tai štai — jeigu įpilsi penkis galonus, o vietoj kitų penkių duosi dolerį, Dokas tik apsidžiaugs. Supranti, jis turėjo išvažiuoti į pietus. Labai svarbūs reikalai.

Rudis geraširdiškai šyptelėjo.

— Matai, Makai, — tarė jis, — Dokas viską apskaičiavo, ar tu neturi kokios landos, ir aptiko kaip tik tą pačią. Dokas labai galvotas vyrukas. Vakar jis man skambino.

— Tai pilk visus dešimt galonų, — tarė Makas. — Ne, palauk. Dar išsitaškys. Pilk penkis, o kitus penkis duok skardinėje, žinai, tokioje užlydytoje.

Rudis patenkintas nusišypsojo.

— Dokas ir tai numatė, — tarė jis.

– Pilk visus dešimt,– tarė Makas,– ir kad žarnoje neliktų nė lašo.

Mažoji ekspedicija nevažiavo per Monterėjaus centrą. Dėl numerių ir žibintų Gėjus kukliai rinkosi maršrutą šalutinėmis gatvelėmis. Ir taip keturias mylias reikės kilti į Karmelio kalną plentu faraonų panosėje, kol pagaliau pasuks į nuošalesnį keliuką Karmelio slėnyje. Gėjus šalutine gatvele išvažiavo į pagrindinį plentą palei Piters Geitą, ten, kur prasideda staigi nuokalnė. Tada leido riaumojančiai mašinai įsibėgėti ir už penkiasdešimties jardų pamėgino perjungti pavarą. Jis žinojo, kad nieko neišeis, nes labai jau menkas trosiukas. Lygioje vietoje gal ir pavyktų, bet ne įkalnėje. Todėl Gėjus sustojo, apsisuko ir nuriedėjo žemyn. Tada nuspaudė akceleratorių ir įjungė atbulinę pavarą. O ši susidėvėjusi nebuvo. Mašina ėmė lėtai, bet tvirtai ropoti į kalną.

Ir beveik pasisekė. Radiatorius, žinoma, užvirė, bet dauguma T modelio „Fordo" žinovų sako, kad variklis sugedęs, jeigu neverda.

Reikėtų parašyti mokslinį traktatą apie T modelio „Fordo" poveikį amerikiečių nacijos moralei, sveikatai ir estetinėms pažiūroms. Dvi amerikiečių kartos apie „Fordo" sankabą išmanė kur kas labiau negu apie klitorį, o apie jo stabdžių sistemą – kur kas labiau negu apie Saulės sistemą. Atsiradus T modeliui, pasikeitė požiūris į privatų turtą. Replės tapo visų nuosavybe, o pompa priklausė tam, kas ją paskutinis paėmė. Daugelis to meto kūdikių buvo pradėti T modelyje, o kai kurie ten ir gimė. Anglosaksiškoji namų-tvirtovės teorija buvo taip iškraipyta, kad vėliau ir nebeatgijo.

Mašina tvirtai užropojo atbula į Karmelio kalną, praslinko kelią į Džeko viršukalnę, bet, pradėjus paskutinę, stačiausią kelio atkarpą, variklis ėmė dusti, čiaudėti ir galop visai nutilo. Jam nurimus, atrodė labai tylu. Gėjus penkiasdešimt pėdų pavažiavo priekiu žemyn ir įsuko į Džeko viršukalnės keliuką.

– Kas yra?– paklausė Makas.

– Tikriausiai karbiuratorius,– atsakė Gėjus.

Variklis švilpė, šnypštė, tvoskė karščiu, o garai iš radiatoriaus vamzdžio švokštė kaip aligatorius.

T modelio karbiuratorius yra nesudėtingas, bet kad veiktų, jam reikalingos visos detalės. Yra jame toks adatinis vožtuvas, jo galiukas privalo būti aštrus ir tiksliai savo lizde, kitaip karbiuratorius neveiks.

Gėjus laikė rankoje adatą, jos galiukas buvo nulūžęs.

– Kaip, po velniais, čia galėjo atsitikti?– paklausė jis.

– Stebuklai, – tarė Makas, – tikri stebuklai. Ar gali pataisyti?

– O velniams? – tarė Gėjus. – Reikia gauti kitą.

– Kiek ji kainuoja?

– Apie dolerį, jei pirksi naują, o jei seną, tai koks ketvirtukas.

– Tu turi dolerį? – paklausė Makas.

– Turiu, bet nereikės.

– Tvarka, tik pasistenk greičiau grįžti, gerai? Mes tavęs lauksim čia.

– O kur jūs be tos adatos pabėgsit? – tarė Gėjus ir nuėjo į kelią. Pakėlė nykštį, trys mašinos pravažiavo, ketvirta sustojo. Vaikinai matė, kaip jis įsėdo ir nuvažiavo. Vėl jie jį pamatė tiktai po šimto aštuoniasdešimties dienų.

Ak, galimybių begalybe! Ir atsitik tu man taip, kad Gėjų paėmusi mašina sugedo neprivažiavusi Monterėjaus. Ir jei Gėjus nebūtų buvęs mechanikas, jis nebūtų pataisęs tos mašinos. Jei jis nebūtų jos sutaisęs, savininkas nebūtų nusivedęs jo išgerti pas Džimį Bračiją. Tą dieną buvo Džimio gimtadienis. Ir iš visų pasaulio galimybių – o jų juk milijonai – po kojomis painiojosi tik tos, kurios vedė tiesiai į Salinaso kalėjimą. Frantas Enijas ir Mažoji Koletė buvo susitaikę ir padėjo Džimiui švęsti gimimo dieną. Pasirodė blondinė. Muzikinis ginčas prie plokštelių automato. Naujasis Gėjaus draugas. Jis mokėjęs dziudo ir norėjęs pademonstruoti Frantui, bet kažkas nepavyko ir jis susilaužė ranką. Policininkas su skaudamu skrandžiu, – viskas be sąryšio, tarsi atskiri dalykai, bet nukreipti į viena. Tiesiog Likimas nenorėjo leisti Gėjaus į tą varlių medžioklę ir nepagailėjo triūso, žmonių bei nelaimių, kad tik Gėjus ten nepatektų. Kai pagaliau jie išdaužė Holmano batų kiosko vitriną ir ėmė matuotis ten esančius batus, tiktai vienas Gėjus neišgirdo sirenos. Tik vienas Gėjus nenubėgo į gaisrą, ir atvažiavusi policija rado jį sėdintį Holmano vitrinoje su juodu lakiniu batu ant vienos kojos ir ruda šlepete ant kitos.

Kai sutemo ir nuo vandenyno ėmė slinkti vėsa, vaikinai prie sunkvežimio susikūrė mažą lauželį. Pušyse virš jų ūžė gaivus jūros vėjas. Vaikinai gulėjo ant pušų spyglių ir pro šakas žiūrėjo į dangų. Pašnekėjo, kad Gėjui ne taip lengva gauti tą adatą, bet gana greit liovėsi svarstę šią temą.

– Be reikalo išleidom vieną, – pasakė Makas.

Apie dešimtą pakilo Edis.

– Įkalnėje yra statybos aikštelė, – pasakė jis. – Nueisiu, pažiūrėsiu, gal kartais ten yra koks T modelis.

Monterėjus yra miestas, turintis seną ir šviesią literatūrinę tradiciją. Čia su malonumu ir nemažu pasididžiavimu prisimenama, kad jame yra gyvenęs Robertas Luisas Stivensonas. Lobių Sala, be abejo, atkartoja Loboso kyšulio kranto liniją ir topografiją. Vėliau Karmelyje lankėsi ne vienas su literatūra susijęs žmogus, bet jau nebėra senojo aromato, senosios rašytinio žodžio didybės. O kartą miestas buvo sukrėstas nepagarbos, gyventojų manymu, parodytos rašytojui. Tai susiję su garsiojo humoristo Džošo Bilingso mirtimi.

Ten, kur naujasis paštas, anksčiau buvo gilus, vandens pilnas griovys, o per jį tiltelis. Vienoje griovio pusėje buvo graži plaušamolio plytinė, o kitoje gyveno daktaras, tvarkęs visas miesto ligas, gimimus ir mirtis. Gydė jis ir gyvulius, be to, buvo praktikavęsis Prancūzijoje, todėl vertėsi ir tuo metu nauju dalyku — numirėlių balzamavimu prieš laidojimą. Vieni, senamadiškesnių pažiūrų, laikė tai sentimentaliu dalyku, kiti — gana varginančiu, dar kitiems tai atrodė šventvagiška, nes jokiose šventose knygose toks dalykas neaprašytas. Bet geresnės ir turtingesnės šeimos jau linko prie to papročio, ir palengva jis darėsi vis madingesnis.

Vieną rytą garbaus amžiaus ponas Koriaga iš savo namų ant kalvos leidosi į Alvarado gatvę. Kaip tik einant per tiltelį jo dėmesį patraukė berniukas ir šuo, besikapanoją iš griovio. Berniukas nešėsi kepenis, o šuo tempė kelis jardus žarnų su gale besivelkančiu skrandžiu. Ponas Koriaga sustojo ir mandagiai pašnekino berniuką:

— Labas rytas.

Tais laikais berniukai buvo mandagūs.

— Labas rytas, pone.

— Kur neši tas kepenis?

— Pasišauksiu draugų, ir eisim gaudyti skumbrių.

Ponas Koriaga šyptelėjo:

— Šuo irgi eis žvejoti?

— Šuo pats susirado, pone. Čia jo. Mes viską radom griovy.

Ponas Koriaga šyptelėjo ir nužingsniavo sau, bet staiga jo protas ėmė veikti. Tai ne jaučio kepenys, per mažos. Ir ne veršiuko — per

raudonos. Ir ne avies... Jį apėmė nerimas. Prie sankryžos jis sutiko poną Rajaną.

– Ar vakar Monterėjuje kas nors numirė? – paklausė jis.

– Bent aš negirdėjau, – atsakė ponas Rajanas.

– Gal kas žuvo?

– Ne.

Juodu nuėjo toliau kartu, ir ponas Koriaga papasakojo apie berniuką ir šunį.

„Plaušamolio" bare rytinio pokalbio jau buvo susirinkę nemažai piliečių. Čia ponas Koriaga papasakojo viską dar sykį, ir kaip tik jam baigus įėjo policininkas. Jei kas būtų numiręs, jis būtų žinojęs.

– Monterėjuje niekas nemirė, – pasakė jis. – Bet „Del Montės" viešbutyje numirė Džošas Bilingsas.

Žmonės bare nutilo. Visų mintyse šmėstelėjo ta pati mintis. Džošas Bilingsas buvo didis žmogus, didis rašytojas. Jis suteikė Monterėjui garbę čia numirdamas ir buvo taip išniekintas. Be didelių diskusijų buvo sudarytas komitetas iš visų esančiųjų. Rūstūs vyrai greitai nuėjo prie griovio, paskui per tiltelį, ir ėmė garsiai belsti į Prancūzijoje mokslus ėjusio daktaro duris.

Šis vakarykščiai buvo iki vėlumos dirbęs. Nuo beldimo jis atsibudo ir atėjo prie durų su chalatu, išsitaršiusiais plaukais ir barzda. Ponas Koriaga griežtai kreipėsi į jį:

– Jūs balzamavote Džošą Bilingsą?

– Taip, o kas?

– Kur padėjote jo vidurius?

– Na... išmečiau į griovį, kaip visada.

Jie privertė jį greitai apsirengti, ir visi nuskubėjo į pajūrį. Jei berniukas būtų tvarkęsis kiek greičiau, viskas būtų buvę per vėlai. Kai atėjo komitetas, jis jau lipo valtin. Žarnos gulėjo smėlyje, kur jas paliko šuo.

Tada prancūziškajam daktarui buvo liepta surinkti visus organus. Paskui jis turėjo viską švariai nuplauti, kad liktų kuo mažiau smėlio. Pats daktaras už savo pinigus gavo nupirkti švininę dėžę, ir ji buvo padėta į Džošo Bilingso karstą. Mat Monterėjus ne iš tokių miestų, kurie leidžia niekinti rašytojus.

13

Makas su vaikinais ramiai miegojo ant pušų spyglių. Prieš aušrą sugrįžo Edis. Kol aptiko T modelį, jam teko ilgai eiti. O aptikęs ėmė svarstyti, ar bus gerai, jeigu išims iš jo adatą. Juk ji gali ir netikti. Todėl išėmė visą karbiuratorių. Kai jis grįžo, vaikinai nepabudo. Jis atsigulė po pušimi šalia jų ir taip pat užmigo. T modelis turi vieną labai gerą savybę. Detalės ne tik lengvai keičiamos, bet jos neturi ir atpažinimo ženklų.

Nuo Karmelio atsiveria puikus vaizdas: vingiuotas paplūdimys su baltomis krantą laižančiomis bangomis, visa pakrantė iki pat kalvos – ištisos kopos, miestas atrodo šiltas ir intymus.

Makas atsikėlė auštant, nusišlapino žiūrėdamas žemyn į įlanką. Matė, kaip sugrįžta keli seineriai. Netoliese pylėsi naftą tanklaivis. Už jo krūmuose šnarėjo triušiai. Paskui patekėjo saulė ir išstūmė iš oro nakties vėsą. Pajutęs pirmąją šilumą, Makas nusipurtė.

Kol Edis dėjo naują karbiuratorių, vaikinai užvalgė duonos. Kai jis baigė, nusprendė su užvedimo rankena nevargti. Išstūmė mašiną į plentą ir įsibėgėję įjungė pavarą. Tada Edis atbulas užvažiavo ant kalno viršaus, paskui ėmė leistis žemyn pro Haton Fyldą. Karmelio slėnis buvo žalias nuo artišokų, palei upę tankiai priaugę gluosnių. Edis pasuko kairėn. Ir iš pat karto nusišypsojo laimė. Per kelią ėjo dulkėtas, pernelyg toli nuo namų nuklydęs rudas gaidys, ir Edis, visai nedaug teišsukęs iš kelio, pervažiavo jį. Heizlis galinėje sėdynėje ėmė pešti gaidį, ir plunksnos, kuo aiškiausias daiktinis įrodymas, nešamos nuo Džeimsburgo dvelkiančio rytinio vėjelio, nupleveno iki paties Loboso kyšulio, o kai kurios net ir iki jūros.

Karmelis yra labai miela upelė. Ji nėra itin ilga, bet turi viską, ką privalo turėti normali upė. Prasideda kalnuose, iš pradžių gana srauni, paskui vingiuoja per lygumas, užtvenkta išsilieja į ežerą, plūsta per užtvanką, šniokščia per apvalius akmenis, tingiai srovena po jovarais, maitina įlankas, kur gyvena upėtakiai, užsuka į seklumas, mėgstamas vėžių. Žiemą ji tampa tikru srautu, gana rūsčia upe, o vasarą ją perbrenda vaikai, vidury atsistoję gaudo žuvis švejai. Nuo kranto spokso varlės, pakraščiai apaugę aukštais paparčiais. Atsigerti jon ateina elniai ir lapės, paslapčiom, rytais ir vakarais, retkarčiais prie vandens atsėlina puma. Vešlaus slėnio fermos glaudžiasi prie

upės, iš kurios ima vandenį savo sodams ir daržams. Pakrantėse švilpauja putpelės, burkuoja prietemoje laukiniai balandžiai. Šmižinėja varlių ieškantys jenotai. Žodžiu, upė, niekuo nenusileidžianti kitoms.

Po keleto mylių slėnyje upė atsimuša į stačią uolą, nuo kurios kabo vijokliai ir paparčiai. Palei tą uolą yra užtakis, žalias ir gilus, o kitapus to užtakio — puiki smėlėta vietelė, kur malonu pasėdėti ir išsivirti pietus.

Makas su vaikinais kaip tik čia ir atvažiavo. Nuostabi vietelė. Jeigu jau kur ieškoti varlių, tai kaip tik čia. Tokioje vietoje gali atsipūsti, pasijusti laimingas. Kelionėje jiems iš tikro sekėsi. Be to rudojo gaidžio, jie dar pelnė maišą morkų, kuris nukrito iš daržovių sunkvežimio, ir keletą svogūnų, kurie nenukrito. Makas kišenėje turėjo kavos maišelį. Sunkvežimyje buvo penkių galonų bakas su išpjautu viršumi. Edžio rinkliavinis butelis buvo beveik puspilnis. Pasirūpinta ir tokiais dalykais kaip druska ir pipirai. Leistis kelionėn be druskos, pipirų ir kavos Makui su vaikinais atrodė gryna nesąmonė.

Be didelių pastangų, ginčų ar svarstymų į mažąjį paplūdimį buvo suridenti keturi dideli apvalūs akmenys. Gaidys, dar tą patį rytą sveikinęs naują dieną, švariai išdarinėtas gulėjo penkių galonų bake kartu su nuluptais svogūnais, ir tarp akmenų liepsnojo nedidelis sausų gluosnio šakų lauželis. Tiktai kvailiai kuria didelius laužus. Šitam gaidžiui išvirti reikės labai daug laiko, nes taip pat nemažai jo prireikė, kol jis pasidarė toks didelis ir diržingas. Bet kai tik vanduo ėmė švelniai burbuliuoti, jis iš pat karto skaniai pakvipo.

Makas ėmė kelti vaikinų nuotaiką.

— Varles geriausia gaudyti naktį,— pasakė jis,— todėl manau, kad iki tamsos geriausia pagulėti.

Visi susėdo pavėsy, paskui palengva vienas po kito sumigo.

Makas sakė tiesą. Dieną varlių nepamatysi, jos slepiasi po paparčiais ir vogčiomis spokso iš po akmenų. Jas reikia gaudyti naktį su žibintais. Vyrai miegojo žinodami, kad naktį laukia rimtas darbas. Tiktai Heizlis budėjo ir vis kurstė ugnį po verdamu gaidžiu.

Palei uolą nebūna auksinės pavakarės. Kai apie antrą valandą saulė užlindo už jos, pliažiuką apgaubė šešėlis. Popietės vėjelyje sušlamėjo jovarai. Mažos vandens gyvatės atsargiai nusirangė prie pakrantės akmenų, tyliai šmurkštelėjo vandenin ir nuplaukė per

užtakį, lyg mažus periskopus iškėlusios galvas ir palikdamos paskui save po bangelę. Ėmė šokinėti stambūs upėtakiai. Virš vandens ėmė zyzti mašalai ir uodai, kurie šiaip nemėgsta saulės. O visi saulę mėgstantys vabalai, drugeliai, bitės ir vapsvos dingo. Kai pakrantėn atslinko šešėlis ir ėmė švilpauti pirmosios putpelės, Makas su vaikinais atsibudo. Vištienos viralo kvapas tiesiog draskė širdį. Heizlis nuo lauramedžio buvo nuskynęs lapą ir įmetęs puodan. Buvo sudėtos ir morkos. Kava buvo šiltai pastatyta ant atskiro akmens, toliau nuo liepsnos, kad per smarkiai neužvirtų. Makas atsibudo, atsistojo, pasirąžė, nuėjo prie vandens, nusiprausė veidą, atsikrenkštė, nusispjovė, išsiskalavo burną, nusišlapino, susiveržė diržą, pasikasė koją, išskėstais pirštais susišukavo šlapius plaukus, atsigėrė iš butelio, atsiraugėjo ir atsisėdo prie laužo.

— Čia tai bent kvapelis,— pasakė jis.

Atsibudę vyrai visi daro maždaug tą patį. Vaikinai kone tiksliai pakartojo Mako veiksmus. Netrukus jie visi jau sėdėjo prie laužo ir gyrė Heizlį. Heizlis savo lenktiniu peiliu dūrė gaidžiui į raumenis.

— Nepasakysi, kad labai jau minkštas,— tarė jis.— Kad būtų minkštas, reikėtų virti kokias dvi savaites. Kaip manai, Makai, kiek jam metų?

— Man keturiasdešimt aštuoneri, bet aš ne toks kietas,— atsakė Makas.

— Įdomu, kiek apskritai gali išgyventi gaidys, na, jei nesusirgs arba kas nepervažiuos?

— Šito tai jau niekas nesužinos,— tarė Džonsas.

Buvo labai jaukus metas. Ratu ėjo šildantis butelis.

Džonsas tarė:

— Edi, tik tu neužsigauk. Aš tik taip pagalvojau. O jeigu tu turėtum du ar tris butelius po baru? Tada viskį piltum į vieną, vyną į kitą, o visą alų į trečią...

Stojo kiek nesmagi tyla.

— Aš nieko nesakau,— greitai tarė Džonsas.— Man ir taip visai patinka...— Džonsas ėmė be perstojo kalbėti, nes pats suprato, kad leptelėjo visišką nesąmonę, ir negalėjo sustoti.— Man labiausiai patinka, kad niekad nežinai, kaip tau trenks į galvą,— aiškino jis.— Štai geri viskį, tai maždaug žinai, kas tau bus,— malė Džonsas.— Kas mėgsta peštis, susimuš, kas mėgsta verkti, apsižliumbs, bet nuo šito...— kilniadvasiškai tarė jis,— nieko nežinai — gal į pušį pradėsi

lipti, o gal išplauksi į Santa Kruzą. Šitaip daug įdomiau,– pareiškė netvirtu balsu.

– Jeigu jau kalbam apie plaukimą,– tarė Makas, stengdamasis užbaigti nesmagią temą ir užčiaupti Džonsą,– tai gal žinot, kaip dabar tas tipelis Makinlis Moranas? Atsimenat tą narą?

– Atsimenu,– tarė Hjugis,– mudu su juo buvom bičai. Tada jis kaip tik turėjo mažai darbo ir pradėjo pilti. Gerti ir nardyti tau ne juokas. Gryni nemalonumai. Galų gale jis pardavė savo skafandrą, pardavė šalmą ir pompą, nusigėrė ir kažkur dingo. Neturiu supratimo, kur prapuolė. Paskutinį kartą dar nėrė to italiūkščio, kur buvo užsikabinęs už „Dvylikos brolių" inkaro. Tada Makinlis kaip tik ir nėrė. Sprogo ausų būgneliai, nieko po to gero. O italiūkštis iškilo kaip niekur nieko.

Makas vėl patraukė iš butelio.

– Sausojo įstatymo laikais jis užkaldavo gražaus pinigo,– tarė.– Valdžia mokėdavo po dvidešimt penkis žaliukus už tai, kad nardo į dugną ieškoti gėrimų, o Lujis už kiekvieną nesurastą dėžę duodavo po tris. Na, kad valdžia per daug neliūdėtų, po vieną dėžę per dieną iškeldavo. Lujis dėl to nepykdavo. Kas iš to, jeigu pradės samdyti kitus narus? Pašlavė pinigėlio Makinlis.

– Aha,– pritarė Hjugis.– Bet kad jis kaip ir visi kiti – užkala kiek pinigo ir tuoj užsikepa vesti. Tris kartus buvo vedęs, kol viską prašvilpė. Aš jį tada perkandau. Kai tik, būdavo, nusiperka lapės kailį, tai baigta – žinok, kad puls vesti.

– Įdomu, kur dingo Gėjus?– paklausė Edis. Tai buvo pirmas kartas, kai jie prisiminė Gėjų.

– Tikriausiai ta pati pasaka,– tarė Makas.– Vedusiu geriau nepasitikėk. Kad ir nekenčia savo senės, bet vis tiek pas ją parslenka. Pradės galvoti, dūsauti ir parslinks. Tokiais negalima pasitikėti. Kad ir tas pats Gėjus,– tarė Makas.– Juk ji jį talžo kaip mazgotę. Bet tik tris dienas pabūna be jos ir pradeda manyti, kad pats kaltas dėl to, na, ir spaudžia namo kaip gerutėlis.

Valgė jie lėtai, pasimėgaudami, narstė gaidį, laikė rankose varvančius mėsos gabalus, kol atauš, tada krimto nuo kaulo mėsą. Makas išsmaigstė nusmailintomis gluosnio vytelėmis, paskui paleido ratu baką ir išgėrė sultinį. O aplink švelniai kaip muzika ėmė telktis vakaras. Prie vandens viena kitą kvietė putpelės. Užtakyje šokinėjo upėtakiai. Palei vandenį sukosi ir pleveno drugeliai, šviesa jau buvo

susimaišiusi su tamsa. Jie palcido ratu kavos puodą, paskui pasijuto sušilę, sotūs, pritilo. Pagaliau Makas tarė:

– Velniškai nekenčiu, kai meluoja.

– O kas tau ką pamelavo? – paklausė Edis.

– Nieko nesakau, kai pameluoja iš reikalo arba kalbai palaikyti, bet kai žmogus meluoja pats sau, tikrai nekenčiu.

– Kas toks melavo, kas? – paklausė Edis.

– Aš, – atsakė Makas. – O gal ir jūs, vyručiai. Mes visi, – rimtai tarė jis, – visi vienodi šunsnukiai. Juk sugalvojom, kad norim Dokui baliuką ištaisyti. Atsibeldėm čia ir linksminamės sau. Paskui sugrįšim ir nulupsim iš Doko pinigus. Mes esam penki, vadinasi, išgersim penkis kartus daugiau negu jis. O gal mes tą visai ne dėl Doko darom? Gal čia mes dėl savęs taip stengiamės? O Dokas toks puikus vyras! Geresnio nesu matęs. Nenoriu būti tas, kuris iš jo naudą traukia. Vieną sykį sugalvojau iškaulyti iš jo dolerį. Skiedžiau susiriesdamas. O vidury to skiedimo supratau, kad jis tą mano skiedalą kiaurai permato. Tuoj pat ir pasakiau: „Dokai, meluoju aš tau!" Jis įkišo ranką į kišenę, ištraukė dolerį ir sako: „Makai, – sako jis, – jeigu jau žmogus dėl dolerio meluoja, tai jis, matyt, jam labai reikalingas". Ir padavė man. Ir kitą dieną aš jam grąžinau skolą. Net nebuvau išleidęs. Palaikiau per naktį ir tą patį atidaviau.

Heizlis tarė:

– Bet Dokas labai mėgsta baliukus. Tai mes jam ir padarysim baliuką! Kas čia tau, po velniais, negerai?

– Nežinau, – atsakė Makas. – Būtų gražu ką nors jam duoti, bet kad patys iš to naudos neturėtume.

– Tai gal ką padovanojam? – paklausė Hjugis. – Na, nuperkam viskio, atiduodam jam, ir tegu sau daro su juo ką nori.

– Čia tai šneka, – tarė Makas. – Taip ir padarysim. Padovanosim jam viskio ir dingsim.

– Pats žinai, kas atsitiks, – tarė Edis. – Henris su tais visais iš Karmelio užuos viskį, ir vietoj mūsų penkių atsiras dvidešimt. Dokas man vieną sykį pats sakė, kad visa Konservų gatvė iki pat Surio kyšulio užuodžia, kai jis kepa bifšteksą. Nesuprantu, koks čia biznis. Jam bus geriau, jei mes patys kartu gersim.

Makas apsvarstė šiuos argumentus.

– Gal ir tavo teisybė, – pagaliau pasakė jis. – Bet jeigu padovanotume jam ką nors kitka, ne viskio, na, gal sąsagas su jo inicialais.

– Šūdas,– tarė Heizlis.– Kur Dokas dės tokį šlamštą?

Jau buvo naktis, danguje baltavo žvaigždės. Heizlis pakurstė laužą, ir pakrantėje pasidarė kiek šviesiau. Už kalvos skardžiai lojo lapė. Nuo kalvų padvelkė įprastas naktinis šalavijų kvapas. Tarp akmenų gurguliavo vanduo.

Makas dar tebesvarstė paskutinį teiginį, bet tuo metu pasigirdo žingsniai, ir visi atsisuko. Pasirodė tamsus ir aukštas vyriškis su šautuvu ant peties, šalia jo tyliai ir ramiai ėjo pointeris.

– Ką jūs čia, po galais, veikiat?– paklausė jis.

– Nieko,– atsakė Makas.

– Juk čia parašyta. Nemedžioti, nežvejoti, nekūrenti laužų, nestovyklauti. Greičiau susirinkit daiktus, užgesinkit laužą ir keliaukit iš čia.

Makas nuolankiai atsistojo.

– Aš nežinojau, kapitone,– pasakė jis.– Mes tikrai nematėm jokio ženklo, kapitone.

– Taip jau ir nematėt. Jų čia prismaigstyta kiekvienam žingsny.

– Esam kalti, kapitone, todėl labai atsiprašom,– pasakė Makas. Jis nutilo ir įdėmiai įsižiūrėjo į pakumpusią figūrą.– Jūs kariškis, ar ne, sere? Aš iš tolo pažįstu. Kariškis visai kitaip laiko pečius negu civilis. Taip ilgai tarnavau kariuomenėje, kad iš karto pažįstu.

Vyriškio pečiai truputį pakilo, labai nežymiai, bet kažkas laikysenos pasikeitė.

– Laužų kūrenti mano plotuose negalima,– pasakė jis.

– Tikrai atsiprašom, kapitone,– pasakė Makas.– Tuojau išsikraustom. Matot, mes dirbam mokslininkams. Turim prigaudyti varlių. Jie tiria vėžį, o mes jiems gaudome varles.

Vyriškis minutėlę dvejojo.

– O ką jie daro su tom varlėm?– paklausė jis.

– Matot, sere,– tarė Makas,– jie užduoda varlėms vėžio, o paskui tiria jas, eksperimentuoja; jau beveik sutvarkė jį, kad tik varlių užtektų. Bet jeigu jūsų žemėj negalima būti, tai mes tuojau išeinam, kapitone. Jei būtume žinoję, tai nė nosies nebūtume kišę.– Staiga Makas tarsi pirmą kartą pamatė pointerį.– O dieve, kokia šauni kalytė,– šūktelėjo jis.– Panaši į Nolą, kuri pernai Virginijoje laimėjo prizą. Tai Virginijos šuo, ar ne, kapitone?

Kapitonas kiek dvejojo, paskui sumelavo:

— Taip,— trumpai atsakė jis.— Tiktai, va, šlubuoja. Erkė įsisiurbė į petį.

Makas bemat pasidarė kupinas užuojautos.

— Ar galima, aš pažiūrėsiu, kapitone? Nagi eikš, pupyte. Eikš, nebijok.— Šuo pažvelgė į šeimininką, paskui atėjo prie Mako.— Užmesk šakų, kad būtų geriau matyti,— pasakė jis Heizliui.

— Čia labai aukštai, ji nepasiekia išlaižyti,— pasakė kapitonas ir pasilenkė pro Mako petį pasižiūrėti.

Makas iš gana bjauriai atrodančios žaizdelės išspaudė pūlius.

— Aš irgi kadaise turėjau šunį, tai jam lygiai tas pats buvo. Vis blogyn, blogyn, kol nudvėsė. Ji neseniai turėjo šuniukų, ar ne?

— Taip,— atsakė kapitonas,— šešis. Aš tą vietą tepiau jodu.

— Ne,— tarė Makas,— tai nepadės. Gal namie turit angliškos druskos?

— Taip, turiu visą butelį.

— Tada reikia padaryti su ja karštą kompresą ir uždėti štai čia. Suprantat, ji dėl šuniukų yra nusilpusi. Ne laikas jai dabar sirgti. Ir šuniukai prapultų.

Šuo pažvelgė giliai Makui į akis, paskui lyžtelėjo jam ranką.

— Žinot ką, kapitone. Aš jums ją pagydysiu. Angliška druska turi padėti. Pats tas.

Kapitonas ėmė glostyti šuns galvą.

— Žinot, prie mano namų yra tvenkinys, tai jame tiek varlių, kad naktį miegoti neduoda. Galėtumėt ten pasižiūrėti. Ištisas naktis kvarkia. Būtų gerai, kad išgaudytumėt.

— Šauni mintis,— pasakė Makas.— Mokslininkai nežinos nė kaip jums dėkoti. Tik pirma reikia šuneliui uždėti kompresą.— Jis pasisuko į kitus.— Užgesinkit laužą,— pasakė.— Ir žiūrėkit, kad man nė kibirkštėlės nepaliktumėt. Jokių šiukšlių. Mudu su kapitonu eisim gydyti Nolos. O jūs kai sutvarkysit viską, ateikit iš paskos.

Ir Makas su kapitonu nuėjo.

Heizlis ėmė koja žerti ant laužo smėlį.

— Garbės žodis — jeigu Makas norėtų, tai galėtų būti pats prezidentas,— pasakė jis.

— O ko jis ten nematė?— paklausė Džonsas.— Tik pamanyk, kokia laimė!

Ankstus rytas Konservų gatvėje – stebuklų metas. Tuo pilku metu, kai šviesa jau pasirodžiusi, bet saulė dar nepakilusi, atrodo, kad gatvė plaukia šalia laiko sidabrinėje šviesoje. Gęsta gatvės žibintai, ryškiai žaliuoja žolė. Rifliuota konservų fabrikų geležis perliškai žiba platinos bei seno alavo spalvomis. Automobilių dar nematyti. Gatvėje nė ženklo biznio ar progreso. Girdėti, kaip ritasi ir į fabrikų polius dūžta bangos. Tai didžiosios ramybės metas, laikas tiesiog sustojęs, jis ilsisi. Katės dribsi nuo tvorų lyg koks sirupas ir slenka ieškoti žuvų galvų. Tylūs rytiniai šunys išdidžiai risnoja priekabiai rinkdamiesi vietą, kur pakelti koją. Žuvėdros plasnodamos tupia ant fabrikų stogų ir pradeda laukti, kol pasirodys atliekos. Jos tupi ant kraigo viena prie kitos. Nuo uolų palei Hopkinso vandens stotį girdėti jūrų liūtų lojimas, panašus į šunų skalijimą. Oras vėsus ir gaivus. Švilpikai soduose rausia drėgnos žemės kauburėlius, lenda lauk iš urvelių ir tempia į juos gėles. Praeivių labai mažai, kaip tik tiek, kad gatvė atrodytų tuštesnė, negu iš tikro yra. Grįžta namo Doros mergina, matyt, buvo pas klientą, kuris per silpnas arba per turtingas pats apsilankyti „Lokio Vėliavoje". Dažai ant veido nusitrynę, kojos netvirtos. Li Čongas išneša bakus su šiukšlėmis ir stato ant šaligatvio. Nuo jūros pasirodo senasis kinas, nušlepsi gatve pro Rūmus. Išėję oran, nuo šviesos markstosi fabrikų sargai. Verandoje pasirodo „Lokio Vėliavos" sargas, jis tik su liemene, kasosi pilvą. Griausmingai knarkia vamzdžiuose pono Malojaus nuomininkai. Ši valanda perlo spalvos – tai pertrauka tarp dienos ir nakties, kai laikas sustoja ir rūpinasi pats savimi.

Vieną tokį rytą gatve neskubėdami traukė du kareiviai ir dvi merginos. Jie ėjo iš „La Idos", buvo labai pavargę ir labai laimingi. Merginos buvo apkūnios, krūtingos ir stiprios, šviesūs plaukai kiek apsitaršę. Jos buvo su viskozinėmis suknelėmis, dabar susiglamžiusiomis ir prilipusiomis prie iškilumų. Ant galvų jos turėjo kareiviškas kepures – viena atsmaukusi aukštai ant pakaušio, kita užsileidusi ant pat nosies. Jos buvo storalūpės, plačianosės, sveikos ir labai pavargusios.

Kareivių palaidinės buvo atsagstytos, diržai pakišti po antpečiais.

Kaklaraiščiai atleisti, marškiniai atsegti. Ant galvų jie turėjo merginų skrybėles – vienas nedidukę šiaudinę skrybėlaitę su puokšte saulučių ant viršaus, kitas baltą megztą kepuraitę su mėlyno celofano medalionais. Ėjo susikibę rankomis, siūbuodami jomis į taktą. Vienas kareivis nešėsi popierinį maišą, pilną atšaldytų alaus skardinių. Jie ramiai ėjo toje perliškoje šviesoje. Puikiai praleido laiką ir dabar jautėsi be galo smagiai. Jie palaimingai šypsojosi, tarsi vaikai, prisimindami, kaip smagu buvo svečiuose. Žiūrėjo vienas į kitą, šypsojosi ir sūpavo rankas. Eidami pro „Lokio Vėliavą", šūktelėjo „sveikas" sargui, kuris kasėsi pilvą. Pasiklausė iš vamzdžių sklindančio knarkimo, pasijuokė. Prie Li Čongo krautuvės sustojo pasižiūrėti į vitriną, kurioje buvo prikrauta įrankių, maisto ir drabužių. Sūpuodami rankas ir šlerksėdami kojomis, nuėjo iki gatvės galo ir pasuko geležinkelio bėgių link. Merginos pradėjo eiti bėgiais, kareiviai uždėjo rankas joms ant apvalių liemenų ir laikė, kad nenukristų. Praėję laivų statyklą, jie pasuko į žalią lyg parkas Hopkinso vandens stotį. Priešais stotį yra nedidukas lenktas paplūdimys, ruoželis paplūdimio tarp dviejų rifų. Tingios rytinės bangelės laižė pakrantę ir tyliai šnarėjo. Nuo plikų uolų sklido nestiprus jūržolių kvapas. Ketveriukei atėjus į pliažą, per įlanką slystelėjo saulės spindulys, nuauksinęs vandenį ir nudažęs geltonai uolas. Merginos rimtai susėdo ant smėlio, išlygino ant kelių sijonus. Vienas kareivis pradūrė skyles keturiose alaus skardinėse ir išdalino visiems. Tada vyrai atsigulė, pasidėjo galvas merginoms ant kelių ir žiūrėjo joms į veidus. Ir jie šypsojosi vieni kitiems pavargusiomis, ramiomis ir nuostabios paslapties kupinomis šypsenomis.

Nuo stoties pusės pasigirdo šuns lojimas – juos pamatė tamsiaplaukis niūrus sargas ir jo juodas, niūrus kokerspanielis. Sargas riktelėjo jaunuoliams, bet šiems neatsiliepus atėjo paplūdimin kartu su monotoniškai lojančiu šunimi.

– Ar žinot, kad čia negalima gulinėti? Eikit šalin! Čia privati nuosavybė!

Atrodė, kad kareiviai jo net negirdi. Jie toliau šypsojosi, o merginos glostė jiems plaukus ant smilkinių. Pagaliau vienas kareivis lėtai pasuko galvą, ir jo skruostas prisiglaudė prie merginos kojų. Jis geraširdiškai nusišypsojo sargui.

– Būk žmogus, atsiknisk, gerai? – paprašė jis nepiktai ir vėl atsigręžė į savo merginą.

Saulė nušvietė jos geltonus plaukus, ir ji pakrapštė jam ausį. Jie net nežiūrėjo, kaip sargas nuėjo namo.

15

Tuo metu, kai vaikinai atėjo prie fermos, Makas jau buvo virtuvėje. Kalė gulėjo ant šono, ir Makas prie erkės įkąstos vietos laikė prispaudęs skudurą, sumirkytą angliška druska. Jai tarp kojų kuitėsi stori riebūs šuniukai, baksnojo ieškodami pieno, o kalė kantriai žiūrėjo Makui į veidą, lyg sakydama: „Matot, kaip čia yra? Aš mėginu jam paaiškinti, bet jis nesupranta".

Kapitonas laikė lempą ir žiūrėjo į Maką.

— Labai gerai, dabar pats mokėsiu, — pasakė jis.

Makas tarė:

— Nenoriu kištis, kur man nepriklauso, sere, bet tuos šuniukus būtų gerai atjunkyti. Pieno ji neturi nė velnio, ir tie šuniukai ją suplėšys į gabalus.

— Žinau, — tarė kapitonas. — Geriausiai būtų buvę visus paskandinti, tik vieną pasilikti. Vieni rūpesčiai. Žmonėms paukštšuniai dabar neberūpi. Jiems galvoje pudeliai, bokseriai, dobermanai.

— Žinau, — tarė Makas. — Bet juk nėra žmogui geresnio šuns už pointerį. Nesuprantu, kas visus apsėdo. Bet juk jūs nebūtumėt jų skandinęs, ar ne, sere?

— Matot, — tarė kapitonas, — kai mano žmona įsitraukė į politiką, aš visai nuo koto nusivariau. Ją išrinko į apygardos valdybą, ir kai nėra sesijų, ji važinėja sakyti prakalbų. O kai būna namie, visą laiką skaito ir rašo įstatymų projektus.

— Po velnių tokį gyv... turėjau galvoje, kad nepavydžiu, — tarė Makas. — Kad taip man tokį šuniuką, — jis parodė į besivartaliojantį bukasnukį mažylį, — per trejus metus iš jo užauginčiau tokį medžioklinį šunį!

— Norit vieno šuniuko? — paklausė kapitonas.

Makas pakėlė galvą.

— Nejaugi padovanotumėt? Viešpatėliau! Aišku, noriu!

– Rinkitės,– pasakė kapitonas.– Dabar mažai kas beišmano apie paukštšunius.

Vaikinai stovėjo virtuvėje ir paskubom pažindinosi su aplinka. Aiškiai buvo matyti, kad žmonos nėra,– atidarytos skardinės, kiaušiniene apvarvėjusi keptuvė, ant stalo pilna trupinių, ant duoninės atvira šovininė tiesiog sakyte sakė, kaip čia stinga moters, o baltos užuolaidos, karpyti popierėliai ant lentynų ir du maži rankšluostukai kabykloje bylojo, kad moters čia būta. Ir jie nejučia apsidžiaugė, kad jos čia nėra. Tokios moterys, kurios kloja ant lentynų popierėlius ir turi tokių mažų rankšluostukų, instinktyviai nepasitiki Maku ir vaikinais ir nemėgsta jų. Tokios moterys žino, kad jie yra tikra grėsmė namams, nes siūlo draugystę, dėmesį ir laisvumą kaip priešpriešą švarai, tvarkai ir padorumui. Todėl jie ir buvo labai patenkinti, kad jos nėra.

Dabar jau kapitonas ėmė jaustis jiems skolingas. Jis nebenorėjo jų išleisti ir nedrąsiai paklausė:

– Klausykit, vyručiai, gal prieš eidami tų varlių ko nors išgertumėt dėl šilumos?

Vaikinai pažvelgė į Maką. Makas susiraukė lyg įtemptai mąstydamas.

– Kai mes dirbam mokslo labui, turim tokią kaip ir taisyklę neimt nė gramo,– pasakė jis, bet tučtuojau susigriebė per toli nuėjęs: – Bet kadangi jūs toks malonus... tai... aš vienos mažos negaliu atsisakyti. Tik nežinau, kaip vaikinai.

Vaikinai vienos mažos irgi neatsisakė. Kapitonas pasiėmė žibintą ir nulipo į rūsį. Buvo girdėti, kaip jis stumdo kažkokius daiktus ir dėžes; netrukus grįžo nešinas penkių galonų ąžuoline statinaite.

– Sausojo įstatymo laikais buvau paslėpęs truputį kukurūzų viskio. Sakau, pats laikas pažiūrėti, kaip jis ten gyvuoja. Dabar jau senas kaip reikiant. Beveik buvau pamiršęs, kad turiu. Suprantat... mano žmona...

Toliau jis nebeaiškino, nes pamatė, kad jie puikiausiai supranta.

Kapitonas išmušė kamštį iš statinaitės, paėmė nuo karpiniais papuoštos lentynos stiklines. Gana sunkus darbas iš penkių galonų statinaitės įpilti po mažą. Kiekvienas jų gavo po pusę stiklinės skaidraus rudo skysčio. Rimtai palaukę šeimininko, jie pasakė: „Na, metam",– ir išlenkė. Nurijo, pacaksėjo liežuviais, apsilaižė, akyse atsirado mįslinga išraiška.

Makas spoksojo į savo stiklinės dugną, lyg matydamas jame parašytą kokią nepaprastą tiesą. Paskui pakėlė akis.

— Čia tai bent dalykėlis,— tarė.— Į butelius tokio nepilsto.— Jis giliai įkvėpė, paskui lyg švilpdamas išleido orą.— Nežinau, ar esu kada ragavęs šitokio skanumyno,— užbaigė.

Kapitonas nušvito. Jo žvilgsnis vėl nukrypo į statinaitę.

— Geras,— pasakė jis.— Kaip manot, gal išmetam dar po vieną?

Makas vėl įsistebeilijo į stiklinę.

— Na, jeigu po vieną, kodėl ne,— sutiko jis.— Tik gal geriau įpilt į ąsotį? Šitaip galim išlaistyti.

Po dviejų valandų prisiminė ko atėję.

Tvenkinys buvo keturkampis — penkiasdešimties pėdų pločio, septyniasdešimties pėdų ilgio ir keturių pėdų gylio. Krantai buvo apaugę vešlia minkšta žole, iš upės į jį tekėjo neplatus griovys, o iš jo buvo iškasta keletas mažesnių griovių į sodus. Varlių čia buvo ganėtinai, tūkstančiai. Naktis tiesiog virpėjo nuo jų balsų, jos kvaksėjo, kvarkė, lojo, staugė. Jos giedojo žvaigždėms, mėnulio delčiai, vilnijančiai žolei. Tai buvo meilės dainos ir karo dainos. Vyrai tamsoje sėlino prie tvenkinio. Kapitonas nešė artipilnį ąsotį su viskiu, kiekvienas buvo pasiėmęs savo stiklinę. Kapitonas jiems surado po žibintuvėlį. Hjugis ir Džonsas nešė maišus. Kai jie priartėjo, varlės juos išgirdo. Nuo varlių dainų griaudžianti naktis staiga nutilo. Makas su vaikinais ir kapitonu susėdo ant žemės išmesti po paskutinę mažą ir aptarti veikimo plano. Planas buvo įžūlus.

Per tuos tūkstantmečius, kai varlės ir žmonės gyvena šiame pasaulyje, galimas daiktas, kad žmonės medžiojo varles. Ir per tą laiką susiklostė tam tikri puolimo bei gynybos būdai. Žmogus su tinklu, lanku, ietimi arba šautuvu tyliai, bent jo manymu, sėlina prie varlės. Varlė pagal tą schemą tyliai tupi, labai tyliai. Tupi ir laukia. Žaidimo taisyklės varlei liepia laukti iki paskutinės sekundės dalelytės, kai tinklas jau leidžiasi, ietis lekia oru, kai pirštas jau spaudžia gaiduką. Tada varlė šoka, pliumpteli į vandenį, neria į dugną ir ten tūno, kol žmogus nueis. Šitaip viskas vyksta, vykdavo visada. Ir varlės turi teisę manyti, kad taip bus per amžius. Kartais tinklas nusileidžia per greit, perveria ietis, pykšteli šautuvas, ir varlės nebėra, bet tai doras žaidimas, pagal taisykles. Varlės dėl to nesipiktina. Bet argi galėjo jos pagalvoti apie naują Mako būdą? Ar galėjo numatyti tą siaubą? Staiga sužybsėjo žibintuvėliai, pasigirdo vyrų riksmai ir klyksmai,

kojų trepsėjimas. Visos varlės pašoko, supliumpsėjo į vandenį ir skubiai nėrė į dugną. Tada į vandenį subrido vyrai, jie svirduliuodami, išsirikiavę eile trempė dugną, spardėsi, plakė vandenį. Persigandusios varlės bėgo iš savo pamėgtų vietelių, plaukė tolyn nuo tų pašėlusių kojų, o kojos vis puolė. Varlės yra geros plaukikės, bet jos neturi ištvermės. Jos plaukė per tvenkinį, kol galiausiai buvo užspeistos prie kito kranto. O kojos ir besiblaškantys kūnai vis spaudė. Kai kurios varlės pametusios galvas puolė tarp tų kojų, pranėrė pro jas ir taip išsigelbėjo. Bet dauguma nusprendė amžinai palikti šitą tvenkinį, susirasti naujus namus naujoje vietoje, kur tokie dalykai neįmanomi. Pulkas išprotėjusių, persigandusių varlių, didelių, mažų, rudų, žalių, patinėlių ir patelių, išsiveržė ant kranto, šliaužė, šokavo, ropojo. Jos lipo per žolę, vertėsi viena per kitą, mažosios kabarojosi ant didžiųjų. Ir tada — naujas siaubas! — plykstelėjo žibintuvėliai. Du vyrai ėmė rinkti jas kaip uogas. Vyrų vora išlipo iš vandens, apsiautė jas ir susėmė kaip bulves. Dešimtimis ir šimtais jos buvo sumestos į maišus, greit maišai buvo pilni išsigandusių, pavargusių ir viskuo nusivylusių varlių, šlapių, dejuojančių varlių. Žinoma, kai kurios pabėgo, kai kurios išsigelbėjo tvenkinyje. Tačiau tokios egzekucijos varlių istorijoje dar nebuvo buvę. Svarai varlių, dešimtys svarų. Niekas jų neskaičiavo, bet turėjo būti šeši septyni šimtai. Tada Makas patenkintas užrišo maišus. Vaikinai buvo kiaurai peršlapę, varvėjo, o naktis šalta. Prieš grįždami namo, čia pat ant kranto išmetė dar po vieną, kad neperšaltų.

Kažin ar kapitonui kada buvo tekę taip linksmintis. Jis nežinojo, nė kaip dėkoti Makui ir vaikinams. Vėliau, kai užsidegė užuolaidos ir jie jas užgesino mažaisiais rankšluostėliais, kapitonas nuramino vaikinus, kad neimtų į galvą. Jis būtų palaikęs garbe ir sudeginti savo namą, jei tik vaikinams būtų suteikęs malonumą.

— Mano žmona labai puiki moteris, — pasakė jis apibendrindamas. — Tiesiog nuostabi moteris. Geriau, kad būtų gimusi vyru. Tada aš nebūčiau jos vedęs.

Iš šitų savo žodžių jis ilgai juokėsi, pakartojo juos tris ar keturis kartus ir nusprendė būtinai nepamiršti, kad paskui galėtų papasakoti kitiems. Pripylė dar vieną ąsotį viskio ir padavė Makui. Net pageidavo apsigyventi su jais Nakvynės Rūmuose. Nusprendė, kad jo žmonai labai patiktų Makas ir vaikinai, jeigu tik ji su jais susipažintų. Galiausiai užmigo ant grindų, padėjęs galvą tarp šuniukų. Makas su vaikinais įsipylė dar po vieną mažą ir susimąstę rimtai pažvelgė į jį.

– Juk jis atidavė man tą ąsotį su viskiu, ar ne? Visi girdėjot? – paklausė Makas.

– Žinoma, atidavė, – atsakė Edis. – Aš girdėjau.

– Ir padovanojo man šuniuką?

– Žinoma, leido pasirinkti kurį nori. Mes visi girdėjom. O kas yra?

– Niekada nesistengiau pasipelnyti iš girto, nežadu ir dabar, – pasakė Makas. – Verčiau nešdinamės iš čia. Jis atsibus, jausis blogai, ir atrodys, kad mes dėl to kalti. Neturiu jokio noro čia būti.

Makas nužvelgė sudegintas užuolaidas, grindis, blizgančias nuo viskio ir šuniukų šlapimo, lašinių dėmes ant viryklės. Priėjo prie šuniukų, visus gerai apžiūrėjo, apčiupinėjo kaulus ir kailį, įsižiūrėjo į akis ir nasrus ir išsirinko dailią dėmėtą kalytę su tamsiai ruda nosimi ir gražiomis geltonomis akimis.

– Eikš, mieloji, – pasakė jis.

Jie užpūtė lempą, kad nekiltų gaisras. Kai išėjo, jau švito.

– Šauniai pasilinksminom, kaip niekada, – pasakė Makas. – Bet kai pagalvoju, kaip sugrįš jo žmona, tai net šiurpas krečia. – Šuniukas suinkštė, ir Makas įsikišo jį užantin. – Jis visai puikus vyras. Žinoma, kai gerai paima. – Ir jis pasuko ton pusėn, kur buvo paliktas „Fordas". – Ir neužmirškit, vaikinai, kad viską darom dėl Doko, – pasakė jis. – O kadangi viskas taip puikiai klostosi, galima sakyti, kad Dokas yra labai laimingas vyrukas.

16

Pats didžiausias darbymetis Doros merginoms turbūt buvo kovo mėnesį per sardinių gaudymo įkarštį. Ir ne tik todėl, kad sidabro srautu tekėjo žuvys ir beveik taip pat plaukė pinigai. Presidijuje apsistojo naujas pulkas, o kareiviai naujoje vietoje iš pradžių visada šlaistosi be darbo. Dorai kaip tik tuo metu trūko darbo jėgos, nes Eva Flenegan išvažiavo į Sent Luisą atostogų, Filisė Mei, Santa Kruse lipdama iš katerio, nusilaužė koją, o Elsė Platusis Užpakalis paskelbė pasninką ir beveik niekam nebetiko. Nuo pietų virtinėm plūsdavo sardinių gaudytojai su pilnom kišenėm pinigų. Jie išplaukia temstant,

per naktį žvejoja, todėl po pietų nori pasilinksminti. Vakare susirinkdavo kareiviai iš naujojo pulko, stoviniuodavo pasileidę patefoną, gerdavo kokakolą ir apžiūrinėdavo merginas tam laikui, kai turės iš ko susimokėti. Dora tuo metu vargo su pajamų mokesčiais, suko galvą spręsdama mįslę, kodėl jos verslas laikomas nelegaliu, bet vis tiek apdedamas mokesčiais. Be to, reikėjo aptarnauti ir nuolatinius klientus, tuos, kurie lankosi metų metais, darbininkus iš aukso kasyklų, prajodinėtojus iš rančų, geležinkelininkus, kurie eidavo pro priekines duris, ir miesto valdininkus bei garsius biznierius, kurie ateidavo pro užpakalines duris ir kuriems buvo paruošti maži kartūnuoti kambarėliai.

Trumpai tariant, tai buvo klaikus mėnuo, be to, jam įpusėjus dar kilo gripo epidemija. Ir apėmė visą miestą. Susirgo net ponia Talbot su savo dukterimi San Karlo viešbutyje. Susirgo Tomas Vorkas. Ir Bendžaminas Pybodis su žmona. Ir didžiai gerbiamoji Marija Antonija Fyld. Grosai atgulė visa šeimyna.

Monterėjaus gydytojai – šiaip jų užtekdavo paprastoms ligoms, avarijoms ir neurozėms – triūsė išsijuosę. Jie tiesiog blaškėsi tarp tų klientų, kurie jei nemokėjo sąskaitų, tai bent turėjo tam pinigų. Konservų gatvė, būdama kur kas atsparesnės veislės negu visas miestas, pricšinosi ilgiausiai, bet galų gale turėjo irgi pasiduoti. Mokyklos buvo uždarytos. Nebuvo namų, kur nerastum karščiuojančių vaikų arba sergančių tėvų. Tai nebuvo tokia mirtina liga kaip 1917 metais, bet vaikams sukeldavo ausų uždegimą. Daktarai darbavosi suplukę, be to, Konservų gatvė anaiptol negarsėjo pelningais klientais.

Dokas iš Vakarų biologinės laboratorijos neturėjo teisės verstis medicinos praktika. Ne jo kaltė, kad daugybė žmonių iš Konservų gatvės eidavo pas jį medicininio patarimo. Nė pats nepajuto, kaip ėmė lakstyti iš namų į namus matuodamas temperatūrą, dalindamas vaistus, iš vienų skolindamas, kitiems atiduodamas antklodes ir net nešiodamas po namus maistą, o moterys žvelgė į jį iš lovų karščiuojančiomis akimis, dėkojo jam ir prašė pagydyti jų sergančius vaikus. Kai liga būdavo itin rimta, jis paskambindavo kuriam nors vietiniam daktarui, ir jei šiam pasirodydavo būtina, tai kartais ir ateidavo. Dokui nebelikdavo kada miegoti. Jis maitinosi tik alumi ir sardinių konservais. Kartą, atėjęs pas Li Čongą alaus, sutiko Dorą, perkančią manikiūrines žirklutes.

– Atrodote išvargęs, – pasakė Dora.

– Toks ir esu, – sutiko Dokas. – Jau visa savaitė, kaip dorai neišsimiegu.

– Žinau, – tarė Dora. – Prasti dalykai. Ir dar tokiu laiku.

– Na, kol kas aukų dar nėra, – pasakė Dokas. – Bet keli vaikai labai silpni. Ranselų visiems vaikams uždegimas.

– Gal aš galiu kuo padėti? – paklausė Dora.

– Aišku, galite. Žmonės tokie išsigandę ir bejėgiai. Kad ir tie patys Ranselai – mirtinai persigandę, be to, bijo būti vieni. Gal jūs arba kuri iš merginų galėtų tiesiog pasėdėti prie jų.

Dora, šiaip švelni kaip pelės kailiukas, mokėdavo būti ir kieta kaip titnagas. Parėjusi į „Lokio Vėliavą", ji suorganizavo paramą. Turėjo nemalonumų, bet savo pasiekė. Virėjas graikas išvirė dešimties galonų katilą tirštos sriubos ir stengėsi, kad jos netrūktų ir kad ji būtų tokia pat gera. Merginos savo darbą dirbo ir toliau, bet paskui pasikeisdamos ėjo lankyti ligonių ir nešiojo puodus su sriuba. Dokas triūsė be atokvėpio. Dora tarėsi su juo ir paskui pati mokė merginas. Ir visą tą laiką verslas „Lokio Vėliavoje" klestėte klestėjo. Patefonas sukosi nenutildamas. Žvejai ir kareiviai stovėjo eilėje. Merginos, atlikusios savo darbą, ėmė puodus su sriuba ir ėjo slaugyti Ranselų, Makarčių, Feriasų. Jos išeidavo pro galines duris ir kartais, sėdėdamos prie miegančių vaikų, pačios užmigdavo kėdėje. Jos net nesidažydavo prieš darbą. Nebuvo reikalo. Pati Dora sakė, kad galėjo prisamdyti net senučių iš prieglaudos. Tokio darbymečio merginos iš „Lokio Vėliavos" dar nebuvo mačiusios. Kai visa tai baigėsi, visi su palengvėjimu atsiduso.

17

Nors buvo draugiškas ir turėjo draugų, Dokas buvo vienišas ir uždaras žmogus. Makas tą jautė turbūt kaip niekas kitas. Žmonių būryje Dokas visada būdavo pats sau. Kai jis užsidegdavo šviesas, užtraukdavo užuolaidas ir didysis patefonas grodavo grigališkąją muziką, Makas iš savo Nakvynės Rūmų žiūrėdavo į laboratoriją. Jis žinodavo, kad dabar pas Doką yra mergina, bet vis tiek į Maką dvelkdavo vienišu-

mas. Makas jautė, kad net būdamas arčių arčiausiai su mergina, Dokas yra vienišas. Dokas buvo nakties žmogus. Šviesos laboratorijoje negesdavo visą naktį, bet net ir dieną Dokas, atrodo, nesiguldavo. Virš laboratorijos dieną naktį pleveno muzikos šydas. Kartais, kai šviesos būdavo užgesintos ir atrodydavo, kad pagaliau atėjo miegas, pro laboratorijos langus staiga išplevendavo skaidrūs Siksto choro berniukų balsai.

Dokas nuolat rinko visokius gyvius. Jis stengėsi pasinaudoti pačiais geriausiais potvyniais. Jūros uolos ir paplūdimiai buvo jo kasyklos. Jis žinojo, kur ko ieškoti. Visos jo prekės buvo pakrantėje: aštuonkojai čia, krevetės čia, moliuskai čia. Jis žinojo, kur ką galima rasti, bet ne visada pavykdavo rasti reikiamu laiku. Mat gamta laiko savo gėrybes užrakinusi ir atiduoda labai nenoriai. Reikia ne tiktai žinoti potvynių laiką, bet ir kada kokioje vietelėje bus patogus atoslūgis. Ir kai toks atoslūgis pasitaikydavo, Dokas susikraudavo mašinon savo įrankius, susidėdavo stiklainius, butelius, mėginių stiklelius bei konservavimo skiedinius ir važiuodavo arba prie uolos, arba į seklumą, kur būdavo jam reikalingi gyviai.

Šį kartą jis gavo užsakymą smulkiems aštuonkojams, o artimiausia vieta, kur jų gali rasti — tai rieduliais nusėtas užliejamas plotas prie La Chojos, tarp Los Andželo ir San Diego. Iki tos vietos penki šimtai mylių, ir Dokas norėjo atsirasti tenai kaip tik per pačią atoslūgio pradžią.

Mažieji aštuonkojai gyvena tarp smėlyje susmegusių akmenų. Kadangi yra jauni ir maži, tai labiau mėgsta dugną, kur yra daug urvelių bei užuolandų, žemės gurvuolių, kur galima pasislėpti nuo užpuolikų ir bangų. Bet tose pačiose vietose gyvena milijonai šarvuotųjų moliuskų. Vykdydamas konkretų užsakymą aštuonkojams, Dokas ta pačia proga pasipildys ir šių moliuskų atsargas.

Pats atoslūgis turėjo būti ketvirtadienį, septyniolika po penkių. Išvažiavęs iš Monterėjaus trečiadienio rytą, Dokas turėjo lengvai suspėti nukakti ton vieton. Jis mielai būtų pasiėmęs kokį kompanioną, bet kaip tyčia visi buvo arba užsiėmę, arba išvažiavę. Makas su vaikinais Karmelyje rinko varles. Trys jaunos moterys, kurias jis pažinojo ir kurios būtų mielai važiavusios, turėjo tarnybą ir negalėjo išvažiuoti vidury savaitės. Dailininkas Anri buvo užsiėmęs, nes Holmano universalinė nusamdė reklamai ant stiebo ne raitelį, o čiuožėją. Ant aukšto stulpo virš parduotuvės buvo įtaisyta apvali aikštelė,

kurioje žmogus su pačiūžomis suko ir suko ratus. Šitaip jis čiuožė jau tris dienas ir tris naktis. Jis ketino pasiekti naują čiuožimo aikštelėje rekordą. Ankstesnis rekordas buvo 127 valandos, tad laiko jis dar turėjo per akis.

Anri įsitaisė kitoje gatvės pusėje prie Rudžio Viljamso degalinės. Jis buvo tiesiog apsėstas. Ketino nupiešti didžiulį abstraktų paveikslą, pavadintą „Stiebo čiuožiko sapno substratas". Anri negalėjo išvažiuoti, kol čiuožikas ant stiebo. Jis tvirtino, kad čiuožikas ant stiebo turi begalę filosofinės potekstės, kurios dar niekas nėra atskleidęs. Anri sėdėjo ant kėdės, atsilošęs į groteles, už kurių buvo degalinės vyrų tualeto durys. Jis nenuleido akių nuo tos aukštybių aikštelės ir, be abejo, negalėjo važiuoti su Doku. Taigi Dokui teko važiuoti vienam, nes potvyniai nelaukia.

Anksti rytą jis pradėjo krauti daiktus. Savo paties daiktus sukrovė į mažą kuprinę. Kiton sudėjo visus instrumentus ir švirkštus. Baigęs susišukavo, pakirpo savo rudą barzdą, patikrino, ar visi pieštukai marškinių kišenėje, ar prie atlapo kabo didinamasis stiklas. Į automobilio bagažinę sudėjo butelius, stiklus, preparavimo skysčius, guminius batus ir antklodę. Triūsė, kol atėjo perlinė valanda, suplovė trijų dienų indus, išnešė šiukšles. Uždarė duris, bet nerakino ir devintą valandą leidosi į kelią.

Kelionėje Dokas visada užtrukdavo ilgiau negu kiti. Mat važiuodavo negreit ir dažnai sustodavo užkandinėse. Važiuodamas Švyturio gatve, jis pamojavo šuniui, kuris atsisuko ir jam nusišypsojo. Dar Monterėjuje jis pasijuto išalkęs ir sustojo pas Hermaną suvalgyti hamburgerio ir atsigerti alaus. Valgydamas ir gurkšnodamas alų, jis prisiminė vieną pokalbį. Poetas Bleisedelis kartą pasakė jam: „Tu taip mėgsti alų, kad, dievaži, vieną dieną įeisi ir užsisakysi alaus kokteilį su pienu". Tai buvo pasakyta juokais, bet nuo to karto nedavė Dokui ramybės. Jis vis galvojo, koks būtų alaus ir pieno kokteilio skonis. Kai tik paima rankon alaus stiklą, tuoj ta mintis ir topteli. Įdomu, ar pieną sutrauktų? Ar cukraus reikėtų dėti? Tarsi ledai su krevetėmis. Kai kokia mintis apninka, ne taip lengva ją nuvyti. Jis suvalgė hamburgerį ir užmokėjo Hermanui. Tyčia stengėsi nežiūrėti į kokteilių plakimo aparatus, kurie blizgėjo palei sieną. Pagalvojo, kad jeigu jau prašai pieno ir alaus kokteilio, tai geriau tą daryti mieste, kur tavęs niekas nepažįsta. Bet, antra vertus, žmogus su barzda svetimame mieste užsisako kokteilį iš alaus ir pieno... gali

iškviesti policiją. Vyras su barzda visada šiek tiek įtartinas. Juk nepasakysi, kad nešioji barzdą todėl, kad tau taip patinka. Žmonės nemėgsta, kai jiems sakai teisybę. Geriau sakyti, kad turi randą ir negali skustis. Kadaise, kai Dokas dar studijavo Čikagos universitete, jam nepasisekė meilėje ir šiaip buvo labai išvargęs. Tad nusprendė, kad būtų gera leistis į ilgą žygį pėsčiomis. Su nedidele kuprine ant pečių perėjo Indianą, Kentukį, Šiaurės Karoliną ir Džordžiją iki pat Floridos. Eidamas bendravo su fermeriais, kalnakasiais, žvejais. Ir visi klausė, kodėl jis šitaip eina.

Kadangi jis mėgo tiesą, tai stengėsi paaiškinti. Sakė, kad pašlijo nervai, be to, nori pamatyti šalį, uostyti žemės kvapą, atsižiūrėti į žolę, paukščius ir medžius, pajusti šalies skonį, o tai geriausiai galima padaryti keliaujant pėsčiam. Ir niekam nepatiko, kad jis sako tiesą. Vieni raukėsi, kiti kraipė galvą ar suko prie smilkinio pirštą, treti juokėsi, tarsi supratę ir įvertinę tokį subtilų melą. Dar kiti, būgštaudami dėl savo dukterų ar paršiukų, liepdavo jam nešdintis, keliauti savo keliais, jeigu nenori susilaukti kokių nemalonumų.

Ir jis liovėsi sakęs tiesą. Aiškindavo, kad eina susilažinęs – nori laimėti šimtą dolerių. Ir tada jis visiems patikdavo, visi juo tikėdavo. Kviesdavo jį pavakarieniauti, siūlydavo nakvynę, išleisdami įdėdavo sumuštinių, linkėdavo laimingos kelionės ir sakydavo, kad jis šaunus vaikinas. Dokas kaip ir anksčiau mėgo teisybę, bet suprato, kad ne visi tam pomėgiui pritaria ir kad tiesa gali būti pavojinga draugė.

Salinase Dokas nesustojo suvalgyti hamburgerio. Užtat sustojo Gonzalese, King Sityje ir Paso Roblese. Santa Marijoje suvalgė hamburgerį su alum, netgi dvigubą porciją, nes iš čia gana didelis kelio gabalas iki Santa Barbaros. Santa Barbaroje jis užsisakė salotų, sriubos ir mišrainės iš šparaginių pupelių, mėsos troškinį su bulvių koše, ananasinio pyrago, olandiško sūrio ir kavos. Tada prisipylė benzino ir nuėjo į tualetą. Kol patarnautojas tikrino tepalą ir padangas, jis nusiprausė veidą ir susišukavo barzdą. Grįžęs prie mašinos, rado kelis potencialius pakeleivius.

– Važiuojat į pietus, pone?

Dokas buvo nemažai pasitrankęs autostradose. Matęs šilto ir šalto. Balsuotojus reikia rinktis labai atsargiai. Geriausiai imti patyrusį keliautoją, nes toks visą kelią tyli. O naujokas stengiasi atsilyginti už kelionę įdomiu pokalbiu. Vienas toks Doko vos mirtinai nenukamavo. Kai jau išsirenki, kurį veši, tai dėl viso pikto geriau pasakyti,

kad važiuoji netoli. Jeigu per daug įsiplepės, galėsi išleisti. Antra vertus, gali pasisekti ir gali susipažinti su tikrai vertu žmogumi. Dokas greit nužvelgė eilę ir išsirinko kompanioną – siauraveidį su mėlynu kostiumu, panašų į komivojažierių. Palei burną jam buvo gilios raukšlės, akys tamsios, liūdnokos.

Jis niūriai pažvelgė į Doką.

– Jūs į pietus, pone?

– Taip,– atsakė Dokas,– netoli.

– Gal pavėžėtumėt?

– Sėskit,– pasakė Dokas.

Venturą privažiavo netrukus po sočių pietų, todėl Dokas sustojo tik atsigerti alaus. Pakeleivis kol kas nebuvo ištaręs nė žodžio. Dokas sustojo prie pakelės kiosko.

– Alaus nenorit?

– Ne,– atsakė pakeleivis.– Be to, galiu pasakyti, kad vairuoti mašiną išgėrusiam nelabai geras įprotis. Ne mano reikalas, ką jūs darote su savo paties gyvybe, bet šiuo atveju jūs vairuojate automobilį, kuris girto vairuotojo rankose gali tapti pavojingu ginklu.

Iš pradžių Dokas kiek sutriko.

– Lipkit iš mašinos,– tyliai pasakė jis.

– Ką?

– Aš jums suplosiu nosį,– pasakė Dokas,– jeigu tuojau pat neišlipsit iš mašinos. Skaičiuoju iki dešimties... vienas, du, trys...

Vyriškis ėmė grabalioti rankenos ir skubiai išsirito lauk. Bet lauke ėmė rėkti:

– Aš pašauksiu policininką. Paprašysiu, kad jus suimtų!

Dokas atidarė įrankių skyrelį ir pasiėmė raktą. Jo svečias pamatė ir skubiai pasišalino.

Dokas piktas priėjo prie baro.

Padavėja, šviesiaplaukė gražuolė su kiek padidėjusia skydliauke, nusišypsojo jam ir paklausė:

– Ko pageidausite?

– Alaus ir pieno kokteilio,– pasakė Dokas.

– Ko?

Na štai, pagaliau, po velnių. Geriau vėliau negu niekada.

Padavėja paklausė:

– Jūs juokaujat?

Dokas išvargęs prisiminė, kad negalima aiškinti, negalima sakyti

– Mano nesveika pūslė, – pasakė jis. – Daktarai vadina bipalihetorsonektomija. Todėl man reikia gerti alaus ir pieno kokteilį. Toks nurodymas.

Padavėja pritariamai nusišypsojo.

– O! O aš pamaniau, kad šaipotės, – suktai tarė ji. – Paaiškinkit, kaip jis daromas. Juk aš nežinojau, kad jūs sergat.

– Labai sergu, – pasakė Dokas, – ir kuo toliau, tuo bus blogiau. Įpilkit pieno, paskui pridėkit pusę butelio alaus. Kitą pusę paduokit su stikline. Cukrus į šitą kokteilį nededamas.

Kai padavėja atnešė, jis susiraukęs paragavo. Pasirodė ne taip jau bjauru – tiesiog pastovėjęs alus su pienu.

– Skamba baisiai, – pasakė padavėja.

– Kai pripranti, nieko baisaus, – atsakė Dokas. – Aš jį geriu jau septyniolika metų.

18

Dokas važiavo lėtai. Kai sustojo Venturoje, buvo jau gerokai po pietų, taip vėlu, kad sustojęs Karpentarijoje tik suvalgė sumuštinį su sūriu ir nuėjo į tualetą. Gerus pietus ketino pavalgyti Los Andžele, bet kai ten atvažiavo, buvo jau tamsu. Jis pervažiavo visą miestą ir sustojo pažįstamame restorančly, kur buvo kepami skanūs viščiukai. Čia pasiėmė kepto viščiuko su bulvėmis, karštų bandelių su medum, gabalą ananasinio pyrago ir sūrio. Prisipylė į termosą kavos, paprašė, kad padarytų šešis sumuštinius su kumpiu, ir nusipirko porą kvortų alaus pusryčiams.

Naktį važiuoti ne taip įdomu. Nematyti jokių šunų, tiktai tavo paties žibintų apšviestas plentas. Dokas skubėjo greičiau užbaigti kelionę. La Chojà pasiekė antrą valandą. Per visą miestą nuvažiavo iki tos uolos, kur buvo jo atoslūgių vieta. Čia sustojo, suvalgė sumuštinį, atsigėrė alaus, išjungė šviesas ir atsigulė ant sėdynės pamiegoti.

Laikrodžio jam nereikėjo. Taip ilgai laiką matavo potvyniais ir atoslūgiais, kad net miegodamas jausdavo vandens pasikeitimus. Auštant jis pabudo, pažiūrėjo pro stiklą ir pamatė, kad vanduo jau

traukiasi iš akmenuotos seklumos. Jis atsigėrė kavos, suvalgė tris sumuštinius, paskui išgėrė kvortą alaus.

Vanduo slūgsta nepastebimai. Pasirodo akmenys, jie tarsi kyla iš vandens, kuris traukiasi, palikdamas mažas kūdreles, šlapias žoles, kerpes, kempines: vaivorykštės spalvų, rudas, mėlynas ir skaisčiai raudonas. Ant dugno guli įvairiausios jūros atliekos, sulūžinėję kiaukutai, skeletai, žnyplės; visas jūros dugnas yra fantastinės kapinės, kuriose knibžda ir ropinėja gyvastis.

Dokas išsiėmė guminius batus ir rūpestingai užsitraukė gobtuvą. Pasiėmė savo kibirus, stiklainius, laužtuvą, į vieną kišenę įsidėjo sumuštinius, kiton įsikišo termosą ir nuėjo uolos link. Ten ėmė apžiūrinėti vandens paliekamą dugną. Laužtuvu vartė akmenis, retkarčiais jo ranka staigiai panirdavo ir ištraukdavo mažą piktą aštuonkojį, kuris paraudonavęs iš pykčio rangydavosi ir apipurkšdavo jam ranką rašalu. Dokas įmesdavo jį stiklainin su jūros vandeniu pas kitus, ir naujokas paprastai būdavo toks piktas, kad puldavo savo brolius.

Medžioklė sekėsi gerai. Jis ištraukė dvidešimt du mažus aštuonkojus. Rado kelis šimtus moliuskų ir sudėjo juos į savo medinį kibirą. Vanduo traukėsi, Dokas slinko jam iš paskos, kol patekėjo saulė ir visai išaušo. Sekluma ėjo kokius du šimtus jardų, paskui buvo storai žolėmis apaugusių akmenų juosta, o už jos gili jūra. Dokas nuėjo iki pat to krašto. Jis jau turėjo viską, ko jam reikėjo, ir dabar šiaip sau dirsčiojo po akmenimis, pasilenkęs žiūrėjo į švytinčias balų mozaikas su jų knibždančiu ir verdančiu gyvenimu. Pagaliau priėjo prie paties skardžio, nuo kurio vandenyje plaikstėsi rudi ilgi augalai. Uolos buvo aplipusios raudonomis jūrų žvaigždėmis, jūra pulsuodama kilnojosi palei tą sieną ir laukė, kada vėl galės sugrįžti. Tarp dviejų apžėlusių akmenų Dokas pamatė kažką balta, paskui tą daiktą vėl uždengė žolių sruogos. Dokas per slidžius akmenis nuėjo ton vieton, patogiai atsistojo ir pasilenkęs praskyrė rudus augalus. Ir sustingo vietoje. Į jį žvelgė merginos veidas, gražus, baltas veidas su juodais plaukais. Akys buvo atmerktos, skaidrios, veidas ryškus, plaukai palengva plaikstėsi aplink veidą. Kūno nebuvo matyti, jis slypėjo tarp akmenų. Lūpos truputį pračiauptos, baltavo dantys, veidas ramus, be išgąsčio. Jis buvo vos apsemtas ir dėl skaidraus vandens atrodė labai gražus. Dokui atrodė, kad jis žiūrėjo į tą veidą ilgai ir jis tiesiog atsispaudė

Jis labai lėtai pakėlė ranką, ir rudos žolės vėl uždengė veidą. Doko širdis daužėsi, gerklę tarsi kas gniaužė. Jis pasiėmė savo kibirą, stiklainį, laužtuvą ir lėtai nuėjo per slidžius akmenis į krantą.

O priešais jį ėjo merginos veidas. Jis atsisėdo ant sauso pakrantės smėlio ir nusitraukė batus. Stiklainyje kabarojosi mažieji aštuonkojai, kiekvienas stengėsi būti kuo toliau nuo kito. Dokui ausyse skambėjo muzika, aukšta, skardi, verianti fleitos gaida, kažkokia nepažįstama melodija, o jai pritarė į jūros mūšą panaši fleita. Kartais fleita pakildavo į negirdimas aukštumas, bet ir tada skambėdavo nepaprasta melodija. Doko rankų oda pašiurpo. Jis krūptelėjo, akys sudrėko, kaip būna pamačius nepaprastą grožį. Merginos akys buvo pilkos ir tyros, aplink veidą lengvai plaikstėsi tamsūs plaukai. Šis vaizdas įsispaudė amžiams. Jis taip sėdėjo, kol per molą ištiško pirmieji purslai, sakantys, jog prasideda potvynis. Jis sėdėjo ir klausėsi tos muzikos, o jūra jau slinko atgal per akmenuotą seklumą. Jo ranka barbeno taktą, o smegenyse skambėjo bauginanti fleita. Akys buvo pilkos, lūpos tarsi šypsojosi, o gal tik šiaip prasivėrė nuo susižavėjimo šūksnio.

Jį pažadino balsas. Šalia jo stovėjo vyriškis.

– Žvejojot?

– Ne, rinkau gyvius.

– Hm... o kokius?

– Jaunus aštuonkojus.

– Ak šituos? Aš net nežinojau, kad jų čia yra. Nors visą amžių čia nugyvenau.

– Jų reikia paieškoti,– pavargęs tarė Dokas.

– Mat kaip,– tarė vyriškis.– Klausykit, gal jums bloga? Prastai atrodot.

Vėl suskambo aukšta fleita, sugaudė violončelė, jūra sėlino artyn, kranto link. Dokas nuvijo šalin muziką, nuvijo šalin veidą, žvarbulį savo kūno.

– Ar čia kur nors yra policija?

– Mieste. O kas atsitiko?

– Ten prie rifo lavonas.

– Kur?

– Va ten, įstrigęs tarp uolų. Mergina.

– Tik pamanyk,– tarė vyriškis.– Už surastą lavoną priklauso premija. Neatsimėnu kiek.

Dokas atsistojo ir ėmė rinktis daiktus.

– Gal jūs ir praneštumėt? Aš prastai jaučiuosi.

– Menkas malonumas, žinoma. Tikriausiai baisiai atrodė? Supuvęs, suėstas?

Dokas nusisuko.

– Jūs pasiimkit premiją, – pasakė jis. – Man nereikia.

Jis nuėjo prie mašinos. Galvoje dar skambėjo fleita, bet jau visai negarsiai.

19

Tikriausiai nė viena Holmano universalinės parduotuvės sugalvota reklama neturėjo tokio pasisekimo kaip čiuožikas ant stiebo. Dieną po dienos jis suko ratus savo mažoje aikštelėje, ir naktį jo siluetas bolavo dangaus fone, tad visi matė, kad jis dar nenulipęs žemyn. Tačiau visi žinojo, kad aikštelės vidury yra plieninis stulpelis ir naktį jis prie to stulpelio prisisega diržu. Bet sėdėti jis nesėdėdavo, tad tas stulpelis niekam per daug nekliuvo. Jo pasižiūrėti atvažiuodavo žmonės iš Džeimsburgo, iš pajūrio, net iš Greimso kyšulio. Salinaso gyventojai plūdo pulkais, ir to miesto Fermerių korporacija ėmė kviesti žiūrovus į naują pasirodymą, kai čiuožikas mėgins pagerinti savo paties rekordą ir išgarsins Salinasą nauju pasaulio rekordu. Mat tokių stiebo čiuožikų nėra daug, ir šis buvo pats geriausias, nuolatos viršydavo savo paties pasaulio rekordus.

Parduotuvės savininkai buvo labai patenkinti. Skalbiniai, nukainotos prekės, aliumininiai ir fajansiniai indai buvo graibstyte graibstomi. Gatvėje stovėjo žmonių pulkas ir žiūrėjo į vienišą vyriškį aikštelėje.

Antrąją savo čiuožimo dieną jis davė apačion žinią, kad kažkas šaudo į jį iš orinio šautuvo. Darbo ėmėsi kriminalinis skyrius. Buvo nustatytas šaudymo kampas ir susektas pasikėsintojas. Tai buvo senasis daktaras Merivalis, pasislėpęs savo kabinete už užuolaidų su šautuvu rankose. Oficialiai jis nebuvo apkaltintas, užtat pažadėjo, kad daugiau taip nebedarys. Jis buvo labai garsus masonų ložės narys.

Dailininkas Anri nesitraukė iš Rudžio Viljamso degalinės. Jis išnagrinėjo visus galimus filosofinius požiūrius ir padarė išvadą, kad reikia namie įsirengti tokią pat aikštelę ir pačiam pabandyti. Kiekvienam miestiečiui čiuožikas darė mažesnę ar didesnę įtaką. Prekyba atokesnėse gatvėse visai sustojo, ir darėsi tuo gyvesnė, kuo arčiau Holmano. Makas su vaikinais irgi nuėjo pažiūrėti, minutę pastovėjo ir sugrįžo į Rūmus. Čiuožikas jiems pasirodė šiaip sau.

Parduotuvės vitrinoje buvo pastatyta dvigulė lova. Kai čiuožikas pasieks naują pasaulio rekordą, jis nusileis apačion ir miegos toje vitrinoje nenusiėmęs pačiūžų. Kortelė su čiužinį pagaminusios firmos pavadinimu buvo padėta kojūgalyje.

Visas miestas domėjosi tuo sportiniu įvykiu ir diskutavo apie jį, bet apie patį įdomiausią ir visiems rūpimą klausimą niekas nekalbėjo. Niekas apie jį neužsiminė, nors visiems sukosi galva. Apie jį galvojo ponia Trolat, išėjusi iš škotiškos kepyklos su maišeliu saldžių bandelių. Jis nedavė ramybės ponui Holui vyriškų drabužių skyriuje. Trys Viloubių merginos imdavo prunkšti jį prisiminusios. Bet niekam neužteko drąsos prabilti viešai.

Labiau už visus kitus ši problema kamavo Ričardą Viljamą Frostą, jauną ir protingą jaunuolį. Jis tiesiog nebeturėjo ramybės. Trečiadienio naktį vartėsi lovoje, o ketvirtadienį nesudėjo akių. Penktadienį pasigėrė ir susimušė su žmona. Ji kiek paverkė, paskui apsimetė užmigusi. Ji girdėjo, kaip jis išlipo iš lovos ir tyliai apsirengęs išėjo. Ji dar paverkė. Buvo jau labai vėlu. Ponia Frost neabejojo, kad jis nuėjo į Doros „Lokio Vėliavą".

Ričardas ryžtingai nužingsniavo pakalnėn pro pušis iki Švyturio gatvės. Tada pasuko kairėn prie Holmano parduotuvės. Kišenėje jis turėjo butelį ir prieš prisiartindamas patraukė dar gerą burnelę. Gatvės žibintai nedegė. Miestas buvo tuščias. Nė gyvos dvasios. Ričardas sustojo vidury gatvės ir užvertė galvą.

Ant aukšto stiebo neaiškiai bolavo čiuožiko figūra. Jis dar patraukė iš butelio. Tada pridėjo prie burnos delnus ir kimiai pašaukė:

– Ei!

Jokio atsako.

– Ei! – sušuko jis garsiau ir apsidairė, ar iš už banko neateina policininkai.

Iš dangaus pasigirdo niūrus atsakas:

– Ko reikia?

Ričardas vėl pridėjo prie burnos delnus:

– Kaip... kaip jūs... einat į tualetą?

– Turiu čia puodą,– atsakė balsas.

Ričardas nusisuko ir patraukė atgal. Švyturio gatve, į kalną pro pušis, paskui namo. Nusirengęs suprato, kad žmona nemiega. Miegodama ji visada truputį knarkdavo. Jis atsigulė, ir ji pasislinko padarydama jam vietos.

– Jis ten turi puodą,– pasakė Ričardas.

20

Anksti rytą T modelis išdidžiai įriedėjo į Konservų gatvę, perdardėjo per nutekamąjį griovį ir per piktžoles nugirgždėjo į savo vietą už Li Čongo krautuvės. Vaikinai pakėlė priekinius ratus, į penkių galonų baką išleido benziną, kiek jo buvo likę, pasiėmė varles ir pavargę nuėjo namo į Nakvynės Rūmus. Tada Makas su oficialiu vizitu apsilankė pas Li Čongą, o vaikinai tuo tarpu kūrė didžiąją krosnį. Makas rimtai padėkojo Li Čongui už paskolintą mašiną. Paminėjo, kad kelionė buvo labai sėkminga, pririnko šimtus varlių. Li droviai šypsojosi ir laukė to, kas neišvengiama.

– Viskas šaunu,– pasakė Makas džiugiai.– Už varlę Dokas moka po varioką, o mes jų turim gal tūkstantį.

Li linktelėjo. Kaina buvo tvirta. Visi tai žinojo.

– Dokas išvažiavęs,– pasakė Makas.– Tai apsidžiaugs žmogus, kai pamatys tiek varlių.

Li vėl linktelėjo. Jis žinojo, kad Dokas išvažiavęs ir kur krypsta pokalbis.

– Klausyk, žinai ką,– pasakė Makas, tarsi tik dabar apie tai pagalvojęs.– Mums dabar būtų ne pro šalį išgerti...– Iš jo balso atrodė, kad toks noras jam kyla labai retai.

– Viskis nėla,– pasakė Li Čongas ir nusišypsojo.

Makas nepaprastai įsižeidė.

– O kam mums tas tavo viskis? Mes patys turim galoną tokio viskio, kokio net nesapnavai. Pilnutėlį galoną, skliding kaip akis. Tai žinai,– kalbėjo jis toliau,– mes su vaikinais norim tave pasikviesti, kad ateitum ir su mumis išgertum. Jie prašė, kad tave pakviesčiau.

Li nė pats nepajuto, kaip visas nušvito iš pasitenkinimo. Juk nesiūlytų išgerti, jeigu neturėtų.

– Supranti,– tarė Makas,– mes norim išgerti ir norim pavalgyti. Tu pats žinai, dvidešimt varlių – doleris. Doko dar nėra, o valgyti norim. Todėl mes taip ir nusprendėm. Kad tau nebūtų skriaudos, duodam tau už dolerį dvidešimt penkias varles. Tu gauni penkias varles pelno, ir visi patenkinti.

– Ne,– atsakė Li,– netuliu pinigų.

– Baik, Li, mums tereikia trupučiuko užkandos. Pasakysiu tau atvirai: mes norim iškelti Dokui baliuką, kai sugrįš. Gėrimo turim per akis, trūksta tiktai kelių bifšteksėlių, dar šio to. Juk jis toks puikus vyrukas. Klausyk, kai tavo žmonai dantį skaudėjo, kas jai davė vaistų?

Makas pataikė. Li buvo skolingas Dokui, labai skolingas. Tiktai Li sunkiai suvokė tą ryšį: kodėl, būdamas skolingas Dokui, jis turi duoti skolon Makui?

– Jokių raštelių nerašysim dėl tų varlių,– pasakė Makas.– Gauni tiesiai į rankas po dvidešimt penkias varles už dolerį, duodi mums maisto.

Li protas uostinėjo šitą pasiūlymą kaip pelė sūrio liekanas ant virtuvės stalo. Ir nematė jokios klastos. Viskas atrodė teisėta. Dokui varlės – tai tokie patys pinigai, kaina pastovi, ir dar gaus papildomo pelno. Jis turi penkias varles už dolerį viršaus, be to, už produktus galima skirti kokią nori kainą. Viskas priklauso nuo to, ar jie iš tikro prigaudė tų varlių, ar ne.

– Leikia ziūlėti valles,– pagaliau pasakė Li.

Prie Nakvynės Rūmų Li paragavo viskio, apžiūrėjo šlapius maišus su varlėmis ir davė sutikimą. Tik su viena sąlyga – kad negyvų varlių neims. Tada Makas atskaičiavo į skardinę penkiasdešimt varlių, nunešė Li krautuvėn ir gavo už du dolerius kumpio, kiaušinių ir duonos.

Li, numatydamas gyvą prekybą, atnešė didelę dėžę ir pastatė ją daržovių skyriuje. Išleido ten penkiasdešimt varlių ir pridengė jas šlapiu maišu, kad įnamėms būtų smagiau.

Ir prekyba iš tikro buvo gyva. Atėjo Edis ir pasiėmė už dvi varles „Bull Durham". Kiek vėliau Džonsas įsižeidė, kad kokakolos kaina nuo vienos varlės pašoko iki dviejų. Nepasitenkinimas išaugo į dienos galą, kai kainos dar labiau išaugo. Pavyzdžiui, bifšteksų. Už

svarą pačių geriausių ar taip, ar anaip nepriklauso daugiau kaip dešimt varlių, bet Li ėmė plėšti po dvylika su puse. Persikų kompotas pašoko nežmoniškai – iki aštuonių varlių už skardinę. Jis tiesiog smaugte smaugė vaikinus. Jis buvo visiškai tikras, kad nei „Taupiojoje Prekyboje", nei pas Holmaną tokie nauji piniginiai vienetai nebus pripažinti. Jei vaikinams reikia bifšteksų, tai tegu moka Li Čongo kainas. Visi tiesiog pasipiktino, kai iš Heizlio, jau seniai svajojusio apie šilkinius geltonus antrankovius, buvo nulupta trisdešimt penkios varlės. Jeigu jam nepatinka tokia kaina, galįs eiti kitur. Godulio nuodai jau ėmė nuodyti nekaltą ir mielą prekybinę sutartį. Pyktis augo, bet augo ir varlių skaičius Li Čongo dėžėje.

Dėl finansinių nuostolių Makas su vaikinais krimtosi ne itin smarkiai, nes jie nebuvo savanaudžiai. Savo džiaugsmą jie matavo ne parduotomis prekėmis, orumą – ne banko sąskaita ir meilę – ne tuo, kiek ji kainavo. Tik buvo pikta, kad Li laiko juos ekonominiais neišprusėliais ar gal net kvailiais. Jų skrandžiuose patogiai gulėjo kiaušinienė su kumpiu už du dolerius, užviršavusi gerą gurkšnį viskio, o pusryčiai buvo suvilgyti kitu tokiu pat geru gurkšniu. Jie sėdėjo nuosavose kėdėse nuosavame name ir žiūrėjo, kaip Meilukė mokosi iš skardinės lakti pieną. Jai buvo lemta labai laimingo šuns ateitis, nes penketas vyriškių turėjo penkias skirtingas šunų auklėjimo teorijas, tokias nesuderinamas, kad Meilukė apskritai nebuvo auklėjama. Ji iš pat karto pasirodė labai subrendusi. Miegodavo to lovoje, iš kurio būdavo gavusi paskutinį kyšį. Kartais dėl jos jie net apsivogdavo. Viliodavo ją vienas nuo kito. Kartais visi penki nuspręsdavo, kad toliau taip nebegalima, kad Meilukę reikia auklėti drausmingą, bet viskas visada baigdavosi diskusijomis dėl metodo. Visi buvo ją įsimylėję. Balutės, jos paliktos ant grindų, jiems atrodė žavingos. Jie nukamavo pažįstamus pasakojimais apie jos protingumą, būtų peršėrę bei nugalavę ir ją pačią, jeigu ji nebūtų turėjusi daugiau nuovokos už juos.

Džonsas įtaisė jai guolį senoviškame laikrodyje, bet ji niekad ten nemiegojo. Miegodavo su tuo, kuris labiausiai patikdavo. Ji kramtė antklodes, draskė čiužinius, paleisdavo iš pagalvių plunksnas. Ji koketavo su visais savo savininkais ir juos kiršindavo. Jiems ji atrodė nuostabi. Makas ketino išmokyti ją visokiausių triukų ir vaidinti cirke, bet neįpratino jos net pasiprašyti lauk.

Pavakare jie sėdėjo, rūkė, virškino ir šnekučiavosi, retsykiais

patraukdami iš butelio. Ir kaskart perspėdavo vienas kitą, kad netruktelėtų per daug, nes reikės vaišinti Doką. To negalima pamiršti nė akimirkos.

– Kaip manot, kada jis sugrįš? – paklausė Edis.

– Paprastai parvažiuoja apie aštuntą ar devintą valandą, – atsakė Makas. – Reikia apgalvoti, kada darom tą baliuką. Man atrodo, geriausia būtų šįvakar.

– Žinoma, – sutiko visi.

– O gal jis bus pavargęs, – pasakė Heizlis. – Juk kelias ilgas.

– Nesąmonė, – atkirto Džonsas, – geras baliukas pats puikiausias poilsis. Aš vieną sykį buvau pavargęs kaip šuo, bet pasėdėjau, išgėriau, ir kaip ranka nuėmė.

– Reikia dar rimtai pagalvoti, – pasakė Makas. – Kur mes viską darysim? Čia?

– Hm, Dokas labai mėgsta savo muziką. Per balių visada paleidžia savo patefoną. Gal jam labiau patiktų, jeigu mes ateitume pas jį?

– Nebloga mintis, – pasakė Makas. – Bet, manau, viską reikia padaryti, kad būtų staigmena. Na gerai – ateinam, atsinešam butelį, o iš kur jis supras, kad tai baliukas?

– Gal reikia ten viską papuošti? – pasiūlė Hjugis. – Na, kaip per Liepos ketvirtą arba per Visus Šventuosius.

Mako akys spoksojo į erdvę, lūpos buvo praviros. Jis jau matė viską.

– Žinai, Hjugi, – tarė jis, – čia mintis. Nesitikėjau iš tavęs, bet šį sykį pataikei kaip pirštu į akį. – Jo balsas pasidarė švelnus, akys žvelgė į ateitį. – Aš viską įsivaizduoju, – kalbėjo jis. – Dokas parvažiuoja. Pavargęs. Namuose dega šviesos. Jis mano, kad kokie vagys. Užlipa laiptais, o ten – viešpatėliau! Viskas išpuošta, išdailinta. Girliandos, kaspinai ir didelis tortas. Ir tuojau pat supras, kad čia balius. Ir ne šiaip koks sumautas. O mes iš pradžių pasislėpę, ir jis nežino, kas taip padarė. Tada visi šaukdami pasirodom. Įsivaizduojat jo veidą? Čia tai bent Hjugis, čia tai bent sugalvojai.

Hjugis paraudo. Jo mintis buvo daug kuklesnė, jis tik prisiminė Naujųjų Metų sutikimą „La Idoje“, bet jeigu jau taip, jis nesispyriojo.

– Pamaniau, kad būtų labai gražu, – tarė jis.

– Tikrai gražu, – pasakė Makas, – ir kai viskas nurims, aš papasakosiu Dokui, kas viską sumanė.

Jie atsilošė kėdėse ir viską apgalvojo. Ir papuošta laboratorija jų vaizduotėje atrodė kaip „Del Monte“ viešbučio oranžerija. Tada dar gurkštelėjo sutvirtindami planą.

Li Čongo sandėlis buvo nuostabus. Pavyzdžiui, dauguma krautuvių pasirūpina geltonų ir juodų girliandų, juodų popierinių katinų, kaukių ir popierinių moliūgų spalio mėnesį. Prieš Visus Šventuosius vyksta gyva prekyba, paskui tie dalykai išnyksta. Gal visus parduoda, gal išmeta, bet liepos mėnesį jų nenusipirksi. Tas pats ir su Liepos ketvirtosios puošmenom, vėliavom, gairelėm ir raketom. Kur jie dingsta sausio mėnesį? Dingsta, ir niekas nežino, kur. Bet tik ne pas Li Čongą. Jo krautuvėje lapkričio mėnesį gali nusipirkti atviruką Valentino dienai, o rugpjūčio mėnesį — trilapių, kirvelių ir popierinių vyšnaičių. Jis turėjo petardų net nuo 1920 metų. Tiktai paslaptis, kur jis laikė visas tas atsargas, nes krautuvė buvo ne iš erdviųjų. Jis turėjo maudymosi kostiumų iš tų laikų, kai buvo madingi ilgi sijonai, juodos kojinės ir skarelės. Ir spaustukų kelnėms važiuojant dviračiu, audimo šaudyklių. Ženkliukų su užrašais „Atmink Meiną“ ir sportinių gairelių, įamžinusių „Kariūną Bobą“. Suvenyrų iš 1915 metų tarptautinės Panamos parodos — mažų bokštelių iš brangakmenių. Li Čongas, kaip prekiautojas, turėjo dar vieną netradicišką ypatybę. Jis niekada nerengė išpardavimų, nemažino kainų. Daiktas, kuris 1912 metais kainavo trisdešimt centų, tick pat kainavo ir dabar, nors kito akimis, pelės ir kandys galėjo būti ir gerokai sumažinusios jo vertę. Bet tai buvo nesvarstytina. Ir jeigu sumanei papuošti laboratoriją, šiaip, apskritai, be jokios konkrečios progos, padaryti saturnalijų ir Visų tautų eisenos hibridą, tai geriausia kreiptis kaip tik į Li Čongą.

Makas su vaikinais tai žinojo. Bet Makas paklausė:

— O iš kur gausim didelį tortą? Juk Li teturi tik mažų pyragaičių.

Hjugis buvo toks patenkintas sėkme, kad vėl ryžosi pamėginti.

— Tai gal Edis gali iškepti?— pasiūlė.— Juk jis kažkada „San Karlose“ dirbo konditeriu.

Visiems karštai pritarus, net pats Edis pamiršo, kad torto kaip gyvas nėra kepęs.

Be to, Makas viską pagrindė jausmais.

— Dokui taip bus daug maloniau,— pasakė jis.— Kur kas padoriau negu koks senas sukritęs pirktinis. Parodysim, kad širdį įdėjom.

Diena ir viskis tirpo, entuziazmas augo. Tolydžio buvo keliaujama pas Li Čongą. Vienas varlių maišas ištuštėjo, užtat Li dėžėje

pasidarė ankštoka. Šeštą valandą viskio galonas baigtas, ir jie ėmė pirkinėti pusės pintos „Senojo Tenisiuko“ buteliukus už penkiolika varlių, o Rūmuose ant grindų gulėjo kalnas papuošalų – mylios girliandų, skirtų visoms esamoms šventėms ir kai kurioms jau panaikintoms.

Edis tupinėjo aplink krosnį kaip višta aplink viščiukus. Jis prausimosi dubeny kepė tortą. Firma, pagaminusi pusfabrikatį, garantavo, kad receptas patikimas. Bet tortas jau iš pat pradžių ėmė elgtis keistai. Užmaišius tešlą, ji ėmė rangytis ir pūstis, tarsi viduje knibždėtų kokie gyviai. Jau krosnyje iš jos iškilo didelė kaip beisbolo kamuolys pūslė, ji pasidarė kieta, blizganti, paskui ėmė šnypšti ir sprogo. Torte atsirado toks krateris, kad Edis gavo dar užmaišyti tešlos ir užpildyti duobę. Bet tortas vis tiek elgėsi keistai, nes apačia ėmė svilti ir leisti juodus dūmus, o viršus kilo ir vėl zmeko tyliai sproginėdamas.

Kai Edis pagaliau jį išėmė, jis buvo panašus į Belo Gedeso kovos lauko miniatiūrą, padarytą iš lavos.

Apskritai tortas nenusisekė, nes kol vaikinai puošė laboratoriją, Meilukė jį gerokai apgraužė, paskui apvėmė ir galiausiai, susirangiusi ant dar šilto kepinio, užmigo.

O Makas su vaikinais, pasiėmę girliandas, kaukes, šluoteles ir popierinius moliūgus, raudonas, mėlynas ir baltas juostas, per dykvietę patraukė į laboratoriją. Už paskutines varles nusipirko kvortą „Senojo Tenisiuko“ ir du galonus vyno po keturiasdešimt devynis centus.

– Dokas labai mėgsta vyną,– pasakė Makas.– Ko gero, net labiau už viskį.

Dokas laboratorijos nerakindavo. Jis vadovavosi teorija, kad tas, kas nori, vis tiek įsilauš, kad žmonės apskritai yra dori ir kad normaliam žmogui laboratorijoje apskritai nėra ko vogti. Vertingiausi daiktai čia buvo knygos, plokštelės, chirurginiai instrumentai, optika ir kiti dalykai, į kuriuos padorus vagis net nežiūrės. Jo teorija buvo teisinga vagių, plėšikų ir kleptomanų atžvilgiu, bet visiškai netiko jo draugams. Knygos dažnai buvo „pasiskolinamos“. Grįžęs po kelionės visada pasigesdavo konservuotų pupų skardinės, parėjęs naktį kartais savo lovoje rasdavo svečių.

Vaikinai suvertė puošmenas prieškambary, ir tada Makas sulaikė juos.

– Kas Dokui patiks labiausiai? – paklausė jis.

– Balius, – atsakė Heizlis.

– Ne, – prieštaravo Makas.

– Papuošimai? – paklausė Hjugis. Jis jautėsi už juos atsakingas.

– Ne, – pasakė Makas, – varlės. Tai pats svarbiausias daiktas. O kai jis parvažiuos, Li jau gali būti uždaręs krautuvę, ir Dokas varlių nepamatys iki pat rytojaus. Atsiprašau! – sušuko Makas. – Varlės turi būti čia, vidury kambario, o šalia jų vėliava ir šūkis: „Sveikas sugrįžęs, Dokai!"

Komitetas, nusiųstas pas Li, buvo sutiktas priešiškai. Jo įtarioms smegenims visi pasiūlymai atrodė blogi. Jam buvo aiškinama, kad jis pats yra kviečiamas į vakarėlį ir galės stebėti savo turtą, kad niekas į jį nesikėsina. Makas net parašė raštą, patvirtinantį Li teises į visas varles, jei kiltų kokių abejonių.

Kai Li priešinimasis kiek palūžo, jie pernešė dėžę į laboratoriją, apvyniojo ją raudonom, baltom ir mėlynom juostom, ant lapo jodu parašė sveikinimą ir pradėjo puošti kambarį. Viskį jau buvo pabaigę, ir nuotaika buvo tikrai šventiška. Jie ištempė girliandas ir sukabino moliūgus. Praeiviai iš gatvės ėmė dėtis prie pokylio ir puolė pas Li Čongą gėrimų. Li Čongas iš pradžių irgi dalyvavo, bet vėliau dėl silpno skrandžio turėjo eiti namo. Vienuoliktą valandą jie iškepė bifšteksus ir suvalgė. Kažkas tarp plokštelių aptiko Kauntą Beisį, ir sugriaudėjo didysis patefonas. Triukšmas buvo girdėti net „La Idos" laivų statykloje. Keli lankytojai iš „Lokio Vėliavos" laboratoriją palaikė konkuruojančia firma ir šūkaudami iš džiaugsmo užbildėjo laiptais. Supykę šcimininkai juos išvijo, bet tiktai po ilgo, smagaus ir kruvino mūšio, per kurį nukentėjo du langai ir durys. Buvo sudaužyti puodukai. Heizlis, eidamas per virtuvę į tualetą, išvertė ant grindų ir savęs keptuvę su karštais taukais ir smarkiai apsidegino.

Pusę dviejų užėjo kažkoks girtas tipas ir pasakė kažką įžeidžiamo apie Doką. Makas tvojo jam tokį antausį, kuris ir dabar prisimenamas bei aptarinėjamas. Žmogelis pakilo į orą, palėkėjo ir žnektelėjo į dėžę su varlėmis. Kažkas norėjo pakeisti plokštelę, numetė kojelę ir nulaužė adatą.

Niekas nėra ištyręs slopstančio pokylio psichologijos. Štai jis verda, kunkuliuoja, ūžia, paskui ateina krizė, stoja trumpa tyla, ir paskui greitai viskas baigiasi, svečiai išsivaikšto, užmiega arba leidžiasi ieškoti kitų nuotykių ir palieka negyvėlį vieną.

Laboratorijoje plieskė visos lempos. Durys kabojo ant vieno vyrio. Ant grindų pilna sudaužyto stiklo. Primėtyta patefono plokštelių, vienos sulaužytos, kitos tiktai subraižytos. Visur lėkštės su bifšteksų liekanomis ir sustingusiais taukais — ant knygų lentynų, ant grindų, po lova. Viskio stiklinės liūdnai gulėjo ant šonų. Kažkas, mėgindamas užlipti ant knygų lentynos, nuvertė visą knygų eilę ant žemės ir dabar jos gulėjo aplamdytos krūvoje. Viskas baigėsi, nieko nebeliko.

Pro išlaužtą dėžės dangtį iššoko varlė, patupėjo dairydamasi, ar negresia pavojus, paskui ją kita. Pro duris ir išdaužytus langus jos jautė plūstant gaivų, drėgną orą. Viena atsitūpė ant nukritusio šūkio „Sveikas sugrįžęs, Dokai!" Dvi nedrąsiai nušokavo durų link.

Netrukus laiptais jau sruvo visas varlių upelis, sūkuringas, gyvas. Greitai Konservų gatvėje knibždėte knibždėjo varlių. Penkias sutraiškė taksi, atvežęs į „Lokio Vėliavą" vėlyvą kelcivį. Bet auštant visos jau buvo dingusios. Vienos sulindo į kanalizaciją, kitos rado kelią į ežeriuką ant kalvos, dar kitos nuplaukė nutekamaisiais grioveliais arba pasislėpė dykvietės žolėje.

Tylioje tuščioje laboratorijoje plieskė lempos.

21

Laboratorijos kambarėlyje narveliuose lakstė, blaškėsi ir cypavo baltosios žiurkės. Atskiro narvelio kampe gulėjo žiurkė su plikais aklais žiurkiukais, maitino juos ir piktai, įtariai dairėsi.

Barškuolės savo narve tysojo pasidėjusios galvas ant uodegų ir spoksojo prieš save niūriomis blausiai juodomis akimis. Kitame narve pabaisa nuodadantis rauplėta oda, panašia į karoliukais siuvinėtą rankinuką, lėtai ir nerangiai kabinosi nagais į vielos tinklą. Akvariume plūkavo aktinijos su žaliais ir raudonais čiuptuvais ir blyškiai žalsvais pilvais. Tyliai ūžė jūros vandenį pumpuojantis kompresorėlis, į bakus tekėjo plonos burbuliukų srovelės.

Buvo perlinė valanda. Li Čongas išnešė dėžes su šiukšlėmis. Sargas stovėjo „Lokio Vėliavos" verandoje ir kasėsi pilvą. Semas Malojus išropojo iš savo katilo, atsisėdo ant rąstigalio ir žiūrėjo į

šviesėjančius rytus. Už Hopkinso vandens stoties monotoniškai lojo jūros liūtai. Nuo jūros pasirodė senasis kinas su varvančiu maišu ir nušlepsėjo į kalvą.

Tuo metu į Konservų gatvę įvažiavo mašina, ir prie laboratorijos sustojo Dokas. Jo akys buvo paraudusios iš nuovargio. Važiavo jis lėtai. Mašinai sustojus jis kiek pasėdėjo, kad atsigautų nuo kratymo. Paskui išlipo. Išgirdusios jo žingsnius ant laiptų, barškuolės iškišo savo dvišakus liežuvius ir ėmė klausytis. Žiurkės pradėjo blaškytis narveliuose. Dokas užlipo laiptais. Su nuostaba nužvelgė kabančias duris, išdaužtus langus. Nuovargis tarsi dingo. Jis greitai įėjo vidun. Paskui taip pat greitai perėjo kambarius, lipdamas per sudaužytus stiklus. Staiga pasilenkęs paėmė sulaužytą plokštelę ir pažiūrėjo, koks pavadinimas.

Virtuvėje ant grindų išpilti taukai dabar buvo balti. Doko akys dar labiau paraudo iš pykčio. Jis atsisėdo ant savo tachtos įtraukęs galvą į pečius ir truputį virpėdamas iš įniršio. Staiga pašoko ir įjungė patefoną. Uždėjo plokštelę ir nuleido kojelę. Iš garsiakalbio pasigirdo tiktai šnypščiantis grumėjimas. Jis nukėlė kojelę, sustabdė diską ir vėl atsisėdo ant tachtos.

Laiptuose pasigirdo netvirti žingsniai, ir pro duris įėjo Makas. Jo veidas buvo raudonas. Jis droviai sustojo vidury kambario.

— Dokai... — tarė, — mes su vaikinais...

Iš pradžių Dokas jo tarsi nematė. Staiga pašoko ant kojų. Makas atšlijo atatupstas.

— Čia jūs pridirbot?

— Matai, mes su vaikinais...

Nedidelis kietas Doko kumštis pakilo ir trenkė Makui į veidą. Doko akys degė baisiu žvėrišku pykčiu. Makas sunkiai sudribo ant grindų. Jo lūpos buvo praskeltos, vienas priekinis dantis gerokai palinkęs vidun.

— Stokis! — pasakė Dokas.

Makas šiaip taip atsistojo. Jo rankos kabojo prie šonų. Dokas vėl trenkė jam šaltą, piktą, baudžiantį smūgį į žandikaulį. Makui iš lūpų sunkėsi kraujas ir tekėjo per smakrą. Jis mėgino apsilaižyti.

— Pakelk rankas. Ginkis, šunsnuki! — sušuko Dokas ir trenkė dar sykį. Išgirdo, kaip trakštelėjo dantys.

Mako galva loštelėjo, bet jis dabar nenugriuvo, stovėjo tvirtai. Rankos tebekabojo prie šonų.

– Pilk, Dokai,– kimiai tarė jis pro sudaužytas lūpas.– Taip man ir reikia.

Doko pečiai nusviro.

– Ak tu šunsnuki,– karčiai pasakė jis.– Ak tu galvijau.

Jis atsisėdo ant tachtos ir pažiūrėjo į apdaužytus krumplius.

Makas atsisėdo ant kėdės ir pažvelgė į jį. Jo akys buvo išplėstos ir pilnos skausmo. Jis net nesišluostė kraujo, kuris tekėjo per smakrą. Dokui galvoje ėmė skambėti monotoniška uvertiūra iš Monteverdžio *Hor ch'el Ciel e la Terra,* labai liūdna ir nuolanki Petrarkos rauda dėl Lauros. Dokas žiūrėjo į sudaužytas Mako lūpas pro tą muziką, kurios buvo pilna jo galva ir pilnas oras. Makas sėdėjo visiškai ramus, tarsi ir pats girdėtų tą muziką. Dokas pažvelgė ton vieton, kur būdavo Monteverdžio albumas, bet prisiminė, kad patefonas sulaužytas.

Jis atsistojo.

– Eik, nusiplauk veidą,– pasakė, nulipo laiptais ir nuėjo per gatvę pas Li Čongą. Nežiūrėdamas į jį, Li ištraukė iš ledainės dvi kvortas alaus. Pinigus paėmė netaręs nė žodžio. Dokas per gatvę sugrįžo atgal.

Makas tualete popieriniais rankšluosčiais valėsi kruviną veidą. Dokas atkimšo butelį ir atsargiai pripylė stiklinę, laikydamas butelį pakreiptą, kad kuo mažiau būtų putų. Pripylė antrą aukštą stiklinę ir abi nunešė į svetainę. Įėjo Makas, spausdamas prie veido šlapią rankšluostį. Dokas smakru parodė į alų. Makas prasižiojo ir nerydamas susipylė pusę stiklinės. Tada garsiai atsiduso ir įsmeigė akis į alų. Savo stiklinę Dokas jau buvo pabaigęs. Jis atsinešė butelį ir vėl pripylė abi stiklines. Atsisėdo ant tachtos.

– Kas atsitiko?– paklausė jis.

Makas žiūrėjo į grindis, ir nuo jo lūpų į alų įkrito lašas kraujo. Jis vėl nusausino savo sužeistas lūpas.

– Mes su vaikinais norėjom tau iškelti baliuką. Manėm, kad tu grįši vakar vakare.

– Suprantu,– linktelėjo Dokas.

– Ir nieko neišėjo,– tarė Makas.– Kokia prasmė dabar atsiprašinėti? Aš visą gyvenimą atsiprašinėju. Man tas ne naujiena. Jau pripratau.– Jis nugėrė didelį gurkšnį.– Kadaise turėjau žmoną,– pasakė jis.– Ir su ja tas pats. Viskas, ką tik darydavau, apsiversdavo antraip. Ji ilgiau nebegalėjo kentėti. Sugalvoju ką nors tikrai gera, tai

vis tiek velniava iščina. Nuperku ką nors dovanų — pasirodo, kad tas daiktas koks nors negeras. Tik užgaunu ją. Nebeištvėrė vargšė. Ir visur kitur tas pats. Tada ir pradėjau vaidinti kvailį. Vaikinus linksminu.

Dokas vėl linktelėjo. Jo galvoje vėl skambėjo muzika, skundas ir nuolankumas.

— Suprantu,— pasakė jis.

— Aš labai apsidžiaugiau, kai jūs man trenkėt,— pasakė Makas.— Pagalvojau gal tai padės man. Gal aš prisiminsiu. Bet, po velnių, nieko aš neprisiminsiu. Nieko aš neišmoksiu. Dokai,— pasakė Makas,— aš viską taip gražiai sugalvojau, kad visiems būtų linksma ir smagu. Ir jums turėjo būti malonumas, kad suruošėm baliuką. Ir mums patiems malonu. Sugalvota viskas buvo kuo gražiausiai.— Jis mostelėjo ranka į duženas ant grindų.— Kai vedžiau, irgi buvo tas pats. Sugalvota buvo kuo puikiausiai, bet išėjo šnipštas.

— Suprantu,— tarė Dokas. Jis atidarė antrą alaus butelį ir pripylė stiklines.

— Dokai,— pasakė Makas,— mes su vaikinais čia viską išvalysim, užmokėsim už viską, kas sulaužyta. Net jeigu reikės penkerių metų, vis tiek užmokėsim.

Dokas lėtai papurtė galvą ir nusišluostė nuo ūsų putas.

— Ne,— pasakė jis,— aš pats išvalysiu. Aš žinau, kur kas turi būti.

— Mes už viską užmokėsim, Dokai.

— Ne, neužmokėsit, Makai,— pasakė Dokas.— Jūs apie tai galvosit, gana ilgai krimsitės dėl to, bet vis tiek neužmokėsit. Muziejinio stiklo sudaužyta tikriausiai už kokius tris šimtus dolerių. Nesakyk, kad už jį užmokėsit. Žinoma, jums bus nepatogu. Gal praeis dveji ar treji metai, kol jūs viską pamiršit ir vėl pasijusit gerai. Bet užmokėti neužmokėsit.

— Ko gero, taip ir bus,— pasakė Makas.— Velniai griebtų, aš *žinau,* kad taip ir bus. Tai ką mums tada daryti?

— O ką čia padarysi,— pasakė Dokas.— Bet snukius daužyti niekas man nedavė teisės. Pamirškim šitai.

Makas pabaigė savo alų ir atsistojo.

— Iki, Dokai,— pasakė jis.

— Iki. Klausyk, Makai... o kur dabar tavo žmona?

— Nežinau,— atsakė Makas.— Paliko mane.

Jis sunkiai nulipo laiptais, perėjo gatvę ir pro dykvietę nuėjo Rūmų link. Dokas žiūrėjo į jį pro langą. Paskui pavargęs išsitraukė iš už boilerio šluotą. Visą dieną sugaišo, kol susitvarkė.

Dailininkas Anri buvo ne prancūzas, ir jo vardas buvo ne Anri. Ir tikras dailininkas jis nebuvo. Jis buvo taip paveiktas Paryžiaus kairiųjų pasakojimų, kad jautėsi tarsi nugyvenęs jame visą gyvenimą, nors niekada ten nebuvo. Iš laikraščių jis uoliai sekė dadaistų judėjimą bei skilimus, keistus moteriškus pavydus, religingumus, obskurantizmus formuojantis ir žlungant mokykloms. Jis nuolatos sukildavo prieš pasenusias technikas ir medžiagas. Vienais metais jis atsisakė perspektyvos. Kitais metais — raudonos spalvos, netgi kaip priemonės išgauti purpurinei. Pagaliau atsisakė dažų apskritai. Neaišku, ar Anri buvo geras dailininkas, ar ne, nes taip dažnai pasinerdavo į visokius judėjimus, kad tapybai turėjo tikrai labai mažai laiko.

Ir apskritai jo tapyba — klausimas. Juk nelabai daug suprasi iš įvairių nudažytų vištų plunksnų ir riešutų kevalų. Užtat laivadirbys buvo puikus. Nuostabus meistras. Prieš dešimt metų, kai pradėjo laivą ir kajutė bei kambuzas dar nebuvo baigti ir ten nebuvo galima gyventi, jis miegodavo palapinėje. Bet vėliau, kai patogiai ir sausai įsikūrė, ėmėsi laivo kaip reikiant. Laivas labiau panėšėjo į skulptūrą. Jis buvo trisdešimt penkių pėdų ilgio, o jo forma nuolat keitėsi. Vienu tarpu jis turėjo kliperio priekį ir mininink o galą. Vėliau šiek tiek primindavo karavelę. Kadangi Anri neturėjo pinigų, tai kartais praeidavo keli mėnesiai, kol jis kur gaudavo reikalingą lentą, geležies gabalą ar dešimt varinių varžtų. Bet taip jam buvo gerai, nes jis anaiptol nenorėjo pabaigti laivo.

Jis stovėjo tarp pušų, plotelyje, nuomojamame už penkis dolerius per metus. Tiek užteko mokesčiams, ir žemės šeimininkas buvo patenkintas. Laivas stovėjo ant stapelių su betono pamatais. Kai šeimininko nebūdavo namie, ant laivo šono kabodavo virvinės kopėčios. Grįžęs jis jas įtraukdavo vidun ir nuleisdavo tik tada, kai ateidavo svečių. Nedidukėje jo kajutėje palei tris sienas ėjo platūs apmušti suolai. Čia jis miegodavo, čia sėdėdavo jo svečiai. Prireikus ant sienos buvo atlenkiamas stalas, prie lubų kabojo varinė lempa. Kambuzas buvo kompaktiškumo stebuklas, bet viskas ten buvo mėnesius galvota ir kurta.

Anri buvo tamsaus gymio ir niūrus. Jis nešiojo beretę, kai kiti jau prieš dešimt metų buvo jų atsisakę, rūkė moliūginę pypkę ir turėjo

ilgus, tamsius, ant veido krintančius plaukus. Anri nestigo draugų, kuriuos apytikriai klasifikavo į tuos, kurie galėjo jį pamaitinti, ir tuos, kuriuos turėjo maitinti pats.

Vardo jo laivas neturėjo. Sakė, kad sugalvos pavadinimą tada, kai pabaigs.

Anri savo laive gyveno ir statė jį jau dešimt metų. Per tą laiką jis du kartus vedė ir keletą kartų buvo susisaistęs artimais ryšiais. Ir visos tos jaunos moterys paliko jį dėl tos pačios priežasties. Septynių pėdų kajutė buvo per maža dviem žmonėm. Jos pyko, kad atsistojusios nuolat bumbsi į lubas galva, kad nėra tualeto. Laivų tualetai stovint krante paprastai neveikia, ir Anri nenorėjo taikstytis su varganu sausumos tualetu. Todėl jam ir jo gyvenimo draugei tekdavo eiti pasivaikščioti tarp pušų. Ir jo mylimosios viena po kitos paliko jį.

Kai jį paliko mergina, jo vadinta Alisa, jam atsitiko keistas dalykas. Kaskart, kai būdavo paliekamas, jis tarsi ir liūdėdavo, bet iš tikro pajusdavo palengvėjimą. Galėdavo kaip reikiant išsitiesti savo kajutėje. Galėdavo valgyti ką tinkamas. Jis būdavo patenkintas išsivadavęs nuo tos amžinos moteriškos globos.

Jis turėjo tokią tradiciją – paliktas kiekvieną kartą nusipirkdavo galoną vyno, išsitiesdavo ant patogaus kieto gulto ir pasigerdavo. Kartais jis net mažumą paverkdavo, bet po to pasijusdavo tikrai palaimingai. Su klaikiu akcentu garsiai skaitydavo Rembo ir vis žavėdavosi savo kalbos mokėjimu.

Taigi kaip tik per tą ritualinį Alisos apraudojimą ir pradėjo darytis tas keistas dalykas. Buvo naktis, degė lampa, jis vos buvo pradėjęs girtėti, ir staiga pajuto, kad yra ne vienas. Jis smalsiai apsidairė ir prie kitos sienos pamatė sėdintį velnišką jauną vyrą, tamsų, jauną, gražų vyrą. Jo akyse švietė protas, ryžtas ir siela, dantys blizgėjo. Jo veidas buvo labai mielas, bet sykiu ir kažkoks baisus. O šalia jo sėdėjo mažas auksaplaukis berniukas, dar beveik kūdikis. Vyriškis žiūrėjo į vaiką, vaikas į jį ir toks patenkintas juokėsi, tarsi tuoj atsitiks kažkas stebuklinga. Vyriškis pažvelgė į Anri ir nusišypsojo, paskui vėl nukreipė akis į vaiką. Iš viršutinės kairės liemenės kišenės išsitraukė senovišką skustuvą. Atlenkė jį ir galva davė vaikui ženklą. Suėmė pirštais vaiko garbanas, vaikas patenkintas juokėsi. Tada vyriškis atlošė vaiko galvą ir perrėžė jam gerklę, o vaikas juokėsi toliau. Anri ėmė staugti iš siaubo. Ir tiktai po gero laiko tarpo suprato, kad nei vyriškio, nei vaiko ten nebėra.

Kai drebulys šiek tiek pračjo, Anri puolė iš kajutės, iššoko per laivo kraštą ir nubėgo per kalvą tarp pušų. Keletą valandų vaikščiojo, paskui atėjo į Konservų gatvę.

Dokas rūsyje tvarkė kates, kai įpuolė Anri. Dokas dirbo, o Anri jam pasakojo, o kai šis baigė, Dokas pažvelgė jam į akis, tikrindamas, kiek čia baimės ir kiek vaidybos. Ir pamatė beveik vien baimę.

— Ar tai ne vaiduoklis, kaip manot? — paklausė Anri. — Gal čia kokie atspindžiai to, kas atsitiko praeity, o gal kokie froidiški iš manęs išlindę siaubai? Arba aš visai kvailas. Aš mačiau tai, sakau jums. Viskas atsitiko tiesiai prieš mane, kaip kad dabar matau jus.

— Nežinau, — atsakė Dokas.

— Gal nueinam pas mane, pažiūrėsim, ar jis pasirodys dar kartą?

— Ne, — atsakė Dokas. — Jeigu pamatysiu jį ir tai bus vaiduoklis, aš labai išsigąsiu, nes vaiduokliais netikiu. O jeigu jūs jį pamatysit, o aš ne, tai bus haliucinacijos, ir išsigąsit jūs.

— Tai ką man daryti? — paklausė Anri. — Jeigu vėl juos pamatysiu ir žinosiu, kas turi atsitikti, tai tikrai numirsiu. Suprantat, jis nepanašus į žudiką. Jis labai gražus, ir vaikas labai gražus, bet jiems nė motais. Bet jis tikrai perpjovė vaikui gerklę. Pats mačiau.

— Nežinau, — pasakė Dokas. — Aš ne psichiatras ir ne raganų medžiotojas, nenoriu nė dabar tuo užsiimti.

Už durų pasigirdo merginos balsas:

— Ei, Dokai, galiu ateiti?

— Eikš, — atsakė Dokas.

Ji buvo gana graži ir labai guvi.

Dokas pristatė ją Anri.

— Jam nelaimė, — pasakė Dokas. — Ar vaiduoklį matė, ar sąžinė kamuoja, pats nesupranta. Papasakok jai, Anri.

Anri papasakojo dar sykį, ir merginos akys sublizgo.

— Čia tai bent siaubas, — pasakė ji, kai jis baigė. — O aš vaiduoklio nė iš tolo nesu regėjusi. Einam, pažiūrėsim, gal dar pasirodys.

Dokas niūriai žiūrėjo, kaip jie nueina. Juk vis dėlto jis ją pasikvietė.

Vaiduoklio mergina nepamatė, bet užtat susižavėjo Anri ir tik po penkių mėnesių išėjo iš jo dėl ankštos kajutės ir tualeto.

Nakvynės Rūmus užgulė juodas debesis. Prapuolė visas džiaugsmas. Makas iš laboratorijos parėjo sudaužytom lūpom ir išmuštais dantimis. Tarsi atgailaudamas ėmė nesiprausti. Atsigulė lovon, užsitraukė ant galvos antklodę ir visą dieną nesikėlė. Jo širdis buvo sužeista ne mažiau už lūpas. Jis prisiminė visus savo blogus darbus, ir atrodė, kad vien tokius jis ir tedarė. Jam buvo labai liūdna.

Hjugis su Džonsu kiek laiko sėdėjo spoksodami į erdvę, paskui liūdni nuėjo į Hediono konservų fabriką ieškoti darbo ir gavo.

Heizlis jautėsi taip šlykščiai, kad nuėjo į Monterėjų, susimušė su kareiviu ir tyčia pralaimėjo. Gavęs nuo žmogaus, kurį galėjo pakloti viena ranka, jis pasijuto kiek geriau.

Vien tiktai Meilukė jautėsi kuo puikiausiai. Ji visą dieną praleido po Mako lova, palaimingai graužd ama jo batus. Ji buvo protingas šuo ir turėjo aštrius dantis. Porą kartų Makas pakišo ranką po lova, sugavo ją ir pasiguldė šalia savęs, bet ji greitai išsirangydavo lauk ir toliau graužė batus.

Edis nusliūkino į „La Idą" pasikalbėti su draugu barmenu. Gavo išgerti keletą taurelių, paskui pasiskolino variokų ir automatu penkis kartus pasigrojo „Liūdnąjį kūdikį".

Makas su vaikinais buvo pasmerkti, jie tai suprato ir žinojo, kad ne be reikalo. Jie tapo tarsi kokiais atstumtaisiais. Visi jų geri ketinimai buvo pamiršti. Jei kas ir žinojo, niekas neminėjo ir nesvarstė to fakto, kad balius buvo ruošiamas Dokui. Visa tai buvo aptarta „Lokio Vėliavoje", perpasakojama konservų fabrikuose. Gerovai „La Idoje" išnagrinėjo šią temą iš visų pusių. Li Čongas apie tai nekalbėjo. Jis jautėsi nukentėjęs finansiškai. Istorija, einanti iš lūpų į lūpas, buvo tokia: jie pavogė pinigus ir viskį. Niekšiškiausiai įsibrovė į laboratoriją ir viską ten išdaužė, grynai iš pykčio. Net tie, kurie žinojo daugiau, tuo patikėjo. Kai kurie „La Idos" girtuokliai ėmė tartis atsakančiai juos išlupti ir parodyti, kaip kiaulinti Dokui. Tiktai Mako bei vaikinų solidarumas ir fizinė jėga saugojo juos nuo piliečių keršto. Pagaliau atsirado pretekstas išlieti teisėtam pykčiui, nes kai kurie teisuoliai tiesiog plyšo nuo jausmų pertekliaus. Rūsčiausias už visus buvo Tomas Šeliganas, kuris pats būtų dalyvavęs puotoje, jei tik būtų žinojęs.

Makas su vaikinais atsidūrė už visuomenės ribų. Semas Malojus, jiems einant pro katilą, nesikalbėjo. Jie užsidarė savyje, ir nė vienas neįsivaizdavo, kaip išsikapstys. Į visuomenės ostrakizmą galimas dvejopas atsakas: arba žmogus pasiryžta būti geresnis, doresnis ir tyresnis, arba meta pasauliui iššūkį ir ima elgtis dar bjauriau. Ir antroji baigtis kur kas dažnesnė.

Makas su vaikinais balansavo ant gėrio ir blogio ribos. Meilukei visi buvo geri ir švelnūs. Vienas su kitu kalbėjo kantriai ir mandagiai. Atsigavę nuo pirmojo sukrėtimo, taip sutvarkė Rūmus, kad šie atrodė, kaip dar niekada nebuvo atrodę. Nušveitė blizgančias krosnies dalis, išsiskalbė visus drabužius ir antklodes. Finansiniu požiūriu pasidarė nuobodūs ir mokūs. Hjugis su Džonsu dirbo ir nešdavo namo pinigus. Produktus pirko „Taupiojoje Prekyboje", nes negalėjo žiūrėti į priekaištingas Li Čongo akis.

Kaip tik tuo metu Dokas padarė vieną išvadą, kuri galbūt buvo ir teisinga, bet kadangi jo samprotavimams trūko paskutinio įrodymo, jis nebuvo tikras savo teisumu. Tai buvo liepos ketvirtą. Dokas sėdėjo laboratorijoje su Ričardu Frostu. Juodu gėrė alų, klausėsi naujo Skarlačio albumo ir spoksojo pro langą. Priešais Nakvynės Rūmus buvo storas rąstas, ant kurio vidudienio saulėje sėdėjo Makas su vaikinais. Visi jie žiūrėjo pakalnėn į laboratoriją.

— Pažvelkit į juos,— tarė Dokas.— Štai jums tikrieji filosofai. Aš manau,— kalbėjo jis,— kad Makas su vaikinais žino viską, kas buvo pasaulyje, ir tikriausiai viską, kas bus. Man atrodo, kad jie geriau prisitaikę prie šio pasaulio negu kiti žmonės. Tuo metu, kai kiti plėšosi iš ambicijų, nervų ir garbės troškimo, šitie nejaučia jokios įtampos. Visi vadinamieji mūsų klestintys vyrai yra ligoniai su nesveikais skrandžiais, sielomis, tačiau Makas su tais vaikinais yra sveiki ir nuostabiai švarūs. Jie gali daryti ką tinkami. Jie gali pasotinti savo apetitus, nevadindami jų kaip nors kitaip.

Nuo šitos kalbos Dokui perdžiūvo gerklė, ir jis vienu mauku išgėrė stiklinę alaus. Tada pamosavo ore dviem pirštais ir nusišypsojo.

— Nieko nėra geresnio už pirmą gurkšnį alaus,— pasakė.

— O man atrodo, kad jie tokie pat kaip ir visi kiti,— tarė Ričardas Frostas.— Tik paprasčiausiai neturi pinigų.

— Galėtų užsidirbti,— pasakė Dokas.— Pražudyti savo gyvenimus ir užsidirbti pinigų. Makas turi genijaus savybių. Visi jie labai

protingi, kai ko nors nori. Tik jie per daug gerai žino esmę, kad užkibtų ant to norėjimo kabliuko.

Jei Dokas būtų žinojęs, kokie liūdni yra vaikinai ir Makas, paskutinių žodžių būtų nesakęs, tačiau niekas jam nepasakojo apie tą visuotinį pasmerkimą, nukreiptą prieš Rūmų gyventojus.

Jis lėtai pylė alų į savo stiklinę.

— Manau, kad galėsiu jums tai įrodyti,— pasakė jis.— Matote, kaip jie sėdi ir žiūri mūsų pusėn? Maždaug po pusvalandžio Švyturio gatve praeis paradas Liepos ketvirtosios garbei. Pasukę galvas, jie pamatytų jį, atsistoję galėtų gana neblogai stebėti, o jei paėjėtų porą trumpų kvartalų, tai stovėtų šalia. Bet aš galiu lažintis iš kvortos alaus, kad jie net nepasuks galvų.

— Sakykim, nepasuks,— tarė Ričardas Frostas.— Ir ką tai įrodo?

— Ką tai įrodo?— šūktelėjo Dokas.— Ogi tai, kad jie žino, kas bus parade. Žino, kad pirmiausia pravažiuos meras su besiplaikstančiom vėliavom ant mašinos. Paskui baltu žirgu prajos Ilgasis Bobas su vėliava. Paskui municipalitetas, tada dvi karcivių kuopos iš Presidijo, paskui „Elniai" su raudonais skėčiais, paskui Ordino nariai su raudonomis stručio plunksnomis ir kardais. Makas su vaikinais žino visa tai. Gros orkestras. Jie visa tai jau matė. Nėra reikalo dar sykį žiūrėti.

— Pasauly nėra tokio žmogaus, kuriam nėra reikalo žiūrėti paradą,— pasakė Ričardas Frostas.

— Gal lažinamės?

— Gerai, sutinku.

— Man tai visada buvo keista,— pasakė Dokas.— Tos žmonių savybės, kuriomis mes žavimės, — gerumas, kilnumas, atvirumas, garbingumas, nuoširdumas ir jautrumas — mūsų sistemoje visada reiškia nesėkmę. O tos savybės, kurias niekinam,— yra sėkmės laidas. Ir nors žmonės gėrisi pirmosiomis savybėmis, jie labiau vertina antrųjų savybių rezultatus.

— Kas norės būti geras, jeigu dėl to turės badauti?— paklausė Ričardas Frostas.

— O, čia ne badavimo klausimas. Čia visai kas kita. Siekdami laimėti visą pasaulį, žmonės pardavinėja sielas visiškai savanoriškai ir beveik visuotinai, bet ne visi. Pasaulyje yra tokių kaip Makas ir vaikinai. Mačiau vieną tokį ledų pardavėją Meksike ir vieną aleutą Aliaskoje. Žinote, jie norėjo suruošti man vakarėlį, bet kažkas nepa-

vyko. Bet jie norėjo man jį suruošti. Toks buvo jų sumanymas. Klausykit,– tarė Dokas.– Atrodo, jau girdėti muzika.– Jis greitai pripylė dvi stiklines alaus, ir juodu nuėjo prie lango.

Makas su vaikinais niūrūs sėdėjo ant savo rąsto ir žiūrėjo į laboratoriją. Iš Švyturio gatvės atsklido orkestro garsai, nuo pastatų atsimušęs aidėjo būgnų dundesys. Staiga išniro mero mašina, nuo radiatoriaus plaikstėsi vėliavėlės. Paskui Ilgasis Bobas ant balto žirgo su vėliava rankoje, paskui orkestras, paskui kareiviai, „Elniai", Ordinas, Kolumbo riteriai. Ričardas su Doku nekantriai palinko į priekį, bet jie žiūrėjo į vyrus, sėdinčius ant rąsto.

Ir nė viena galva nepasisuko, nekryptelėjo nė vienas kaklas. Pražygiavo visas paradas, bet jie net nepajudėjo. Dokas išgėrė savo stiklinę, pamojavo dviem pirštais ir tarė:

– Cha! Nieko nėra geresnio už pirmą alaus stiklinėlę.

Ričardas atsistojęs pasuko prie durų.

– Kokio jums parnešti?

– To paties,– tyliai atsakė Dokas. Jis šypsojosi kalvos pusėn Makui ir vaikinams.

Lengva šnekėti: „Laikas geriausias gydytojas, viskas praeina. Viskas pasimirš" – ir panašius dalykus, kol pats nesi įsivėlęs, bet kai įsiveli, tai ir laikas sustoja, ir žmonės nieko nepamiršta, niekas aplink tave nesikeičia. Dokas nieko nežinojo apie Rūmų gyventojų skausmą, apie tą kankinančią savigraužą, antraip būtų mėginęs ką nors daryti. O Makas su vaikinais nenumanė apie jo jausmus, jiems tada būtų buvę lengviau.

Buvo juodos dienos. Į dykvietę atslinko blogis. Semas Malojus ėmė muštis su žmona, ir ši nuolat verkė. Raudos katilo viduje skambėjo tarsi iš po vandens. Atrodė, kad visų bjaurasčių šaltinis – Makas su vaikinais. Šaunusis „Lokio Vėliavos" sargas išmetė vieną girtuoklį, bet išmetė per smarkiai ir per toli, tad šis susilaužė stuburą. Alfredas turėjo tris kartus važiuoti į Salinasą, kol viskas susitvarkė – mažas malonumas. Šiaip jis buvo kuo puikiausias išgrūdikas, jokių sužeidimų. Kiekvienas judesėlis tobulas, apskaičiuotas.

Be to, grupė dorų miesto damų pareikalavo, kad Amerikos jaunuomenės labui reikia uždaryti visus blogio lizdus. Tai paprastai atsitikdavo kartą per metus, pasibaigus sezonui, tarp Liepos ketvirtosios ir apygardos mugės. Tada Dora savaitei uždarydavo „Lokio Vėliavą". Ir visai nieko. Merginos gaudavo atostogų, būdavo proga

paremontuoti vandentiekį, padažyti sienas. Bet šiais metais poniutės pradėjo tikrą kryžiaus žygį. Jos troško kraujo. Vasara buvo nuobodi, joms norėjosi paįvairinimo. Prieita iki to, kad teko joms aiškinti, kam iš tikro priklauso nuopuolio namai, kas yra mokesčiai ir kokius keblumus sukeltų jų uždarymas. Štai kokia grėsmė buvo iškilusi.

Dora uždarė savo įstaigą dviem savaitėm, bet kol „Lokio Vėliava" buvo uždaryta, Monterėjuje įvyko trys konferencijos. Pasklido kalbos, kad ir kitais metais numatytos penkios konferencijos. Visai blogi dalykai. Dokas gavo pasiimti banke paskolą, kad galėtų nusipirkti per balių sulaužytą mikroskopą. Elmeris Rechatis atsigulė pamiegoti ant geležinkelio bėgių ir liko be kojų. Netikėtas štormas nutraukė nuo inkaro seinerį ir du katerius ir aplamdytus išmetė į Del Montės pakrantę.

Niekuo nepaaiškinsi tokios nelaimių virtinės kaip šita. Kiekvienas kaltina save. Žmogus su nešvaria sąžine prisimena savo slaptas nuodėmes ir svarsto, ar ne jos sukėlė visas tas nelaimes. Vienam dėl to gali atrodyti kaltos saulės dėmės, kitas, remdamasis tikimybių teorija, tai neigia. Net ir daktarai menkai pasipelnė iš viso to, ir nors daug žmonių sirgo, daugiausia tai buvo pigiai pagydomos ligos. Užtekdavo paties organizmo pasipriešinimo arba gatavų vaistų.

Be viso kito, susirgo ir Meilukė. Šiaip buvo rubuilis ir guvus šuniukas, bet po penkių ligos dienų pavirto mažu oda aptrauktu skeletėliu. Šviesiai ruda nosis pasidarė rausva, dantenos pabalo. Akys liguistai blizgėjo, kūnas buvo karštas, nors kartais ji iš šalčio drebėdavo. Nieko neėdė, negėrė, jos išsipūtęs pilvas prikepė prie stuburo, net uodegos slanksteliai buvo matyti pro odą. Aiški liga.

Nakvynės Rūmus apėmė tikra panika. Meilukė jiems visiems daug reiškė. Hjugis ir Džonsas laikinai metė tarnybą, kad galėtų ją slaugyti. Sėdėjo prie jos pasikeisdami. Laikė pridėję jai prie kaktos drėgną vėsų skudurėlį, bet ji vis nyko ir silpo. Galų gale, nors ir nenorėjo, bet Heizlis su Džonsu buvo paskirti eiti pas Doką. Rado jį dirbantį prie potvynių žemėlapio ir valgantį vištienos troškinį, kurio pagrindinis komponentas buvo trepangai. Jiems pasirodė, kad Dokas pažvelgė į juos gana šaltai.

— Mes atėjom dėl Meilukės, — pasakė jie. — Ji susirgo.

— Kas jai yra?

— Makas sako, kad maras.

– Aš nesu veterinaras,– pasakė Dokas.– Nežinau, kaip tokie dalykai gydomi.

– Gal vis tiek galėtumėt ją apžiūrėti? Visai susibaigusi.

Kol Dokas ją apžiūrinėjo, visi stovėjo ratu. Jis patikrino jos akių obuolius, dantenas, pačiupinėjo ausis. Perbraukė pirštu per šonkaulius, kurie kyšojo kaip tvoros statiniai.

– Ar ėda?– paklausė jis.

– Nė į burną,– atsakė Makas.

– Reikia maitinti jėga – stipraus sultinio, kiaušinių ir žuvies taukų.

Jiems jis pasirodė šaltas ir oficialus. Jis vėl grįžo prie savo žemėlapių ir troškinio.

Tačiau Makas su vaikinais dabar turėjo darbo. Jie tol virė sultinį, kol šis pasidarė stiprus kaip viskis. Lašino jai ant liežuvio žuvų taukus, kuo giliau, kad bent kiek nurytų. Pražiodinę burną, pylė atvėsintą sultinį. Jai teliko arba ryti, arba uždusti. Kas dvi valandas maitino ją ir girdė vandeniu. Iki tol miegojo pamainomis, dabar nemiegojo visai. Sėdėjo tylūs ir laukė persilaužimo.

Tai įvyko anksti rytą. Vaikinai sėdėjo savo kėdėse ir snaudė, tiktai Makas nemiegojo ir nenuleido akių nuo šuniuko. Jis matė, kaip porą kartų sujudėjo Meilukės ausys, krustelėjo žandikaulis. Ji virpėdama atsistojo ant linkstančių kojų, nuslinko prie durų, palakė keturis gurkšnius vandens ir susmuko ant grindų.

Makas ėmė šaukti ir pažadino kitus. Paskui pradėjo šokti. Vaikinai rėkavo vienas kitam. Juos išgirdo Li Čongas ir nešdamas lauk šiukšles prunkštelėjo. Alfredas išgrūdikas pamanė, kad pas juos išgertuvės.

Devintą valandą Meilukė pati suėdė žalią kiaušinį ir pusę pintos plaktos grietinėlės. Po pietų jau buvo pastebimai pasunkėjusi. Vakare truputį pabėgiojo, o į savaitės galą pasveiko.

Pikto siena pagaliau įtrūko. Tai buvo matyti visur. Seineris buvo nutemptas į vandenį ir nuplaukė savo keliais. Dorą pasiekė žinia, kad jau būtų galima atidaryti „Lokio Vėliavą“. Erlas Veikfildas pagavo buožgalvį su dviem galvom ir pardavė muziejui už aštuonis dolerius. Blogio ir laukimo siena buvo pralaužta. Subyrėjo į gabalus. Laboratorijos užuolaidos tą vakarą buvo užtrauktos, iki antros valandos grojo grigališkoji muzika, ir kai ji nutilo, niekas neišėjo laukan. Kažkokia jėga suminkštino Li Čongo širdį, ir vieną rytietišką akimirką jis atleido Makui su vaikinais, nurašė varlių skolą, kuri nuo pat

pradžių kėlė jam piniginį galvos skausmą. Patvirtindamas atleidimą, jis atnešė „Senojo Tenisiuko“ butelį ir įteikė vaikinams. Jo savimeilę gerokai žeidė tai, kad produktus jie perka ne iš jo, bet dabar viskas baigėsi. Li apsilankymas sutapo su pirmu Meilukės siautėjimu po ligos. Dabar ji buvo galutinai sugadinta, ir niekas nebesvajojo apie jos išauklėjimą. Kai atėjo Li, ji kaip tik nuosekliai ir linksmai naikino paskutinius Heizlio guminius batus, o laimingi jos šeimininkai gėrėjosi.

Makas kaip klientas niekada nesilankė „Lokio Vėliavoje“. Jam tai būtų atrodę kiek panašu į kraujomaišą. Jis globojo vienus namus netoli beisbolo parko. Todėl, jam įėjus į barą, visi pamanė, kad nori nusipirkti alaus. Jis priėjo prie Alfredo ir paklausė:

– Dora yra?

– O ko tau iš jos reikia? – paklausė Alfredas.

– Noriu paklausti vieno dalyko.

– Kokio?

– Ne tavo reikalas, supratai? – atsakė Makas.

– Gerai. Kaip nori. Paklausiu, ar ji norės su tavim kalbėtis.

Netrukus jis nuvedė Maką į kabinetą. Dora sėdėjo prie staliuko. Jos oranžiniai plaukai buvo sugarbanoti, ant kaktos turėjo žalią snapelį. Storu parkeriu ji sumavo savo sąskaitas, tai buvo tikra stora buhalterinė knyga. Vilkėjo puošnų raudoną šilkinį chalatą su nėriniuotomis rankovėmis ir apykakle. Įėjus Makui, ji atsigręžė su visa sukamąja kėde ir pažvelgė į jį. Alfredas stovėjo tarpdury ir laukė. Makas pradėjo kalbą tik tada, kai šis išėjo ir uždarė duris.

Dora žiūrėjo kiek įtariai.

– Na, kuo galiu būti naudinga? – pagaliau paklausė ji.

– Matot, ponia, – tarė Makas. – Na, jūs tikriausiai esat girdėjusi, ką mes ne taip seniai padarėm Dokui.

Dora atsmaukė ant pakaušio snapelį ir padėjo parkerį ant senoviško spyruoklinio padėkliuko.

– Žinoma! – atsakė ji. – Girdėjau.

– Suprantat, ponia, juk mes dėl Doko stengėmės. Galite netikėti, jei nenorit, bet mes jam norėjom iškelti baliuką. Bet jis laiku neparvažiavo... ir viskas ne taip pakrypo.

– Girdėjau, – atsakė Dora. – Bet kuo galiu padėti aš?

– Matot, mes su vaikinais nusprendėm pasiklausti jūsų. Jūs žinot, kaip mes žiūrim į Doką. Tai ir norim paklausti jus, ką galėtume padaryti, kad jam įrodytume?

— Hm... — pasakė Dora, atsilošė kėdėje, užsikėlė koją ant kojos ir išlygino ant kelių chalatą. Užsidegė cigaretę ir įsistebeilijo į ją.

— Jūs jam iškėlėt baliuką, kuriame jis nedalyvavo. Tai kodėl neiškėlus kito baliuko, kuriame jis dalyvautų? — paklausė ji.

— Viešpatėliau, — kalbėjo Makas vėliau vaikinams. — Kaip viskas paprasta. Tai bent moteris! Ne veltui į ponias išėjo. Tai bent moteris!

24

Merė Talbot, tikriau ponia Tomas Talbot, buvo graži. Jos plaukai buvo rudi su žaliomis kibirkštimis. Oda auksinė, žalsvo atspalvio, akys žalios su auksiniais šlakeliais. Jos veidas buvo trikampis, plačiais skruostikauliais, plačiai nutolusiomis akimis, smakras smailus. Kojos ir pėdos buvo kaip šokėjos, o kai eidavo, tai atrodydavo, kad neliečia kojomis žemės. Kai susijaudindavo, o jaudindavosi visada, jos veidas liepsnodavo kaip auksas. Jos proproproprosenelė buvo sudeginta kaip ragana.

Labiausiai už viską gyvenime Merė Talbot mėgo pokylius. Ir pati juos rengti, ir pas kitus eiti. Kadangi Tomas Talbotas uždirbdavo nedaug ir Merė negalėjo labai dažnai rengti vakarėlių, įkalbinėdavo kitus tai daryti. Kartais paskambina kokiai draugei ir tiesiai sako:

— Klausyk, ko gero, jau laikas tau ruošti vakarėlį.

Paprastai savo gimtadienį ji švęsdavo šešis kartus per metus, ruošdavo kaukių balius, siurprizų vakarus ir šiaip paprastus vakarus švenčių progomis. Kalėdos jos namuose būdavo įspūdingos. Ji tiesiog žydėdavo. Ir savo susijaudinimu užkrėsdavo net savo vyrą Tomą.

Vakarais, kai Tomas dar dirbdavo, Merė kaimynų katėms kartais suruošdavo arbatėlę. Ant mažos kėdutės pastatydavo žaislines lėkštutes ir puodukus. Surinkdavo visas kates, kurių buvo daugybė, ir leisdavosi su jomis į ilgus ir įdomius pokalbius. Tai buvo žaidimas, kuris jai labai patikdavo, savotiška komedija, padedanti Merei užmiršti tą faktą, kad ji neturi dailių drabužių ir pinigų šeimoje ne per daug. Paprastai jie vos sudurdavo galą su galu, bet pasistengusi ji vis tiek sugebėdavo padaryti vakarėlį.

Šitai ji mokėjo. Mokėjo linksmumu užkrėsti visus namus ir tą savo dovaną naudojo kaip ginklą prieš liūdesį, kuris palei namus visada tykodavo Tomo. Merė svarbiausia savo pareiga kaip tik ir laikė saugoti nuo liūdesio Tomą, nes visiems buvo aišku, kad jis kada nors susilauks didelės sėkmės. Dažniausiai jai pavykdavo išvyti iš namų tamsius dalykus, bet kartais jie įsėlindavo ir užguldavo Tomą. Tada jis valandų valandas sėdėdavo niūrus ir kažką galvodavo, o Merė kaip galėdama atakuodavo tą liūdesį.

Kartą, pirmą mėnesio dieną, atėjo sąskaita už vandenį, namo nuoma nemokėta, iš „Koliero" leidyklos grąžino rankraštį, iš „Niujorkerio" karikatūras, be to, Tomą kankino kosulys. Jis nukiūtino į miegamąjį ir atsigulė į lovą.

Merė tyliai įėjo, nes melsvai pilka jo liūdesio spalva sklido pro durų apačią ir rakto skylutę. Rankoje ji laikė lauko gėlių puokštę.

— Pauostyk,— pasakė ji ir prikišo gėles jam prie nosies. Jis pauostė, bet nieko nesakė.

— Ar žinai, kokia šiandien diena?— paklausė ji ir ėmė pašėlusiai galvoti, kas per diena tai galėtų būti.

Tomas pasakė:

— Ko mes apsimetinėjam? Mes elgetos. Ir vis labiau smunkam. Kokia prasmė apgaudinėti save?

— Mes neapgaudinėjam,— atsakė Merė.— Mes esam nuostabūs žmonės. Ar atsimeni, kaip knygoje radai dešimt dolerių? Arba kaip tau penkis pusbrolis atsiuntė? Viskas bus gerai.

— Kas buvo, tas buvo,— pasakė jis.— Tu man atleisk. Žodžiai čia nieko nepadės. Man jau bloga nuo to apsimetinėjimo. Nors kartą norisi pripažinti sau teisybę, bent kartą.

— O aš norėjau šįvakar pasikviesti svečių,— tarė ji.

— Iš ko? Gal vėl žadi iškirpti iš žurnalo keptą kumpį ir padėti ant lėkštės? Man tokių kvailiojimų jau gana. Darosi nebejuokinga. Liūdna.

— Vis tiek padarom mažą baliuką,— spyrėsi ji.— Visai mažučiuką. Visi bus apsirengę paprastai. Šiandien Gėlių sąjungos įkūrimo metinės, o tu visai užmiršai.

— Kokia prasmė,— pasakė Tomas.— Žinau, kad negerai, bet aš tiesiog negaliu atsikelti. Klausyk, verčiau tu išeik, uždaryk duris ir palik mane vieną. Antraip aš tau tik nuotaiką sugadinsiu.

Ji įdėmiai pažvelgė į jį ir suprato, kad jis to tikrai nori. Merė tyliai

išėjo, uždarė duris, o Tomas apsivertė kniūpsčias ir įsikniaubė į delnus. Jis girdėjo, kaip ji krebžda gretimam kambary.

Ji papuošė duris kalėdiniais žaisliukais, stiklo burbulais, blizgučiais, pakabino šūkį: „Sveikas gyvas, Didysis Tomai!" Pasiklausė prie durų, bet nieko negirdėjo. Kiek liūdniau ji ištraukė taburetę ir apdengė servetėle. Vidury su vazele pastatė gėles, padėjo keturis mažus puodelius su lėkštelėmis. Tada nuėjo virtuvėn ir užkaitė vandenį arbatai. Paskui išėjo į kiemą.

Palei tvorą saulėje kaitinosi Kitė Randolf. Merė pasakė:

— Ponia Randolf, pas mane keli draugai ateis arbatos, gal ir jūs užsuktumėt?

Kitė Randolf tingiai apsivertė ant nugaros ir išsitiesė.

— Ateikit ne vėliau kaip ketvirtą, gerai? — paprašė Merė. — Mudu su vyru einam į Gėlių sąjungos priėmimą viešbutyje.

Ji apėjo aplink namą, į kiemą, kur per tvorą sviro juodųjų serbentų šakos. Kitė Kazini tupėjo ant žemės, murkė ir įnirtingai vizgino uodega.

— Ponia Kazini, — pradėjo Merė, bet tuojau nutilo, nes pamatė, ką daro katė. Kitė Kazini turėjo pelę. Ji nepiktai kepštelėjo jai leteną, ir pelė įnirtingai ėmė bėgti šalin, vilkdama paraližuotas užpakalines kojas. Katė leido jai beveik pasislėpti krūme, paskui kyštelėjo leteną su baltais nagais. Suleido nagus pelei į nugarą ir spurdančią prisitraukė artyn; jos uodega iš pasitenkinimo stamantriai viksėjo.

Tomas tikriausiai snaudė, bet kelis kartus pakartotą savo vardą išgirdo. Pašokęs sušuko:

— Kas yra? Kur tu?

Tai šaukė Merė. Jis išbėgo į kiemą ir pamatė, kas atsitiko.

— Nusisuk! — sušuko jis ir užmušė pelę. Kitė Kazini, užšokusi ant tvoros, piktai stebėjo jį. Tomas paėmė akmenį ir pataikęs jai į pilvą nuvijo kiton pusėn.

Parėjusi namo, Merė dar šiek tiek ašarojo. Ji užplikino arbatą ir atnešė ant stalo.

— Sėskis čia, — pasakė ji Tomui, ir jis atsitūpė ant grindų priešais taburetę.

— Galima, aš pasiimsiu didelį puoduką? — paklausė jis.

— Kitė Kazini nekalta, — pasakė Merė. — Juk visos katės tokios. Ji nekalta. Bet... oi, Tomai! Bet kitą kartą man bus nelengva ją

pasikviesti. Kad ir kaip stengčiausi, gerą laiko tarpą jos nemylėsiu, nors ir kaip norėčiau. – Ji įdėmiai pažvelgė į Tomą ir pamatė, kad raukšlių ant kaktos jau nebe tiek daug ir jis jau mažiau paniuręs. – Be to, aš taip užsiėmusi su ta Gėlių sąjunga pastarosiomis dienomis, – pasakė ji. – Net nežinau, kaip reikės viską suspėti.

Tais pačiais metais Merė Talbot surengė vakarėlį savo nėštumo proga. Ir visi sakė: „Kam, kam, bet jau jos kūdikiui bus linksma".

25

Visa Konservų gatvė ir tikriausiai visas Monterėjus pajuto, kad atėjo permainos. Jei nenorite, galite netikėti laime ir likimo ženklais. Niekas jais netiki. Bet kokia nauda, jei pradėsi erzinti likimą? Todėl niekas ir neerzina. Konservų gatvės žmonės nėra prietaringi, bet niekas neina pro kopėčių apačią ir namie neišskleidžia skėčio. Dokas buvo tikras mokslininkas ir prietarais visai netikėjo, bet kai vieną vakarą parėjo namo ir palei duris rado krūvą baltų gėlių, pasijuto nekaip. Bet dauguma Konservų gatvės žmonių paprasčiausiai netiki tokiais dalykais, nors su jais skaitosi.

Kai į Nakvynės Rūmus atslinko juodas debesis, Makas iš pat karto tai suprato. Jis apgalvojo tą nelemtąjį vakarą ir nusprendė, kad negandos lindo į kiekvieną plyšį, kad nesėkmės užplūdo kaip mašalai vakare. O kai patenki į tokią košę, pati geriausia išeitis lįsti į lovą ir palaukti, kol praeis. Čia jau nepasispardysi. Šiaip Makas nebuvo prietaringas.

Pagaliau Konservų gatvėje ėmė rodytis džiaugsmo prošvaistės ir plisti aplink. Dokui fantastiškai pasisekė su keliomis lankytojomis. Jis pats net nesistengė. Meilukė augo kaip ant mielių ir, turėdama dresuotus protėvius gal jau tūkstantį kartų, ėmė pati dresuotis. Jai nusibodo šlapios grindys, ir ji pradėjo eiti laukan. Tapo aišku, kad ji užaugs geras ir puikus šuo. Ir maras praėjo be komplikacijų, be chorėjos.

Palaimingas dvelksmas slinko per Konservų gatvę kaip dujos. Jis pasiekė net Hermano užkandinę, nuėjo iki „San Karloso" viešbučio. Jį pajuto Džimis Bračija ir jo dainuojantis bufetininkas Džonis.

Dabišius Ivija irgi jį pajuto ir džiugiai susipliekė su trimis naujokais policininkais. Dvelksmas nuėjo net iki Salinaso kalėjimo, kur Gėjus mėgavosi saldžiu gyvenimu, leisdamasis šerifo aplošinėjamas šaškėmis. Staiga jis pasipūtė ir pradėjo iš eilės išlošti. Šitaip jis neteko visų privilegijų, bet vėl pasijuto tikru žmogumi.

Jūros liūtai irgi tai pajuto, ir jų lojimo tonas bei ritmas dabar nebūtų užgavęs net paties Pranciškaus Asyžiečio ausies. Mažos mergaitės staiga pakeldavo akis nuo savo sąsiuvinių ir nei iš šio, nei iš to pradėdavo kvatoti. Koks nors jautrus elektrinis matuoklis tikriausiai būtų nustatęs šito džiaugsmo ir laimės šaltinį. O trianguliacija būtų parodžiusi, kad ta vieta yra Nakvynės Rūmai. Taip, Rūmuose tas džiaugsmas tryško per kraštus. Makas su vaikinais buvo jo persisotinę. Džonsas kartais pakildavo nuo savo kėdės, sušokdavo stepą ir vėl atsisėsdavo. Heizlis be jokio reikalo šypsojosi. Džiaugsmo buvo tiek daug, kad Makui kainavo nemažai pastangų jį tramdyti ir neleisti išsiveržti iš deramos vagos. Edis, kuris dabar gana dažnai dirbo „La Idoje", buvo sukaupęs jau visai nemažą atsargą. Alaus į butelį jis jau nebepylė. Sakė, kad gadinąs skonį.

Semas Malojus palei savo katilą prisodino vijoklių ir pasidaręs iš jų pavėsinę vakarais su žmona dažnai po ja sėdėdavo. Ji siuvinėjo lovai užtiesalą.

Džiaugsmas pasiekė net „Lokio Vėliavą". Verslas ėjo puikiai. Filisės Mei koja gijo normaliai, netrukus ji jau ketino stoti į darbą. Eva Flenegan grįžo iš Sent Luiso ir tuo buvo labai patenkinta. Sent Luise buvo labai karšta ir apskritai viskas nebe taip, kaip ji prisiminė iš anksčiau. Tiesiog tada ji buvo daug jaunesnė, todėl taip ir patiko.

Mintis apie naują vakarėlį Dokui subrendo ne iš karto. Ji neplykstelėjo staiga. Žmonės žinojo apie ją, bet brandino kaip lėliukę savo vaizduotės kokone.

Makas žiūrėjo labai blaiviai.

— Aną kartą mes paskubėjom, — aiškino jis vaikinams. — Taip niekada nepadarysi gero baliaus. Reikia, kad jis atslinktų pačiu laiku.

— Tai kada jis bus? — nekantriai paklausė Džonsas.

— Nežinau, — atsakė Makas.

— Tai bus staigmena? — paklausė Heizlis.

— Taip būtų geriausia, — atsakė Makas.

Meilukė atnešė jam teniso kamuoliuką, kurį rado, ir jis numetė jį pro duris į žolę. Ji nulėkė iš paskos jo ieškoti.

Heizlis tarė:

– Jei žinotume, kada Doko gimimo diena, galėtume iškelti balių ta proga.

Mako žandikaulis nukaro. Heizlis nuolat jį stebindavo.

– Žinai, Heizli, tu tikrai kietas,– sušuko jis.– Kur gimtadienis, ten ir dovanos. Čia pats tas. Tik reikia sužinoti, kada tas jo gimtadienis.

– Kas per problema,– tarė Hjugis.– Nueinam ir paklausiam.

– Negerai,– tarė Makas.– Jis iš karto supras. Paklausi žmogų, kada jo gimtadienis, ypač po tokio baliaus, kokį mes jam iškirtom, tai jis tuoj pat supras, kam mums reikia žinoti. Geriau aš nueisiu ir kaip nors ramiai iššniukštinėsiu.

– Aš eisiu su tavim,– pasakė Heizlis.

– Ne, jeigu nueisim dviese, jis pamanys, kad kažką rezgam.

– Bet sugalvojau tai aš,– tarė Heizlis.

– Žinau,– tarė Makas.– Ir kai viskas pasibaigs, aš Dokui pasakysiu, kad viską sugalvojai tu. Bet dabar geriau eiti vienam.

– O kaip jis – draugiškas?– paklausė Edis.

– Taip, normalus.

Makas rado Doką laboratorijos rūsyje. Jis buvo su ilga gumine prijuoste, mūvėjo gumines pirštines, kad formalinas neėstų rankų. Dokas į mažų vėgėlių venas ir arterijas leido spalvotą skystį. Mažas rutulinis mikseris sukdamasis vis maišė mėlyną skystį. O švirkšte jau buvo raudonas skystis. Stiprios Doko rankos dirbo tiksliai, įdurdavo adatą ten, kur reikia, paskui pirštai spausdavo stūmoklį, ir skystis trykšdavo į venas. Prišvirkštas žuvis jis dėjo į lygią eilę. Paskui jam reikės šitų žuvų arterijas prileisti mėlynojo skysčio. Vėgėlės labai tinka preparavimui.

– Sveiki, Dokai,– pasakė Makas.– Vis darbuojatės?

– Pagal nuotaiką,– atsakė Dokas.– Kaip šuniukas?

– Kaip ridikas. O jeigu ne jūs, tikrai būtų nudvėsęs.

Kokią sekundę Doką buvo apėmęs įtarimas, bet tuojau dingo. Komplimentai jį visada taip veikdavo. Maką jis pažinojo labai seniai. Bet jo balse buvo vien dėkingumas. Jis žinojo, kaip Makas brangina šuniuką.

– Kaip reikalai Rūmuose?

– Puikiai, Dokai, kaip niekada. Turim dvi naujas kėdes. Galėtumėt kada aplankyti. Dabar pas mus gražu.

– Ateisiu,– pasakė Dokas.– Edis vis dar parsineša butelį?

– Žinoma,– atsakė Makas.– Alaus daugiau ten nebepila, ir man atrodo, kad dabar gėralas geresnis. Labiau muša į galvą.

– Neblogai mušdavo ir anksčiau,– tarė Dokas.

Makas kantriai laukė. Vėliau ar anksčiau Dokas pats pataikys į reikiamas vėžes, todėl jis ir laukė. Jeigu Dokas pats tarsi pradės tą temą, tai atrodys mažiau įtartina. Toks visada būdavo Mako metodas.

– Jau seniai nemačiau Heizlio. Ar tik nesusirgo?

– Ne,– atsakė Makas ir pradėjo regzti tinklą.– Heizlis sveikas. Juodu su Hjugiu vos nesusimušė. Visą savaitę ginčijosi.– Jis nusijuokė.– O juokingiausia, kad nė vienas nė velnio neišmano, apie ką šneka. Aš irgi neišmanau, bet nors tyliu, tik ne jie. Pliekiasi kaip du gaidžiai.

– Dėl ko?– paklausė Dokas.

– Suprantat,– tarė Makas,– Heizlis visą laiką perka tas lenteles ir žiūri, kokios ten laimingos dienos, kaip žvaigždės ir taip toliau. O Hjugis sako, kad čia tik muilo burbulas. Heizlis sako, kad pagal žmogaus gimimo datą gali viską apie jį sužinoti, o Hjugis sako, kad tas lenteles parduoda tam, kad nuluptų už kiekvieną po dvidešimt centų. Aš pats nieko čia neišmanau. Kaip jums atrodo, Dokai?

– Ko gero, sutinku su Hjugiu,– atsakė Dokas. Jis sustabdė maišiklį, išplovė švirkštą ir pritraukė jį mėlyno skysčio.

– Vakar vakare ginčijosi kaip pasiutę,– pasakė Makas.– Paklausė manęs, kada gimęs, sakau, kad balandžio dvyliktą. Tada Heizlis nuėjo, nupirko vieną tokią lentelę ir perskaitė viską apie mane. Kai kurios vietos lyg panašios. Bet daugiausia geri dalykai, o kai apie tave šitaip skaito, tai kiekvienam norisi patikėti. Ten parašyta, kad aš esu drąsus, protingas ir geras savo draugams. Heizlis sako, kad viskas teisybė. O kada jūs gimęs, Dokai?

Tokio ilgo pokalbio gale viskas atrodė natūraliai. Ničnieko neprikiši. Bet nereikia pamiršti, kad Dokas pažinojo Maką jau labai seniai. Jeigu būtų nepažinojęs, tai būtų pasakęs, kad gruodžio aštuoniolikta, kuri ir buvo jo gimimo diena, o ne spalio dvidešimt septintą, kuri nebuvo.

– Spalio dvidešimt septintą,– pasakė Dokas.– Paklausk Heizlio, kas aš per paukštis.

– Tikriausiai viskas čia nesąmonės,– tarė Makas,– bet Heizlis tiki rimtai. Pasakysiu, kad ir apie jus paskaitytų.

Kai Makas išėjo, Dokas ėmė galvoti, kur čia šuo pakastas. Jis suprato, kad kažkoks kabliukas turi būti. Jis žinojo Mako būdus, jo metodus. Atpažino jo stilių. Ir negalėjo suprasti, kam Makui reikalinga šita data. Tik vėliau, kai pradėjo sklisti gandai, Dokas susigaudė. O tą kartą su palengvėjimu atsiduso, nes manė, kad Makas norės iškaulyti iš jo dolerį.

26

Du berniukai žaidė laivų statyklos kieme, bet štai ant tvoros pasirodė katė. Jie puolė ją vytis, nubėgo per geležinkelį, tada prisikišo kišenes akmenų nuo kelio. Katė pasislėpė aukštoje žolėje, bet akmenis vaikai pasiliko kišenėse, nes jie buvo patogūs mėtymui — svoriu, forma ir dydžiu. Niekada nežinai, kada prisireiks tokio puikaus akmens. Juodu nuėjo Konservų gatve ir paleido akmenį į rifliuotą Mordeno konservų fabriko sieną. Pro langą pažvelgė išsigandęs tarnautojas, paskui puolė prie durų, bet berniukai jam buvo per greiti. Kol jis pribėgo iki durų, jie jau gulėjo dykvietėje už malkų rietuvės. Net per šimtą metų jis nebūtų jų radęs.

— Garantuoju, kad net per šimtą metų jis mūsų nesurastų,— pasakė Džo.

Bet greitai jiems nusibodo slėptis, kai niekas neieško. Jie atsistojo ir nuėjo Konservų gatve. Ilgokai žiopsojo į Li Čongo vitriną, žavėdamiesi replėmis, pjūkliukais, meistrų kepurėmis, bananais. Paskui perėjo gatvę ir susėdo ant laiptelių, vedančių į antrą laboratorijos aukštą. Džo pasakė:

— Žinai, tas senis turi vaikų buteliuose.

— Kokių vaikų?— paklausė Vilardas.

— Paprastų, tik dar negimusių.

— Netikiu,— pasakė Vilardas.

— Teisybė, sakau tau. Spreigas pats juos matė, sakė, kad jie va tokio didumo, bet turi rankas ir kojas, ir akis.

— Ir plaukus?— paklausė Vilardas.

— Apie plaukus Spreigas nesakė.

— Reikėjo paklausti. Tikriausiai meluoja.

– Džiaukis, kad jis tavęs negirdi, – pasakė Džo.

– Gali jam pats pasakyti, kad aš sakiau. Aš jo nebijau ir tavęs nebijau. Aš nieko nebijau. O ką tu man padarysi? – Džo tylėjo. – Ką padarysi?

– Nieko, – atsakė Džo. – Aš pagalvojau, gal einam ir paklausiam to senio, ar jis tikrai turi tų vaikų, ar ne. Gal ir parodys. Jeigu turi.

– Jo nėra namie, – pasakė Vilardas. – Kai jis namie, čia visada stovi mašina. Jis kažkur išvažiavęs. Neteisybė. Spreigas melagis. Ir tu tikriausiai melagis. Na, tai ką tu padarysi?

Diena buvo baisiai nuobodi. Vilardas iš kailio nėrėsi norėdamas ją pagyvintí.

– Tu dar ir bailys. Na, ką tu man gali padaryti? – Džo neatsiliepė. Vilardas pakeitė taktiką. – Kur tavo tėvas? – paklausė jis draugiškai.

– Miręs, – atsakė Džo.

– Tikrai? O aš nė nežinojau. Nuo ko?

Džo kiek patylėjo. Jis žinojo, kad Vilardas viską žino, bet neišsidavė, nes tada reikėtų muštis su Vilardu, o Džo bijojo Vilardo.

– Jis nusižudė... pats.

– Taip? – apsimetė nustebęs Vilardas. – Kaip jis tai padarė?

– Suvalgė žiurkių nuodų.

Vilardas pratrūko kvatotis:

– Tai ką, jis manė, kad yra žiurkė?

Džo prunkštelėjo, negarsiai, tiesiog pripažindamas draugo sąmojį.

– Jis manė, kad yra žiurkė! – šaukė Vilardas. – Tikriausiai ir šliaužioti pradėjo... žiūrėk, va šitaip, Džo... ar ne? Ir nosimi va šitaip šniuksėjo? Gal ir tokią didelę uodegą turėjo? – Vilardas tiesiog leipo iš juoko. – Galėjo susirasti žiurkių spąstus ir įkišti tenai galvą, ką? – Jie pasijuokė, bet Vilardas išsisėmė. Tada pamėgino naują pokštą. – O kaip jis atrodė, ką? Gal šitaip? – Jis perkreipė akis, prasižiojo ir iškišo liežuvį.

– Visą dieną sirgo, – pasakė Džo. – Numirė tik naktį. Jam labai skaudėjo.

– O kodėl jis taip padarė?

– Negalėjo susirasti darbo, – atsakė Džo. – Beveik visus metus ieškojo. Ir žinai, kas įdomiausia? Rytą atėjo žmogus jo samdyti.

Vilardas pamėgino atgaivinti pokštą:

– Tikriausiai jis manė, kad yra žiurkė,– pasakė jis, bet jam ir pačiam buvo nebejuokinga.

Džo atsistojo ir susikišo rankas į kišenes. Vandens griovely jis pamatė žibant monetą ir nuėjo prie jos, bet kai pasilenkė imti, Vilardas nustūmė jį ir paėmė pinigėlį.

– Aš pirmas pamačiau!– sušuko Džo.– Jis mano.

– O ką tu man padarysi?– paklausė Vilardas.– Gal suvalgysi žiurkių nuodų?

27

Makas su vaikinais – grožio, doros, palaimos įsikūnijimas – sėdėjo Nakvynės Rūmuose. Jie buvo tarsi akmuo, įmestas į tvenkinį, nuo kurio ratilai sklido po Konservų gatvę, iki Pasifik Grouvo, iki Monterėjaus ir net per kalvą iki Karmelio.

– Šį kartą,– kalbėjo Makas,– reikia tikrai žinoti, kad jis ateis į vakarėlį. Antraip visai nedarom.

– O kur mes jį šį kartą darysim?– paklausė Džonsas.

Makas su savo kėde atsilošė į sieną, priekines jos kojas aprietė savo pėdomis.

– Visą laiką apie tai galvoju,– pasakė jis.– Žinoma, galėtume padaryti ir pas mus, bet čia jį nelabai nustebinsi. O jis taip mėgsta savo laboratoriją. Ten ir jo muzika.– Makas apsidairė po kambarį.– Nežinau, kas aną kartą sugadino jo patefoną,– pasakė jis.– Bet jei dabar kas nagus prikiš, bus blogai, pats priplosiu.

– Matyt, reikės daryti pas jį patį,– pasakė Hjugis.

Niekas niekam nesakė apie tą vakarėlį, žinia pati subrendo žmonėse. Niekas nebuvo kviečiamas. Bet visi ketino eiti. Spalio dvidešimt septintą visų mintyse buvo pažymėta raudonai. Kadangi tai buvo gimimo diena, turėjo būti ir dovanos.

Kad ir Doros merginos. Kiekviena buvo lankiusis laboratorijoje patarimo, vaistų ar paprasčiausiai neprofesionaliai pabendrauti. Ir visos matė Doko lovą. Ant jos būdavo sena, išblukusi raudona antklodė, pilna dagių, smilgų ir smėlio, nes Dokas veždavosi ją į visas savo išvykas gamton. Jei turėdavo pinigų, jis pirkdavo laboratorijos

reikmenis. Nė nepagalvodavo apie naują antklodę. Doros merginos jam dabar iš skiaučių siuvo naują šilkinę dailią antklodę. Kadangi didžiuma šilko buvo atraižos nuo apatinių drabužių ir vakarinių suknelių, tai antklodė švietė kūno spalvos rausvumu, rudumu, geltona ir vyšnine spalva. Siuvo ją vėlyvais rytais ir po pietų, kol dar nesirenka jūreiviai sardinių gaudytojai. Susivienijus bendram darbui, baigėsi visos viešnamiams būdingos rietenos bei intrigos.

Li Čongas ištraukė ir patikrino dvidešimt penkias pėdas fejerverkinės juostos ir didžiulį maišą kiniškų lempučių. Jo manymu, tai buvo pačios gražiausios puošmenos.

Semas Malojus puoselėjo seną teoriją apie antikvarinius daiktus. Jis žinojo, kad seni baldai, stiklas ir porcelianas, kadaise neturėję didelės vertės, laikui bėgant įgauna paklausą ir kainą, visai nepriklausančią nuo jų grožio ar naudingumo. Jis buvo girdėjęs apie vieną kėdę, parduotą už penkis šimtus dolerių. Semas rinko senų automobilių dalis ir buvo tikras, kad jo kolekcija, vieną dieną jį praturtinusi, atguls ant juodo aksomo geriausiuose muziejuose. Semas ilgai galvojo apie vakarėlį, paskui patikrino savo lobius, kuriuos laikė didelėje užrakintoje dėžėje už katilo. Jis nusprendė padovanoti Dokui savo geriausią daiktą — švaistiklį su stūmokliu iš 1916 metų laidos „Čalmerso". Jis tol trynė ir šveitė šitą grožybę, kol ji ėmė blizgėti kaip riterio šarvai. Jis jai padarė medinę dėžutę ir išklojo juoda medžiaga.

Makas su vaikinais irgi deramai apgalvojo viską ir nusprendė, kad Dokui nuolat trūksta kačių ir jis visada sunkiai jų gauna. Makas atsinešė savo dvigubą narvą. Jie pasiskolino rujojančią katę ir paspendė spąstus dykvietėje ant kalvos po kiparisu. Nakvynės Rūmų kampe padarė vielinį narvą, ir piktų katinų kolekcija ėmė kas vakarą augti. Džonsui tekdavo du kartus per dieną eiti į konservų fabrikus parnešti maisto įnamiams. Makas labai protingai nusprendė, kad dvidešimt penki katinai — pati ta dovana Dokui.

— Šį kartą jokių papuošimų, — pasakė Makas. — Paprasčiausias padorus baliukas, ir kad netrūktų išgerti.

Žinia apie vakarėlį pasiekė net Gėjų Salinaso kalėjime, ir jis išsiderėjo iš šerifo, kad šis jį tą vakarą išleis, ir pasiskolino iš jo du dolerius kelionei į abu galus. Gėjus visada buvo malonus šerifui, o šis ne toks žmogus, kad tai pamirštų, juoba kad artėjo rinkimai ir Gėjus

galėjo ar sakėsi galįs parūpinti jam keletą balsų. Be to, panorėjęs Gėjus galėjo Salinaso kalėjimui užtraukti blogą vardą.

Anri staiga nusprendė, kad senoviškos pagalvėlės adatoms yra meno šaka, pasiekusi savo apogėjų praėjusio amžiaus aštuntame dešimtmetyje ir po to sunykusi. Jis atgaivino šią meno šaką ir net pats stebėjosi, kiek galima padaryti su spalvotais smeigtukais. Paveikslas niekada nepabaigiamas — jį galima keisti persmaigstant smeigtukus. Kai išgirdo apie Doko vakarėlį, jis kaip tik ruošė keletą darbų personalinei parodai, bet tuojau viską metė ir pradėjo didžiulę pagalvę Dokui. Tai turėjo būti įmantrus, jaudinantis kūrinys iš geltonų, žalių ir mėlynų smeigtukų — prislopintų spalvų kūrinys, pavadintas „Senojo Velso prisiminimas".

Anri draugas Erikas, išsilavinęs kirpėjas, rinkęs pirmus leidimus tų rašytojų, kurie antrą kartą nebuvo išleisti, nusprendė padovanoti Dokui irklavimo treniruoklį,— šis jam atiteko po bylos su vienu bankrutavusiu klientu, kurį trejus metus skuto skolon. Treniruoklis buvo kuo puikiausias. Beveik nenaudotas. Niekas paprastai nesinaudoja tokiomis mašinomis.

Sąmokslas plito, žmonės ėjo vieni pas kitus, tarėsi dėl dovanų, gėrimų, kada pradėti ir kad niekas neišplepėtų Dokui.

Dokas neprisiminė, kada pirmą kartą suvokė, jog kažkas darosi ir tai susiję su juo. Kai įeidavo pas Li Čongą, pokalbis nutrūkdavo. Iš pradžių jam atrodė, kad žmonės tiesiog atšalo jam. Kai pagaliau koks pustuzinis paklausė, ką veikia spalio dvidešimt septintą, jis labai nustebo, nes buvo visai pamiršęs, kad tą datą nurodė kaip savo gimimo dieną. Iš pradžių jam buvo įdomu, ką horoskopas sako apie tą atsitiktinę datą, bet Makas apie tai daugiau nekalbėjo, ir Dokas viską pamiršo.

Vieną kartą vakare jis užėjo į „Pusiaukelį", nes ten būdavo pilstomo alaus ir kaip tik reikiamos temperatūros. Jis išlenkė pirmą stiklą, jau ketino ragauti antrą, bet tuo metu išgirdo, kaip vienas girtas lankytojas paklausė barmeną:

— Ar eisi į vakarėlį?

— Kokį vakarėlį?

— Nagi,— paslaptingai tarė tas,— pažįsti Doką iš Konservų gatvės?

Barmenas apžvelgė barą, paskui įsmeigė akis į girtąjį.

– Kas ruošia?

– Visi.

Dokas susimąstė. Jis tą žmogų matė pirmą sykį.

Dokui ta naujiena sukėlė prieštaringus jausmus. Jam buvo labai malonu, kad žmonės nori jam suruošti šventę, bet viduje kažkas sudrebėdavo, kai prisimindavo tą, kuri jau buvo suruošta.

Dabar viskas atsistojo į savo vietas – Mako klausimas ir tie visi nutilimai jam pasirodžius. Tą vakarą jis ilgai sėdėjo prie stalo ir galvojo. Apsidairė svarstydamas, kuriuos daiktus reikės užrakinti. Suprato, kad vakarėlis jam kainuos nepigiai.

Kitą dieną jis pats ėmė ruoštis vakarėliui. Geriausias savo plokšteles sunešė į galinį kambarėlį, kuris buvo užrakinamas. Ten sunešė ir visus bent kiek gležnesnius prietaisus. Jis žinojo, kaip esti – svečiai bus alkani, o valgyti niekas neatsineš. Išgers viską irgi greit, kaip visada. Jis palengva nužingsniavo į „Taupiąją Prekybą", kur buvo puikus ir sumanus mėsininkas. Juodu aptarė maisto klausimą. Tada Dokas užsakė penkiolika svarų biftekso, dešimt svarų pomidorų, dvylika galvų salotų, šešis kepalus duonos, didelę skardinę arachinio sviesto, vieną žemuogių džemo, penkis galonus vyno ir keturias kvortas gero, bet ne itin garsaus viskio. Žinojo, kad mėnesio pradžioje turės nemalonumų. Trys ar keturi tokie baliai, ir jis prarastų laboratoriją.

Tuo tarpu pasirubšimai Konservų gatvėje pasiekė patį įkarštį. Dokas neklydo – niekas negalvojo apie valgį, tik po pintą, po kvortą kaupė gėrimus. Dovanų kolekcija augo ir augo, o svečių sąrašas, jei kas būtų jį sudaręs, būtų buvęs panašus į gyventojų surašymą. „Lokio Vėliavoje" netilo diskusijos, ką apsivilkti. Kadangi tai ne darbas, merginos nenorėjo būti su savo uniformomis – ilgomis, gražiomis suknelėmis. Nusprendė apsivilkti kiekviena savaip. Bet tai nebuvo taip paprasta. Dora reikalavo, kad bent kelios merginos budėtų, jeigu pasirodytų nuolatiniai klientai. Merginos pasiskirstė į dvi pamainas, iš pradžių eis vienos, paskui pasikeis. Tik susiginčijo, kurios eis pirmos,– juk šios galės pamatyti Doko veidą, kai jis gaus tokią puošnią antklodę. Ji kabojo valgomajame ant rėmo, jau beveik baigta. Ponia Maloj kuriam laikui atidėjo savo lovos užtiesalą. Ji dabar Dokui nėrė šešias servetėles po alaus stiklinėmis. Pirmasis susijaudinimas buvo dingęs, jo vietą užėmė kūrybiška rimtis. Nakvynės Rūmuose narve buvo penkiolika katinų, kurių kniaukimas naktimis kiek nervindavo Meilukę.

28

Anksčiau ar vėliau apie vakarėlį turėjo išgirsti ir Frenkis. Nes jis pleveno visur kaip debesėlis. Kur žmonių susibūrimas, ten ir jis. Niekas jo nepastebėdavo ir nekreipdavo į jį dėmesio. Neaišku, ar jis klausydavosi pokalbių, ar ne. Bet apie vakarėlį išgirdo, išgirdo ir apie dovanas. Ir tada jį apėmė pilnatvės jausmas ir kažkoks ilgesys.

Džeikobso juvelyrinės parduotuvės vitrinoje buvo pats gražiausias daiktas visame pasaulyje. Jis jau labai seniai ten buvo. Juodo onikso laikrodis su auksiniu ciferblatu. Bet pats gražumas buvo ant jo viršaus. Šventas Jurgis, kovojantis su drakonu. Drakonas gulėjo aukštielninkas iškeltomis letenomis, krūtinėje styrojo Jurgio ietis. Šventasis buvo su visa ginkluote, pakeltu antveidžiu, sėdėjo ant riebaus, plačiastrėnio arklio. Ietimi jis buvo prismeigęs drakoną prie žemės. Bet nuostabiausia, kad turėjo smailią barzdą ir buvo kiek panašus į Doką.

Frenkis keletą kartų per savaitę eidavo į Alvarado gatvę pasigrožėti savo brangenybe. Jis sapnuodavo ją, sapnuodavo, kad liečia tą gražią, lygią bronzą. Kai išgirdo apie vakarėlį ir dovanas, buvo jau keletą mėnesių galvojęs apie tą laikrodį.

Prieš įeidamas vidun, Frenkis valandą išstovėjo gatvėje.

— Na? — paklausė Džeikobsas. Jis jau buvo žvilgsniu įvertinęs Frenkį ir nustatęs, kad jo kišenėje nerastum nė 75 centų.

— Kiek šitas kainuoja? — kimiai paklausė Frenkis.

— Kas?

— Šitas.

— Laikrodis? Penkiasdešimt dolerių, su skulptūra septyniasdešimt penki.

Frenkis išėjo nieko nesakęs. Jis nuėjo pajūrin, palindo po apversta valtimi ir žiūrėjo į mažas bangeles. Bronzinė grožybė taip įstrigo jam į galvą, kad visą laiką stovėjo akyse. Ir jį apėmė nerimstantis troškimas. Reikia gauti tą grožybę. Galvojant apie tai, jo akys liepsnojo.

Po valtimi jis išbuvo visą dieną, vakare išlindo ir vėl nuėjo į Alvarado gatvę. Kol žmonės ėjo į kiną, laukan, į „Auksinę Aguoną", jis vaikštinėjo gatve. Jis nepavargo, neėmė miegas, nes ta grožybė kaitino jį kaip ugnis.

Pagaliau žmonių sumažėjo, paskui jie visai dingo iš gatvių, nuvažiavo paliktos mašinos, ir miestas užmigo.

Policininkas įdėmiai nužvelgė Frenkį.

– Ką čia darai? – paklausė jis.

Frenkis leidosi į kojas ir nubėgęs už kampo pasislėpė skersgatvy už statinės. Pusę trijų jis prisėlino prie parduotuvės ir paspaudė rankeną. Durys buvo užrakintos. Frenkis sugrįžo skersgatvin, atsisėdo už statinės ir ėmė galvoti. Šalia savęs palei statinę pamatė gabalą betono ir paėmė jį.

Policininkas pasakojo, kad išgirdo triukšmą ir puolė ton vieton. Džeikobso vitrina buvo išdaužta. Pamatė greitai einantį nusikaltėlį ir pasivijo jį. Jis nesuprantąs, kaip berniukas galėjo taip greitai ir taip toli nunešti penkiasdešimt svarų sveriantį laikrodį, bet vaikiščias vos nepaspruko. Jei nebūtų patekęs akligatvin, būtų pabėgęs.

Kitą dieną policijos viršininkas pasikvietė Doką.

– Prašom vidun. Norėčiau su jumis pasikalbėti.

Įvedė purviną ir niūrų Frenkį. Jo akys buvo paraudusios, bet lūpos tvirtai sučiauptos, ir jis net šyptelėjo pamatęs Doką.

– Kas atsitiko, Frenki? – paklausė Dokas.

– Vakar įsilaužė į Džeikobso parduotuvę, – pasakė viršininkas. – Pavogė vieną daiktą. Mes susiradome jo motiną. Ji sako, kad dėl to nekalta, nes jis visą dieną trainiojasi prie jūsų namų.

– Frenki, kam tu taip padarei? – paklausė Dokas. Jo širdį prislėgė sunkus neišvengiamybės akmuo. – Gal galit atiduoti man jį už užstatą? – paklausė Dokas.

– Nemanau, kad teisėjas sutiks, – atsakė viršininkas. – Yra psichiatro išvada. Jūs žinote, kas jam?

– Taip, – atsakė Dokas, – žinau.

– Ir tikriausiai žinote, kas gali atsitikti, kai jis subręs?

– Taip, – atsakė Dokas, – žinau. – Ir vėl pajuto širdį slegiantį baisų akmenį.

– Daktaras sako, kad geriau jį uždaryti. Anksčiau negalėjome, bet dabar, po vagystės, daug lengviau.

– Ką jis pavogė? – paklausė Dokas.

– Didelį brangų laikrodį su bronzine skulptūra.

– Aš užmokėsiu už jį.

– Ne, mes jį atėmėm. Manau, kad teisėjas nesutiks. Viskas gali pasikartoti iš naujo. Pats suprantat.

– Taip, – tyliai atsakė Dokas, – suprantu. Bet gal jis turėjo priežastį? Frenki, – paklausė jis, – kodėl tu paėmei laikrodį?

Frenkis ilgai žiūrėjo į jį. Paskui pasakė:

— Aš myliu jus.

Dokas išbėgo laukan, sėdo į mašiną ir nulėkė prie Loboso kyšulio rinkti gyvių.

29

Spalio dvidešimt septintą dieną ketvirtą valandą Dokas baigė preparuoti paskutinę medūzą, kurių buvo be galo daug. Jis išplovė formalino stiklainį, nuvalė pincetą ir nusimovė pirštines. Užlipo viršun, pamaitino žiurkes, užrakino kambarėlį, kur buvo sudėtos jo geriausios plokštelės ir mikroskopai. Kartais koks įsiaudrinęs svečias užsimano pažaisti su barškuolėmis. Šitaip ruošdamasis, numatydamas visas galimybes, Dokas norėjo šitą vakarėlį padaryti kuo mažiau rizikingą, bet anaiptol ne nuobodų.

Jis užkaitė kavinuką, uždėjo ant patefono „Didžiąją Fugą" ir nusimaudė po dušu. Darbavosi labai greit, nes muzikai dar nepasibaigus jau buvo apsirengęs ir gėrė kavą.

Pro langą pažiūrėjo į dykvietę ir į Rūmus — niekur nieko. Dokas nežinojo nei kas, nei kiek žmonių ateis pas jį. Bet žinojo, kad yra stebimas. Visą dieną tai jautė. Pamatyti jis nieko nepamatė, bet vienas ar keletas žmonių jį sekė. Vadinas, vakarėlis turi būti staigmena. Reikia elgtis tarsi nicko nežinotum. Daryti tą patį, ką ir kiekvieną dieną. Jis nuėjo pas Li Čongą ir nusipirko dvi kvortas alaus. Ten tarsi pajuto slopinamą rytietišką susijaudinimą. Vadinasi, jie irgi ateis. Dokas parėjo ir prisipylė stiklinę alaus. Vieną išgėrė malšindamas troškulį, kitą dėl skonio. Dykvietėje ir gatvėje vis dar buvo tuščia.

Makas su vaikinais nėjo iš Rūmų, durys buvo uždarytos. Visą popietę ūžė krosnis, kaitindama vandenį maudynėms. Net Meilukė buvo išprausta, papuošta raudonu kaspinu ant kaklo.

— Kaip manot, kada eisim? — paklausė Heizlis.

— Ne anksčiau kaip aštuntą, — atsakė Makas. — Bet nieko tokio, jeigu po kokią vieną išmestume, na, dėl šilumos.

— O jeigu ir Dokui duotume? — paklausė Hjugis. — Gal man paimti buteliuką ir nunešti lyg niekur nieko?

– Nereikia,– pasakė Makas.– Dokas ką tik buvo pas Li alaus.

– Tu manai, jis ką nors įtaria?– paklausė Džonsas.

– Iš kur įtars?– atsakė Makas.

Kampe dėžėje du katinai pradėjo peštis, visi kiti prisidėjo kniaukdami ir išriesdami nugaras. Ten jų buvo tik dvidešimt vienas. Kiek numatyta, neprigaudė.

– O kaip mes tuos katinus jam nunešim?– pradėjo Heizlis.– Tas narvas net pro duris netilps.

– Ir nenešim,– atsakė Makas.– Atsimenat, kaip buvo su varlėmis? Ne, tik paprasčiausiai pasakysim Dokui. Tegu ateina ir kada nori pasiima.– Makas atsistojo ir atidarė vieną iš Edžio sukauptų butelių.– Na, vaikinai, pasišildom.

Pusę šešių pro Rūmus nušlepsėjo senasis kinas. Jis perėjo dykvietę, paskui gatvę ir dingo tarp laboratorijos ir Hediondo fabriko.

„Lokio Vėliavoje" merginos jau ruošėsi. Pamainos buvo paskirstytos burtais. Buvo susitarta keistis kas valandą.

Dora atrodė nuostabiai. Naujai nudažyti oranžiniai plaukai buvo sugarbanoti ir sukelti ant viršugalvio. Ji mūvėjo vestuvinį žiedą, ant krūtinės prisisegė didelę briliantinę sagę. Suknelė buvo balto šilko su juodais bambukais. Miegamuosiuose viskas buvo atvirkščiai. Tos, kurios liko, buvo su ilgomis vakarinėmis suknelėmis, einančios į svečius – su trumpomis kartūno suknelėmis ir atrodė labai dailiai. Pabaigta ir sulankstyta antklodė gulėjo didelėje kartono dėžėje, padėtoje bare. Išgrūdikas kiek pamurmėjo, nes buvo nuspręsta, kad jis į balių neis. Kam nors reikia prižiūrėti namus. Nepaisant draudimų, visos merginos turėjo pasislėpusios po pintą ir dabar laukė signalo, kada galės pasistiprinti prieš iškilmes.

Dora išdidžiai nuėjo į kabinetą ir užrakino duris. Tada atrakino viršutinį staliuko stalčių, išėmė butelį ir stikliuką ir įsipylė. Butelis tyliai skambtelėjo į stikliuką. Mergina, kuri klausėsi už durų, išgirdo ir paskleidė šią žinią. Dabar Dora jau nebeužuos jokių kvapų. Merginos puolė į savo kambarius ir išsitraukė savo butelius. Gatvėje jau buvo prieblanda, pilkuma tarp dienos šviesos ir žibintų meto. Filisė Mei dirstelėjo pro svetainės užuolaidą.

– Ar matai jį?– paklausė Dorisė.

– Aha. Uždegė lempas. Sėdi, atrodo, skaito. Viešpatie, kiek tas žmogus skaito. Juk akis gali sugadinti. Rankoje laiko alaus stiklinę.

– Gerai,– tarė Dorisė,– mes irgi galim išmesti po vieną.

Filisė Mei dar kiek šlubavo, bet buvo daili kaip niekad. Sakė, kad bet ką galėtų nuvaryti nuo koto.

– Koks įdomus dalykas,– pasakė ji.– Sėdi štai ten sau ir nė nenumano, kas bus.

– Niekada neužeina pas mus pasiganyti,– liūdnokai pasakė Dorisė.– Daugelis vaikinų nenori mokėti,– tarė Filisė Mei.– Iš tikrò dar daugiau sumoka, tik kitaip skaičiuoja.

– Velniai žino, gal jos jam patinka.

– Kas patinka?

– Merginos, kurios pas jį ateina.

– Gal ir patinka, žinoma. Aš esu buvusi pas jį. Nė nebandė kibti.

– Aišku, kad ne,– pasakė Dorisė.– Bet jeigu tu čia nedirbtum, tai tikriausiai būtų lindęs kaip didelis.

– Tu manai, jam nepatinka mūsų profesija?

– Ne, kodėl. Tik man atrodo, kad dirbanti mergina jam atrodo ne tokia kaip visos.

Jos dar išgėrė po vieną.

Dora savo kabinete įsipylė dar vieną, išgėrė ir užrakino stalčių. Prieš sieninį veidrodį pasitaisė ir taip tvarkingus plaukus, apžiūrėjo raudonus blizgančius nagus ir įėjo į barą. Išgrūdikas Alfredas ožiavosi. Tiesa, jis nieko nesakė ir išraiška buvo normali, bet vis tiek ožiavosi. Dora šaltai nužvelgė jį.

– Tu manai, kad esi labai nuskriaustas, ar ne?– paklausė ji.

– Ne,– atsakė jis,– viskas labai gerai.

Tai Dorą supykino.

– Viskas gerai, taip? Jūs turite darbą, pone? Ir toliau norite turėti, taip?

– Viskas labai gerai,– atšovė Alfredas.– Ar aš ką sakau?– Jis užsikniaubė alkūnėmis ant baro ir ėmė apžiūrinėti save veidrodyje.– Jūs eikite ir linksminkitės,– pasakė jis.– O aš čia viską prižiūrėsiu. Galit būti rami.

Dora susigraudino, kad jis taip kenčia.

– Klausyk,– pasakė ji.– Aš nemėgstu palikti namus be vyriškio. Ims koks girtuoklis siautėti, mergaitės su juo nesusitvarkys. Bet kiek vėliau tu ateik, pro langą iš ten truputį užmesi akį, kaip čia tvarka, ir bus gerai. Na kaip? Juk bus matyti, jei kas atsitiks?

– Gerai,– atsakė Alfredas,– būtų smagu.– Leidimas jį suminkštino.– Vėliau aš retsykiais pareisiu, pasižiūrėsiu. Vakar čia

buvo toks vienas baisus girtuoklis. Ir apskritai, Dora, aš nebežinau – kai anam tipui sudirbau stuburą, tai dabar visą laiką neturiu ramybės. Nebepasitikiu savim. Stuktelsiu kam nors ir atsisėsiu už grotų.

– Tau reikia pailsėti, – pasakė Dora. – Gal prikalbinsiu Maką, tada tu galėtum porą savaičių atsipūsti.

Dora tikrai buvo nuostabi šeimininkė.

Laboratorijoje Dokas po alaus išgėrė truputį viskio. Pasijuto kaušteléjęs. Juk labai puiku, kad jie jam ruošia tokį vakarėlį. Jis užsidėjo „Pavaną mirusiai princesei" ir pasidarė sentimentalus bei truputį liūdnas. Todėl paskui uždėjo „Dafnį ir Chloję". Ten buvo tokia vieta, kuri jam primindavo vieną dalyką. Atėnų žvalgai prieš Maratono mūšį pranešė, kad slėnyje mato didžiulę dulkių juostą, girdi ginklų žvangesį ir elcusiniečių giesmes. Viena vieta toje plokštelėje Dokui primindavo tą vaizdą.

Kai ši muzika baigėsi, jis išgėrė dar viskio ir susimąstė apie Brandenburgo koncertą. Jis tikrai išblaškytų tą saldžią ir nesveiką nuotaiką. O kuo bloga šitokia nuotaika? Net gana maloni.

– Ką noriu, tą ir grosiu, – garsiai pasakė. – Galiu užsidėti *Clair de Lune* arba „Merginą su lininiais plaukais". Aš esu laisvas žmogus.

Jis įsipylė viskio ir išgėrė. Ir padarė kompromisą – užsidėjo „Mėnesienos sonatą". Matė, kaip mirksi „La Idos" neoninės šviesos. Tada užsidegė gatvės žibintai prieš „Lokio Vėliavą".

Pulkai rudų didelių vabalų ėmė suktis aplink žibintus, paskui jie krito žemėn, gulėjo mataruodami kojomis ir judindami ūsus. Ieškodama nuotykių, palei nutekamąjį griovelį tingiai nusliūkino katė. Ji niekaip negalėjo suprasti, kur dingo visi katinai, su kuriais gyvenimas įdomus, o naktys baisios.

Ponas Malojus keturpėsčias dairėsi iš savo katilo angos, ar kas nors jau nuėjo į balių. Vaikinai Rūmuose sėdėjo neramūs ir nenuleido akių nuo juodų žadintuvo rodyklių.

30

Pobūvių esmė dar nėra pakankamai ištyrinėta. Tačiau visi žino, kad kiekvienas pobūvis turi savo nukrypimų, yra tarsi asmenybė, ir dažniausiai kaprizinga asmenybė. Taip pat visi žino, kad pobūvis

beveik niekada nevyksta taip, kaip buvo sumanytas ar planuotas. Žinoma, išskyrus tuos prievartinius niūrius vakarus, kuriuos rengia, režisuoja ir tarsi botagu plakdamos palaiko profesionalios žmogėdros šeimininkės. Tai apskritai ne vakarai, o demonstracijos ir aktai, maždaug tokie laisvi kaip peristaltika ir tokie įdomūs kaip galutinis jos rezultatas.

Tikriausiai visi Konservų gatvėje įsivaizdavo šitą vakarą — sveikinimo šūksnius, linkėjimus, triukšmą ir gerą nuotaiką. Bet viskas prasidėjo visai kitaip. Lygiai aštuntą valandą Makas su vaikinais, susišukavę ir švarūs, pasiėmė savo butelius ir patraukė per bėgius, pro vištidę, per dykvietę ir perėję gatvę užlipo laboratorijos laipteliais. Visi drovėjosi. Dokas stovėjo prie durų, ir Makas pasakė trumpą kalbą:

— Kadangi šiandien jūsų gimimo diena, tai mes su vaikinais sveikiname jus ir turime jums dovanų dvidešimt vieną katę.

Jis baigė, ir visi sutrikę stovėjo ant laiptų.

— Prašom vidun,— pasakė Dokas.— Aš... aš tiesiog nesitikėjau. Net nepagalvojau, kad jūs galit žinoti, kada mano gimtadienis.

— Visi katinai,— pasakė Heizlis.— Bet mes jų nenešėm čia.

Jie oriai susėdo palei sieną kairėje. Ilgokai tylėjo.

— Na,— pasakė Dokas,— kad jau tokia proga, tai gal išmetam po lašą?

Makas tarė:

— Mes irgi šio bei to atsinešėm,— ir parodė į tris Edžio sukauptus butelius.

— Šituose alaus jau nėra,— pridūrė Edis.

Dokas pažvelgė į butelį be jokio priešiškumo.

— Ne,— pasakė jis.— Pirmiau aš jus pavaišinsiu. Kaip tik turiu viskio.

Jiems gražiai susėdus ir ėmus siurbčioti viskį, atėjo Dora su merginomis. Padovanojo antklodę. Dokas užtiesė ją ant lovos, ir ji atrodė nuostabiai. Viešnios sutiko truputį išgerti. Pasirodė ponas Malojus ir ponia Maloj su savo dovanomis.

— Daugelis nė nenutuokia, kiek šitas daiktas kainuos,— pasakė Semas Malojus, įteikdamas 1916 metų „Čalmerso" švaistiklį su stūmokliu.— Ko gero, visam pasauly tik trys tokie telikę.

Paskui žmonės ėmė plūsti pulkais. Atėjo Anri su smeigtukų pagalve, trys pėdos iš keturių. Jis ketino paskaityti paskaitą apie šitą naują meno rūšį, bet formalumai jau buvo pasibaigę. Pasirodė Gėjus

su žmona. Li Čongas padovanojo fejerverko girliandą ir kiniškų spalvotų lempelių. Vienuoliktą valandą kažkas suvalgė tas lempeles, bet girlianda išsilaikė ilgiau. Iš „La Idos" atėjo būrelis pusiau nepažįstamų žmonių. Varžymasis išgaravo visiškai. Dora sėdėjo kaip soste, šviesdama oranžiniais plaukais. Viskio taurę jį laikė grakščiai, atkišusi mažąjį pirštelį. Be to, vis dirsčiojo į merginas, kad deramai elgtųsi. Dokas uždėjo šokių muziką ir nuėjo virtuvėn kepti bifšteksų.

Pirmosios muštynės buvo nesmarkios. Vienas atėjusiųjų iš „La Idos" pasiūlė nepadorų dalyką vienai Doros merginai. Ji nesutiko, ir Makas su vaikinais, pasipiktinę tokiu įžūlumu, greitai išmetė jį pro duris nieko nesulaužydami. Jie jautėsi puikiai, nes padarė gerą darbą.

Dokas virtuvėje trijose keptuvėse kepė bifšteksus, paskui supjaustė pomidorus ir sudėjo duoną. Jam buvo gera. Makas pats prižiūrėjo patefoną. Jis susirado plokštelę su Beno Gudmeno trio. Prasidėjo šokiai, balius išsiplėtė į gylį ir į plotį. Edis nuėjo virtuvėn ir sušoko stepą. Dokas virtuvėje turėjo atsinešęs butelį ir retkarčiais patraukdavo iš jo. Jis jautėsi vis geriau ir geriau. Visi labai nustebo, kai jis atnešė mėsos. Niekas nebuvo labai alkanas, bet suvalgė greitai. Maistas suteikė baliui tam tikro virškinamojo liūdesio. Viskis baigėsi, ir Dokas atnešė vyno.

Dora, sėdėdama savo soste, pasakė:

– Dokai, pagrokit tos gražios muzikos. Siaubas, kaip man įkyrėjo mūsų muzikinė dėžė.

Dokas uždėjo Monteverdžio „Ardo" ir „Amor". Svečiai sėdėjo ramūs, nugrimzdę mintyse. Dora gėrėjosi. Du nepažįstami tyliai užlipo laiptais ir įėjo vidun. Dokas jautė malonų auksinį liūdesį. Muzikai nutilus, svečiai nešnekėjo. Dokas paėmė iš lentynos knygą ir ėmė skaityti raiškiu, žemu balsu.

Ir dabar,
Jei matyčiau savo mielosios švelnią auksaspalvę krūtinę,
Jos veidą, spindintį tarsi žvaigždė naktyje,
Ir traukiantį savęsp; jos kūną, apimtą liepsnos
Ir pervertą aštrių vylingų meilės strėlių,
Tai mano protui menant jos tyrą jaunystę,
Širdis sužeista apsilieja krauju.

Ir dabar,
Jei ateitų mieloji akimis nelyg lotoso žiedas,

Nuvarginta meilės saldžiosios naštos,
Ją išalkusios dvynės — dvi mano rankos — vėl apkabintų
Ir gerčiau jos lūpų tirštąjį vyną,
Kaip kad piratė bitė plazdendama
Iš vandens lelijos vagia nektarą.

Ir dabar,
Jei matyčiau ją gulinčią išplėstom akim,
Degančiais skruostais ir baltu kaip gulbės kaklu,
Prislėgtą vienatvės, be manęs prie šalies,
Tai nupinčiau iš meilės spalvingą vainiką
Ir nakties juodaplaukė galva
Ilsėtųsi ant baltosios dienos krūtinės.

Ir dabar,
Mano akys, kurios nebenori nieko matyti,
Vis piešia man prarastą veidą,
Garbaną aukso ant skruosto tarsi magnolijos lapas,
Pergamentą baltą ir švelnų be galo,
Kur manosios lūpos taip stengdamos rašė
Bučinių stansus, kurių daugiau nerašys.

Ir dabar,
Kai mirtis man mirksi pudruotais vokais,
Negaliu vis tiek pamiršti ugninių akių
Ir meile nubausto kūno;
Raudonos krūtų gėlelės galėtų paguosti mane ir suraminti
Sykiu su drėgnom ir raudonom lūpom,
Kurias kadaise laikiau savomis.

Ir dabar
Prekeivos abiejuose turguose vis plepa
Apie silpnumą tos, kuri mane mylėjo,
O patys už saują sidabro tampa vergais.
Bet joks princas iš užjūrio miestų didžių
Nėra turėjęs jos guoly savam;
Mieloji mano, o vienišoji, esi tu prigludus
Prie manęs tarytum drabužis prie kūno.

Ir dabar
Aš myliu tas juodas akis, kurios glosto kaip šilkas;
Jos linksmos būdavo ir sykiu liūdnos,
Ir tą palaimingą užmerktų blakstienų šešėlį.
Aš myliu tų vienintelių lūpų kvapą,
Plaukų tą besvorį dūmelį
Ir tą linksmą, skaidrią apyrankių dainą.

Kai jis baigė, Filisė Mei balsu raudojo, ir pati Dora šluostėsi akis. Heizlis buvo taip sužavėtas skaitovo balso, kad į prasmę nesigilino. Bet visus apėmė pasaulinis liūdesys. Kiekvienas prisiminė seną meilę, pasimatymą.

Makas tarė:

— Dieve, kaip gražu. Prisimenu, kaip viena mergina... — ir nepabaigė.

Jie prisipylė stiklines vyno ir nutilo. Vakarėlis geso saldžiame liūdesy. Edis nuėjo į kabinetą, sušoko stepą ir vėl sugrįžęs atsisėdo. Viskas jau artėjo į pabaigą, lyg ir laikas miegoti, bet tuo metu laiptuose pasigirdo žingsniai. Kažkas garsiai rėkė:

— Kur merginos?

Makas beveik apsidžiaugęs greitai atsistojo ir nuėjo prie durų. Hjugio ir Džonso veiduose irgi pasirodė šypsena.

— Kokių merginų jums reikia? — itin mandagiai paklausė Makas.

— Tai ar čia ne viešnamis? Taksi vairuotojas sakė, kad čia yra.

— Jūs suklydot, pone. — Mako balsas buvo linksmas.

— Gerai, tai kas tada šitos panelės?

Ir prasidėjo kova. Tai buvo jūreiviai iš San Pedro žvejybos laivo, šaunūs, stiprūs, muštynėse užsigrūdinę vyrai. Pirmu puolimu jie prasiveržė pas svečius. Doros merginos nusiavė kiekviena po batelį ir laikė juos paruošusios, kad esant reikalui galėtų kirsti aštriu kulniuku priešininkui per galvą. Dora nubėgo virtuvėn ir grįžo su mėsmale. Net Dokas buvo patenkintas. Jis sukinėjosi su 1916 metų „Čalmerso" švaistikliu.

Puikios buvo muštynės. Heizlis pargriuvo ir kol atsikėlė, du kartus gavo koja į veidą. Su trenksmu griuvo žemėn krosnelė. Įvaryti į kampą ateiviai gynėsi sunkiomis knygomis iš lentynų. Bet galiausiai jie buvo iš ten išstumti. Buvo išdaužti du fasado langai. Alfredas,

išgirdęs kitoje gatvės pusėje triukšmą, staiga atakavo priešą iš užnugario su savo mėgstamiausiu ginklu — kambarinio beisbolo lazda. Besimušantieji nudardėjo laiptais žemyn, paskui per gatvę dykvietėn. Lauko durys vėl kabaldavo ant vieno vyrio. Doko marškiniai buvo perplėšti, iš jo lygaus stipraus pradrėksto peties lašėjo kraujas. Priešas buvo nuvytas jau beveik už dykvietės, kai pasigirdo sirenos. Prieš atvažiuojant policijai, Doko svečiai vos spėjo sugrįžti laboratorijon, uždaryti sulaužytas duris ir išjungti šviesą. Policininkai nieko nepešė. Svečiai krizendami sėdėjo tamsoje ir siurbčiojo vyną. „Lokio Vėliavoje" pasikeitė pamaina. Naujos pajėgos įpūtė linksmybės liepsną, ir pokylis virte užvirė. Policininkai sugrįžo, sucaksėjo liežuviais ir pasiliko. Makas su vaikinais, pasiskolinę jų mašiną, nuvažiavo pas Džimį Bračiją vyno, ir Džimis taip pat atvažiavo. Linksmybių šurmulys buvo girdėti iki pat Konservų gatvės galo. Pobūvis turėjo visus geriausius maišto ir barikadų nakties bruožus. Laivo įgula kukliai sugrįžo atgal ir taip pat prisidėjo. Jie buvo priimti su pagarba ir meile. Moteris už penkių kvartalų paskambino į policiją, skųsdamasi triukšmu, bet niekas nekėlė ragelio. Policininkai pranešė, kad jų mašina pavogta, paskui ją rado pajūryje. Dokas sėdėjo ant stalo pasikišęs po savimi kojas, šypsojosi ir pirštais barbeno sau į kelius. Makas su Filise Mei ant grindų ėjo indiškų imčių. Pro išdaužtus langus pūtė vėsus jūros vėjelis. Štai tada kažkas ir uždegė dvidešimt penkių pėdų ilgumo fejerverkinę girliandą.

31

Suaugęs švilpikas apsigyveno dykvietėje tarp dedešvų. Tai buvo nuostabi vieta. Sultingos storos dedešvos stiebėsi aukštyn, o kai subręsdavo, jų mažos galvutės gundamai svirdavo žemyn. Žemė irgi buvo tinkama švilpiko urvui, juoda ir minkšta, bet su molio priemaiša, ir jo tuneliai niekada neįgriūdavo. Švilpikas buvo storas, glotnus, už žandų visada turėjo maisto atsargą. Jo ausys buvo švarios ir taisyklingos, akys juodos kaip senoviškų smeigtukų galvutės ir maždaug tokio paties dydžio. Jo priekinės kasiko letenėlės buvo stiprios, kailis ant

nugaros žvilgantis, rudas, o ant krūtinės — nepaprastai gražus, gelsvas ir storas. Jis turėjo ilgus vidun užlinkusius dantis ir nedidelę trumpą uodegą. Žodžiu, puikus švilpikas pačiame jėgų žydėjime.

Jis atkako šion vieton sausuma, jam čia patiko, ir išsikasė urvą aukštumėlėje, nuo kurios pro žoles galėjo žiūrėti, kaip Konservų gatve važiuoja sunkvežimiai. Galėjo žiūrėti į Mako ir vaikinų kojas, kai jie per dykvietę eidavo į Nakvynės Rūmus. Kasdamasis gilyn į juodą kaip anglis žemę, jis dar labiau nudžiugo, nes tenai aptiko didelių akmenų. Savo didelį maisto sandėlį jis įtaisė kaip tik po tokiu akmeniu, kad net per didžiausius lietus neįgriūtų. Tai buvo kaip tik tokia vieta, kur galima įsikurti ir veisti palikuonis, į visas puses plėsti urvus.

Vieną gražų rytą jis pirmąkart iškišo galvą iš savo angos. Pro žoles smelkėsi žalsva šviesa, pirmieji saulės spinduliai šildė jo urvą, jis patenkintas gulėjo ir mėgavosi.

Išsikasęs sandėlį, keturis atsarginius išėjimus ir vandens nebijantį kambarį potvynio atvejui, jis pradėjo kaupti maisto atsargas. Kirto tiktai dailius dedešvų stiebus, smulkino juos vienodais gabaliukais ir vilko į savo sandėlį, krovė juos į tvarkingą krūvą rūpindamasis, kad nepūtų ir nerūgtų. Taip, puiki vieta gyventi. Sodų aplink nebuvo, vadinasi, niekas jam nestatys spąstų. Kačių čia buvo, ir labai daug, bet jos buvo tokios sočios nuo žuvų galvų ir žarnų iš konservų fabrikų, kad jau seniai nebemedžiojo. Žemė buvo smėlėta, ir vanduo urve niekad nesilaikydavo. Švilpikas triūsė ir triūsė, kol jo didysis sandėlis buvo pilnas maisto. Tada iškasė mažus šoninius kambarėlius vaikams, kurie čia gyvens. Tegu per keletą metų jo palikuonys tūkstančiais pasklinda po apylinkę iš šio šeimos židinio.

Tačiau laikas ėjo, ir švilpikas ėmė po truputį nekantrauti, nes niekur nebuvo patelės. Rytais tupėdavo palei savo angą ir cypaudavo šaižiu balsu, kurio negirdi žmogaus ausis, bet kurį puikiai pagauna kiti švilpikai giliai žemėje. Bet patelės vis nebuvo. Pagaliau, suprakaitavęs iš nekantrumo, jis nuėjo per bėgius, kol rado kitą švilpiko urvą. Jis viliojamai cyptelėjo prie angos. Girdėjo krebždesį ir užuodė patelę, paskui iš angos išlindo senas kovose užsigrūdinęs švilpikas; šis taip sukramtė jį ir sutaršė, kad vargšelis vos parslinko namo ir tris dienas gulėjo didžiajame kambaryje, kol pasveiko. Per tą kovą jis neteko dviejų priekinės letenėlės nagų.

Jis vėl laukė ir cypavo prie savo puikaus urvelio puikioje vietoje, bet patelės taip ir nesulaukė, todėl pats turėjo iškeliauti kitur. Jis persikėlė dviem kvartalais aukščiau kalvon, kur buvo jurginų sodas ir kas vakarą spendžiami spąstai.

32

Dokas atsibudo lėtai ir sunkiai, kaip kad storas žmogus išlipa iš baseino. Jo sąmonė keletą kartų išniro į paviršių, bet ir vėl nugrimzdo. Jo barzda buvo ištepliota raudonais lūpų dažais. Jis pramerkė vieną akį, pamatė švytinčias antklodės spalvas ir tuoj užsimerkė. Bet netrukus vėl pažiūrėjo. Jo žvilgsnis nuo antklodės greitai nuslydo ant grindų, prie sudaužytos lėkštės kampe, prie stiklinių ant apversto stalo, išlaistyto vyno ir knygų, panašių į sunkius nukritusius drugelius. Buvo primėtyta garbanoto raudono popieriaus, dvokė fejerverko dūmais. Pro virtuvės duris jis matė krūvas lėkščių nuo bifšteksų ir taukuotas keptuves. Ant grindų šimtai nuorūkų. Pro fejerverko smarvę dar buvo juntamas malonus kvapų mišinys: vyno, viskio ir kvepalų. Jo akis užkliuvo už krūvelės plaukų smeigtukų ant grindų.

Jis lėtai apsivertė ir, pasirėmęs viena alkūne, pažvelgė pro išmuštą langą. Konservų gatvė buvo rami ir saulėta. Katilo durys atviros. Nakvynės Rūmų durys uždaros. Dykvietės žolėje ramiai miegojo žmogus. „Lokio Vėliava“ aklinai uždaryta.

Dokas atsikėlė, nuėjo virtuvėn ir įjungė vandens šildiklį, paskui nuėjo į tualetą. Sugrįžęs atsisėdo ant lovos ir ėmė apžiūrinėti nuostolius. Buvo girdėti, kaip skambina bažnyčios varpai. Kai šildiklis ėmė šnypšti, jis nuėjo į vonią ir nusimaudė po dušu, apsimovė džinsus ir flanelinius marškinius. Li Čongas krautuvės dar nebuvo atidaręs, bet pamatė, kas stovi prie durų, ir atidarė. Net neprašytas nuėjo prie šaldytuvo ir atnešė kvortą alaus. Dokas užmokėjo.

– Gerai pasilinksminot? – paklausė Li. Jo rudos akys buvo kiek paraudusios.

– Pasilinksminom, – atsakė Dokas ir su šaltu alumi grįžo į laboratoriją. Užkandai pasidarė sumuštinį su arachiniu sviestu. Gat-

vėje buvo labai ramu. Ničniekas nevaikščiojo. Dokui galvoje suskambo muzika – jam pasirodė, kad smuikai ir violončelės. Jos grojo vėsią, švelnią, raminančią muziką. Jis valgė sumuštinį, siurbčiojo alų ir klausėsi tos muzikos. Baigęs alų nuėjo virtuvėn ir išėmė iš kriauklės nešvarius indus. Paleido karštą vandenį, įbėrė plovimo miltelių, kad pasidarytų tirštos baltos putos. Tada pradėjo vaikščioti ir rankioti nesudaužytas stiklines. Sumerkė jas į muiliną karštą vandenį. Lėkštės nuo bifšteksų buvo sukrautos ant viryklės, suklijuotos tamsaus padažo ir baltų taukų. Dokas atlaisvino vietos ant stalo išplautoms stiklinėms. Tada atsirakino savo galinį kambarėlį ir atsinešė albumą su choralais, uždėjo „Pater Noster" ir „Agnus Dei". Laboratoriją užliejo angeliški, belyčiai balsai. Jie buvo nepaprastai tyri ir malonūs. Dokas dirbo labai atsargiai, kad stiklinės neskambėtų ir negadintų muzikos. Berniukų balsai vedė melodiją aukštyn ir žemyn, labai paprastai, bet su tokiu sodrumu, kuris nebūdingas kitam dainavimui. Kai plokštelė baigėsi, Dokas nusišluostė rankas ir išjungė patefoną. Palei savo lovą pamatė knygą, pasiėmė ją ir atsisėdo ant lovos. Iš pradžių skaitė tyliai, bet netrukus jo lūpos pradėjo judėti, ir jis ėmė skaityti garsiai – lėtai, su pauzėmis po kiekvienos eilutės.

Ir dabar,
Kai klausausi protingų vyrų iš bokštų,
Kur jie tuščiai pramąstė jaunystę,
Aš ilgiuosi aistringo savo mielosios šnabždesio,
Kai gulėdavom saldžiai apsnūdę;
Tų protingų žodelių ir sąmoningų taipogi,
Bėgščių kaip vanduo ir geismo medaus kupinų.

Kriauklėje baltos aukštos putos slūgo, burbulai palengva sproginėjo. Į molą daužėsi aukštos bangos, jos šliūkščiojo į uolas tokiose vietose, kurių jau seniai nebuvo pasiekusios.

Ir dabar
Prisimenu aš kiparisus bei rožes aiškiausiai,
Aukštus mėlynus kalnus, mažas kalveles ir jūros ošimą.
Mačiau akis aš tavo keistas ir rankas tarsi peteliškės;
Tai man rytais nuo kmynų kilo paukštelis
Ir maudės vaikai upelio sraujymėj.

Dokas užvertė knygą. Jis girdėjo, kaip šliuksi tarp polių bangos ir krebžda narveliuose baltosios žiurkės. Jis nuėjo virtuvėn ir patikrino vėstantį vandenį. Tada paleido karštą srovę. Ir garsiai pasakė – kriauklei, baltosioms žiurkėms, ir pačiam sau:

Ir dabar
Aš žinau, jog esu jau patyręs karštą gyvenimo skonį,
Gėręs iš taurės žalios, iš auksinės didžiojoj puotoj.
Ir tą tolimą dingusį metą
Man į širdį įgludo paveikslas mano mergaitės,
Akinąs baltąja amžina savo šviesa.

Jis atgalia plaštaka nusišluostė akis. Narveliuose krebždėjo ir lakstė baltosios žiurkės. Barškuolės už stiklo gulėjo ramiai, spoksodamos į erdvę blausiomis, niūriomis akimis.

TURINYS

Tortiljų kvartalas / 5
Konservų gatvė / 137

Steinbekas Dž.

St-141 Tortiljų kvartalas; Konservų gatvė: Romanai / J. Steinbeck; Iš anglų k. vertė V. Čepliejus, K. Šidiškis. – V.: Vaga, 1995.— 256 p.

ISBN 5-415-00361-4

Žymus amerikiečių rašytojas, Nobelio premijos laureatas J. Steinbeck (1902 – 1968) trumpuose romanuose „Tortiljų kvartalas" ir „Konservų gatvė" su šilta ironija ir nuostabiu humoru vaizduoja linksmų provincijos miestelio valkatėlių nuotykius, didelius ir mažus, kurie visi be galo juokingi.

UDK 820(73)-3

JOHN STEINBECK
TORTILJŲ KVARTALAS. KONSERVŲ GATVĖ

Romanai

Redaktorės *A. Baliulienė, Z. Marienė*
Viršelio dailininkas *L. Spurga*
Meninis redaktorius *R. Orantas*
Techn. redaktorė *J. Meškauskaitė*
Korektorės *L. Girevičienė ir R. Prapiestienė*

SL 257. Tiražas 7000 egz. Užsakymas 817
"Vagos" leidykla, Gedimino pr. 50, 2600 Vilnius
Spausdino "Spindulio" spaustuvė, Gedimino 10, 3000 Kaunas
Kaina sutartinė